Sir Arthur Conan Doyle _ Sherlock Holmes _ Bütün Hikayeleri 3
Kitaplar, uygarlığa yol gösteren ışıklardır.
UYARI:
www.kitapsevenler.com
Kitap sevenlerin yeni buluşma noktasından herkese merhabalar...
Cehaletin yenildiği, sevginin, iyiliğin ve bilginin paylaşıldığı yer olarak gördüğümüz sitemizdeki
tüm e-kitaplar, 5846 Sayılı Kanun'un ilgili maddesine
istinaden, engellilerin faydalanabilmeleri amacıyla
ekran okuyucu, ses sentezleyici program, konuşan "Braille Not Speak", kabartma ekran
vebenzeri yardımcı araçlara, uyumluolacak şekilde, "TXT","DOC" ve "HTML" gibi formatlarda, tarayıcı ve OCR (optik
karakter tanıma) yazılımı kullanılarak, sadece görmeengelliler için,
hazırlanmaktadır. Tümüyle ücretsiz olan sitemizdeki
e-kitaplar, "Engelli-engelsiz elele"düşüncesiyle, hiçbir ticari amaç gözetilmeksizin, tamamen gönüllülük
esasına dayalı olarak, engelli-engelsiz Yardımsever arkadaşlarımızın yoğun emeği sayesinde, görme engelli kitap sevenlerin
istifadesine sunulmaktadır. Bu e-kitaplar hiçbirşekilde ticari amaçla veya kanuna aykırı olarak kullanılamaz, kullandırılamaz.
Aksi kullanımdan doğabilecek tümyasalsorumluluklar kullanana aittir. Sitemizin amacı asla eser sahiplerine zarar vermek değildir.
www.kitapsevenler.com
web sitesinin amacı görme engellilerin kitap okuma hak ve özgürlüğünü yüceltmek ve kitap okuma alışkanlığını pekiştirmektir.
Ben de bir görme engelli olarak kitap okumayı seviyorum. Sevginin olduğu gibi, bilginin de paylaşıldıkça
pekişeceğine inanıyorum.Tüm kitap dostlarına, görme engellilerin kitap okuyabilmeleri için gösterdikleri çabalardan ve
yaptıkları katkılardan ötürü teşekkür ediyorum.
Bilgi paylaşmakla çoğalır.
Yaşar MUTLU
İLGİLİ KANUN:
5846 Sayılı Kanun'un "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler" bölümünde yeralan "EK MADDE 11" : "ders
kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa
hiçbir ticarî amaçgüdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi tek nüsha olarak
ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, braill alfabesi ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi
bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir."Bu nüshalar hiçbir şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılamaz.
Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur."
bu e-kitap Görme engelliler için düzenlenmiştir. Kitabı Tarayan ve Düzenleyen Arkadaşa
çok çok teşekkür ederiz. Kitap taramak gerçekten incelik ve beceri isteyen, zahmet verici bir iştir. Ne mutlu ki, bir görme
engellinin, düzgün taranmış ve hazırlanmış bir e-kitabı okuyabilmesinden duyduğu sevinci paylaşabilmek
tüm zahmete değer. Sizler de bu mutluluğu paylaşabilmek için bir kitabınızı tarayıp,
kitapsevenler@gmail.com
Adresine göndermeyi ve bu isimsiz kahramanlara katılmayı düşünebilirsiniz.
Bu Kitaplar size gelene kadar verilen emeğe ve kanunlara saygı göstererek lütfen bu açıklamaları silmeyiniz.

Siz de bir görme engelliye, okuyabileceği formatlarda, bir kitap armağan ediniz...
Teşekkürler.
Ne Mutlu Bilgi için, Bilgece yaşayanlara.
Tarayan: Süleyman Yüksel
www.suleymanyuksel.com
suleymanyuksel@suleymanyuksel.com
Sir Arthur Conan Doyle _ Sherlock Holmes _ Bütün Hikayeleri 3
SHERLOCK HOLMES
Bütün hikayeleri 3
Sir Arthur Conan DOYLE
SHERLOCK HOLMES
Bütün Hikâyeleri 3 The Return of Sherlock Holmes
Sir Arthur Conan Doyle SHERLOCK HOLMES
Bütün Hikayeleri 3 The Return of Sherlock Holmes
İngilizce aslından çevirenler
İLKİN İNANÇ CUMHUR MISIRLIOĞLU
Kapak: NIS JESSEN Düzelti: İlkin İnanç
Bu kitabın her türlü yayım hakları,
Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince
NEPTÜN YAYINEVİNE aittir.
ISBN: 975-8656-03-1
1. Baskı Mayıs 2002
Teknik hazırlık: NEPTÜN YAYINEVİ
Matbaa: ENGİN MATBAA
NEPTÜN YAYINLARI
Kartaltepe Mh. Karakol Sk.
Murat Apt. No:43/5
Bakırköy/İstanbul
Tel: (212) 583 85 67
neptunel 19@Iycos.com

Tarayan Süleyman Yüksel
www.suleymanyuksel.com
suleymanyuksel@suleymanyuksel.com
İÇİNDEKİLER
7.....-.....Boş Ev Vakası
31.....Nonvootf'fct inşaatçı
59.....Dans Eden Adamlar
89.....Bisikletti Takip
113.....Priory Okulu Vakasx
153 .....Kara Peter Vakası
179.....Charles Augustus Milverton Vakası
201.....«Aftı Napotyon'un Esrarı
227.....Üç Öğrenci
249.....«Aftın Gözlüğünün Esrarı
277.....Kayıp TutBot Oyuncusu
305 .....JKbbey Çiftliği Vakası
335.....İkinci Lekenin Esrarı
-I-
BOŞ EV VAKASI
1894 baharında işlenen son derece esrarengiz bir cinayet, saygıdeğer Bay Ronald Adair'in öldürülmesi olayı, tüm Londra'yı çalkalamış, sosyete dünyasını derinden sarsmıştı. Polis soruşturmasında ortaya çıkan birçok ayrıntı kamuya açıklanmıştı ama vakanın önemi göz önüne alınarak önemli miktarda kanıt gizli tutulmuştu. Öyle ki, bu olaylar zincirinin kayıp halkalarını ancak şimdi, yani yaklaşık on yıl sonra açıklamama izin veriliyor. İşlenen suçun kendisi zaten oldukça ilgi çekiciydi, ama beni asıl ilgilendiren, macera dolu ömrüm boyunca yaşadığım en büyük şoklardan birini tecrübe etmeme yol açan akıl almaz devamı olmuştu. Şimdi bile, aradan geçen onca zamana rağmen, olanları düşünürken şaşkınlığım sürüyor,

zihnimi çaresiz bırakan o zevk dalgasını yeniden hissederken tüylerimi ürpertmeye yettiğini görerek hayrete düşüyorum. Beni olağanüstü bir adamın düşüncelerini ve eylemlerini anlattığım zamanlardan tanıyan insanlara şunu söylemek isterim ki, bu bilgileri onlarla paylaşamamak benim seçimim değildi; kendisi tarafından konulan ve ancak geçen ayın üçünde kalkan bir yasak sonucu, aslında birinci vazifem olarak gördüğüm bu hikâyeyi anlatmam bilinçli bir şekilde engellendi.

Sherlock Holmes'la yakınlığım sonucu, suç konusuna derin bir ilgi beslemeye başlamış olduğum için, o ortadan kaybolduktan sonra da kamuoyuna yansıyan vakaları merakla okumaya devam ettim. Hatta birkaç kez, sırf kendimi tatmin etmek için onun yöntemleriyle birkaç vakaya çözüm bulmak istedim, ama ne yazık ki hiçbir zaman başarılı olamadım. Yine de şunu söylemeliyim ki aralarında hiçbiri beni Ronald Adair'in trajedisi kadar etkilememişti. Meçhul şahıs ya da şahısların kasten cinayet işlemekten hüküm giyeceklerini bildiren soruşturma raporunu okuduğumda, Sherlock Holmes'un ölümünün ne kadar büyük bir kayıp olduğunu bir kez daha anladım. Bu garip vakada özellikle onun ilgisini çekecek birçok nokta bulunuyordu ve Avrupa'nın bir numaralı dedektifinin deneyimli gözlemleri ve parlak zekâsının, polisin çalışmalarına büyük yararı dokunacağına emindim. Gün boyu süren vizitelerim sırasında, meseleyi zihnimde evirip çevirdiysem de tatmin edici bir açıklama bulamadım. Zaten bilinen bir hikâyeyi bir kez daha anlatmayı göze alarak, soruşturma sonunda kamuoyunun da haberdar olduğu gerçekleri baştan almak istiyorum.

Saygıdeğer Ronald Adair, o zamanlar Avustralya'daki kolonilerden birinin valisi olan Maynooth Kontu'nun ikinci oğluydu. Adair'in annesi bir katarakt ameliyatı için Avustralya'dan dönmüş; oğlu Ronald ve kızı Hûda'yla birlikte Park Yolu 427 numarada oturmaya başlamışlardı. Cemiyet içinde, bilindiği kadarıyla, bir düşmanı ya da kötü bir alışkanlığı yoktu genç adamın. Carstairs'li Bayan Edith Wood-ley'le nişanlanmış, ama nişan karşılıklı anlaşmayla birkaç ay önce bozulmuştu ve bu olayın da, arkasında düşmanca bir takım duygular uyandırmış olduğuna dair herhangi bir belirti

yoktu. Sakin ve heyecansız bir yapıya sahip olduğu için, genç adam hayatı dar ve saygıdeğer bir çevrede devam ediyordu. Buna rağmen, bu genç ve hoş aristokrat, 30 Mart 1894 gecesi saat on ile on bir buçuk arası, garip ve beklenmedik bir şekilde ölümüyle buluştu.

Ronald Adair kâğıt oynamayı seven biri olarak sürekli oynuyordu, ama hiçbir zaman kendisine zarar verebilecek kadar büyük miktarlarda bahis koymazdı. Baldwin, Cavendish ve Bagatelle kâğıt kulüplerine üyeydi. Öldüğü günün akşamı, yemekten sonra Bagatelle kulübünde bir el vist oynamış olduğu ortaya çıktı. Ayrıca öğlende de oynamıştı aynı kulüpte. Birlikte oynadığı Bay Murray, Sir John Hardy ve Albay Moran'ın ifadelerine göre, vist oynanmıştı ve sonuç aşağı yukarı berabere bitmişti. Adair beş sterlin kaybetmiş olabilirdi, katiyen daha fazla değil. Onunki gibi bir servete sahip biri için bu kayıp düşünmeye bile değmezdi. Hemen hemen her gün oynardı, ama dikkatli bir oyuncu olduğu için çoğunlukla kazançlı kalkardı masadan. Hatta ifadelere göre birkaç hafta önce Albay Moran'la ortak olduğu bir oyunda Godfrey Milner ve Lord BalmoraPdan dört yüz yirmi sterlin kazanmışlardı. Soruşturma raporunda açıklandığı kadarıyla yakın geçmişte olanlar bu kadardı.

Cinayet akşamı kulüpten tam saat onda dönmüştü. Annesi ve kız kardeşi, akşamı bir akrabalarında geçiriyorlardı. Hizmetçi, genç adamın, genellikle oturma odası olarak kullanılan ikinci kattaki bir odaya girdiğini duyduğunu belirtiyor. Beyefendi eve gelmeden önce o odadaki şömineyi yakmış ve içerisi duman altı olduğu için e pencereyi biraz açmıştı. Leydi Maynooth ve kızı saat on bir yirmide eve dönene kadar odadan bir ses duyulmamıştı. Leydi Maynooth, oğluna iyi geceler dileme isteğiyle odaya girmeye çalışmışsa da kapı içeriden kilitlenmişti ve bütün vuruş ve bağırışlarına rağmen içeriden bir cevap gelmemiş. Hemen yardım çağırılarak kapı açılmış. Zavallı genç adam masanın yanında yerde yatarken bulunmuş. Bir tabanca kurşunuyla başından vurulmuştu ama odada herhangi bir silaha rastlanamamıştı. Masanın üzerinde iki adet on sterlinlik banknot ve çeşitli miktarlarda ayarlanmış küçük yığınlar halinde gümüş ve altından oluşan on yedi sterlin bozukluk duruyordu. Ayrıca, üzerine bazı kulüp

arkadaşlarının isimleri karşısına sayılar yazılmış bir de kâğıt parçası bulunmuştu ki, bu da ölmeden önce, oyunlardan kazandığı ve kaybettiği miktarları hesaplamaya çalıştığını gösteriyordu.
Cinayet mahallinin ayrıntılı incelemesi meseleyi daha da karmaşıklaştırıyordu. İlk olarak, genç adamın kapıyı içeriden kilitleme nedeni anlaşılamamıştı. Bunu katilin yapmış ve sonradan pencereden kaçmış olması ihtimali vardı tabii. Fakat yükseklik en az yedi metreydi ve aşağıda da çiçek açmış bir çiğdem tarhı bulunuyordu ve çiçeklerin de toprağın da üzerinde bir ezilmeye rastlanmamıştı. Ayrıca evle yol arasındaki dar çimenlikte de ayak izi bulunamamıştı. Görünüşe göre kapıyı içeriden kilitlemiş olan yine genç adamın kendisiydi. Peki o halde ölüm onu nasıl bulmuştu? Kimse o pencereye iz bırakmadan tırmanmış olamazdı. Pencereden ateş edildiği düşünülse, bir tabanca kurşunuyla o denli ciddi bir yaranın açılmış olması için gerçekten olağanüstü bir atışın söz konusu olması gerekiyordu. Hem sonra Park Yolu hiç de ıssız bir sokak değildi; evin yüz metre kadar ötesinde bir binek arabası durağı vardı. Kimse silah sesi duymamıştı. Bunlara rağmen ortada ölü bir adam ve bir tabanca mermisi vardı; yumuşak uçlu mermilerde görüldüğü üzere girdiği yerde dağılmış ve ani bir ölüme yol açacak kadar ciddi bir yara açmıştı. Park Yolu'nun esrarı bu şekildeydi ve bu, genç Adair'in bilinen bir düşmanı olmaması ve odasından değerli herhangi bir eşya veya para alınmamış olmasıyla cinayetin nedeninin karanlıkta kalmasıyla daha da karmaşıklaşıyordu.
Bütün gün bu bulguları kafamda evirip çevirdim. Hepsinin bir arada barınabildiği bir teori veya zavallı
10

dostumun dediği gibi, her araştırmanın başlangıç noktasını oluşturan geçirgen yeri bulmaya çalışıyordum, ama itiraf etmeliyim ki fazla bir ilerleme kaydedemedim. Akşam olunca çıkıp parkta biraz dolaştım ve saat altı sularında da Park Yolu - Oxford Sokağının ucunda buldum kendimi. Kaldırımda durup bir evin penceresine pür dikkatle bakan bir grup insan, görmeye gelmiş olduğum evin yerini bana göstermiş oldu. Sivil giyimli bir dedektif olduğundan ciddi şekilde kuşkulandığım renkli gözlüklü, uzun ve zayıf bir adam kendi ürettiği teorisinden bahsediyor, kalabalık da çevresinde durmuş anlattıklarını dinliyordu. Adama mümkün olduğu kadar yaklaştım ama gözlemleri bana o kadar saçma geldi ki neredeyse iğrenerek geri çekildim. Öyle yaparken, arkamda durmuş olan iki büklüm yaşlı bir adama çarparak elindeki kitapları yere düşürmüş oldum. Kitaplarım toplamaya yardım ederken birinin üstünde, 'Ağaca Tapınma Kültünün Kökeni' başlığını gördüğümü hatırlıyorum ve adamcağızın, ya işi ya da hobisi gereği bulunmayan eserleri toplayan bir kitap kurdu olması gerektiğini düşünmüştüm. Talihsiz kaza için özür dilemeye çalıştım ama istemeden kötü davranmış olduğum bu kitapların, sahibinin gözünde çok değerli nesneler olduğu açıktı, çünkü öfkeyle bir şeyler homurdanıp topukları üstünde döndü ve iki büklüm sırtı ve beyaz favorileriyle kalabalığın arasına karışıp kaybolurken arkasından bakakalmıştım.
Park Yolu 427 numarada yaptığım gözlemler ilgilendiğim meseleyi açıklığa kavuşturmaya yetmemişti. Ev, alçak bir duvar ve çitlerle yoldan ayrılmıştı ve bu engel bir buçuk metreden fazla değildi. Bu durumda bahçeye girmek fazla zor olamazdı, ama tırmanmak için kullanılabilecek bir su borusu bile bulunmayan pencereye ulaşmak neredeyse imkânsız gibi görünüyordu. Eskisinden daha karışık bir zihinle Kensington'a döndüm. Çalışma odamda henüz beş dakika bile oturmamıştım ki hizmetçim içeri girerek, kapıda beni görmek isteyen biri olduğunu bildirdi. Hayret içinde, gelenin,
11
benim yaşlı garip, eski kitap koleksiyoncusundan başkası olmadığını gördüm. Beyaz saçlarının çevrelediği sert, kırışık yüzü ve sağ kolunun altına sıkıştırdığı değerli kitaplarıyla karşımda duruyordu.
"Beni gördüğünüze şaşırmışsınızdır tabii beyefendi," dedi garip, cırtlak bir sesle.
Gerçekten de öyle olduğunu söyledim.
"Benim de bir vicdanım var bayım ve arkanızdan yürürken tesadüfen bu eve girdiğinizi görünce, içeri girip şu kibar beyi göreyim de, biraz kaba davranmama

rağmen kötü bir niyetim olmadığını açıklayayım ve kitaplarımı toplamama yardım ettiği için ona teşekkür edeyim dedim."
"Hiç önemi yoktu," dedim. "Peki ama beni nasıl tanıdığınızı sorabilir miyim?"
"Ah bayım, şansa bakın ki komşu sayılırız. Church Sokağı'nın köşesinde küçük bir kitapçı dükkânım var ve inanın bana, sizi orada da görmek isterim. Belki siz de kitap koleksiyoncusunuzdur ha? Bakın, yanımda, İngiliz Kuşları, Catullus ve Kutsal Savaş var. Hepsi de uygun fiyata. Beş kitapla şu ikinci raftaki boşluğu kapatabilirsiniz. Bu haliyle biraz düzensiz görünüyor, öyle değil mi beyefendi?"
Arkamdaki dolaba bakmak için döndüm. Tekrar ö-nüme döndüğümde, çalışma masamın öbür tarafında Sherlock Holmes durmuş, gülümseyerek bana bakıyordu. O anda ayağa sıçradım; birkaç saniye hayretle bakakaldım ve sonra da hayatımda ilk ve son kez olarak bayılmış olmalıyım. Gözlerimi bürüyen sis tabakası yeninden dağıldığında yakamın açılmış olduğunu ve dudaklarımdaki acıdan brendi içirilmiş olduğumu fark ettim. Holmes, elinde şişeyle sandalyeme eğilmiş bana bakıyordu.
"Sevgili Watson," dedi o unutulmaz sesiyle, "sana binlerce özür borçluyum. Bu kadar etkileneceğini tahmin edemedim."
Koluna sarıldım.
12
"Holmes!" diye bağırdım. "Gerçekten sen misin? Hâlâ yaşıyor olman mümkün mü? O korkunç uçurumdan kurtulmuş olman mümkün mü?"
"Bir saniye," dedi. "Bunları tartışacak kadar iyi durumda olduğuna emin misin? Zaten gereksiz derecedeki dramatik ortaya çıkışımla sana yeteri kadar şok yaşattım."
"İyiyim Holmes, ama inan bana hâlâ gözlerime inanamıyorum. Yüce Tanrım! Sen, özellikle de sen, karşımda duruyorsun." Yine koluna sarıldım ve ceketinin altındaki ince, sinirli kolunu hissettim. "Hayalet olmadığın kesin," dedim.
"Sevgili dostum, seni gördüğüme o kadar sevindim ki anlatamam. Şimdi otur ve o korkunç uçurumdan nasıl canlı kurtulabildiğini anlat."
Karşıma oturdu ve her zamanki kayıtsız tavrıyla bir sigara yaktı. Üstünde hâlâ kitapçının eski püskü giysileri vardı ama o rolün geri kalan parçaları, beyaz saçlar ve eski kitaplarla birlikte masanın üzerinde duruyordu. Holmes her zamankinden daha zayıf görünüyordu ve keskin yüzünün beyazlığı, son zamanlarda pek sağlıklı bir dönem geçirmediğini gösteriyordu.
"Sırtını gerebilmek öyle güzel ki Watson," dedi. "U-zun boylu birinin saatler boyunca kısa adam rolüne bürünmesi hiç de kolay değil. Ama sevgili dostum, yardımını istemek kabalık olmayacaksa, bu açıklamalara başlamadan önce önümüzde çok zor ve tehlikeli bir gece olduğunu belirtmek zorundayım. Sanırım olanları, bu küçük meseleyi hallettikten sonra anlatsam daha iyi olacak."
"Ama ben meraktan ölüyorum. Hemen şimdi dinlemeyi tercih ederim."
"Bu gece benimle gelir misin?" "Ne zaman ve nereye istersen gelirim." "Tıpkı eski günlerdeki gibi. Gitmeden önce akşam yemeği için bir şeyler atıştırmaya zamanımız olacak. Pekâlâ,
13
şimdilik şu uçuruma dönelim o zaman. Evet, oradan kurtulmam hiç zor olmadı çünkü içine düşmemiştim." "Düşmemiş miydin?"
"Doğru duydun Watson, hiç düşmedim. Ama sana bıraktığım notta kesinlikle samimiydim. Kurtuluşa giden dar yolun üstünde duran Profesör Moriarty'nin o sinsi siluetini gördüğümde kariyerimin sonuna geldiğimden emindim. O gri gözlerine tarif edilmez bir kararlılık hakimdi. Biraz konuştuktan sonra sana o kısa notu bırakmama izin verdi. Yanına sigara tabakamla bastonumu da bıraktıktan sonra ben önde, Moriarty arkamda yürümeye başladık. Yolun sonuna geldiğimizde gardımı aldım. Moriarty silah çekmedi, bunun yerine üstüme atılarak uzun kollarıyla boynuma yapıştı. Oyununun sonuna geldiğinin farkındaydı ve bir an önce intikam almaktan başka hiçbir düşüncesi yoktu. Şelalenin ağzında boğuşmaya başladık. Ben baritsu denen Japon güreş tekniğinden biraz anlarım, ki daha önce de defalarca işime yaramış olan bir beceridir bu. Sayesinde elinden kurtuldum ve o, korkunç bir çığlık attı ve birkaç saniye çılgınca debelenerek elleriyle boşluğa tutunmaya çalıştı. Bütün çabalarına rağmen yine de dengesini sağlayamadı. Düşüşünü izledim. Aşağıda bir kayaya çarptı ve ardından da suya düştü."

Holmes'un arada sigarasından nefesler alarak anlattığı bu açıklamaları şaşkınlıkla dinliyordum.
"Peki ama izler?" diye atıldım. "Kendi gözlerimle gördüm; patikadan yukarı sadece iki iz gidiyordu ve ikisi de geri dönmüyordu."
"O da şöyle oldu. Profesör düştükten sonra, kaderin bana bundan daha olağanüstü bir fırsat sunamayacağını fark ettim. Ölmemi isteyen tek kişinin Moriarty olmadığını biliyordum. Liderlerinin ölümüyle intikam hırslarının daha da alevleneceğinden emin olduğum en az üç kişi daha vardı ve bunların hepsi de son derece tehlikeli adamlardı. Biri beni mutlaka yakalardı. Öte yandan bütün dünya benim öldüğüme
14
inanırsa bu adamlar da yavaş yavaş ortalıkta görünmeye başlardı ve ben de onları teker teker yok edebilir, bu meseleyi hallettikten sonra da hâlâ hayatta olduğumu açıklayabilirdim. Beyin o kadar hızlı harekete geçiyor ki, sanırım bütün bunları Profesör Moriarty, Reichenbach Şelalesi'nin dibine varmadan düşünmüş olmalıyım.
""Neyse ayağa kalkıp arkamdaki kayalık geçidi inceledim. Benim de birkaç ay sonra okuduğum hikâyende duvarın pürüzsüz olduğunu belirtmişsin, ama bu tam olarak doğru değildi. Ayağımı koyabileceğim birkaç yer ve daha da yukarıda büyükçe bir çıkıntı olduğunu gördüm. Duvar o kadar yüksekti ki tırmanmak imkânsız görünüyordu, ama ıslak patikada iz bırakmadan yürümek de mümkün değildi. Bu durumda, daha önce de yaptığım gibi çizmelerimi ters giyebilirdim tabii, ama aynı yöne giden üç ayak izi işin içinde hile olduğunu belli ederdi. Her şeyi gözden geçirdikten sonra tırmanmayı göze almanın en iyisi olacağına karar verdim. Bu hiç de kolay bir iş değildi Watson. Şelale altımda kükrüyordu. Pek hayalci bir insan değilimdir, ama inan bana, bir an için Moriarty'nin uçurumdan çığlıklarla bana seslendiğini duyar gibi oldum. En ufak bir hata sonumu getirirdi. Tutunduğum otlar pek çok kez elimde kalırken ayaklarımın da kayanın ıslak zemininde kaydığı oldu ve o anlarda işimin biteceğini sandım. Ama her şeye rağmen tırmanmaya devam ettim ve sonunda birkaç metre genişliğinde, yumuşak yeşil yosunlarla kaplı bir çıkıntıya ulaştım. Orada görünmeden rahatça saklanabilirdim. Sen, sevgili dostum Watson, diğerleriyle birlikte cinayet yerini iyi niyetli ama yetersiz bir şekilde incelerken ben yukarıdan sizi izliyordum.
"Neyse sonunda, siz o kaçınılmaz ve her açıdan yanlış kararınızı verip otele dönünce ben de yalnız kaldım. Maceralarımın sonuna geldiğimi sanıyordum ki beklenmedik bir olay, beni başka sürprizlerin de beklemekte olduğunu gösterdi. Yukarıdan düşen büyük bir kaya tam yanımdan geçerek
15
yere, oradan da uçuruma düştü. Bir an için bunun bir kaza olduğunu düşündüm, ama kafamı kaldırıp yukarı baktığımda kararan gökyüzünün önünde bir adamın kafasını gördüm. Hemen sonra bulunduğum çıkıntıya bir taş daha atıldı. Bunun açıklaması basitti tabii. Moriarty yalnız gelmemişti. Bir yandaşı, ki bu yandaşın ne kadar tehlikeli biri olduğunu bir bakışta anlamıştım, Profesör bana saldırdığında onunla birlikteydi. Benim göremediğim bir yere gizlenmiş ve ortağının ölümüne ve benim o mücadeleden kurtuluşuma tanık olmuştu. Önce biraz beklemiş, sonra tepeye çıkarak ortağının bitiremediği işi tamamlamaya karar vermişti.
"Olanları gözden geçirip değerlendirmem uzun sürmedi Watson. Tepedeki o karanlık yüzü görünce, bunun başka bir taşın habercisi olduğunu anladım. Hızla patikaya geri dönmek için aşağıya inmeye başladım. İnan bana Watson, bunu sakin kafayla asla yapamazdım, çünkü inmek tırmanmaktan yüz kat daha zordu. Ama tehlikeyi düşünmek için zamanım yoktu, çıkıntıya tutunmuş aşağı inmeye çalışırken yanımdan bir taş daha geçti. Yolun yarısında kaydım ama Tanrıya şükür yara bere içinde de olsa yere inmeyi başardım. O karanlıkta dağda on millik patikayı aştım ve bir hafta sonra da kendimi Floransa'da buldum. Artık kimsenin başıma neler geldiğini bilmediğinden emindim.
"Güvenebileceğim tek bir insan vardı - kardeşim Mycroft. Sana bu konuda özür borçluyum Watson, ama ölmüş olduğuma inanılması gerekiyordu ve sen bunun doğruluğunu kabullenmemiş olsaydın talihsiz sonumla ilgili o kadar inandırıcı bir hikâye anlatamazdın. Bu üç yıl içinde birçok kereler sana yazma isteğiyle kalemi elime almama rağmen her seferinde bana karşı beslediğin samimi duygular

yüzünden bir hata yapıp sırrımı açığa çıkarmandan korkarak bundan vazgeçtim. Ve yine bu sebepten, bu akşam kitaplarımı düşürdüğünde de senden uzak durmam gerekiyordu çünkü o an için tehlike altındaydım ve herhangi bir şaşkınlık ya da

duygusallık gösterseydin, gerçek kişiliğime dikkat çekerek onarılması zor sonuçlara neden olabilirdin. Mycroft'a gelince, ihtiyacım olan parayı bulmak için ona güvenmek zorundaydım. Londra'da işler umduğum gibi gitmedi. Moriarty çetesinin davası sonunda çetenin en tehlikeli iki üyesi, yani en azılı düşmanlarım serbest kalmıştı. Bunun üzerine ben de iki yıl boyunca Tibet'te dolaştım, Lhasa'yı ziyaret ederek baş Lamayla zaman geçirdim. Sigerson isimli bir Norveçlinin keşifleriyle ilgili çarpıcı hikâyeleri belki sen de duymuş olabilirsin, ama bunların dostundan haberler olduğunu hiçbir zaman anlamadığından eminim. Neyse, sonra İran üzerinden Mekke'ye geçtim ve Hartum'daki Halifeye kısa ama ilginç bir ziyarette bulundum ve bu gezimin ayrıntılarım da Dış İşleri Bakanlığına bildirdim. Fransa'ya dönünce, güneyde Montpellier'deki bir laboratuarda birkaç ay boyunca katran türevleri üzerine bir araştırma yürüttüm. Bunu da bitirdikten sonra Londra'da düşmanlarımdan sadece birinin kaldığını öğrendim. Zaten yavaş yavaş geri dönmeye hazırlanıyordum ki, bu çarpıcı Park Yolu vakasının ortaya çıkışıyla hazırlıkları hızlandırmaya karar verdim. Bunda vakanın sadece ilginç olması değil, benim için kişisel bazı fırsatlar sunuyor olması da etken oldu. Neyse, hemen Londra'ya geldim, kılık değiştirmeden Baker Sokağı'na gittim, haliyle Bayan Hudson'in sinir krizi geçirmesine neden oldum ve Mycroft'un odalarımın ve belgelerimin olduğu gibi korunmasını sağlamış olduğunu gördüm. İşte böyle sevgili Watson, bugün saat ikide kendimi eski odamda, eski koltuğumda buldum ve birden, karşımdaki koltuğa çok yakışan eski dostum Watson'ı görmek istedim."

O Nisan akşamı dinlediğim hikâye böyleydi. Bir daha asla göremeyeceğimi düşündüğüm o ince, uzun boylu, sert ve meraklı yüz tarafından anlatılmış olmasa, kesinlikle

inanamayacağım bir hikâye. Bir şekilde yokluğunda hissettiğim matemi öğrenmişti ve üzüntüsünü sözleriyle değil, tavırlarıyla belli ediyordu. "Üzüntünün en iyi ilacı çalışmaktır sevgili Watson," dedi; "ve bu gece, sonunda başarabilirsek bu gezegendeki bir insanın hayatını kurtaracağımız bir iş bekliyor ikimizi." Ne kadar yalvardıysam da başka bir şey söylemedi. "Sabah olmadan çok şey öğreneceksin," diye cevap verdi. "Daha sohbet edeceğimiz üç yıllık bir geçmiş var. Saat dokuz buçuğa kadar, yani boş evle ilgili bu sıra dışı maceraya atılacağımız zamana kadar fazla konuşmaya gerek yok."

Tıpkı eski günlerdeki gibiydi; tam söylediği saatte arabada yanında oturuyordum. Cebimde tabancam ve kalbimde macera heyecanı vardı. Holmes, sert, ciddi ve sessizdi. Sokak lambalarının ışığı sert yüz hatlarına vurdukça kaşlarının düşünceli bir şekilde çatılmış, ince dudaklarının sımsıkı kapalı olduğunu görebiliyordum. Londra'nın karanlık suç dünyasında ne tür bir canavar avlayacağımızı bilmiyordum ama usta avcının görüntüsünden, tehlikeli bir maceraya atıldığımızı anlayabiliyordum, fakat bu asık suratın ara sıra gevşeyerek gösterdiği alaycı gülümseme, araştırmamızda az da olsa bir umut ışığı olduğunu gösteriyordu.

Ben Baker Sokağı'na gideceğimizi düşünmüştüm ama Holmes arabayı Cavendish Meydanı'nın köşesinde durdurdu. Arabadan iner inmez sağına soluna dikkatle bakınmaya başladığım, her sokak köşesinde, takip edilmediğinden emin olmak için dikkat kesildiğini fark ettim. İzlediğimiz rota çok tuhaftı. Holmes'un Londra'nın ara sokakları hakkındaki bilgisi olağanüstüydü. Aralarından emin adımlarla geçtiği otlaklar ve ahırların varlığından benim haberim bile olmamıştı o zamana kadar. Sonunda eski ve kasvetli evlerin sıralandığı küçük bir sokaktan geçerek Manchester Sokağı'na, oradan da Blandford Sokağı'na girdik. Burada, dar bir geçide hızla daldı, ıssız bir bahçeye açılan ahşap bir kapıyı geçti ve bir evin arka kapısını anahtarla açtı. Birlikte içeri girdik ve kapıyı arkamızdan kapattı.

İçerisi zifiri karanlıktı ama buranın boş bir ev olduğunu anlamıştım. Çıplak döşeme, ayaklarımızın altında gıcırdıyor, uzatmış olduğum elim kağıtlarının döküldüğü bir duvara değiyordu. Holmes'un soğuk, ince parmakları bileğimden

tutarak, bir kapının üzerinde belli belirsiz bir ışık gördüğüm bir yere gelene kadar beni bir koridor boyunca ilerletti. Burada aniden sağa döndü ve geniş, kare şekilli boş bir odaya daldık. Odanın köşeleri karanlıktı ama ortası, dışarıdaki sokak lambalarının ışığıyla hafifçe aydınlanmıştı. Yakınlarda hiç lamba yoktu ve pencere öyle toz kaplamıştı ki içeride birbirimizden başka hiçbir şey göremiyorduk.
"Nerede olduğumuzu biliyor musun?" diye fısıldadı. "Kesinlikle Baker Sokağı'ndayız," diye cevap verdim, tozlu pencereden dışarı bakarak.
"Doğru. Eski evimizin karşısındaki Camden Malikânesi'ndey iz."
"Peki ama neden buradayız?"
"Çünkü buradan çevreyi çok iyi görebiliriz. Şimdi zahmet olmazsa Watson, görünmemeye özellikle dikkat ederek x pencereye biraz daha yaklaşmanı ve şu küçük maceralarımızın birçoğunun başlangıç noktası olan eski dairemize bakmanı rica ediyorum. Bakalım üç yıl ortalıkta olmamam seni şaşırtma gücümden bir şey kaybettirmiş mi?"
Öne doğru biraz ilerleyerek karşımızdaki o tanıdık pencereye baktım. Bakar bakmaz şaşkınlık içinde sıçradım. Tül kapalıydı ve odada güçlü bir ışık yanıyordu. İçeride oturmuş bir adamın koyu silueti aydınlık pencereye vuruyordu. Başın duruşu, köşeli omuzlara ve keskin hatlarına bakınca kim olduğunu anlamamak mümkün değildi. Yüzü hafifçe pencereye doğru dönüktü ve ortaya, dedelerimizin resmetmeyi sevdikleri türden karanlık bir siluet çıkmıştı. Bu, Holmes'un mükemmel bir taklidiydi. O kadar şaşırmıştım ki

adamın gerçekte yanımda durduğundan emin olmak için elimi uzattım. Sarsıla sarsıla kısık sesle gülüyordu.
"Ne diyorsun?" dedi.
"Yüce Tanrım!" dedim hayranlıkla. "Harika olmuş."
"Ne zaman ne de tembellik yok edebilir sonsuz hayal gücümü," dedi, sesinde, eserine bakan bir sanatçının neşesi ve gururuyla. "Gerçekten de bana benziyor, değil mi?"
"Bilmesem sen olduğuna yemin edebilirdim."
"Grenoble'dan Bay Oscar Meunier'ye teşekkür borçluyuz. Son birkaç gündür bu heykeli yapabilmek için çok uğraştı. Balmumundan bir büst. Gerisini akşam Baker Sokağı'na uğradığımda ben ayarladım."
"Peki ama bütün bunlar ne için?"
"Çünkü sevgili Watson, bazı insanların, aslında başka bir yerde olmama rağmen orada olduğuma inanmaları gerekiyor."
"Dairenin izlendiğini mi düşünüyorsun?"
"İzlendiğinden eminim."
"Kim tarafından?"
"Eski düşmanlarım tarafından, sevgili Watson. Liderleri, Reichenbach Şelalesi'nde yatan o sevimli topluluk tarafından. Unutma, benim hâlâ hayatta olduğumu bir tek onlar biliyor. Er ya da geç evime geri döneceğimi tahmin ediyorlardı. Böylece evi sürekli gözlem altında tutarak sonunda bu sabah geldiğimi gördüler."
"Bunu nereden biliyorsun?"
"Çünkü pencereden dışarı baktığımda gözcüyü tanıdım. İşi cinayet işlemek olan ve armonika çalmak konusunda usta olan Parker adında zararsız sayılabilecek bir adam. Zaten o umurumda değil. Ama arkasındaki korkunç adamdan çekinmek için birçok nedenim var. O, Moriarty'nin en yakın dostu, tepeden üstüme kayalar atan adam ve Londra'nın en kurnaz ve tehlikeli suçlusu. Bu gece peşimde olan kişi de o Watson ve aslında bizim onun peşinde olduğumuzun farkında değil."

Dostumun planları yavaş yavaş ortaya çıkıyordu. Bu güvenli noktadan gözcüler gözleniyor, takipçiler takip ediliyordu. Yukarıdaki gölge yem ve biz de avcılardık. Karanlıkta sessizce durup önümüzden aceleyle geçen gölgeleri izledik. Holmes sessiz ve hareketsizdi; ama tetikte olduğundan ve önümüzde cereyan eden olayları dikkatle izlediğinden emindim. Soğuk ve gürültülü bir geceydi ve rüzgâr uzun sokakta ıslık çalarak esiyordu. Çoğu paltolarına iyice sarınmış birçok insan geçiyordu önümüzden. Birkaç kez bir kişiyi bir defadan fazla görmüş olduğuma dair izlenime kapıldım, özellikle de sokağın biraz

yukarısında, rüzgârdan korunmak içinmişçesine bir evin kapısında bekleyen iki adam çekmişti dikkatimi. Dostumun dikkatini onlara yöneltmeye çalıştım ama o sabırsızlıkla bir şeyler mırıldanarak sokağa bakmaya devam etti. Birkaç kere huzursuzlukla ayaklarını ya da parmaklarını duvara vurdu. Kaygılanmaya başladığını, planının beklediği gibi gitmediğini anlamıştım. Sonunda gece yarısına doğru sokak yavaş yavaş boşaldı. Holmes kontrol edilmez bir şekilde odada bir ileri bir geri yürüyordu. Tam ona bir şeyler söyleyecektim ki, gözlerimi aydınlık pencereye çevirdiğimde önceki kadar hayret verici bir görüntüyle karşılaştım. Holmes'u kolundan tutarak yukarı işaret ettim. "Gölge hareket etmiş!" diye bağırdım. Gölge sokağa artık profilden değil, sırtını dönmüş halde bakıyordu.

Geçen üç yıl içinde zekâsı kadar sert mizacı ve sabırsızlığında da en ufak bir değişme olmamıştı Holmes'un.

"Tabii ki hareket edecek," dedi. "Sence ben oraya hileli olduğu açıkça belli olan bir manken koyup Avrupa'nın en kurnaz adamlarından birinin bu numarayı yutmasını bekleyecek kadar ahmak bir acemi miyim Watson? İki saattir bu odadayız ve Bayan Hudson her çeyrek saatte bir kez olmak üzere tam sekiz kez büstü hareket ettirdi. Önden geldiği için kadının gölgesi görünmüyor. Ah!" Bir an için heyecanla

nefesini tuttu. Loş ışıkta başını ileri uzattığında dikkatten kaskatı kesildiğini fark ettim. Sokak tamamen bomboş kalmıştı. O iki adam hâlâ dış kapıda saklanmakta olabilirdi ama ben artık onları göremiyordum. Ortasındaki karanlık siluetle önümüzde parlayan sarı pencere dışında her yer karanlık ve hareketsizdi. Bu sessizliğin ortasında dostumdan yükselen o bastırılmış heyecan dolu tiz çığlığı tekrar duydum. Ve hemen sonra Holmes beni odanın en karanlık yerine çekerek eliyle dudaklarımı kapattı. Kolumu kavramış olan parmakları titriyordu. Dostumu daha önce hiç böyle görmemiştim. Oysa önümüzdeki karanlık sokak hâlâ ıssız ve hareketsizdi.

Ama birden, Holmes'un keskin kulaklarıyla çoktan fark ettiği şeyi ben de duydum. Kulaklarıma alçak bir ses gelmişti ve bu ses Baker sokağı yönünden değil, saklandığımız evin arkasından geliyordu. Bir kapı açılıp kapandı; hemen sonra da koridorda ayak sesleri duyuldu aslında sessiz olması gereken ama boş evde her yerde yankılanan ayak sesleri. Holmes duvara dayanınca ben de aynısını yaptım. Elim tabancamın kabzasına uzanmıştı. Karanlıkta belli belirsiz bir siluet gördüm, açık duran kapının karanlığından daha karanlık bir gölge. Adam bir an kapıda durdu ve sonra büyük bir dikkatle, yavaş yavaş odaya girdi. Bu sinsi gölge üç metre ilerimize kadar yaklaşınca hamlesine karşılık vermeye hazırlandım ama aslında bizim varlığımızdan haberi olmadığını anlamam uzun sürmedi. Yanımızdan geçip pencereye yöneldi ve oldukça yumuşak ve sessiz bir şekilde pencereyi hafifçe yukarı kaldırdı. Bir an eğildiğinde tozlu pencereden kurtulan sokağın ışığı adamın yüzünü aydınlattı. Çok heyecanlı görünüyordu. Gözleri yıldız gibi parlıyor, yüz hatlarıysa heyecandan gerilmişti. İnce uzun bir burnu, geniş ve çıplak bir alnı, gür ve kırlaşmış bıyıkları olan yaşlıca bir adamdı. Başındaki opera şapkasını geriye doğru itmişti ve önü açık paltosundan smokinin içine giydiği beyaz gömleği parlıyordu.

Derin ve keskin çizgilerle dolu, ince, esmer bir yüzü vardı. Elinde, bastona benzer bir şey tutuyordu ama onu bir an yere bıraktığında metalik bir ses çıkmıştı. Birden paltosunun cebinden bir şey çıkardı ve bir yay ya da vidanın yerine oturması gibi yüksek bir ses çıkana kadar bu nesneyle uğraştı. Dizlerinin üzerinde öne doğru eğilip bütün ağırlığını ve gücünü manivela gibi bir şeye verince yine öncekine benzer uzun bir ses duyuldu. Sonunda tekrar doğrulduğunda elinde, garip bir kabzası olan bir çeşit silah tutmakta olduğunu gördüm. Silahın haznesini açıp içine bir şeyler doldurdu ve hazneyi tekrar kapattı. Ardından yere çömelerek namluyu pencerenin açıklığından uzattı. Uzun bıyıklarının kabzaya değdiğini ve nişan alırken gözlerinin parladığını görebiliyordum. Kabzayı omzuna bastırıp namlunun ucundan aydınlık penceredeki siyah gölgeyi görünce memnuniyetle iç geçirdi. Bir an hiç kıpırdamadan durdu ve sonra parmağı tetiğe uzandı. Yüksek sesli garip bir vızıltı ve kırılan camların sesi duyuldu. Holmes o anda nişancının üstüne atılarak adamı yüz üstü yere serdi. Ama o, hemen

doğrularak inanılmaz bir kuvvetle Holmes'un boğazına sarıldı. Ben ileri fırlayıp tabancamın kabzasıyla başına vurunca yine yere düştü. Üstüne çullanıp onu tutarken dostum tiz bir ıslık öttürdü. Kaldırımda koşuşturmalar oldu ve daha sonra üniformalı iki polis, yanlarında bir müfettişle ön kapıdan geçip odaya girdi.Sen misin Lestrade?" dedi Holmes.
"Evet Bay Holmes. İşi ben üstlendim. Sizi yeniden Londra'da görmek ne kadar güzel."
"Sanırım biraz gayri resmi yardıma ihtiyacın var. Bir yıl içinde çözülememiş üç cinayet epey fazla Lestrade. Ama Molesey vakasında gösterdiğin başarı senin için bile - yani, çok başarılıydın demek istiyorum."
Hepimiz ayağa kalktık. İki yandan birer memurun tuttuğu mahkumumuz zorlukla nefes alıyordu. Sokakta birkaç serseri toplanmıştı. Holmes pencereyi, ardından da panjurları

kapattı. Lestrade iki mum çıkardı ve polis memurları da ellerindeki lambaları yaktı. Nihayet mahkûmumuza daha yakından bakabilecektim.
Bize bakan bu yüz son derece güçlü ve sinsi hatlara sahipti. Bir düşünürün alnına ve bir zevk düşkününün çenesine sahip olan bu adamın hem doğruya hem de yanlışa sapma eğilimi var gibi görünüyordu. Ama vahşi, mavi gözlere, alaycı göz kapaklarına, gaddar ve saldırgan burnuna ve tehdit edici derin çizgili alnına bakıp da doğanın en belirgin tehlike sinyallerini görmemek imkânsızdı. Gözü hiçbirimizi görmüyor, doğrudan Holmes'un yüzüne bakıyordu. Yüzünde nefret kadar şaşkınlık da okunuyordu. "Seni alçak!" diye homurdanıp duruyordu. "Seni kurnaz alçak!"

"Ah Albay!" dedi Holmes, bozulmuş yakasını düzeltirken. "O eski oyunda ne derler bilirsiniz: 'Bütün yolculuklar aşıkların buluşmasıyla biter.' Sanırım Reichenbach Şelalesi'ndeki o kayalıkta bana yaptığınız iyilikten bu yana görüşemedik."
Albay kendinden geçmiş bir halde dostuma bakmaya devam ediyor, "Seni kurnaz, adi alçak!" deyip duruyordu.
"Sizi daha tanıştırmadım," dedi Holmes. "Baylar, bu, Albay Sebastian Moran. Bir zamanlar Majestelerinin Hindistan Ordusu'nda yer almış, Doğu İmparatorluğumuzun en seçkin simalarından biridir. Sanırım sizin kaplan çuvalı hâlâ rakipsizdir demekle yanılmış olmam değil mi Albay?"
Yaşlı adam hiçbir şey demeden dostuma bakmayı sürdürdü. Vahşi gözleri ve sert bıyıklarıyla adamın kendisi de bir kaplana benziyordu.
"Basit taktiklerimin, sizin gibi yaşlı bir shikari'yi alt etmesi hayret verici," dedi Holmes. "Siz de bilirsiniz. Küçük bir çocuğu bir ağaca bağlayıp, silahınızla ağaçta gizlenerek kaplanın yeme gelmesini bekleyen siz değil miydiniz? Bu boş ev benim ağacım ve siz de kaplamınsınız. Başka kaplanların da gelmesi ya da küçük de olsa hedefi vuramama ihtimaline

karşı yanınızda başka silahlar da bulundururdunuz, değil mi? Bunlar da," dedi etrafını göstererek, "benim diğer silahlarım. Benzerlik kusursuz."
Albay Moran hiddetle homurdanarak ileri atıldı ama memurlar onu tuttu. Yüzünde korkunç bir öfke belirmişti.
"Ama bana küçük bir sürpriz yaşattığınızı itiraf etmek zorundayım," dedi Holmes. "Sizin de bu boş evi ve bu ön pencereyi kullanabileceğinizi düşünmemiştim. Dostum Lestrade ve saygıdeğer adamları sizi beklerken işinizi sokakta halledeceğinizi sanmıştım. Ama bunun dışında her şey istediğim gibi gitti."
Albay Moran, Lestrade'e döndü. "Beni tutuklamak için sebepleriniz olabilir de olmayabilir de," dedi, "ama en azından bu adamın alaylarına maruz kalmamı gerektirecek hiçbir sebep göremiyorum. Eğer kanunun ellerindeysem her şeyi yasal yollardan halledin."
"Evet bu çok mantıklı," dedi Lestrade. "Gitmeden önce söylemek istediğiniz başka bir şey var mı Bay Holmes?"
Holmes yerden havalı tüfeği alıp mekanizmasını incelemeye başladı.
"Hayranlık uyandıracak benzersiz bir silah," dedi. "Sessiz ve inanılmaz derecede güçlü. Kör Alman mekanikçi Von Herder'in bunu Profesör Moriarty için yaptığını

biliyordum. Bunun varlığından yıllardır haberim vardı ama elime alma fırsatım olmamıştı. Bunu ve mermilerini sana emanet ediyorum Lestrade."
"Onlara iyi bakacağımızdan şüpheniz olmasın Bay Holmes," dedi Lestrade, ekip kapıya yönelirken. "Söyleyeceğiniz başka bir şey var mı?"
"Sadece nasıl bir suçlamada bulunacağınızı öğrenmek istiyorum."
"Suçlama mı bayım? Ee, tabii ki Bay Sherlock Holmes'u öldürmeye teşebbüs."
"Olmadı Lestrade. Bu meseleye karışmak istemiyorum.
25
Bu çarpıcı tutuklamanın bütün övgüleri sadece sana ait olmalı. Evet Lestrade, seni kutlarım! Her zamanki kurnazlığın ve cesaretinle onu yakalamayı başardın."
"Onu yakaladım mı? İyi ama kimi yakaladım Bay Holmes?"
"Bütün polis kuvvetlerinin harıl harıl aradığı adamı. Sayın Ronald Adair'i, geçen ayın otuzunda Park Yolu 427 numaradaki evin ikinci katının ön penceresinden havalı tüfekle vuran Albay Sebastian Moran. Asıl suçlama bu, Lestrade. Pekâlâ Watson, kırık pencereden giren soğuk havaya dayanabilirsen, seni yarım saatliğine çalışma odamda birer puro içip bu meseleyi konuşmaya davet ediyorum."
Eski odalarımız Mycroft Holmes ve Bayan Hudson'in gösterdiği ilgi sayesinde hiç değişmeden kalmıştı. Evet, içeri girdiğimde odanın alışılmadık derecede derli toplu olduğu gözümden kaçmadı ama eski hatıralar hâlâ yerli yerindeydi. Kimya köşesi ve asit lekeli tezgâh duruyordu. Yukarıdaki bir rafta, birçok insanın zevkle yakacağı ıvır zıvır kitaplar ve referans kaynakları bulunuyordu. Çevreye göz gezdirdiğimde, çizimleri, keman kılıfını, pipoluğu gördüm - hatta, içine tütün konulan Acem terlikleri bile duruyordu. Odada bizi bekleyen iki kişi vardı; biri içeri girer girmez bize sarılan Bayan Hudson ve diğeri de bu akşamki macerada çok önemli bir rol oynayan garip büst. Bu balmumu heykel hayranlık uyandıracak derecede iyi yapılmıştı. Bir sehpaya oturtulmuş, üstüne de Holmes'un eski kıyafetlerinden biri geçirilmişti; ve sonuçta sokaktan- bakıldığında verilen izlenim mükemmel olmuştu.
"Umarım bütün önlemlere dikkat ettiniz Bayan Hudson," dedi Holmes.
"Söylediğiniz gibi hep dizlerimin üstünde sürünerek yaklaştım beyefendi."
26
"Mükemmel. Çok iyi bir iş başardınız. Peki merminin nereye gittiğini gördünüz mü?"
"Evet efendim. Korkarım güzel heykelinizi berbat etti, çünkü tam da kafasından geçip duvara saplandı. Onu yerde halıda buldum. İşte burada!"
Holmes mermiyi bana uzattı. "Gördüğün gibi yumuşak bir tabanca mermisi Watson. Tam bir deha ürünü. Kim bir havalı tüfekten böyle bir şeyle ateş edilmesini bekler ki? Pekâlâ Bayan Hudson, yardımınız için çok teşekkür ederim. Hadi Watson, şimdi seni eski koltuğunda görmek istiyorum çünkü seninle konuşmak istediğim birkaç önemli nokta var. Eski püskü paltosunu çıkarıp heykelin üstündeki gri renkli elbiseyi giydikten sonra eski Holmes olmuştu yine.
"Yaşlı shikari'nin sinirleri ve gözleri eskisi gibi sağlammış," dedi gülerek, heykelin parçalanmış alnını incelerken. "Tam başın arkasından girip beyni dağıtacak şekilde nişan alınmış. O Hindistan'ın en iyi nişancısıydı. Londra'da ondan iyisi zor bulunur. Adını hiç duymuş muydun?" "Hayır duymadım."
"Peki, peki, şöhret böyledir işte! Ama yanlış hatırlamıyorsam, yüzyılımızın en büyük dehalarından biri olan Profesör James Moriarty'nin adını da duymamıştın. Şuradaki raftan biyografi fihristimi verebilir misin?"
Koltuğunda arkasına yaslanıp purosundan dumanlar savurarak sayfaları ağır ağır çevirmeye başladı.
" 'M'deki koleksiyonum gayet iyidir," dedi. "Moriarty'nin kendisi bile yeterdi, ama bak, zehirci Morgan, korkunç Merridew ve Charing Cross'taki bekleme salonunda sol köpek dişimi kıran Mathews da burada. Ve tabii ki son olarak bu geceki dostumuz da var."
Defteri bana uzattı ve okumaya başladım:
Moran, Sebastian, Albay. İşsiz. İlk Bangalore Yerleşimcilerinden. 1840 Londra doğumlu. İngiltere'nin İran Bü-
27

yükelçiliği'ni de yapmış olan Sir Augustus Moran, C.B.'nin oğlu. Eton ve Oxford'da eğitim görmüş. Jowaki Hare-kâtı'nda, Afgan Harekâtı'nda, Charasiab, Sherpur ve Kabil'de de hizmet vermiş. Batı Himalayalar 'in Av Hayvanları (1881) ve Ormanda Üç 4y (1884) kitaplarının yazan. Adresi: Conduit Sokağı. Kulüpler: Anglo-Hint, Tankerville, Bagatelle Oyun Kulübü.
Kenara da Holmes'un el yazısıyla şu not düşülmüştü:
Londra'nın en tehlikeli ikinci adamı.
"Bu çok şaşırtıcı," dedim, defteri kendisine uzatırken. "Adamın geçmişi onurlu bir askerinkine layık."
"Haklısın," diye cevap verdi Holmes. "Bir noktaya kadar öyleymiş. Çelik gibi sinirleri varmış. Hindistan'da yaralı bir kaplanın peşine düşüşü hâlâ anlatılır. Bazı ağaçlar vardır Watson, belirli bir yüksekliğe çıktıktan sonra bazı tuhaflıklar göstermeye başlarlar. Bunu çoğu zaman insanlarda da görebilirsin. Benim bir teorime göre bireyler gelişimleri sırasında atalarına benzerlikler gösterirler. Bu yüzden doğruya ya da yanlışa sapma bazı durumlarda tamamen atalarının çizgisinden gider. Kişi böylece kendi aile geçmişini temsil eder."
"Biraz hayalci göründüğü kesin."
"Zaten üzerinde fazla ısrar edecek değilim. Sebebi ne olursa olsun Albay Moran yanlışı seçmiş. Açıkça bir skan-dala yol açmadıysa da, Hindistan ona dar gelmiş. Emekli olup Londra'ya dönünce yine kötülüğüyle ün salmış. Tam bu sıralar Profesör Moriarty onu bulmuş ve Albay ona bir süre yardım etmiş. Moriarty ondan parayı hiç esirgememiş ve sıradan hiçbir suçlunun başaramayacağı birinci sınıf birkaç işte onu kullanmış. 1887'de Lauder'li Bayan Stewart'in ölümünü hatırlar mısın? Hatırlamıyor musun? Neyse, o işin arkasında Moran'ın olduğuna eminim ama hiçbir şey kanıtlanamadı. Albay o kadar iyi gizlenmişti ki Moriarty çetesinin

dağılmış olmasına rağmen onu tespit edememiştik. O sıralar, senin kaldığın yere geldiğimde havalı tüfeklerden korkup panjurları kapattığımı hatırlıyor musun? Herhalde o anda abarttığımı düşünmüştün. Ama ben ne yaptığımı çok iyi biliyordum çünkü o olağanüstü silahı ve arkasındaki nişancıyı çok iyi tanıyordum. İsviçre'de bizi Moriarty'le birlikte takip eden ve Reichenbach'taki o kayalıkta bana zorlu dakikalar yaşatan da oydu.
"Fransa'da kalırken, bu adamın izini bulmak için gazeteleri dikkatle takip ettiğime emin olabilirsin. O, Londra' da serbestken benim hayatımın bir anlamı olamazdı. Gece gündüz gölgesi üstümde olacak ve er ya da geç bir fırsatını bulacaktı. Peki, ne yapabilirdim? Onu vuramazdım çünkü o zaman ben zan altına girerdim. Kanuna başvurmanın da yararı yoktu. Onu çılgın bir şüpheliden ileriye götüremezdim -yani sonuçta yapabileceğim bir şey yok gibi görünüyordu. Ama er geç onu elime geçireceğimi bilerek suç haberlerini takip etmeye devam ettim ve sonunda da ortaya Ronald Adair'in ölümü çıktı. Fırsat ayağıma gelmişti! Benim bildiklerimi bilen biri için bunu yapanın Albay Moran olduğu açık değil miydi? Delikanlıyla kâğıt oynamış, kulüpten evine kadar takip etmiş ve onu açık pencereden vurmuştu. Buna hiç şüphe yoktu. Bulunan mermiler bile boynuna yağlı ipi geçirmeye yeter. Bunun üzerine hemen Londra'ya geldim. Gözcüye göründüm, ki o geldiğimi albaya hemen haber verecekti tabii. Bu ani geri dönüşümün, işlediği suçla bağlantısını fark edip paniğe kapılmaması beklenemezdi. Beni bir an önce ortadan kaldırmaya çalışacağına ve bunun için de o ölümcül silahını kullanacağına emindim. Onun için pencereye mükemmel bir yem koydum ve ihtiyaç olabileceğini tahmin ederek polise haber verdim. Bu arada Watson, kapıya sığınmış, gözünden kaçmayan o adamlar polisti. Neyse, gözlem için uygun olduğuna inandığım bir yer seçtim ve beklemeye koyuldum. Doğrusu, saldırı için aynı yeri seçeceği aklımın

ucundan bile geçmemişti. Pekâlâ sevgili Watson, açıklamam gereken başka bir şey kaldı mı?"
"Evet," dedim. "Albay Moran'ın Sayın Ronald Adair'i öldürmesinin amacı neydi söylemedin."
"Ah sevgili dostum Watson, işte o noktada en mantıklı zihnin bile hataya düşebileceği tahminler dünyasına giriyoruz. Herkes var olan kanıtlara dayanarak kendi hipotezini geliştirebilir ve seninki de en az benimki kadar doğru olabilir."

"Senin de bir tahminin var ama, değil mi?" "Sanırım gerçekleri açıklamak zor değil. Albay Moran ve genç Adair'in birlikte önemli miktarda para kazandıkları kanıtlarla tespit edildi. Ve Moran da şüphesiz hile yapmış olmalı - bu huyunu zaten biliyordum. Bence cinayet günü Adair, Moran'ın hile yaptığını anladı. Büyük bir ihtimalle onunla özel olarak konuşarak, kulüpten ayrılıp bir daha kâğıt oynamayacağına söz vermediği takdirde bunu herkese söyleyeceğini anlattı. Adair gibi genç bir adamın, kendinden çok yaşlı birini hemen teşhir ederek çirkin bir skandal yaratmak istediğini sanmıyorum. Bence dediğim gibi davrandı. Kulüpten ayrılmak, hileyle kazandığı kâğıt oyunlarıyla geçinen Moran'ın sonu olurdu. Bunun üzerine, o sırada ortağının hileli oyunuyla kazandığı paranın ne kadarını geri vermesi gerektiğini hesaplamakla meşgul olan Adair'i öldürdü. Adair evin hanımları içeri girip de o paralar ve isimlerle ne yaptığını sorar diye kapıyı kilitlemişti. Sence de mantıklı değil mi?" "Gerçeği gördüğüne hiç şüphem yok." "Bunun kabul edilip edilmeyeceğini mahkemede göreceğiz. Bu arada Albay Moran ne olursa olsun bizi daha fazla rahatsız edemeyecek. Meşhur Von Herder havalı tüfeği Scotland Yard Müzesi'ni süsleyecek ve Bay Sherlock Holmes, yaşamını, Londra'nın her zaman bolca sunduğu karmaşık hayatın küçük sorunlarını araştırmaya yeniden adayabilecek."

30

-n-

NOKWOOD'LU İNŞAATÇI

"Bir suç uzmanının gözünden bakıldığında," diye söze girdi Bay Sherlock Holmes, "Londra, merhum Profesör Moriarty'den sonra bütün ilginçliğini ve rengini kaybetmiştir."

"Bu söylediklerine katılacak fazla insan bulabileceğini sanmıyorum," dedim.

"Pekâlâ, biraz bencilce düşünüyorum galiba," dedi Holmes gülümseyerek, kahvaltı masasından kalkarken. "Evet, kazanan taraf toplum oldu ve zararlı çıkan tek taraf da işsiz kalan, mesleğini yitiren zavallı bir uzman. Oysa Moriarty ortalıktayken sabah gazeteleri her zaman sonsuz olasılıklarla dolu oluyordu. Çoğu zaman sadece küçücük bir iz olurdu Watson, ufacık bir işaret, ama o bile tehlikeli dahinin ortalıkta dolaştığını bana anlatmaya yeterdi; tıpkı bir ağın uçlarındaki en hafif titreşimlerin, ortasında sinsice dolaşan örümceği bizi hatırlatması gibi. Küçük hırsızlıklar, keyfi saldırılar, sebepsizce patlak veren isyanlar - işin aslını bilen

31

adam için bunların birbirine bağlı bir bütün olduğunu anlamak zor değildi. Örgütlü suç dünyası konusunda eğitim alan bir öğrenci için Avrupa'daki hiçbir başkent Londra kadar büyük avantajlar sunamazdı o zamanlar. Oysa şimdi..." Sonucun bu hale gelmesinin en büyük nedenlerinden biri kendisinin olduğu gerçeğini bilmezden gelerek alaycı bir ifadeyle omuzlarını silkti.

Bu konuşma olduğu sıralar Holmes geri döneli birkaç ay olmuştu ve ben de onun isteği üzerine işimi devrederek Baker Sokağı'ndaki eski üssümüze geri dönmüştüm. Ken-sington'daki muayenehanemi devralan Verner isimli genç bir doktor neredeyse hiç itiraz etmeden, umabileceğim en yüksek fiyatı kabul etmişti - bu olay, birkaç yıl sonra, Verner'in Holmes'un uzak bir akrabası olduğunu ve bana vermiş olduğu parayı da dostumun bulduğunu öğrendiğim zaman açıklığa kavuşmuş oldu. Birlikte geçirdiğimiz aylar Holmes'un söylediği kadar olaysız değildi, çünkü notlarıma baktığımda bu dönemde Eski Başkan Murillo'nun Kâğıtları vakası ve neredeyse canımıza mal olan Hollandalı buharlı gemi Friesland meselesi gibi vakalarda çalıştığımızı görebiliyordum. Ne var ki, soğuk ve kibirli-doğası gereği toplumun övgüsünden her zaman kaçınan biri olarak, bana da kendisi, metotları ya da başarıları hakkında en ufak bir şey bile anlatma konusunda yasak koymuştu - daha önce de söylediğim gibi ancak şimdi kalkmış olan bir yasak.

Bay Sherlock Holmes, garip protestosunu bitirdikten sonra sandalyesinde arkasına yaslanmış, sabah gazetesinin sayfalarını gevşek gevşek çevirmeye başlamıştı ki, zilimizin şiddetle çalmışı ve hemen ardından da sanki birileri kapıyı yumrukla dövüyormuş gibi gelen bir gümbürtü ile ikimiz de irkildik. Kapı açılır açılmaz koridorda ve merdivenlerde koşan ayak sesleri duyuldu ve hemen ardından da, gözü dönmüş, nefes nefese kalmış ve üstü başı darmadağın genç, sol-

32

gun bir adam odaya daldı. Sırayla Holmes'la ikimize baktı ve ona yöneltmiş olduğumuz meraklı bakışlar üzerine, bu davetsiz girişi için bir özrün gerekli olduğunu fark etti.
"Özür dilerim Bay Holmes," diye atıldı heyecanla. "Ama beni suçlayamazsınız. Delirmek üzereyim. Bay Holmes, ben mahvolmuş, John Hector McFarlane'im."
Sadece isminin, bu ziyareti ve garip tavrını açıklamaya yeteceğini düşünüyormuş gibi söylemişti kim olduğunu, ama dostumun tepkisiz yüz ifadesine baktığımda onun da benim kadar bilgisiz olduğunu fark ettim.
"Bir sigara alın Bay McFarlane," dedi Holmes, tabakasını uzatarak. "Sanırım dostum Dr. Watson, semptomlarınızdan yola çıkarak size bir sakinleştirici yazardı. Hava son birkaç gündür epey sıcaktı, değil mi? Şimdi biraz kendinize geldiyseniz, şu koltuğa oturup bize kim olduğunuzu yavaş yavaş ve sakince anlatmaya başlarsanız çok sevineceğim. İsminizi, sizi tanıyofmuşum gibi söylediniz ama inanın bana, bekâr, avukat, mason ve astımlı olduğunuz gibi açık gerçekler dışında sizin hakkınızda en ufak bir şey bilmiyorum."
Dostumun metotlarına alışık olduğum için, yürüttüğü aklı takip ederek müşterimizin giyimindeki dağınıklığı, yanındaki yasal evrakları, saatini ve nefes alışını gözlemleyerek bunları doğrulamak benim için zor olmamıştı. Müşterimizse, şaşkınlık içinde bakakalmıştı.
"Evet, dediklerinizi doğru Bay Holmes. Ama bunlara ek olarak, şu anda Londra'nın en mutsuz insanı olduğumu da söyleyebilirim. Tanrı aşkına lütfen beni geri çevirmeyin Bay Holmes! Eğer hikâyemi bitiremeden beni tutuklamaya gelirlerse bana zaman tanımalarını söyleyin ki size bütün gerçekleri anlatabileyim. Dışarıda benim için çalışmakta olduğunuzu bilirsem memnuniyetle hapse girebilirim."
"Tutuklama mı?" dedi Holmes. "Bu harik... yani bu son derece ilginç. Peki tam olarak hangi suçtan tutuklanacağınızı düşünüyorsunuz?"

"Aşağı Norwood'lu Bay Jonas Oldacre'ı öldürme suçundan."
Dostumun yüzünün aldığı ifadede, içinde memnuniyetin de eksik olmadığı bir sevecenlik okunuyordu.
"Bakın şu işe," diye söze girdi; "daha bu sabah kahvaltıda dostum Dr. Watson'a gazetelerde artık çarpıcı vakalara rastlanmadığından bahsediyordum."
Ziyaretçimiz titreyen elini uzatarak Holmes'un dizinde duran Daily Telegraph'ı aldı.
"Eğer bunu okumuş olsaydınız bayım, bu sabah size aceleyle gelişimin nedenini de anlamış olurdunuz. İsmim ve talihsizliğim herkesin diline düşmüş gibi hissediyorum." Orta sayfayı açıp gösterdi. "İşte burada, izninizle yazıyı size okuyayım. Şunu dinleyin Bay Holmes. Başlıklar şöyle: 'Aşağı Norwood'da Esrarlı Olay. Tanınmış İnşaatçının Kayboluşu. Cinayet ve Kundaklama Şüphesi. Suçluya Dair İpucu.' Peşinde oldukları ipucu bu Bay Holmes, ve er geç beni bulacaklarından eminim. London Bridge İstasyonundan beri takip ediliyorum ve eminim ki beni tutuklamak için sadece izin çıkmasını bekliyorlar. Bu annemi çok üzecek - evet kesinlikle çok üzecek!" Ellerini korkuyla sıkarak oturduğu sandalyede ileri geri sallanmaya başladı.
Cinayetle suçlanan bu adamı dikkatle inceledim. Soluk sarı saçlı, temiz yüzlü, yakışıklı bir gençti. Yeni tıraş olmuştu ve korku dolu mavi gözleri, ince ve duyarlı bir ağzı vardı. Yaşı yirmi yedi civarında olmalıydı ve giyimi de davranışları da centilmenlere yakışacak cinstendi. Yazlık, hafif pardösüsünün cebinden, mesleğini belli eden dosyalı bir evrak çıkmıştı.
"Elimizde kalan zamanı iyi değerlendirmeliyiz," dedi Holmes. "Watson, rica etsem gazeteyi alıp söz konusu paragrafı okuyabilir misin?"
Müşterimizin de okuduğu manşetin altında şu haber yer alıyordu:

"Dün gece geç vakitte, Aşağı Norwood'da, ciddi bir suç içerdiğinden endişelenen bir olay yaşandı. Bay Jonas Oldacre, uzun yıllardır yürüttüğü inşaatçılık işiyle bölgede tanınmış bir şahsiyettir. Bay Oldacre bekâr, elli ihyasında ve Sydenham Sokağında bulunan Deep Dene Malikânesinde yaşamaktaydı. Kendisi, tuhaf huyları ve insanlardan uzak yaşamıyla ünlü biridir. Birkaç yıldır, dikkate değer miktarda servet edindiği işini bırakmıştır. Buna rağmen evinin arkasındaki avluda hâlâ küçük bir kerestelik bulunduruyormuş ve dün gece saat on iki

sularında, kereste yığınlardan birinde yangın çıktığı alarmı verilmiştir. İtfaiye arabaları vakit kaybetmeden olay yerine varmışsa da, kuru keresteler şiddetle tutuştuğu için bütün yığın yanıp bitmeden de yangını kontrol altına almak imkânsız olmuştur. Bu noktaya kadar olanlar açıkça kaza gibi görünse de yeni bulgular ciddi bir suça işaret ediyor. Yangın sırasında ev sahibinin ortalıkta görünmemesi üzerine bir araştırma başlatılmış ve sonunda evde olmadığı anlaşılmıştır. Odasında yapılan araştırmada, yatağının bozulmadığı, bir kasanın açıldığı, önemli bazı evrakların odada dağınık halde etrafa saçıldığı görülmüş; odada kan lekelerine de rastlanmış olması ve yine kana bulanmış meşe bir bastonun bulunmasından yola çıkılarak, kanlı bir boğuşmanın cereyan etmiş olduğu tahmininde bulunulmuştur. Bay Jonas Oldacre 'in o gece geç saatte bir ziyaretçisinin olduğu bilinmektedir. Bulunan bastonun bu şahısa ait olduğu ve onun Gresham Büroları 426 numaradaki Graham ve MoFarlane'in ortaklarından, Londralı genç avukat John Hector McFarlane olduğu da tespit edilmiştir. Polis, ellerindeki bazı kanıtların bu cinayetin nedenini kuvvetle açıkladığını ve sonuçta gerekenlerin yapılarak önemli gelişmeler sağlanacağını bildirmektedir.
"Sonradan öğrenildiğine göre Bay John Hector McFarlane 'in, Bay Jonas Oldacre 'ı öldürme suçundan tutuk-

landığı iddia edilmektedir. En azından tutuklama emrinin çıkarıldığı kesindir. Ayrıca Norwood'daki soruşturmada da yeni gelişmeler de yaşanmıştır. Talihsiz inşaatçının odasında yaşanmış boğuşmanın izleri dışında giriş kattaki yatak odasının Fransız pencerelerinin açık olduğu, ağır bir cismin evden keresteliğe kadar sürüklendiği ve son olarak da yangından kalan küllerin arasında kömürleşmiş bazı kalıntıların da bulunduğu bildiriliyor. Polisin teorisine göre ciddi bir suç söz konusudur. Kurbanın kendi yatak odasında bastonla vurularak öldürüldüğü, evraklarının çalındığı ve cesedinin de keresteliğe götürülerek cinayet izlerinden kurtulmak için yakıldığı ileri sürülüyor. Soruşturma, alışık olduğumuz enerjisi ve bilgisiyle şimdiden çalışmalara başlamış olan Scotland Yard Müfettişi Lestrade 'in tecrübeli ellerine teslim edilmiştir."
Sherlock Holmes, bu çarpıcı haberi gözleri kapalı, parmak uçlarını birleştirmiş halde dinledi.
"Bu vakada kesinlikle ilgi çekici birçok nokta bulunuyor," dedi sonunda, her zamanki rahat tavrıyla. "İlk olarak şunu sormak istiyorum Bay McFarlane. Tutuklanmanız için birçok delil bulunuyor gibi görünmesine rağmen nasıl oluyor da hâlâ serbestsiniz?"
"Ben ailemle birlikte Blackheath'te Torrington Malikânesi'nde oturuyorum Bay Holmes, ama dün gece geç vakitte Bay Jonas Oldacre'la iş görüşmesi yapacağım için Norwood'daki bir otelde kaldım. Trene binip de şimdi duyduğunuz haberi gazetede okuyana kadar benim de hiçbir şeyden haberim yoktu. Bunun üzerine içinde bulunduğum korkunç tehlikeyi görüp vakayı sizin ellerinize teslim etmek için hemen buraya koştum. Şehirdeki büromda ya da evimde er geç tutuklanacağımdan şüphe yok. London Bridge İstasyonu'ndan beri takip ediliyorum ve hiç şüphem yok ki... Yüce Tanrım, bu da ne?"

Zil çalınmıştı ve ardından merdivenlerde ayak sesleri duyuldu. Çok geçmeden eski dostumuz Lestrade belirmişti kapıda. Arkasında bir iki üniformalı polis olduğunu görebiliyordum.
"Bay John Hector McFarlane?" dedi Lestrade.
Zavallı müşterimiz beti benzi atmış bir yüzle ayağa kalktı.
"Sizi Aşağı Norwood'dan Bay Jonas Oldacre'ı kasten öldürme suçundan tutukluyorum."
McFarlane çaresiz bir ifadeyle bize döndü ve mahvolmuş biri gibi sandalyesine çöküverdi.
"Bir saniye Lestrade," dedi Holmes. "Sanırım yarım saat geç olsa senin için fark etmez. Beyefendi de tam anlatmak üzereydi bu ilginç meseleyi. Anlatacakları belki de olayı çözmemize yardımcı olur."
"Bence çözmek hiç zor olmayacak," dedi Lestrade kararlılıkla.
"Yine de izin verirsen, anlatacaklarını dinlemek beni çok memnun ederdi."
"Pekâlâ Bay Holmes, geçmişte bir iki defa emniyete yardımınız dokunduğu için Scotland Yard adına bu isteğinizi geri çevirmeyeceğim," dedi Lestrade. "Ama yine

de mahkûmun yanında olmam gerekiyor. Ayrıca burada söyleyeceği her şeyin mahkemede aleyhinde delil olarak kullanılabileceğini de eklemek zorundayım."
"Ben de bunu istiyorum zaten," dedi müşterimiz. "Tek dileğim mutlak gerçeği dinleyip anlamanız."
Lestrade saatine baktı. "Size yarım saat veriyorum,"
"Öncelikle şunu söylemeliyim ki," diye anlatmaya başladı McFarlane, "Bay Jonas Oldacre'ı hiç tanımıyordum. Adı bana yabancı değil çünkü ailemin, kendisiyle yıllar öncesinde bir ahbaplığı olmuş ama sonradan ayrı yollara gitmişler. Bu yüzden dün öğleden sonra üç sularında şehirdeki büroma girip de kendisiyle karşılaşınca oldukça şaşırdım.
37
Ama aslı şaşkınlığı, ziyaretinin nedenini açıklayınca yaşadım. Üzerleri el yazısıyla dolu birkaç defter sayfası vardı yanında - işte bunlardı - ve onları masama koydu.
" 'Bu benim vasiyetnamem,' dedi. 'Onu yasal hale getirmenizi istiyorum Bay McFarlane. Siz bunu yaparken bekleyeceğim.'
"Ben hemen yazmaya başlamıştım ki, birkaç istisna dışında bütün varlığını bana bıraktığını görünce nasıl şaşırdığımı tahmin edebilirsiniz. Garip, köstebek gibi bir adamdı. Beyaz kirpikleri vardı. Bir an başımı kaldırdığımda, gri gözlerini alaycı bir ifadeyle üzerime dikmiş olduğunu fark ettim. Vasiyetin şartlarını okuduğumda gözlerime inanamamıştım, ama yaşlı adam, tek bir akrabasının olmadığını, gençliğinde annemi babamı tanımış olduğunu, bu parayı hakkedecek genç bir adam olduğumu bildiğini ve parasının değerini bilen birine gideceği için içinin rahat olduğunu söyledi. Tabii o anda şaşkınlıktan sadece kekeleyerek teşekkür edebildim. Neyse, vasiyetname hazırlanıp imzalandı ve kâtibim tarafından gözden geçirildi. Elinizdeki mavi kâğıt o belgedir - bunlar da kabataslağı. Bu iş bittikten sonra Bay Jonas Oldacre gayrimenkul tapuları, ipotek belgesi ve senetlerden ibaret bir dizi belge daha olduğunu ve bunları da incelemem gerektiğini söyledi. Bütün işlemler tamamlanana kadar içinin rahat etmeyeceğini söyleyerek o gece, yanımda vasiyetnameyle birlikte Norwood'a gelmemi rica etti. 'Evlat unutma, bütün işlemler bitene kadar ailene tek bir söz etmek yok. Bu küçük sürprizi bozmak istemiyorum.' Bu noktada ısrar ederek yürekten söz vermemi sağladı.
"O anda isteyeceği herhangi bir şeyi reddedecek durumda olmadığımı tahmin edebilirsiniz Bay Holmes. O benim velinimetimdi ve tek isteğim bütün dileklerini yerine getirmekti. Dolayısıyla eve bir telgraf çekerek önemli bir işim olduğunu ve ne kadar geç kalacağımı kendimin de bilmediğini bildirdim. Bay Oldacre, daha erken evde olamaya-
38
cağı için özrünü bildirerek saat dokuzda kendisiyle akşam yemeği yememi teklif etti. Ne var ki evini bulmakta biraz güçlük çektim ve ancak dokuz buçukta ulaşabildim kapısına. Bay Oldacre'ı..."
"Bir saniye!" diye araya girdi Holmes. "Kapıyı kim açtı?"
"Orta yaşlı bir kadın. Sanırım evin kâhyasıydı."
"Ve isminizi polislere veren de bu kadındı herhalde."
"Kesinlikle," dedi McFarlane.
"Lütfen devam edin."
McFarlane terli alnını silerek hikâyesini anlatmaya devam etti:
"Bu kadın beni, mütevazı bir akşam yemeğinin hazırlandığı bir oturma odasına soktu. Yemekten sonra Bay Jonas Oldacre ile birlikte, büyük bir kasanın bulunduğu yatak odasına geçtik. Bay Oldacre kasayı açıp belgeleri çıkardı ve onları birlikte incelemeye koyulduk. İşimiz bittiğinde saat on bir on iki arasıydı. Kâhyayı uyandırmamamız gerektiğini belirterek başından beri açık duran Fransız penceresinden çıkmamı istedi."
"Stor perde kapalı mıydı?" diye sordu Holmes.
"Pek emin değilim ama sanırım yarıya kadar çekilmiş duruyordu. Evet, pencereyi açmak için yukarı kaldırdığını hatırlıyorum. Bastonumu bulamamıştım ve Bay Oldacre, 'Boş ver evlat, seninle nasıl olsa bundan sonra sık sık görüşeceğiz. Bir daha geldiğinde veririm,' dedi. Neyse, onu bıraktığımda kasa açıktı ve evraklar da masanın üstünde paketlenmiş halde duruyordu. Vakit geç olduğu için

Black-heath'e dönmeyip geceyi Anerley Arms'da geçirdim ve sabah meseleyi gazetede okuyana kadar da olan bitenden haberim yoktu."
"Sormak istediğiniz başka bir şey var mı Bay Holmes?" dedi, bu çarpıcı açıklamayı kaşlarını birkaç kez kaldırıp indirerek dinlemiş olan Lestrade.
39
"Önce Blackheath'e gitmem gerekiyor."
"Norwood'a demek istediniz herhalde," dedi Lestrade.
"Ah tabii; yanlış söylemiş olmalıyım," dedi Holmes, karmaşık gülümsemesiyle. Lestrade'in bundan önce defalarca tecrübe etmiş olduğu bir şey vardıysa, o da bu jilet gibi keskin zekânın, kendisinin göremediği şeylere nüfuz ettiği gerçeğiydi. Dostuma merakla bakmakta olduğunu fark ettim.
"Sanırım sizinle konuşmam gereken birkaç nokta var Bay Sherlock Holmes," dedi. "Pekâlâ Bay McFarlane, kapıda iki memurum bir dört-tekerlekli sizi bekliyor." Zavallı genç adam ayağa kalktı ve bize son bir kez yalvaran gözlerle baktıktan sonra odadan çıktı. Memurlar onunla birlikte arabaya giderken Lestrade odada kaldı.
Holmes, vasiyetnamenin kabataslağını eline almış, yüzünde oldukça meraklı bir ifadeyle onu incelemeye koyulmuştu.
"Bu belgeyle ilgili bâzı önemli noktalar var Lestrade, sence de öyle değil mi?" dedi, kâğıtları ona uzatarak.
Müfettiş şaşkın bir ifadeyle belgelere baktı.
"İlk birkaç satırı, ikinci sayfanın ortasında yazanları ve sondan bir iki satırı okuyabiliyorum. Bunlar oldukça okunaklı," dedi, "ama arada kalanlar kötü bir elden çıkmış. Ayrıca üç yerde hiçbir şey okuyamadım."
"Peki bundan ne çıkarıyorsun?" dedi Holmes.
"Sen ne çıkarıyorsun?"
"Trende yazılmış olduklarını. Okunaklı yerler istasyonları, kötü yazılanlar hareket halini ve hiç okunamayanlar da bazı sarsıntılı yerleri gösteriyor. Bilimsel bir uzman bunun bir banliyö hattında yazıldığını hemen anlayabilir. Çünkü büyük şehirler dışında başka hiçbir yerde bu denli sıklıkta istasyon bulunmaz. Bütün yolculuk boyunca bu vasiyet üzerinde uğraştığını kabul edersek, trenin bir ekspres olduğu ve Norwood ile London Bridge arasında s'adece bir yerde durduğu sonucunu çıkarabiliriz."
40

Lestrade gülmeye başladı.
"Teori üretmeye başladığınızda sizi takip etmekte güçlük çekiyorum Bay Holmes," dedi. "Bu söylediklerinizin vakayla ilgisi ne?"
"Genç adamın hikâyesini doğruluyor ve bu vasiyetnamenin Jonas Oldacre tarafından dünkü yolculuğunda yazılmış olduğunu düşündürtüyor. Ne kadar ilginç, değil mi? Adam böyle önemli bir belgeyi alelacele kaleme alıyor. Fazla önemli olacağını ummadığını getiriyor akla. Eğer bir insan kendisi için önemli bir vasiyetname hazırlayacaksa ona göre davranmaz mı?"

"Aynı zamanda kendi ölüm fermanını da çıkartmış,"
dedi Lestrade.
"Öyle mi dersin?"
"Sizce de öyle değil mi?"
"Tabii, olması muhtemel ama henüz meseleyi açıklığa kavuşturabilmiş değilim."
"Açık değil mi? Eğer bu da değilse daha ne açık olabilir ki? Genç bir adam, yaşlı bir adam ölünce bir servete konacağını öğreniyor. Bu durumda ne yapar? Kimseye bir şey söylemeden o gece kendisiyle buluşmak için bir bahane uydurur. Evdeki diğer insan uyuyana kadar bekler ve sonra yatak odasında yaşlı adamı öldürür, cesedini kerestelikte yakar ve yakınlardaki bir otele gider. Odadaki ve bastondaki kan lekeleri oldukça silik. İşlediği cinayetin kansız olduğunu ve cesedi, kullandığı yöntem sayesinde hiçbir iz bırakmadan ortadan kaldırabileceğini düşünmüş olması mümkün. Her şey açık değil mi?"
"Bana kalırsa, sevgili Lestrade, her şey biraz fazla açık," dedi Holmes. "Diğer yüce özelliklerine bir de hayal gücü ekleyebilseydin... Bir an için kendini bu genç adamın yerine koy; hemen vasiyetin hazırlandığı gece cinayet işlemeye

kalkar miydin? İki olay arasında çok güçlü bağlar bulunması tehlikeli olmaz mıydı sence de? Ayrıca seni içeri
41
alan bir hizmetçi olduğuna göre bu kadar rahat kaçabilmeyi umar miydin? Ve son olarak, cesedi yok etmek için büyük özen gösterirken suçlunun sen olduğunun en büyük kanıtı olan bastonunu bırakır miydin? Lestrade, itiraf etmelisin ki böyle bir iddianın gerçek olması çok zor."
"Baston hakkında şunu söyleyebilirim Bay Holmes; siz de benim kadar iyi bilirsiniz ki, suçlular çoğu zaman heyecana kapılıp soğukkanlılıklarını kaybeder. Odaya geri dönmeye korkmuş olmalı. Bana, kanıtlara uyacak başka bir teori söyleyebilir misin."
"En az yarım düzine sayabilirim," dedi Holmes. "Mesela şimdi anlatacağım şeyin gerçekleşmiş olması hem mümkün hem de muhtemel. Sana hediyem olsun. Yaşlı adam çok önemli belgeler gösterir. Oradan geçmekte olan bir serseri storu yarı yarıya kalkık olan açık pencereden her şeyi görür. Avukat çıkar. Serseri girer! Orada bulduğu bir bastonla Oldacre'ı öldürür ve cesedi yaktıktan sonra da kaçar."
"Serseri cesedi niye yaksın ki?"
"Madem öyle McFarlane neden yaksın?"
"Bazı kanıtları gizlemek için."
"Bu durumda serseri de bir cinayet işlendiğinin anlaşılmasını engellemek isteyebilir."
"Peki serseri neden hiçbir şeye dokunmamış?"
"Çünkü bulduğu tek şey, önemini anlayamadığı bazı belgeler."
Lestrade başını olumsuzca salladı ama o anki ifadesi, önceki kadar emin olmadığını ele veriyordu.
"Pekâlâ Bay Sherlock Holmes, siz serserinizi arayın. Siz bulana kadar biz adamımıza göz kulak oluruz. Kimin haklı olduğunu göreceğiz. Ama şu noktayı unutmayın Bay Holmes, bildiğimiz kadarıyla hiçbir belgeye dokunulmamış ve sanık da onlara dokunması için bir sebebi olmayan dünyadaki tek insan - zaten adamın varisi olduğu için er ya da geç onları eline geçireceğini biliyordu."
42
Bu haber dostumun ilgisini çekmişe benziyordu. "Kanıtların bazı açılardan senin teorini destekler nitelikte olduğunu inkâr etmek anlamsız," dedi. "Ben sadece başka teoriler de olabileceğini göstermeye çalıştım. Dediğin gibi kimin haklı olduğunu zaman gösterecek. İyi günler! Sanırım gün içinde Norwood'a uğrayıp neler yaptığını görürüm."
Müfettiş çıktıktan sonra dostum ayağa kalktı ve yapması gereken çok önemli işleri olan bir adamın aceleci tavrıyla hazırlanmaya başladı.
"İlk hamlem Watson," dedi, paltosunu giyerken, "dediğim gibi, Blackheath yönünde olacak." "Peki ama neden Norwood değil?" "Çünkü bu vakada ilginç olaylar birbirini takip ediyor. Polis, suç içerdiği için dikkatini bu ikinci olaya vermiş durumda, ama bana kalırsa bu vakaya yaklaşmanın en iyi yolu önce ilk olayı aydınlığa kavuşturmak - yani alelacele hazırlanan garip vasiyetname ve beklenmeyen mirasçı. Sonradan ortaya çıkan olayı açıklamamıza yardımcı olabilir. Bu arada sevgili dostum, bana yardımın dokunacağını sanmıyorum. Şu an için herhangi bir tehlike görünmüyor; yoksa sensiz gitmeyi aklımdan bile geçirmem. Umarım akşam döndüğümde, kendini ellerimize bırakan bu talihsiz genç için yaptığım önemli gelişmeleri anlatabilecek olurum."
Holmes geri döndüğünde vakit bir hayli geç olmuştu ve ince, endişeli yüzüne baktığımda, güne başlarken kurduğu planlan gerçekleştiremediğini anladım. Bir saat boyunca, huzursuz ruhunu sakinleştirebilmek için keman çaldı. Sonunda enstrümanı bir kenara atarak talihsiz maceralarını anlatmaya koyuldu.
"Hiçbir şey yolunda gitmiyor Watson. Daha kötüsü olamaz. Lestrade'e karşı kararlı görünmeye çalıştım ama sanırım ilk kez olarak müfettiş haklı çıkıyor. İçgüdülerim bir yöne, gerçekler ayrı yöne gidiyor. Korkarım İngiliz mah-
43
kemeleri henüz Lestrade'in kanıtları karşısında benim teorilerime inanacak kadar keskin bir zekâya sahip değil."
"Blackheath'e gittin mi?"
"Evet Watson, oraya gittim ve merhum Oldacre'ın tam bir alçak olduğunu öğrenmem uzun sürmedi. Baba, oğlunu aramak için evden çıkmıştı ama anne evdeydi - ufak

tefek, mavi gözlü kadıncağız korku ve öfke içindeydi. Oğlunun suçlu olduğunu düşünmek bile istemiyordu tabii. Ama Oldacre'ın ölümüne ne şaşırmıştı ne de üzüntü duyuyordu. Aksine adama karşı o kadar acımasız ifadelerde bulunuyordu ki farkında olmadan polisin iddialarını güçlendiriyordu, çünkü oğlu bu konuşmalarını önceden duymuş olsa Oldacre'a karşı büyük bir nefret besleyeceği açıktı. 'O insandan çok, kurnaz bir şeytandı,' dedi annesi, 'gençliğinden beri uğursuz maymunun tekiydi.'
" 'Kendisini o zamanlar tanır mıydınız?' diye sordum.
" 'Evet onu çok iyi tanırdım. Hatta taliplerimden biriydi. Tanrıya şükür onu bırakıp, fakir de olsa iyi bir adamla evlendim. Onunla nişanlıyken Bay Holmes, kulağıma, bir kuşluğa bir kedi salmasıyla ilgili şok edici bir hikâye çalınmıştı. Bu gaddarlığı beni o kadar korkutmuştu ki artık onunla birlikte olamayacağıma karar verdim.' Bir çekmeceyi karıştırdıktan sonra, yüzü kesilip çıkarılmış, her tarafı deşilip biçilmiş bir fotoğraf çıkarıp bana gösterdi. 'Bu benim fotoğrafım,' dedi. 'Bu fotoğrafı, beddualarıyla birlikte düğün günümde göndermişti.'
" 'Anlıyorum,' dedim, 'en azından sizi artık affetmiş olmalı ki bütün mal varlığını oğlunuza bırakmış.'
" 'Ne oğlum ne de ben, ölü ya da diri, Jonas Oldacre'ın hiçbir şeyini istemiyoruz!' diye bağırdı, kararlı bir tavırla. 'Yukarıda Tanrı var Bay Holmes ve Oldacre denen şeytanı nasıl cezalandırdıysa, Tanrı oğlumun elini kana bulamadığını da gösterecektir.'
"Birkaç denemede daha bulunmama rağmen, varsa-

yımızı desteklemek şöyle dursun, tam tersine onu çürütecek gibi görünen birkaç gerçek daha öğrendim. Sonunda tamamen vazgeçerek Norwood'a gittim.
"Deep Dene Malikânesi denen ev, kiremitten, büyük modern bir villa. Arkada bir arazisi ve ön tarafta da defnelerle süslenmiş bir bahçesi bulunuyor. Sağda, yoldan uzakta, yangının çıktığı kerestelik vardı. Defterime kabaca krokisini çıkardım. Soldaki şu pencere Oldacre'ın odasına açılan pencere. Yoldan bakıldığında rahatlıkla görülüyor. Bugün karşılaştığım en iç rahatlatıcı bulgu bu oldu. Lestrade orada değildi ama onun yerine baş memuru şeref vermişti binaya. Büyük bir define bulmuşlardı tam. Bütün sabah yanık odunları eşelemişler ve organik kalıntıların dışında erimiş birkaç metal disk bulmuşlar. Onları dikkatle inceledim ve pantolon düğmesinden başka bir şey olmadıklarına şüphe yoktu. Hatta birinin üzerinde, Oldacre'ın terzisi 'Hyams'in adı bile okunuyordu. Arkasından, bir işaret ya da iz bulma umuduyla öndeki çayırlığı incelemeye koyuldum ama kuraklık yüzünden her şey kaskatı olmuştu. Kerestelikle paralel bir şekilde bir ceset ya da çuval gibi bir şeylerin bir fundalığın içinden sürüklenmiş olduğunun dışında başka hiçbir ize rastlamadım. Tabii bütün bunlar resmi teoriye uygun. Tepemde Ağustos güneşi olduğu halde çimenlikte sürünüp durdum ama bir saat sonunda yine hiçbir şey bulamamıştım.
"Neyse, bu fiyaskodan sonra yatak odasına gidip biraz inceleme yaptım. Kan lekeleri fazla belirgin sayılmazdı, orada burada gözlenen incecik izlerden başka bir şey değillerdi, ama taze oldukları belliydi. Bastonun üzerinde de hafif lekeler görülüyordu. Bastonun müşterimize ait olduğuna şüphe yok. Kendisi de kabul ediyor. Halıda, her iki adamın ayak izlerine de rastlanıyor ama üçüncü bir iz yok, ki bu da karşı tarafın lehine. Onlar sürekli sayı yapıp duruyorlar ama bizde hiç hareket yok.
"Tek bir umut ışığına rastlayabildim, ama o da bir işe

yaramadı. İçindekilerin çoğu çıkarılıp masada bırakılmış olan kasayı inceledim. Evraklar mühürlü zarflara yerleştirilmişti, ama polisler bir iki tanesini açmıştı. Anladığım kadarıyla fazla değerli kâğıtlar değildi, ayrıca banka defteri Bay Oldacre'ın o kadar da varlıklı olmadığını gösteriyordu. Ne var ki bana sanki bütün evraklar orada değilmiş gibi geldi. Bazı tapulardan bahsediliyordu - ki bunlar hepsinden daha değerli olmalıydı - ama onlardan eser yoktu. İspat edebilseydik, bu, Lestrade'in teorisine karşı güçlü bir delil olurdu; sonuçta kim yakında miras alacağı bir şeyi çalacak kadar aptal olabilir ki?

"Kapalı kalan tek bir yerin dahi kalmadığından emin olup yine de bir iz bulamayınca, şansımı kâhyayla denemeye karar verdim. Bayan Lexington adlı bu ufak tefek, sessiz kadının karanlık ve şüpheci gözleri vardı. İstese bir şeyler anlatabileceğine emindim, ama ağzını açmaya niyetli görünmüyordu. Evet, Bay McFarlane dokuz buçukta gelmişti. 'Elim kırılsaydı da o kapıyı açmasaydım,' dedi. On buçukta gece için odasına çekilmişti. Odası evin öteki uçundaydı ve olanlardan hiçbir şey duymamış. Bay McFarlane, şapkasını ve yanılmıyormuşsa bastonunu da holde bırakmıştı. Kadın, ancak yangın alarmıyla uyanmış. Zavallı efendisi ise kesinlikle öldürülmüştü. Düşmanları var mıydı? Her erkeğin düşmanları varmış, ama Bay Oldacre kendi halinde bir insandı ve insanlarla sadece iş için görüşürdü. Düğmeleri o da görmüştü ve beyefendinin, önceki gece giydiği pantolona ait olduğundan kesinlikle emin olduğunu belirtti. Bir aydır yağmur yağmadığı için keresteler oldukça kuruydu. Bu yüzden çıra gibi yanmış ve kendisi olay yerine ulaştığında alevlerden başka bir şey görülmez olmuştu. O ve bütün itfaiyeciler alevlerin içinden yanık et kokusunun geldiğini fark etmişler. Kadının, ne evraklardan, ne de Bay Oldacre'ın özel meselelerinden haberi vardı.
"Sevgili Watson, başarısızlığımın kısa hikâyesi işte

böyle. Ama yine de - yine de..." dedi yumruklarını büyük bir inançla sıkarak, "... bu işte bir yanlışlık olduğuna eminim. Bunu iliklerimde hissediyorum. Ortaya çıkmamış bir şey var ve kâhya bunu biliyor. Gözlerinde sadece suçluluk hissiyle birlikte görülen karanlık bir inkâr vardı. Neyse, daha fazla konuşmanın anlamı yok Watson. Eğer kader karşımıza talihli bir gelişme çıkarmazsa, korkarım Norwood Vakası başarı hikâyelerimiz arasındaki yerini alamayacak."
"Peki," dedim, "sence genç adamın görüntüsü jüriyi etkilemeye yetmez mi?"
"Bu çok riskli olur sevgili Watson. 87'de son anda yakaladığımız korkunç katil Bert Stevens'ı hatırlıyor musun? Onun kadar yumuşak başlı, okul çocuğu kadar masum görünüşlü genç bir adam daha olabilir mi?"
"Haklısın."
"Alternatif bir teori üretmeyi başaramazsak bu adamı kaybederiz. Aleyhine sunulacak dosyada en ufak bir hata bulmak imkânsız görünüyor, ayrıca yapılan her soruşturma bu iddiaları destekler nitelikte. Bu arada yine de o evraklar hakkında ilgi çekici bir nokta var ki araştırmamızın başlangıç noktası olarak görülebilir. Banka defterine bakıldığında görülen düşük miktarın nedeninin, geçen yıl Bay Cornelius adına yazılmış yüklü çeklerin yazılmasından olduğu anlaşılıyor. Emekli bir inşaatçının böyle büyük miktarlarda para alışverişinde bulunduğu bu Bay Cornelius'un kim olduğunu bilmek istediğimi itiraf etmeliyim. Bu olayda onun da mı parmağı var acaba? Cornelius bir borsacı olabilir, ama bu yüklü ödemelere denk gelen herhangi bir senede rastlayamadık. Diğer deliller boş çıktığına göre, araştırmalarımı bu havalelerin yapıldığı adam hakkında bilgi edinmek için bankaya yönlendirmek zorundayım. Ama sevgili dostum, aslına bakarsan bu vakanın sonunda Lestrade'in, müşterimizi ipin ucunda göreceğinden de endişe etmiyor değilim, ki bu, Scotland Yard için büyük bir zafer olacaktır tabii."

Sherlock Holmes'un gece ne kadar uyuduğunu bilmiyorum ama kahvaltıya indiğimde onu solgun ve endişeli halde buldum, gözleri, etraflarındaki koyu halkalar yüzünden her zamankinden parlak görünüyordu. Koltuğunun çevresindeki halı, sigara izmaritleri ve sabah gazeteleriyle doluydu. Masada ise açılmış bir telgraf duruyordu.
"Buna ne dersin Watson?" diye sordu, telgrafı bana uzatarak.
Norwood'dan geliyordu ve şöyle yazıyordu:
"Önemli taze deliller bulundu. McFarlane 'in suçlu olduğu kesinleşti. Vahayı bırakmanız tavsiye edilir LESTRADE"
"İş ciddi sanırım," dedim.
"Bu Lestrade'ın zafer çığlıkları," dedi Holmes, acı bir gülümsemeyle. "Ama bence vakayı bırakmak için yine de erken. Sonuçta taze deliller iki ucu keskin bir bıçak gibidir ve Lestrade'in tahmin ettiğinden farklı bir yere saplanabilir. Kahvaltını ettikten sonra Watson, dışarı çıkıp neler yapabileceğimize bakalım. Bugün hem dostluğuna hem de moral desteğine ihtiyacım olacak."

Dostum kahvaltı etmedi. Bu da onun diğer tuhaflıklarından biriydi, olayların en ateşli zamanlarında yemekten uzak durur, güçsüzlükten baygın düşene kadar acı gücünden şüphe etmezdi. "Şu anda yemek ve sindirim için enerji harcayacak durumda değilim," diye cevap verirdi, bir doktor olarak tavsiyelerime kulak asmayarak. Bu yüzden birlikte Norwood'a hareket etmek için evden ayrıldığımızda, sabah kahvaltısına dokunmadığını görmek beni şaşırtmamıştı. Olay yerine vardığımızda, kafamda canlandırdığım gibi bir villa olan Deep Dene Malikânesi'nin çevresinde meraklı bir kalabalık toplanmıştı. Lestrade bizi kapıda karşıladığında yüzünde muzaffer bir ifade vardı.
48
"E Bay Holmes, yanıldığımızı hâlâ ispatlayamadınız mı? Serserinizden ne haber?" diye atıldı.
"Henüz bir sonuca varmış değilim," diye cevap verdi dostum.
"Ama biz meseleyi açıklığa kavuşturduk. Bu durumda sizden biraz önde olduğumuzu kabul etmelisiniz Bay Holmes."
"Gerçekten de olağanüstü bir gelişme olmuş gibi konuşuyorsun," dedi Holmes.
Lestrade yüksek sesle güldü.
"Siz de bizim kadar hoşlanmıyorsunuz yenilmekten," dedi. "Her şey her zaman beklendiği gibi gitmez değil mi Dr. Watson? Lütfen beni takip edin baylar, size bu cinayetin failinin John McFarlane olduğunu ispat edelim."
Bizi koridordan geçirerek arkadaki karanlık bir salona soktu.
"Genç McFarlane'in cinayeti işledikten sonra şapkasını almak için geldiği yer burası," dedi. "Şimdi şuna bakın." Heyecanla bir kibrit yakınca aydınlanan badanalı duvarda bir kan lekesi olduğunu gördük. Kibriti yaklaştırdığında bunun bir lekeden fazlası olduğunu gördüm. Aslında bir baş parmağının iziydi bu.
"Şuna büyütecinizle bakar mısınız Bay Holmes."
"Evet, bakıyorum zaten."
"Bütün parmak izlerinin birbirinden farklı olduğunu bilirsiniz değil mi?"
"Buna benzer bir şey duymuştum."
"Pekâlâ. Bu izi, sabah genç McFarlane'in başparmağından aldığımız şu balmumu izle karşılaştırabilir misiniz?"
Balmumu iz, duvardaki kan lekesine yaklaştırıldığında, ikisinin kesinlikle aynı parmaktan çıkma olduğunu anlamak için büyütece ihtiyaç olmadığı anlaşılıyordu. Talihsiz müşterimiz için artık umut kalmadığı açıktı.
"Ve işte son," dedi Lestrade.
49
"Evet son," diye tekrar ettim, gönlüm el vermese de.
"Kesinlikle son," dedi Holmes.
Sesindeki tını dikkatimi çektiği için dönüp dostuma baktım. Yüzünde olağanüstü bir değişim olmuştu. Büyük bir. sevinci bastırmaya çalışır gibiydi. Gözleri ışıl ışıl parlıyor, bir gülme krizine kapılmamak için kendini zorlukla tutuyordu.
"Olur şey değil doğrusu!" dedi sonunda. "Kimin aklına gelirdi ki? Görüntü nasıl da aldatıcı olabiliyor, öyle değil mi? Öyle masum görünüyordu ki! Kendi yargılarımıza güvenmememiz gerektiğinin en güzel örneği bu, değil mi Lestrade?"
"Evet, bazılarımız kendine çok fazla güveniyor Bay Holmes," dedi Lestrade.
Adamın küstahlığı insanı çıldırta-bilirdi ama katlanmaktan başka çaremiz yoktu.
"Genç adamımızın, şapkasını askıdan almak için sağ başparmağını duvara bastırmış olması ne ilahi bir şans! Aslında düşünürseniz çok doğal bir hareket tabii."
Holmes dıştan sakin görünüyordu ama konuşurken bütün vücudu, bastırılmış bir heyecan altında kıvranıyor gibiydi.
"Bu arada söyler misin Lestrade, bu çarpıcı keşfi kim yaptı?"
"Kâhya Bayan Lexington. Gece memuruna haber vermiş."
"Peki memur nerede bulunuyordu?"
"Hiçbir şeye dokunulmasındiye suçun işlendiği yatak odasında nöbet tutuyordu."
"Polis bu izi dün neden bulamadı peki?"
"E, haklı olarak salonda bu kadar ayrıntılı bir inceleme yapmaya gerek görmediğimiz için. Sizin de gördüğünüz gibi o kadar da önemli bir yer değil aslında."
"Hayır, elbette değil. Bu izin dün de burada olduğuna hiç şüphe yok herhalde."
Lestrade, Holmes'a, aklınr kaçırmış birine bakar gibi baktı. İtiraf etmeliyim ki, hem neşeli tavrı hem de bu tuhaf

50
gözlemleri beni de oldukça şaşırtmıştı.
"McFarlane'in, kendi aleyhine deliller yaratmak için gecenin bir yarısı kodesten çıkıp buraya geldiğini düşünmüyorsunuz ya?" dedi Lestrade. "Bunun McFarlane'in parmak izi olduğunu anlamak için uzman olmaya gerek yok."
"Haklısın, kesinlikle onun parmak izi."
"Bu kadarı yeter," dedi Lestrade. "Ben pratik bir adamım Bay Holmes. Kanıtları bulur bulmaz bir sonuca varırım. Eğer söylemek istediğiniz bir şey olursa ben oturma odasında raporumu yazıyor olacağım."
Holmes biraz toparlanır gibi oldu ama yüzünde hâlâ muzip pırıltılar görebiliyordum.
"Vay canına, bu gerçekten üzücü bir gelişme, öyle değil mi Watson?" dedi. "Ama yine de müşterimiz için umut verici bazı noktalar olduğunu söyleyebiliriz."
"Bunu duyduğuma çok sevindim," dedim samimiyetle. "İşinin bittiğinden endişelenmeye başlamıştım."
"Ben olsam o kadar ileri gitmezdim sevgili Watson. Dostumuzun bu kadar önem verdiği bu delilde çok ciddi bir eksiklik bulunuyor."
"Gerçekten mi Holmes! Nedir peki?"
"Sadece şu: dün holü incelediğimde izin duvarda olmadığını biliyor olmam. Haydi Watson, gel de birlikte güneş altında biraz dolaşalım."
Şaşkın ama bir umut ışığının doğduğunu hissetmekten memnun halde dostuma bahçedeki gezintisinde eşlik ettim. Holmes evin her bir yüzünde durarak her birini dikkatle inceledi. Adından içeri girerek bütün binayı bodrumdan tavan arasına kadar dolaştı. Odaların çoğu boştu ama Holmes her birini dikkatle incelemeye devam etti. Nihayet en üst katta, üç boş odanın bulunduğu bir koridora girdiğinde yüzüne yine aynı sevinç ifadesi yerleşti.
"Bu vakada gerçekten benzersiz bazı noktalar var Watson," dedi. "Sanırım düşüncelerimizi dostumuz Lestra-
51
de'e de açmanın zamanı geldi. Önce sevinen o olmuştu ama eğer bu problemi doğru çözmüşsem biz de onun karşısında biraz eğlenebiliriz. Evet, evet, sanırım meseleye nasıl yaklaşmamız gerektiğini buldum."
Scotland Yard müfettişi, Holmes içeri girdiğinde hâlâ yazmakla meşguldü.
"Anladığım kadarıyla vakayla ilgili raporunu yazıyorsun," dedi.
"Evet öyle."
"Sence de bunun için biraz erken değil mi? Delillerinizin yeterli olmadığını düşünmekten kendimi alamıyorum."
Lestrade, sözlerini göz ardı etmeyecek kadar iyi tanıyordu dostumu. Kalemini bırakarak merakla yüzüne baktı.
"Ne demek istiyorsunuz Bay Holmes?"
"Henüz ilgilenmediğiniz bir tanığın daha olduğunu söylemeye çalışıyorum."
"Onu getirebilir misiniz?"
"Sanırım yapabilirim."
"Getirin öyleyse."
"Elimden geleni yaparım. Yanınızda kaç memur var?"
"Binanın içinde üç memurum var."
"Mükemmel!" dedi Holmes. "Acaba hepsinin de iri-yarı, yapılı ve gür sesli adamlar olup olmadıklarını sormamda sakınca var mı?"
"Öyle olduklarına emin olabilirsiniz. Ama sesleriyle ne işiniz olduğunu anlamış değilim."
"Sanırım çok geçmeden hem bunu, hem de başka birkaç noktayı da aydınlatmış olacağız," dedi Holmes. "Adamlarınızı çağırırsanız hemen başlayabiliriz."
Beş dakikaya kalmadan üç polis memuru salona geldi.
"Bahçıvan kulübesinde bol miktarda saman bulabilirsiniz," dedi Holmes. "Lütfen buraya iki balya getirebilir misiniz? Sanırım ihtiyacımız olan tanığı bulmamızda çok yardımcı olacak. Çok teşekkür ederim. Herhalde yanında kibrit
52
vardır Watson. Şimdi Bay Lestrade, hepinizin benimle birlikte üst kata gelmenizi rica ediyorum."
Daha önce de dediğim gibi, üst katta, üç odanın bulunduğu geniş bir koridor bulunuyordu. Koridorun bir ucunda, Sherlock Holmes'un yanında dizilmiş

bekliyorduk. Memurlar sırıtıyor, Lestrade ise şaşkınlık, beklenti ve alay yüklü bakışlarla dostuma bakıyordu. Holmes, bir numara yapmaya hazırlanan bir sihirbaz edasıyla önümüzde durdu.
"Memurlarınızdan birinden bir kova su getirmesini rica edebilir miyiz? Samanları duvarlardan uzak bir şekilde yere bırakın. Lvet, sanırım şimdi başlayabiliriz."
Lestrade'in yüzü öfkeden kızarmaya başlamıştı.
"Bizimle oyun oynayıp oynamadığınızı merak etmeye başladım Bay Holmes," dedi sonunda. "Eğer bildiğiniz bir şey varsa, bu numaralara gerek kalmadan hemen şimdi söyleyebilirsiniz."
"İnanın bana sevgili Lestrade, yaptığım her şeyin mükemmel bir nedeni var. Birkaç saat önce talih sizden yanayken bunun tadını çıkarmıştınız; şimdi izin verin de biraz da ben gösteriş yapayım. Watson, pencereyi açıp, samanın bir ucunu kibritle yakabilir misin?"
Dediğini yapınca içeri giren havayla birlikte, çıtırdayıp yanmaya başlayan samanlardan gri bir duman yükselip koridora yayıldı.
"Bakalım tanığımızı bulabilecek miyiz Lestrade. Şimdi herkes "Yangın var!" diye bağırabilir mi? Hep birlikte: bir, iki, üç..."
"Yangın var!" diye bağırmaya başladık hepimiz.
"Teşekkür ederim. Yine alabilir miyim?"
"Yangın var!"
"Son bir kez daha beyler, hep birlikte."
"Yangın var!" Sesimiz bütün Norvvood'da yankılanmış olmalıydı. Bağırışlarımızın yankısı neredeyse yeni sönmüştü ki

inanılmaz bir şey oldu; duvar gibi görünen koridorun sonunda aniden bir kapı açıldı ve ufak tefek, yaşlı bir adam, yuvasından çıkan bir tavşan gibi ortaya fırladı.
"Mükemmel!" dedi Holmes, sakince. "Watson, samanlara bir kova su dök. Teşekkür ederim! Lestrade, sizi kayıp görgü tanığıyla tanıştırmama izin verin; Bay Jonas Oldacre."
Müfettiş, şaşkınlıktan boş boş bakıyordu yeni gelene. O ise koridorun parlak ışığında bir bize, bir ateşe bakıyordu. Korkunç bir yüzü vardı - kurnaz, kötü niyetli, fıldır fıldır dönen gri gözler ve beyaz kirpikler.
"Bu da ne demek oluyor böyle?" dedi Lestrade sonunda. "Bunca zamandır ne yapıyordunuz?"
Oldacre yüzü kıpkırmızı olmuş müfettişin öfkeli bakışlarından kurtulmak için zorlama bir kahkaha attı.
"Kimseye zararım dokunmadı benim."
"Zararın dokunmadı mı? Masum bir adamın asılması için elinden geleni yaptın. Bu beyefendi olmasaydı bunu ba-şarmamış olacağından pek o kadar da emin değilim."
Bunun üzerine hastalıklı yaratık ağlayıp sızlanmaya başladı.
"Eminim doğrudur efendim, ama sadece şaka yapmak istemiştim."
"Ah! şaka öyle mi? Emin ol fazla eğlenemeyeceksin. Onu aşağı götürün ve ben gelene kadar da oturma odasında tutun. Bay Holmes," diye devam etti, herkes gidince, "memurların önünde konuşmak istemedim ama Dr. Watson' dan çekinmeden söyleyebilirim ki bu, şimdiye kadarki en parlak başarınız - benim için hâlâ gizemini koruyor olsa da. Masum bir adamın hayatını kurtardınız ve Emniyet Kuvvetlerindeki ünümü ayaklar altına alabilecek büyük bir skandali önlediniz."
Holmes gülümseyerek Lestrade'in omzuna vurdu.
"Ününüzü kaybetmek şöyle dursun sevgili bayım,

ününüze ün katacağınıza emin olabilirsiniz. Yazdığınız raporda birkaç değişiklik yaparsanız Müfettiş Lestrade'ı aldatmanın ne kadar zor olduğunu anlarlar."
"Yani siz isminizin karışmasını istemiyor musunuz?"
"Kesinlikle istemiyorum. Sonucun kendisi benim için yeterli bir ödül. Belki bir gün, bu kandırmacayı anlatması için hevesli tarihçime izin verirsem gerekli övgüyü alırım - ne dersin Watson? Neyse, haydi şimdi gidip şu farenin saklandığı yere bir bakalım."
Koridorun ucunda iki metrelik bir bölme yapılmış ve oraya açılan kapı da ustalıkla gizlenmişti. Odacık, saçağa açılmış küçük delikler vasıtasıyla

dışarıdan aydınlatılıyordu. İçeride bir iki parça eşya, yiyecek, su ve bir dizi defter ve evrak vardı.
"İnşaatçı olmanın yararı," dedi Holmes, dışarı çıktığımızda. "Kimseden yardım almadan kendi küçük sığınağını yapıvermiş işte. Tabii vakit kaybetmeden ellerinize teslim edeceğim şu değerli kâhyasını saymazsak Lestrade."
"Tavsiyenize uyacağım. Peki ama burayı nasıl ortaya çıkardınız Bay Holmes?"
"Adamın evde bir yerlerde saklanmış olduğuna önceden karar vermiştim zaten. Evi dolaşıp da koridorlardan birinin, diğerinden iki metre daha kısa olduğunu görünce nerede saklandığını bulmak zor olmadı. Bir yangın alarmına kayıtsız kalacak kadar sağlam sinirlere sahip olamayacağını düşündüm. Tabii onu kendimiz de içeri girip çıkarabilirdik ama kendi kendine ortaya çıkması daha eğlenceli olurdu. Kaldı ki, sabahki alaycı davranışın intikamını da almak istiyordum Lestrade."
"Şey, gerçekten de ödeşmiş olduk. Peki, adamın evde saklandığını nasıl anladınız?"
"Parmak izinden Lestrade. Siz ikiniz bunun işin sonu anlamına geldiğini söylemiştiniz ve bu, farklı bir açıdan da olsa doğruydu. Ben o parmak izinin dün orada olmadığını

biliyordum. Bildiğiniz gibi ayrıntılara çok önem veririm ve dün holü dikkatle incelerken duvarda herhangi bir iz bulunmadığına emindim. Oraya gece koyulmuş olmalıydı."
"Peki ama nasıl?"
"Çok basit. Kâğıt paketleri mühürlenirken Jonas Old-acre, McFarlane'in, parmağıyla yumuşak balmumuna bastırmasını sağladı. Bu o kadar çabuk ve doğal gerçekleşmiştir ki genç adamın bile hatırladığına şüpheliyim. Büyük ihtimalle o kadar doğal bir süreçti ki Oldacre'ın kendisi de bu izden ilk başta ne şekilde yararlanabileceğinin farkına varmadı. İninde saklanırken olayları düşünmek için bol bol vakti olunca, bu parmak izini kullanarak McFarlane aleyhine nasıl kuvvetli bir delil yaratabileceğini anlamış olmalı. Bundan sonra mühürden balmumu bir kalıp çıkarıp iğneyle deldiği parmağından gelen biraz kanla ıslatmak ve gece yarısında da izi duvara çıkarmak zor değildi. Kendisi de yapmış olabilir, kâhyasının yardımıyla da. Eğer saklanma yerine getirdiği belgeleri incelerseniz üstünde bu parmak izinin bulunduğu mührü göreceğinize bahse girerim."
"Harika!" dedi Lestrade. "Harika! Her şey o kadar açık ki! Peki bu hilenin gerçek amacı nedir Bay Holmes?"
Müfettişin biraz önceki kendinden emin tavırlarının, birdenbire öğretmenine sorular soran küçük bir çocuk edasına dönüşmesini izlemek çok eğlenceliydi.
"Bunu da açıklamanın zor olduğunu sanmıyorum. Aşağıda bizi bekleyen beyefendi, intikam ateşiyle yanan kötü niyetli bir adam. Zamanında McFarlane'in annesi tarafından reddedildiğini biliyor muydunuz? Bilemezsiniz tabii! Norwood'dan önce Blackheath'e gitmeniz gerektiğini söylemiştim. Bu yara o şeytani, hastalıklı beynini hayatı boyunca kemirmiş ve hep bir intikam fırsatını kollamış olmalı. Son birkaç yıldır işleri pek yolunda gitmemiş ve zor duruma düşmüştü ve borçlularını atlatmak için Bay Cornelius adında birine - ki bunun da aslında farklı isim altında yine kendisi

olduğunu tahmin ediyorum - yüklü ödemeler yapmış. Bu ödemelerin izini sürmedim ama Oldacre'ın ara sıra farklı bir kişiliğe bürünerek gittiği bir bankaya yatırıldığına hiç şüphem yok. İsmini hepten değiştirip bu parayı çekerek ortadan kaybolmayı ve hayata "başka bir yerde yeniden başlamayı planlıyor olmalıydı."
"Evet bu oldukça muhtemel görünüyor."
"Ortadan kaybolarak hem alacaklılarının takibinden kurtulacak, hem de oğlu tarafından öldürülmüş izlenimini verebilirse eski sevgilisinden de öcünü alabilecekti. Bu hainlik konusunda bir başyapıttı, ve adam bu planı büyük bir başarıyla yürüttü. Cinayet için açık bir neden oluşturabilecek vasiyetname, ziyaretinin genç adamın ailesi tarafından bilinmemesini istemesi, bastonu vermemesi, kan, kerestelikteki hayvan kalıntıları ve düğmeler, hepsi de son derece ustaca bir planın parçalarıydı. Birkaç saat öncesine kadar kurtuluşun mümkün olmadığını düşündüğüm bir ağ kurmuştu. Ama onda sanatçıların o üstün

sezgisi, nerede duracağını bilme yetisi yoktu. Zaten mükemmel olan bir planı daha da iyileştirmek, talihsiz kurbanının boynundaki ilmeği daha da sıkmak istiyordu, ama gördüğünüz gibi sonunda her şeyi berbat etti. Haydi aşağı inelim Lestrade. Ona soracağım birkaç sorum var."
Şeytani yaratık, kendi salonunda, yanındaki polislerin arasında oturuyordu.
"Şaka yapmak istemiştim sevgili beyefendi - şakadan başka bir şey değil," diye sızlanıyordu durmadan. "Emin olun bayım, sadece ortadan kaybolduğumda neler olacağını merak etmiştim. Herhalde zavallı genç Bay McFarlane'e zarar vermek isteyeceğimi düşünmüyorsunuz, değil mi?"
"Buna jüri karar verecek," dedi Lestrade. "Sizi cinayete teşebbüsten olmasa da komplo kurma suçundan yargılayabiliriz."
"Bu durumda alacaklılarınızın, Bay Cornelius'un he-
57
sabına el koyacaklarına emin olabilirsiniz," dedi Holmes.
Küçük adam irkilerek şeytani gözlerini dostuma çevirdi.
"Size teşekkür etmemi gerektiren bir çok şey yaptınız," dedi. "Belki bir gün borçlarımı öderim."
Holmes keyifle gülümsedi.
"Sanırım önümüzdeki birkaç yıl epey meşgul olacaksınız," dedi. "Bu arada, keresteliğe eski pantolonlarınızdan başka ne koydunuz acaba? Ölü bir köpek ya da tavşan gibi bir şey mi? Söylemeyecek misiniz? Bakın hele, ne kadar da kaba bir davranış! Sanırım birkaç tavşan, kan ve yanan kalıntılar için yeterliydi. Bundan bir hikâye yazacak olursan Watson, tavşanlara teşekkür etmeye unutma, olur mu?"
-m-
DANS EDEN ADAMLAR
Holmes hiç konuşmadan saatlerce kimya köşesinde kötü kokulu bir malzemeyle uğraşıp durmuştu. Başı göğsüne düşmüş, ince ve uzun gövdesiyle yaptığı işe kaptırmıştı kendini. Bu haliyle, soluk gri tüyleri ve ibiği olan tuhaf bir kuşa benziyordu.
"Watson," diye konuştu birden, "demek Güney Afrika hisselerine yatırım yapmaya niyetin yok ha, öyle mi?"
Hayretle irkildim. Holmes'un garip yeteneklerine alışkın olmama rağmen, kimselere açmadığım bu düşüncelerimi okuyabilmiş olması inanılmazdı.
"Bunu nereden anladın?" diye sordum.
Elinde buharları tüten bir tüple taburesinde döndüğünde derinlere dalmış gözlerinde neşeli bir pırıltı gördüm.
"Bunu hiç beklemiyordun değil mi Watson?" dedi.
"Hem de hiç."
"Ama şimdi sana bununla ilgili bir kâğıt imzalatmam gerekir."
58
59
"Nedenmiş?"
"Çünkü beş dakikaya kalmadan, son derece basitmiş diyeceksin."
"Böyle bir şey söylemeyeceğime eminim."
"Görüyorsun ya sevgili Watson," dedi ve elindeki tüpü bırakarak sınıfa hitap eden bir profesör edasıyla konuşmaya başladı; "her biri diğerini takip eden ve her biri kendi içinde son derece basit olan bir dizi akıl yürütmede bulunmak aslında hiç de zor değil. Tabii eğer sonunda, ortadaki süreci atlayıp insanlara sadece başlangıç ve bitiş noktalarını anlatırsan gereksiz yere abartılı bir tepkiyle karşılaşman da doğaldır. Bu durumda sol işaret parmağınla baş parmağın arasındaki aralığa bakıp, birikimlerini altın madenlerine yatırım için kullanmamaya karar vermiş olduğunu anlamamak çok zor olur."
"Ben hâlâ bir bağlantı göremiyorum."
"Elbette göremiyorsun, ama hemen şimdi yakın bir bağlantı göstereceğim. Öncelikle bu basit zincirin kayıp halkalarını anlatayım: 1. Dün gece kulüpten eve döndüğünde sol işaret parmağınla baş parmağın arasında tebeşir izi vardı. 2. Bilardo oynarken sopayı düzgün tutabilmek için tebeşiri tam oraya sürersin. 3. Thurston'dan başka kimseyle bilardo oynamazsın. 4. Dört hafta önce, Thurston'ın Güney Afrika' daki madenlerin hisselerine sahip olduğunu ve bunu seninle de paylaşmak istediğini söylemiştin. 5. Çek karnen çekmecemde kilitli ve benden anahtarı istemedin. 6. Demek ki paranı yatırmak istemiyorsun."

"Son derece basitmiş!" diye atıldım.
"Kesinlikle!" dedi, biraz da imayla. "Bir kez açıklandıktan sonra her sorun sana çocuk oyuncağı gibi geliyor. Ama bir de şu açıklanmayan sorunu dinle. Bakalım bundan ne çıkaracaksın dostum Watson." Masaya bir kâğıt fırlattı ve kimyasal analizlerine geri döndü.
Kâğıdın üzerindeki garip şekillere şaşkın şaşkın baktım.

"Bu bir çocuğun çizimlerinden başka bir şey olamaz Holmes," diye atıldım.
"Bu senin fikrin!"
"Başka ne olabilir ki?"
"Bunu, Norfolk'taki Riding Thorpe Malikânesi'nden Bay Hilton Cubitt de çok merak ediyor. Bu küçük mesele ilk postayla ulaştı buraya ve beyefendi de sonraki trenle gelecekmiş. İşte kapı da çalıyor Watson. Bu gelen kendisiyse hiç şaşırmam."
Merdivenlerde ağır ayak sesleri duyuldu ve biraz sonra da içeri uzun boylu, iri yapılı, yüzü tıraşlı bir beyefendi girdi. Parlak gözleri ve kırmızı yanakları, Baker Sokağı'nın sisli havasından uzaklarda bir yaşam sürdüğünü gösteriyordu. İçeri girerken yanında güçlü ve ferah doğu sahillerinin havasını da getirmiş gibiydi. Tokalaştıktan sonra tam oturuyordu ki gözü o garip çizimlerin olduğu kâğıda ilişti.
"Ee Bay Holmes, bunlardan ne çıkardınız?" diye sordu. "Bana esrarlı meselelerden hoşlandığınızı söylemişlerdi. Bence bundan daha esrarlısını bulamazsınız. İncelemeye vaktiniz olsun diye gelmeden önce gönderdim."
"Evet gerçekten de son derece ilginç," dedi Holmes. "İlk bakışta bir çocuğun elinden çıkmış gibi görünüyor. Çizildikleri sayfa boyunca dans eden bir dizi garip adamdan oluşuyor. Peki böyle saçma bir şeye siz neden bu kadar önem gösteriyorsunuz?"
"Aslında göstermezdim Bay Holmes ama bunu karım gösteriyor. Onu ölesiye korkuttu. Bir şey söylemiyor ama gözlerindeki dehşeti görebiliyorum. Bu yüzden meseleyi enine boyuna bilmek istiyorum."
Holmes kağıdı havaya kaldırıp güneşe tuttu. Bir defterden koparılmış bir sayfaydı. Çizimler kurşun kalemle yapılmıştı ve şekiller şöyleydi:

Holmes çizimleri bir süre inceledikten sonra özenle katlayarak not defterinin arasına sıkıştırdı.
"Bu son derece ilginç ve sıra dışı bir vaka olacağa benzer," dedi. "Mektubunuzda birkaç ayrıntıdan bahsetmişsiniz Bay Hilton Cubitt, ama bir kez de dostum Dr. Watson için tekrar edebilirseniz çok sevinirim."
"Ben hikâye anlatmayı pek beceremem," dedi ziyaretçimiz, kocaman, güçlü ellerini sinirli bir şekilde kavuşturarak. "Eğer takıldığınız bir nokta olursa sormaya çekinmeyin. Hikâyeme geçen yıl evlendiğim zamandan başlayacağım; ama öncelikle şunu söylemek istiyorum ki zengin bir adam olmasam da ailem yaklaşık beş yüz yıldır Riding Thorpe'da yaşıyor ve Norfolk bölgesinde daha iyi tanınmış bir aile de yok gibidir. Geçen yıl, yıl dönümü kutlamaları için Londra' ya geldiğimde, ilçemizin baş pederi Parker orada konakladığı için Russell Square'deki bir pansiyonda oda ayarladım kendime. Orada Amerikalı genç bir bayan vardı - adı Patrick'ti, Elsie Patrick. Bir şekilde tanışıp arkadaş olduk ve bir aya kalmadan ona deliler gibi aşık olmuştum. Londra'da sessizce evlendik ve Norfolk'a da evli bir çift olarak döndük. İyi bir aileden gelen bir adamın, geçmişini ya da yakınlarını tanımadan bir bayanla evlenmesi size çılgınca gelebilir Bay Holmes, ama onu görmüş ve tanımış olsaydınız beni daha iyi anlardınız.
"Elsie bu konuda çok açıktı, evet, kesinlikle dürüsttü. İstersem, vazgeçme şansını bana vermeye çalıştı defalarca. 'Geçmişimde hoş olmayan bazı şeyler yaşadım,' dedi bana; 'Bütün bunları unutmak istiyorum. Geçmişim hakkında konuşmak bana acı veriyor. Beni alırsan Hilton, kişisel olarak kendinden hiçbir şekilde utanç duymayan bir kadın alacaksın; ama bu konuda sadece sözüme güvenmek zorunda kala-

cak, senin eşin olduğum zamandan önceki yaşantım hakkımda beni konuşturmaya çalışmayacağına dair bana söz vereceksin. Eğer bu şartlar sana ağır geliyorsa Norfolk'a dön ve beni de, içinde bulduğun yalnız yaşamımla baş başa bırak.' Bu

sözleri evleneceğimiz günün arifesinde söylemişti. Her şartta onunla evlenmekten memnun olduğumu ve sözüme güvenebileceğini ifade ettim ve şimdiye kadar da hep sözümde durdum.
"Neyse, evleneli bir yıl oldu ve çok da mutlu olduğumuzu söyleyebilirim. Ne var ki bir ay önce, Haziran'in sonlarına doğru, ilk kez bazı sorunların işaretlerini görmeye başladım. Karım bir gün Amerika'dan bir mektup aldı. Mektubun üzerindeki Amerikan pulunu kendi gözlerimle gördüm. Beti benzi atmış halde mektubu okudu ve sonra şöminede yaktı. Daha sonra bu konudan hiç bahsetmedi. Ben de sözümde durarak hiçbir şey sormadım ama inanın bana, karım o andan itibaren rahat yüzü görmedi. Yüzünde her zaman bir korku ifadesi var - sanki hep kötü bir şeylerin olmasını bekliyormuş gibi bir bakış. Bana güvenip anlatsa daha iyi olacağını biliyorum. Onun en iyi dostu olduğumu anlamasını istiyorum, ama yine de kendisi konuşana kadar hiçbir şey diyemem. İnanın bana, çok saygıdeğer bir kadın, Bay Holmes. Geçmiş yaşamında başına nasıl bir bela geldi bilmiyorum ama onun hatası olmadığına eminim. Ben basit bir Norfolk insanıyım, ama bütün İngiltere'de ailesinin onuruna benim kadar önem veren bir başka adam daha yoktur. Bunu karım da iyi biliyor ve evlenmeden önce de farkındaydı. Onuruma en ufak bir leke sürmeyeceğine eminim.
"Neyse, artık hikâyemin tuhaf bölümüne gelebilirim. Yaklaşık bir hafta önce - geçen hafta Salı günüydü - pencerelerin birinin pervazında şu kâğıtta gördüklerinize benzer küçük, tuhaf, dans eden adam şekilleri buldum. Tebeşirle çizilmişlerdi. Bunları seyis yamağının çizdiğini sandım ama çocuk hiçbir şey bilmediğine yemin etti. Neyse, gece yapıl-

mışlardı. Bu şekilleri sildim ve, ancak birkaç gün sonra söz ettim olanlardan karıma. Şaşırarak, onları çok ciddiye aldığını gördüm. Başka şekiller görecek olursam onları kendisine göstermemi istediğini söyledi ısrarla. Sonraki bir hafta boyunca başka işaret gelmedi; düne kadar. Bu kâğıdı dün sabah bahçedeki güneş saatinin altında buldum. Onu Elsie' ye gösterdim ve o anda kendinden geçerek yere kapaklandı. Rüyalar aleminde yaşayan bir kadın gibi, o andan beri hep yarı şaşkın ve korku dolu gözlerle dolaşıyor ve ben de böylece kâğıdı size göndermeye karar verdim Bay Holmes. Polise götüremezdim, buna gülüp geçeceklerinden eminim. Ama siz ne yapmam gerektiğini söyleyebilirsiniz. Zengin bir adam değilim, ama zavallı karımı tehdit eden bir şeyler varsa onu korumak için her şeyimi feda etmeye hazırım."
Halis bir insandı, karşımızda oturan bu köklü İngiliz beyefendisi. Samimi mavi gözleri ve geniş, sağlıklı yüzüyle, basit, doğrucu ve kibar bir adamdı. Karısına duyduğu sevgi ve güven yüzünden okunuyordu. Holmes adamın hikâyesini büyük bir dikkatle dinlemişti ve bitince de bir süre sessizce oturup düşündü.
"Bay Cubitt," dedi sonunda, "sizce de en iyisi eşinizle doğrudan konuşarak bu sırrını sizinle paylaşmasını istemek değil midir?"
Hilton Cubitt koca kafasını salladı.
"Söz sözdür Bay Holmes. Eğer Elsie anlatmak isteseydi anlatırdı. İstemiyorsa kendisini zorlayamam. Ama olanları bilmek benim de hakkım - ve öğreneceğim de."
"O halde sizin için elimden geleni yapacağım. İlk olarak şunu sormak istiyorum: çevrede hiç yabancı insanlara rastlandığını duydunuz mu?"
"Hayır."
"Yaşadığınız yerin oldukça sakin bir yöre olduğunu varsayıyorum. Yeni bir yüz olsa hemen duyulurdu."
"Evin hemen civarında görülse, evet. Ama uzaklarda
birkaç sulama arazimiz var. Sonra çiftçilerimiz kiracı da alıyor."
"Bu şekillerin bir anlamı olduğu açık. Eğer başlı başına bir anlamları varsa mesajı çözmemiz neredeyse imkânsız. Ama öte yandan şekillerin her birinin arasında sistematik bir bağlantı varsa çözebileceğimize hiç şüphem yok. Ne var ki, elimizdeki bu örnek yeteri kadar uzun olmadığı için şimdilik bir şey yapamam ve anlattığınız şeyler o kadar belirsiz ki bir araştırmanın başlatılması için gerekli temeli sağlamaya yetmiyor. Şu anda yapabileceğiniz en iyi şey Norfolk'a dönmek, olan biteni dikkatle takip etmek ve ortaya çıkacak başka dans eden adamların da tam kopyasını çıkarmak olacaktır. Pencere pervazına tebeşirle çizilenlerinin bir kopyasının olmaması büyük şanssızlık. Bu arada, sessiz sedasız, çevrede yabancıların görülüp görülmediğiyle ilgili bir araştırma

yapmanızı da isteyeceğim. Taze kanıtlar bulursanız hemen bana gelin. Şu an için size verebileceğim en iyi tavsiye bunlardır Bay Hilton Cubitt. Acil gelişmeler olursa her zaman Norfolk'taki evinize gelip olanları yakından incelemeye de hazırım."
Bu konuşma sonrasındaki günlerde Sherlock Holmes'u çok düşünceli görmeye başladım. Ara sıra not defterinin arasındaki kâğıdı çıkarıp şekilleri dikkatle inceliyordu. İki üç hafta sonra, bir akşamüstü tam evden çıkıyordum ki beni çağırdı.
"Burada kalsan iyi olur Watson."
"Neden?"
"Çünkü bu sabah Hilton Cubitt'ten bir telgraf aldım. Bay Cubitt'i hatırlıyorsun değil mi? Hani şu dans eden adamlar. Biri yirmi geçe Liverpool Sokağı'nda olacakmış. Her an gelebilir. Telgrafından anladığım kadarıyla önemli bazı gelişmeler olmuş."
Çok geçmeden Norfolk'lu müşterimiz çıkageldi. Vakit kaybetmemek için istasyondan arabayla gelmişti. Yorgun

gözleri ve kırışmış alnıyla endişeli ve üzgün görünüyordu.
"Bu iş sinirlerimi bozmaya başladı Bay Holmes," dedi, yorgun halde bir koltuğa çöktükten sonra. "Sizinle ilgili planları olan, görünmeyen ve bilinmeyen insanların çevrenizde olduğunu bilmek yetmezmiş gibi, karınızın günden güne eriyip bitişini izlemek de dayanılacak gibi değil. Karım, günbegün gözlerimin önünde ölüyor."
"Herhangi bir şey söylemedi mi daha?"
"Hayır Bay Holmes, söylemedi. Kızcağızın konuşmak istediği zamanlar oldu ama gerekli cesareti toplayamadı sanırım. Ona yardım etmeye çalıştıysam da galiba biraz beceriksizce davranarak korkuttum onu. Köklü ailem, bölgede sahip olduğumuz ün ve leke sürülmemiş onurumuz hakkında konuşmaya çalıştı ama bütün umutlarıma rağmen sonunda istediği noktaya gelemeden vazgeçti."
"Ama yanılmıyorsam siz kendiniz bir şeyler buldunuz."
"Epeyce Bay Holmes. İncelemeniz için yeni dans eden adamlar getirdim. Ama daha da önemlisi adamı gördüm."
"Kimi? Bunları çizen adamı mı?"
"Evet bu şekilleri çizerken gördüm onu. Ama her şeyi sırasıyla anlatayım. Size yaptığım ziyaretten sonra hemen ertesi sabah yeni dans eden adamlarla karşılaştım. Ön pencerelere bakan çimenliğin hemen yanındaki atölyenin ahşap kapısına tebeşirle çizilmişlerdi. Bunların bir kopyasını çıkardım, işte buyurun." Bir kâğıdı açarak masaya yaydı. Şekiller şöyleydi:
sonra sabah yeni şekiller gördüm. Onların da kopyasını çıkardım."
"Mükemmel!" dedi Holmes. "Mükemmel! Lütfen devam edin."
"Kopyasını çıkardıktan sonra izleri sildim ama iki gün
Holmes ellerini ovuşturarak keyifle kıkırdadı.
"Malzemelerimiz gittikçe artıyor," dedi.
"Üç gün sonra bir kâğıda karalanıp güneş saatinin üstündeki bir taşın altına koyulmuş bir mesaj buldum. İşte o da burada. Gördüğünüz gibi karakterler öncekilerle aynı. Neyse, ondan sonra beklemeye karar verdim. Tabancamı çıkardım ve bahçeye bakan çalışma odamda beklemeye koyuldum. Sabah saat iki civarında pencereden, ay ışığıyla aydınlanmış bahçeyi izliyordum ki arkamda ayak sesleri duydum. Dönüp baktığımda geceliğiyle karımı gördüm. Yatağa gelmem için yalvardı ama ben bu saçma oyunları oynayanın kim olduğunu görmek istediğimi anlattım ona. Karım bunun aptalca bir eşek şakası olduğunu ve üzerinde durmaya değmeyeceğini söyledi.
" 'Eğer seni rahatsız ediyorsa Hilton, bundan kurtulmak için bir süreliğine uzaklara gidebiliriz.'
" 'Nasıl? Bir eşek şakası için evimizden mi ayrılalım yani?' dedim. 'Olacak şey değil, bütün kasaba arkamızdan güler.'
" 'Peki o zaman şimdi yatağa gel,' dedi, 'bunları sabah konuşuruz.'
"Birden, ay ışığında, zaten beyaz olan yüzünün daha da beyaz kesildiğini gördüm ve omzumdaki eli de kasılmıştı. Bahçedeki atölyenin gölgesinde bir şeyler hareket ediyordu. Karanlık bir siluetin köşeyi dönerek kapının önünde durduğunu

gördüm. Tam silahıma sarılmış dışarı atılıyordum ki karım boynuma sarılarak kendinden beklenmeyen bir güçle bana engel oldu. Ondan kurtulmak için çabalamama rağmen
66
67
beni var gücüyle tutuyordu. Sonunda bu mengeneden sıyrılmayı başardım ama kapıyı açıp dışarı çıkana kadar o yaratık da gitmişti. İzini yine bırakmıştı tabii. Kapının üstünde, daha önce de iki kez ortaya çıkan dans eden adamları görebiliyordum. Her yere bakmama rağmen adamdan eser yoktu, işin ilginç yanı, hep etrafta olmaliydı çünkü sabah kapıya tekrar baktığımda önceden gördüğüm yerin altına yeni bazı şekiller daha çizmiş olduğunu fark ettim."
"Onun da kopyasını çıkardınız mı?"
"Evet, biraz kısa ama yine de çıkardım. İşte burada."
Bir kâğıt daha çıkardı. Yeni şekiller şöyleydi:
"Söyleyin bana," dedi Holmes - gözlerinden ne kadar heyecanlandığı anlaşılıyordu - "bu ilkinin devamı mıydı yoksa ayrı bir yazı gibi mi gözüküyordu?"
"Kapının diğer tarafındaydı."
"Mükemmel! İşin en önemli kısmı da bu. Şimdi umutlanmaya başladım işte. Pekâlâ Bay Hilton Cubitt, lütfen bu ilginç hikâyenize devam edin."
"Söyleyeceğim başka pek bir şey yok Bay Holmes. Yani gece o alçağı yakalamama engel olduğu için karıma ne kadar sinirlendiğimi saymazsak. Başıma bir şey gelmesinden korktuğunu söyledi. Ama ben bir an için bana değil de o adama zarar gelmesinden korktuğunu düşündüm, çünkü karımın bu adamın kim olduğunu bildiğinden ve bu garip işaretlerle ne anlatmak istediğinden şüphem yoktu. Ne var ki, karımın sesindeki ve gözlerindeki bir şey bütün şüphelerimi alıp götürdü Bay Holmes. Asıl düşündüğünün benim güvenliğim olduğuna eminim şimdi. İşte olanlar bu kadar ve şimdi ne yapmamı salık verdiğinizi bilmek istiyorum. Bana kalırsa, çalılıklara bir sürü adamımı yerleştirip o alçak gel-
diğinde dersini verdikten sonra sonsuza kadar huzura kavuşmak en iyisi olacak."
"Korkarım, öyle basit çarelere başvurulmayacak kadar hassas bir vaka bu," dedi Holmes. "Londra'da daha ne kadar kalabilirsiniz?"
"Bugün dönmem gerekiyor. Karımı bütün gece yalnız bırakmayı göze alamam. Sinirleri çok bozuk ve hemen geri gelmem için yalvardı."
"Sanırım haklısınız. Biraz bekleyebilseydiniz bir iki gün içinde birlikte de dönebilirdik. Neyse, bu kâğıtları burada bırakırsanız, çok geçmeden ziyaretinize gelip meseleyi açıklığa kavuşturabileceğimizi tahmin ediyorum."
Sherlock Holmes ziyaretçimiz gidene kadar sükunetini korudu ama onu çok iyi tanıdığım için ne kadar heyecanlı olduğunu görebiliyordum. Dostum, Hilton Cubitt, iriyarı gövdesiyle kapıdan çıkar çıkmaz masaya koştu, dans eden adamların olduğu bütün kâğıtları önüne dizdi ve kendince hararetli bir çalışmaya girişti. İki saat boyunca sayfalar dolusu şekiller ve harfler çizip durdu. Kendini o kadar kaptırmıştı ki varlığımı tamamıyla unuttuğundan eminim. Arada bir bir ilerleme kaydediyor, keyifle ıslık çalıp mırıldanıyordu; kafası karıştığındaysa kaşları çatılmış halde, boş gözlerle derin düşüncelere dalıyordu uzun bir süre boyunca. Sonunda bir zafer çığlığıyla sandalyeden fırladı ve ellerini ovuşturarak odada bir ileri bir geri yürümeye başladı. Uzun bir telgraf yazmaya koyuldu. "Eğer alacağım cevap umduğum gibi olursa koleksiyonuna güzel bir vaka daha ekleyebilirsin Watson," dedi. "Sanırım yarın Norfolk'a gidip derdiyle ilgili yeni haberler verebileceğiz dostumuza."
Açıkçası ben de merak etmeye başlamıştım ama Holmes'un, açıklamalarını istediği zaman, istediği şekilde yapmayı sevdiğini bildiğim için sessizce beklemeye karar verdim.
Ne var ki cevabın gelmesi gecikti ve sabırsızlıkla dolu
68
69
iki gün geçti ki, Holmes bu süre boyunca kapının her çalışına kulak kabarttı. İkinci günün akşamı Hilton Cubitt'ten bir mektup geldi. O sabah, güneş saatinin dibinde bulduğu uzun bir mesaj dışında her şey sakin geçmişti. Kopyasını çıkardığı şekiller aşağıdaki gibiydi:

Holmes bu tuhaf çizimleri birkaç dakika dikkatle inceledi ve sonunda şaşkınlık ve karamsarlık ifade eden bir homurtuyla ayağa fırladı. Yüzü endişeyle gerilmişti.
"Bu mesele fazla uzadı," dedi. "Bu gece Kuzey Wals-ham'a tren var mı?"
Tarifeye baktım. Sonuncuyu da kaçırmıştık.
"O halde sabah kahvaltımızı erkenden edip ilk trenle gideriz," dedi Holmes. "Acilen orada bulunmamız gerekiyor. Ah! İşte beklediğimiz telgraf da geldi. Bir dakika Bayan Hudson; bir cevap gelebilir. Hayır, tam beklediğim gibi. Bu mesaj, hiç vakit kaybetmeden Hilton Cubitt'e ne durumda olduğunu bildirmemizin ne kadar önemli olduğunu daha da vurguluyor. Norfolk'lu basit beyefendi benzersiz ve tehlikeli bir tuzağa düşmüş durumda."
Gerçekten de öyle olduğu ortaya çıkacaktı. Başlangıçta gözüme çocukça ve anlaşılmaz görünen bu hikâyenin karanlık sonuna geldiğimde, içimde yeniden hissediyorum o korku ve karamsarlığı. Keşke okurlarıma daha mutlu bir son aktarabilmek elimde olsaydı, ama ne yazık ki gerçekleri bütün çıplaklığıyla gözler önüne sermek ve sonraki günlerde Riding Thorpe Malikânesi'ni bütün İngiltere'nin diline düşüren bu garip olaylar zincirini anlatmak gerekiyor.
70
North Walsham'a daha yeni ayak basmış, gideceğimiz yerden bahsetmeye başlamıştık ki peron görevlisi koşarak yanımıza gelip "Londra'dan gelen dedektifler sizsiniz değil mi?" diye sordu.
Holmes'un yüzünde bir sıkıntı ifadesi belirdi.
"Bunu da nereden çıkardınız?"
"Çünkü Norwich'li Müfettiş Martin az önce geldi. Ama siz beklenen doktorlar da olabilirsiniz tabii. Kadın ölmemiş - yani en son haber aldığımda ölmemişti. Acele ederseniz onu hâlâ kurtarabilirsiniz - sonunda darağacını boylayacak olsa bile."
Holmes endişeyle kaşlarını çatmıştı.
"Evet, biz Riding Thorpe Malikânesi'ne gidiyoruz," dedi, "ama olanlardan haberimiz yok."
"Korkunç bir olay," dedi görevli. "Vurulmuşlar; hem Bay Hilton Cubitt hem de karısı. Kadın önce kocasını sonra kendisini vurmuş. Hizmetçiler böyle diyor. Adam ölmüş ve kadın da her an ölebilir. Tanrım, Norfolk ilçesinin en eski ailelerinden biri. En eski ve en onurlu."
Holmes hiçbir şey söylemeden hemen bir araba buldu ve yedi millik uzun yol boyunca ağzını bıçak açmadı. Onu nadiren böyle çaresiz görmüşümdür. Yolculuk boyunca huzursuzdu; sabah gazetelerini endişeyle inceledikten sonra en kötü korkularının gerçekleştiğini görerek derin bir hüzne kapılmıştı. Koltuğunda arkasına yaslanıp karanlık düşüncelere daldı. Aslında çevremizde ilgi çekici çok şey vardı çünkü geçmekte olduğumuz kırsal bölge İngiltere'nin her kasabası gibi benzersiz güzellikteydi. Seyrek olarak etrafa dağılmış birkaç küçük ev bölgenin nüfusunu yansıtırken, yemyeşil, düzlük arazide nereye baksan gözüne çarpan kiliselerin sivri kuleleri Doğu Anglia'nın bütün görkemini ve refah seviyesini ortaya koyuyordu. Sonunda Norfolk sahilinin yeşil ucundan Alman Okyanusu'nun menekşe rengi kıyıları göründü. Sürücü, bir koruluktan yükselen kiremit ve ahşaptan iki çatıyı
71
kırbacıyla göstererek, "İşte, şurası Riding Thorpe Malikânesi," dedi.
Ön kapıya doğru ilerlerken, evin önündeki tenis çimlerinin hemen yanında duran siyah atölye kulübesini ve ayaklı güneş saatini gördüm. Ufak tefek, kıpır kıpır bir adam bir faytondan hızla atlayarak yanımıza geldi ve kendini Norfolk Emniyeti'nden Müfettiş Martin olarak tanıttı. Dostumun ismini duyduğunda hayretle irkildi.
"Ama bu nasıl olur Bay Holmes, suç daha bu sabah saat üçte işlendi. Siz bunu Londra'dan duyup benimle aynı zamanda gelmeyi nasıl başardınız?"
"Böyle bir şeyin olacağını tahmin etmiştim ve olacakları önleme umuduyla gelmiştim buraya."
"O halde bizim bilmediğimiz önemli kanıtlarınız olmalı, zira birbirlerine çok bağlı bir çift oldukları söyleniyor."
"Sadece dans eden adamlarla ilgili kanıtlarım var," dedi Holmes. "Meseleyi size sonra anlatırım. Bu arada bu trajediyi önlemek için çok geç kaldığımıza göre,

adaletin yerini bulmasını sağlayacak bilgilerimi kullanmak için sabırsızlanıyorum. Soruşturmanıza beni de dahil ediyor musunuz, yoksa bağımsız hareket etmemi mi tercih edersiniz?"
"Birlikte hareket etmek benim için gurur kaynağı olur Bay Holmes," dedi müfettiş samimiyetle.
"O halde bütün kanıtları öğrenmek ve daha fazla vakit kaybetmeden olay yerini incelemek beni mutlu ederdi."
Müfettiş Martin, dostumun kendi yöntemleriyle çalışmasına izin verme akıllılığını göstererek sonuçları dikkatle not etmçkle yetindi. Bayan Hilton Cubitt'in odasından yeni çıkmış olan kır saçlı yaşlı doktor, kadının yaralarının ağır olduğunu ama şimdilik hayati bir tehlikenin bulunmadığını belirtti. Kurşun beyninin ön kısmından geçmişti ve kadın tekrar kendine gelene kadar büyük ihtimalle uzun bir süre geçecekti. Doktor, kadının, kendi tarafından mı başkası tarafından mı vurulmuş olduğuyla ilgili sorumuza cevap ve-

remeyeceğini belirterek, merminin çok yakından ateşlenmiş olduğunun kesin olduğunu söyledi. Odada tek bir tabanca bulunmuştu ve onun da iki mermisi ateşlenmişti. Bay Hilton Cubitt kalbinden vurulmuştu. Silah yerde tam aralarında bulunduğu için adamın karısını vurduktan sonra kendini vurmuş olması da kadının suçlu olması da eşit derecede mümkündü.
"Bay Cubitt yerinden oynatıldı mı?" diye sordu Holmes.
"Hanımefendi dışında hiçbir şeye dokunmadık. Yaralı halde yerde yatmasına izin veremezdik."
"Ne kadardır buradasınız doktor?"
"Saat dörtten beri."
"Başka kimse var mıydı?"
"Evet buradaki memur da buradaydı."
"Herhangi bir şeye dokundunuz mu?"
"Hayır."
"Çok doğru hareket etmişsiniz. Peki sizi kim Çağırdı?"
"Hizmetçi kız Saunders."
"Alarmı veren o muydu?"
"O ve aşçı Bayan King."
"Nerededirler şimdi?"
"Yanılmıyorsam mutfakta olacaklar."
"O halde onların hikâyelerini dinleyelim hemen."
Meşe döşemeli, yüksek pencereli eski salon, bir soruşturma mahkemesine dönüştürülmüştü. Holmes, ince yüzünde tarif edilmez ifadelerle eski koltuklardan birinde oturuyordu. Gözlerinde, hayatını kurtaramadığı müşterisinin intikamını almak için her şeyini ortaya koymaya hazır bir ifade okunuyordu. Enerjik Müfettiş Martin, yaşlı kasaba doktoru, ben ve asık suratlı bir polis memuruyla birlikte garip bir topluluk oluşturuyorduk.
İki kadın hikâyelerini açıkça anlattı. Bir patlama sesiyle uyanmışlar, hemen ardından da bir patlama sesi daha

duymuşlardı. Odaları yan yana olduğu için Bayan King hemen Saunders'a koşmuştu. Birlikte merdivenleri indiklerinde çalışma odasının kapısının açık olduğunu ve içeride bir mumun yandığını görmüşler. Efendileri odanın ortasında yerde yatıyordu. Ölmüş olduğu açıktı. Karısı ise başını duvara dayamış, pencerenin yanında yığılıp kalmıştı. Ağır yaralıydı ve yüzünün bir yanı kan içindeydi. Heyecanla nefes alıyor, fakat hiçbir şey söyleyemeyecek durumdaydı. Pencere kapalıydı ve içeriden kilitlenmişti. Her iki kadın da bu noktada hemfikirdi. Hemen gidip doktor ve potis^ çağırmışlar, ardından da seyis ve yamağın yardımıyla yaralı-hanımefendiyi odasına taşımışlardı. Karı kocanın yataklarında yatmış oldukları açıktı. Hanımın üstünde geceliği, beyin üstündeyse pijamasının üzerine giymiş olduğu sabahlık vardı. Çalışma odasında hiçbir şeye dokunulmamıştı. Bildikleri kadarıyla karı koca arasında bir kez olsun bile tartışma yaşanmamıştı. Her zaman birbirlerine son derece bağlı bir çift olarak tanınırlardı.
Hizmetçilerin ifadeleri ana hatlarıyla böyleydi. Müfettiş Martin'in sorusu üzerine bütün kapıların içeriden kilitlenmiş olduğu, evden kimsenin kaçmış

olamayacağını belirttiler. Holmes'un sorusu üzerine, üst kattaki odalarından çıktıkları anda keskin bir barut kokusu almış olduklarını hatırladılar. "Bu kanıtı dikkatinize sunuyorum," dedi Holmes meslektaşına. "Ve sanırım artık odayı ayrıntılı olarak incelemenin zamanı geldi."
Çalışma odası, üç duvarı kitaplarla kaplı, ortasında, dışarıdaki bahçeye bakan pencereye dönük duran bir yazı masasının bulunduğu küçükçe bir odaydı. İçeri girer girmez gözümüze çarpan şey, koca gövdesiyle odanın ortasında yatmakta olan talihsiz ev sahibi oldu. Dağınık kıyafetlerinden uykudan aceleyle kaldırılmış olduğu anlaşılıyordu. Kurşun önden ateşlenmiş ve kalbine girdikten sonra da içeride kalmıştı. Ölümü kesinlikle ani ve acısız olmuştu. Ne geceliğinde ne de ellerinde barut izine rastlanmadı. Doktorun ifadesine göre hanımefendinin yüzünde bu lekelerden vardî ama ellerinde yoktu.
"Bu ikincinin olmamasının bir önemi yok; sadece var olması çok şey ifade edebilir," dedi Holmes. "İyi oturmayan bir kurşun söz konusu olduğunda barut geriye sıçrayabilir ama aksi takdirde hiç iz bırakmadan defalarca ateş edilebilir. Fikrimce Bay Cubitt'in cesedini artık kaldırabilirsiniz. Doktor, yanılmıyorsam bayanı yaralayan kurşunu çıkarmadınız, öyle değil mi?"
"Bunun için ciddi bir ameliyat gerekiyor. Ama silahın yuvasında dört kurşun daha var. İkisi ateşlenmiş ve iki yara açmış. Yani her kurşunun bir adresi var gibi görülüyor."
"Evet öyle görünüyor," dedi Holmes. "Peki pencerenin kenarına isabet eden kurşunu da açıklayabiliyor musunuz?"
Holmes aniden dönmüş, uzun, ince parmağıyla pencerenin altında, dibinden birkaç santimetre yukarıdaki deliği gösteriyordu.
"İnanılmaz bir şey!" diye atıldı müfettiş. "Nasıl oldu da o küçücük şeyi gördünüz?"
"Çünkü onu arıyordum."
"Mükemmel!" dedi doktor. "Çok haklısınız bayım. O zaman üçüncü bir kez de ateş edilmiş; demek ki üçüncü bir kişi mevcutmuş. Peki bu kimdi ve nasıl kaçabilmiş?"
"Çözmeye çalıştığımız mesele de bu," dedi Sherlock Holmes. "Hizmetçiler odalarından çıkar çıkmaz barut kokusu aldıklarını söylediklerinde bunun çok önemli bir kanıt olduğunu söylemiştim, hatırlıyor musunuz Müfettiş Martin?"
"Evet beyefendi, ama itiraf etmeliyim ki sizi anlayamamıştım."
"Bu, ateş edildiği sırada kapının da pencerenin de açık olduğunu getiriyordu akla. Aksi takdirde barut kokusu eve o kadar çabuk yayılamazdı. Öyle olması için odada hava akımı olması gerekirdi. Fakat şunu da söyleyebilirim ki her ikisi de
\<
74
75
sadece kısa bir an için açık durmuş."
"Bunu nereden biliyorsunuz?"
"Çünkü mum akmamış."
"Mükemmel!" diye bağırdı müfettiş. "Tek kelimeyle mükemmel!"
"Pencerenin bu talihsiz olay sırasında açık olduğundan emin olduktan sonra o açıklıkta durup ateş eden üçüncü bir kişinin olabileceğini düşündüm» Bu kişiye doğru ateşlenmiş bir kurşunun pervaza çarpması beklenebilir bir şeydir. Dikkatle baktım ve işte kurşun izi oradaydı."
"Peki ama pencerenin kapatılıp kilitlenmiş olmasını nasıl açıklıyorsunuz?"
"Kadının ilk hareketi içgüdüsel olarak pencereyi kapatıp kilitlemek olmuştur. Fakat, vay canına, bu da ne böyle?"
Çalışma masasının üstünde bir kadın çantası duruyordu - timsah derisi ve gümüşle işlenmiş bir kadın çantası. Holmes çantayı hemen açıp içindekileri boşalttı. Bir lastikle bir arada tutulan yirmi adet elli sterlinlik İngiltere Bankası banknotundan başka bir şey yoktu.
"Bunun iyi saklanması gerekiyor çünkü mahkemede delil olarak kullanılacak," dedi Holmes, çantayı içindekilerle birlikte müfettişe teslim ederken. "Şimdi artık ahşap pervaza bakıp odanın içinden atıldığı anlaşılan üçüncü kurşuna açıklık getirmenin zamanı geldi. Aşçı Bayan King'i bir kere daha görmek istiyorum. Bayan King, büyük bir patlamayla uyandığınızı söylemiştiniz. Sizce bu, ikinciden daha mı gürültülü bir patlamaydı?"

"Aslında beni uykumdan uyandırdığı için bir şey söylemek zor. Ama bana epey gürültülü geldi."
"Peki aynı anda iki el ateş edilmiş olabilir mi sizce?"
"Emin olun, bu konuda hiçbir şey söyleyemem bayım."
"Ben de öyle düşünmüştüm. Müfettiş Martin, sanırım bu odanın bize öğretebileceği her şeyi gördük. Eğer benimle

gelirseniz, birlikte bahçenin sunacağı taze kanıtları da inceleyebiliriz."
Çalışma penceresinin altında uzanan çiçek tarhını görünce hepimiz hayrete düştük. Çiçekler ezilmişti ve yumuşak toprak ayak izleriyle doluydu. Garip bir şekilde uzun parmakları olan büyük erkek ayaklarının izleriydi. Holmes çimenlerin ve yaprakların arasında, yaralı bir kuşu arayan bir av köpeği gibi dolanıp durdu. Sonra memnun bir ifadeyle öne eğilip yerden küçük, pirinç bir silindir aldı.
"Tam tahmin ettiğim gibi," dedi, "tabancanın bir ejek-törü varmış, üçüncü kovan da burada. Müfettiş Martin, sanırım araştırmamız sona erdi."
Kasaba müfettişinin yüzü Holmes'un hızlı ve ustaca yürütülmüş araştırmasının karşısında hayret içindeydi. Başlarda konumu gereği biraz uzak kalmıştıysa da artık hayranlığına yenik düşmüş, Holmes'un gösterdiği her yere itiraz etmeden gitmeye hazırdı.
"Kimden şüpheleniyorsunuz?" diye sordu.
"Bu meseleye sonra gireceğim. Henüz size açıklayamadığım bir kaç nokta daha bulunuyor bu olayda. Bu kadar ilerlemişken yine kendi bildiğim gibi devam edeyim de sonra meseleyi bütün ayrıntılarıyla bir anda anlatayım size."
"Nasıl isterseniz Bay Holmes. Suçluyu enseleyelim de..."
"Esrarlı görünmek gibi bir niyetim yok, ama şu anda uzun ve karmaşık açıklamalara girişmem imkânsız. Bütün ipuçları elimde. Hanımefendi hiçbir zaman kendine gelemese bile dün gece olanları açıklayıp adaletin yerine getirilmesini sağlayabileceğiz. Öncelikle, bu çevrede 'Elrige's' adında bir han olup olmadığını öğrenmek istiyorum."
Hizmetçiler tekrar sorguya çekildi, ama kimse bu isimde bir yer duymuşa benzemiyordu. Olayı aydınlatan kişi seyis yamağı oldu, Doğu Ruston tarafında, birkaç mil ötede bu isimde bir çiftçinin yaşadığını hatırladı.

, I
"Issız bir yer midir bu çiftlik?"
"Kesinlikle bayım."
"Belki de gece burada olanlardan haberleri olmamıştır daha, ne dersin?"
"Haklı olabilirsiniz bayım."
Holmes bir süre düşündükten sonra yüzünde gizemli bir gülümseme belirdi.
"Bir at hazırla evlat," dedi. "Elrige Çiftliğine bir mesaj götürmeni istiyorum."
Cebinden dans eden adamları çıkardı ve hepsini önüne yayarak çalışma masasında bir süre uğraştı. Sonunda bir not hazırlayarak çocuğa verdi. Yamağa, bu notu sadece söz konusu kişiye ulaştırmasını ve kesinlikle sorulan hiçbir şeye cevap vermemesini tembih etti. Notun üstünde, Holmes'un okunaklı yazısına hiç benzemeyen düzensiz, kargacık burgacık harfler gördüm. Norfolk, Doğu Ruston'daki Elrige Çiftliği adresine, Bay Abe Slaney'ye gönderiliyordu.
"Bana kalırsa Müfettiş," diye söze girdi Holmes, "destek için bir telgraf yollamanız çok iyi olacak çünkü hesaplarım doğruysa hapse götürmeniz gereken çok tehlikeli bir mahkûmla karşı karşıyayız. Eminim ki notu götüren çocuk yolda telgrafınızı da gönderebilir. Varsa öğleden sonra trenle şehre dönelim Watson. Bitirmek istediğim bir kimyasal analizim var ve bu soruşturma da çok geçmeden çözüme kavuşmuş olacak."
Çocuk notla birlikte gittikten sonra Sherlock Holmes hizmetçilere bazı talimatlar verdi. Bayan Hilton Cubitt için bir ziyaretçi gelecek olursa, hanımefendinin durumu hakkında bilgi verilmeden onu hemen oturma odasına alacaklardı. Holmes bunları son derece ciddi bir şekilde, üzerine basarak söylemişti. Son olarak bizi oturma odasında topladı ve artık yapabileceğimiz bir şeyin kalmadığını, gelişmeleri beklerken zamanımızı en iyi şekilde değerlendirmeye çalışmamız gerektiğini söyledi. Doktor, hastalarına dönmüştü ve

Holmes'un yanında artık sadece müfettiş ve ben kalmıştık.
"Sanırım en azından bir saati ilginç ve yararlı bir şekilde geçirmemizi sağlayabilirim," dedi Holmes, sandalyesini masaya çekip dans eden adamların çizili olduğu kâğıtları masaya yayarak. "Watson, yoğun merakına rağmen bunca süredir sessizce beklediğin için sana teşekkür borçluyum. Size Müfettiş, bütün bu olaylar garip, profesyonel bir inceleme gibi gelmiş olmalı. Neyse, öncelikle Bay Hilton Cubitt'le Baker Sokağı'ndaki görüşmelerimizden çıkan ilginç sonuçlardan bahsedeyim." Holmes, Bay Cubitt'le yapmış olduğumuz konuşmaları kısaca özetledikten sonra konuşmasına şöyle devam etti. "Burada yaşanan korkunç trajedinin habercileri oldukları bilinmese, şu anda önümde duran bu garip şekiller insana gülünç görünebilir. Her türlü gizli yazıya aşina olmama, hatta yüz altmış ayrı şifreyi analiz ettiğim naçizane bir denemem bulunmasına rağmen, bu yazının bana da tamamen yabancı geldiğini itiraf etmeliyim. Bu sistemi tasarlayan kişinin amacı, karakterlerin bir mesaj gizlediğinin anlaşılmaması ve sadece basit çocuk şekilleri olduğunun düşünülmesi olmalı.
"Fakat bir kez bu sembollerin harflere karşılık geldiğini anladıktan ve diğer bütün gizli yazı şekillerinde geçerli olan kuralları uyguladıktan sonra çözümün basit olduğu ortaya çıktı. Bana gösterilen ilk mesaj o kadar kısaydı ki sembolünün 'E'ye karşılık geldiğinden başka bir şey çıkaramazdım. Siz de bilirsiniz, 'E' alfabemizin en çok kullanan harfidir ve kısa bir cümlede bile en çok bulunması beklenecek kadar baskındır. İlk mesajdaki on beş harften dördü aynı olduğu için bu sembolü E olarak kabul etmek mantıklı görünüyordu. Bazı yerlerde elinde bayrak olan şekiller varken bazılarında yoktu ve bayrakların dağılımına bakarak cümleyi kelimelere böldükleri sonucunu çıkarmak mümkündü. Bunu bir hipotez olarak kabul edip bu şeklin E olduğunu varsaydım:
79
I
"Ama çalışmanın en zor kısmı yeni başlıyordu. E'den sonra alfabenin diğer harflerinin dağılımı çok düzenli değildir. Bir sayfalık herhangi bir yazıdaki bir düzen kısa bir cümlede geçerli olmayabilir. Kabaca; T, A, O, I, N, S, H, R, D ve L harflerin sıklık sıralaması sayılabilir ama T, A, O ve I birbirlerine çok yakın oldukları için anlamlı bir parça bulana kadar her bir kombinasyonu denemek sonu olmayan bir çalışma olurdu. Bu yüzden yeni materyaller beklemeye karar verdim. Bay Hilton Cubitt'le ikinci görüşmemizde bana iki kısa cümle ve arada bayrak olmadığı için tek bir kelime olduğunu tahmin ettiğim bir mesaj verdi. Semboller şöyleydi:
a XHX r
Şimdi elimdeki beş harflik kelimede ikinci ve dördüncü harfin E olduğunu kabul edebilirdim. Bunlar 'sever,' 'lever,' ya da 'never" olabilirdi. Bunlardan sonuncusunun, bir isteğe cevap olarak doğru olma ihtimali daha yüksekti ve şartlar da cevabın evin hanımı tarafından yazılmış olduğunu gösteriyordu. Bunu doğru kabul ettiğimizde, artık sembol-
1 Ç.N: (İng) Sever: kesmek, ayırmak; Lever: kaldıraç; Never: asla

lerinin, sırayla N, V ve R harflerine karşılık geldiğini çıkarabilirdik.
"Bu noktada bile işimiz hiç kolay değildi tabii, ama aklıma gelen bir fikir sayesinde birkaç harf daha bulabildim. Bu mesajların, bayanın geçmiş yaşamında tanımış olduğu birinden geldiğini düşündüğümde, iki E arasında üç harfin bulunduğu bir kombinasyon 'ELSIE' ismine karşılık gelebileceğini fark ettim. Kâğıtları dikkatle incelediğimde böyle bir kombinasyonun, üç kez tekrarlanan bir mesajın sonunda yer aldığını gördüm. Mesajda Bayan Elsie'den bir şey istendiği kesindi. Böylece L, S ve I harflerini bulmuştum. Peki ama mesajın içeriği neydi? 'Elsie' den önce gelen kelimeler dört harften oluşuyordu ve son harfleri E'ydi. 'COME'2 olması gerektiğini düşündüm. Sonu E'yle biten diğer bütün dört harflik kelimeleri denedim ama hiçbiri vakamıza uymuyordu. Böylece C, O ve M'yi de bulmuştum ve ilk mesaja yeniden bakıp onu kelimelere ayıracak duruma gelmiştim. Bilinmeyen harflerin yerine çizgi koyduğumda şöyle bir ¦ sonuca ulaştım:
-M -ERE -t-E SL-NE

"İlk harf sadece ve sadece A olabilirdi. Bu kısa cümlede üç kez daha tekrarlandığı için önemli bir buluş oldu. Ayrıca ikinci kelimede de H olduğu belliydi. Böylece mesajın yeni hali şöyle olmuştu:
AM HERE A-E SLANE.
Bunun bir isim olduğunu düşünerek boşlukları doldurduğumda İse karşıma şu cümle çıkıyordu:
2 Ç.N: come: gel
81
AM HERE, ABE SLANEY3
Şimdi elimde yeteri kadar harf olduğu için ikinci mesaja rahatlıkla bakabilirdim. O da son haliyle şöyleydi:
A- ELRI-ES.
Burada boşluklara T ve G'yi yerleştirerek, at Elriges kelimelerini buldum ve sondaki ismin, mesajı yazan kişinin kaldığı bir ev ya da han olabileceğini düşündüm."
Müfettiş Martin ve ben dostumun bu ayrıntılı ve makul açıklamalarını son derece dikkatle dinlemiştik. Birçok nokta yavaş yavaş aydınlanıyordu.
"Peki sonra ne yaptınız bayım?" diye sordu müfettiş.
"Bu Abe Slaney'nin Amerikalı olduğundan emin olmak için her türlü nedenim vardı, çünkü Abe Amerikalılara özgü bir kısaltmaydı ve bütün bu mesele Amerika'dan gelen bir mektupla başlamıştı. Ayrıca işin içinde suçla ilgili bir sır olduğunu düşünmek için de birçok nedenim vardı: hanımefendinin, geçmişiyle ilgili ifadeleri ve bunları kocasıyla paylaşmaktan kaçınması hep bu yöne işaret ediyordu. Bunun üzerine kendisi de zaman zaman benim Londra'yla ilgili bilgilerimden yararlanmış olan, New York Polis Bürosu'ndan dostum Wilson Hargreave'e bir telgraf çekerek Abe Slaney isminin kendisine tanıdık gelip gelmediğini sordum. Şöyle bir cevap geldi: 'Chicago'nun en tehlikeli haydudu.' Bu cevabı aldığım akşam Hilton Cubitt de Slaney'den gelen son mesajı göndermişti. Artık bildiğim harfleri yerine koyduğumda şöyle bir sonuç çıkıyordu:
ELSIE -RE-ARE TO MEET THY GO-
3 Ç.N: buradayım; Abe Slaney
82
P ve D harflerini yerine koyarak, "Elsie, prepare to meet thy God"4 şeklinde mesajı tamamladığımda, alçak herifin ikna çalışmalarını bırakıp tehditlere başvurmaya başladığını anlamıştım. Ayrıca Chicago'lu haydutları iyi tanıdığım için sözlerini eyleme dönüştüreceğini tahmin edebiliyordum. Bunun üzerine dostum ve meslektaşım Dr. Watson'la hemen Norfolk'a geldik ama ne yazık ki geç kalmıştık."
"Bir vakada sizinle birlikte çalışmış olmak benim için büyük bir şanstı," dedi müfettiş samimi bir şekilde. "Fakat yine de sizinle açık konuşmam gerekiyor. Siz kimseye hesap vermek zorunda değilsiniz, ama ben her şeyi amirlerime açıklamakla yükümlüyüm. Eğer katil gerçekten de Elrige'de yaşayan bu Abe Slaney ise ve ben burada oyalanırken kaçmayı başarırsa başım büyük derde girecektir."
"O konuda rahat olabilirsiniz. Kaçmaya çalışmayacaktır."
"Bunu nereden biliyorsunuz?"
"Kaçmak suçunu itiraf etmekle aynı anlamı taşıyacaktır."
"O zaman gidip onu tutuklamamıza izin verin."
"Her an gelmesini bekliyorum şu anda."
"Peki ama neden gelsin ki?"
"Çünkü gelmesini istedim."
"Nasıl olur Bay Holmes? Sırf siz istediniz diye neden gelsin ki? Böyle bir istek şüphe uyandırıp kaçmasına neden olmaz mı?"
"Sanırım mesajda bunu belli etmemeyi başardım," dedi Sherlock Holmes. "Ayrıca yanılmıyorsam kendisi de geliyor zaten."
Dış kapıya doğru bir adam yaklaşıyordu. Uzun boylu, esmer, yakışıklı bir adamdı. Üstünde gri bir takım ve kafasında Panama şapkası vardı. Siyah sakalları, kocaman, kan-
4 Ç.N: Elsie, Tanrı'nın huzuruna çıkmaya hazır ol.
83

cali bir burnu ve elinde de bir bastonu vardı. Ev kendininmiş gibi bir edayla kapıya yaklaştı ve zili kuvvetle çaldı.
"Baylar, sanırım kapının arkasındaki yerimizi almamızın zamanı geldi," dedi Holmes. "Böyle bir adam söz konusu olunca her türlü önlemi almak gerekir. Siz kelepçeleri hazırlayın Müfettiş. Konuşma işini ben hallederim."
Bir dakika sessizce bekledik - insanın asla unutamayacağı cinsten bir dakika. Sonra kapı açıldı ve adam içeri girdi. Holmes hemen atılarak adamın başına silahı dayadı ve Martin de kelepçeleri takıverdi. Bütün bunlar o kadar hızlı ve ustaca yapılmıştı ki adam hiçbir şey yapamadan kıskıvrak yakalanmıştı. Öfke dolu kara gözleriyle bizi süzdü. Sonra da acı bir kahkaha patlattı.
".Baylar bu sefer beni yakaladınız galiba. Sert kayaya çarptım. Ama ben buraya Bayan Hilton Cubitt'in mektubuna cevaben gelmiştim. Onun da bu işin içinde olduğunu söylemeyin sakın? Bu tuzağı o hazırlatmış olamaz."
"Bayan Hilton Cubitt ağır yaralı olarak ölüm döşeğinde yatıyor."
Adam bütün evi kaplayan acı dolu bir çığlık attı.
"Siz delirmişsiniz!" diye bağırdı şiddetle. "Yaralanan kocasıydı, o değil. Kim küçük Elsie'ye dokunabilir ki? Onu tehdit etmiş olabilirim ama Tanrı şahidimdir, onun kılına bile dokunamam. Sözünüzü geri alın hemen! Bana yaralı olmadığını söyleyin!"
"Ölü kocasının yanında ağır yaralı halde bulundu."
Adam acı bir inlemeyle koltuğa yığıldı ve yüzünü ellerinin arasına aldı. Beş dakika "sessizce oturdu ve sonra yüzünü kaldırarak çaresizlik içinde konuşmaya başladı.
"Sizden saklayacak hiçbir şeyim yok baylar," dedi. "Ben adama ateş ettiysem o da bana ateş etti; cinayet kastım yoktu. Ama Elsie'ye zarar verdiğimi düşünüyorsanız beni tanımıyorsunuz demektir. İnanın bana, dünya üstünde kimse bir kadım benim kadar sevemez. O benim olmalıydı. Bana

yıllar önce söz vermişti. Aramıza giren bu İngiliz de kim oluyordu? Size söylüyorum, o benimdi, ben sadece hakkımı arıyordum."
"Ama nasıl biri olduğunuzu öğrenince sizden ayrıldı," dedi Holmes sertçe. "Sizden kurtulmak için Amerika'dan kaçtı ve İngiltere'de saygın bir beyefendiyle evlendi. Sizse onu rahatsız ettiniz ve takibe başladınız. Korktuğu ve nefret ettiği biriyle, yani sizinle kaçması için, sevdiği ve saygı duyduğu kocasını terk etmesini isteyerek hayatını kararttınız. Sonunda soylu bir adamın ölümüne sebep oldunuz ve karısını da intihara sürüklediniz. Meseledeki payınız bu Bay Abe Slaney ve bunun için kanun önünde hesap vereceksiniz."
"Eğer Elsie ölürse hiçbir şey umurumda olmaz," dedi Amerikalı. Bir elini açarak avucunun içindeki kırışmış nota baktı. "Bakın bayım," diye atıldı, gözlerinde şüphe pırıltı-sıyla, "beni korkutmaya çalışmıyorsunuz değil mi? Eğer bayan dediğiniz kadar kötüyse bu notu kim yazdı?" Notu masaya attı.
"Ben yazdım; sizi buraya getirmek için."
"Siz mi yazdınız? Birlik dışında dünya üzerinde hiç kimse bilmiyordu dans eden adamların sırrını. Siz nasıl yazdınız peki?"
"Birinin icat ettiğini bir diğeri keşfedebilir," dedi Holmes. "Sizi Norwich'e götürmek üzere bir araba yolda Bay Slaney. Ama onu beklerken sebep olduğunuz zararların hesabını vermek için zamanınız olacak. Bayan Hilton Cubitt'in, kocasının öldürmek konusunda bir numaralı zanlı olduğunu ve ben burada olup gerekli bilgileri toplama şansını elde edemesem hanımefendinin bu suçlamalardan kurtulamayacağını biliyor muydunuz? En azından bütün dünyaya, kendisinin doğrudan ya da dolaylı olarak bu trajik sonla bir ilgisi olmadığını açıklamak sizin borcunuz."
"Ben de bunu istiyorum zaten," dedi Amerikalı. "Kendim için en iyisinin, mutlak, çıplak gerçekleri anlatmak ola-

cağından en ufak bir kuşkum yok."
"Aleyhinize delile olarak kullanılacağını belirtmek zorundayım," diye atıldı müfettiş, İngiliz suç yasalarının bir temsilcisi olarak.
Slaney omuzlarını silkti.
"Şansımı denerim," dedi. "Öncelikle baylar, bu kadını çocukluğundan beri tanıdığımı söylemek istiyorum. Biz Chicago'da yedi kişilik bir çeteydik ve

Elsie'nin babası da Birliğimizin patronuydu. Akıllı bir adamdı - yaşlı Patrick yani. Anahtarına sahip olmadan, bir çocuğun karalamalarına benzeteceğin bu yazıyı yaratan da oydu. Neyse, Elsie bazı işlerimizden haberdardı; ama sonunda yaptıklarımıza dayanamıyordu ve kendi namusuyla kazandığı biraz parası da vardı, onları yanına alıp Londra'ya kaçtı. İkimiz nişanlıydık ve belki başka bir işim olsaydı benimle evlenecekti de. Ama yaptıklarımızla en ufak bir alâkasının olmasını istemiyordu. Ancak bu İngiliz'le evlendikten sonra öğrenebildim nerede olduğunu. Ona yazdım ama cevap gelmedi. Sonunda ben de buraya geldim ve mektuplar işe yaramayınca onun okuyabileceği yerlere mesajlar bırakmaya başladım.

"Yaklaşık bir aydır buradayım. O çiftlikte alt katta bir oda kiralamıştım ve her gece, kimsenin haberi olmadan dışarı çıkabiliyordum. Elsie'yi ikna etmek için elimden geleni yaptım. Mesajları okuduğunu biliyordum çünkü bir keresinde o da altına bir mesaj yazmıştı. Sonra aksiliğim tuttu ve onu tehdit etmeye başladım. Bunun üzerine buralardan gitmem için yalvaran ve. kocası bir skandala bulaşırsa kalbinin çok kırılacağını belirten bir mektup yazdı bana. Eğer sonrasında kendisini rahat bırakmayı kabul edersem sabah üçte, kocası uyuduktan sonra evin ucundaki pencereden konuşabileceğini de yazmıştı. Neyse o gece pencerenin altında buluştuk ve gitmem için rüşvet olarak para teklif etti. Bu beni çılgına çevirdi. Kolundan tutup pencereden aşağı çekmeye Çalıştım. Ama tam o anda kocası, elinde tabancayla çıkageldi. Elsie yere

çökünce adamla yüz yüze geldik. Benim de yanımda silah vardı ve onu korkutmak ve beni bırakması için silahımı üzerine doğrulttum. Bana ateş etti ama ıskaladı. Ben de aşağı yukarı aynı anda tetiğe asıldım ve adam yere serildi. Bahçeden kaçmaya başlamıştım ve pencerenin arkamdan kapandığını duydum. Anlattıklarım tamamen gerçektir baylar, kelimesi kelimesine. Sonra o genç bana o notu getirene kadar hiçbir şeyden haberim yoktu. Ve gördüğünüz gibi kendi ayaklarımla kafesinize girdim."

Amerikalı konuşurken bir araba yaklaşmıştı. İçinde üniformalı iki polis oturuyordu. Müfettiş Martin ayağa kalkarak mahkumunun omzuna dokundu.

"Gitme zamanımız geldi."

"Onu görebilir miyim?"

"Hayır, hanımefendi kendinde değil. Bay Sherlock Holmes, bir gün yine böyle önemli bir mesele olursa birlikte çalışma fırsatına sahip olmayı umuyorum."

Durup pencereden arabanın gidişini izledik. Arkamı dönünce, gözüm, adamın masanın üstüne attığı kâğıt yığınına takıldı. Holmes'un, onu ayağına getirmek için yazmış olduğu nottu.

"Bakalım okuyabilecek misin Watson?" dedi gülümseyerek.

Yine dans eden adamlardan başka hiçbir şey yoktu.

"Anlattığım anahtarı kullanırsan," dedi Holmes, "basitçe, COME HERE AT ONCE'5a karşılık geldiğini görebilirsin. Hanımefendinin kendisinden başka kimseden gelebileceğini tahmin etmediği için bu teklifi reddetmeyeceğinden emindim. Ayrıca sevgili Watson, şimdiye kadar kötü amaçlı

5 Ç.N: Hemen buraya gel.

kullanılan dans eden adamları ilk kez iyi bir şey için kullandık. Neyse, sanırım notlarına sıra dışı bir şeyler verme sözümü de tutmuş oldum böylece. Trenimiz üç kırkta kalkıyor. Herhalde akşam yemeğine Baker Sokağı'nda oluruz."

Söylenecek son bir söz daha var. Amerikalı Abe Slaney, Norwich mahkemelerinde ölüm cezasına çarptırıldı, ama ilk ateş edenin Hilton Cubitt olması gibi hafifletici nedenler sayesinde cezası ömür boyu hapse çevrildi. Bayan Hilton Cubitt hakkında ise tek bildiğim tamamen iyileştiği, hâlâ dul olduğu ve hayatını fakirlere ve kocasının topraklarını idareye adadığıdır.

-IV-
BİSİKLETLİ TAKİP

Bay Sherlock Holmes, 1894'ten 1901 yılma kadar çok meşgul bir adamdı. Bu sekiz yıl boyunca kamuoyuna yansıyan aşağı yukarı bütün vakalarda kendisine başvurulduğunu söylersek yanılmış olmayız; ayrıca bu süre içinde, bazıları girift ve olağanüstü yüzlerce özel meselenin çözümünde de önemli bir rol

üstlenmişti. Bitmek bilmeyen bu çalışma döneminde kaçınılmaz olarak bazı başarısızlıklarla karşılaştıysa da Holmes genel olarak olağanüstü başarılarıyla parıldadı. Bütün bu vakalarla ilgili ayrıntılı notlar tuttuğum ve birçoğunda kendim de bizzat bulunduğum için, okurlara sunmak üzere aralarından bir-seçim yapmanın hiç de kolay bir görev olmadığı tahmin edilebilir, ama başından beri sadık kaldığım prensiplerime dayanarak, suç açısından kor-kunçluklarıyla öne çıkan olayları bir yana bırakıp dahiyane ve çarpıcı yöntemlerle çözümlere kavuşturulan vakaları tercih edeceğim. Bu sebeple, Charlington'lu yalnız bisikletçi Bayan Violet Smith'le ilgili gerçekleri ve beklenmedik bir

trajediyle sonuçlanan araştırmamızı anlatmaya karar verdim okura. Gerçi şartlar dostumun ün kazanmasına neden olan yeteneklerini sergilemesine pek izin vermedi ama bu vakanın bazı özellikleri var ki, bütün hikâyelerim için aldığım notlarımın arasında öne çıkmasını sağlıyor.

1895 yılında tuttuğum notlara baktığımda Bayan Violet Smith'le ilk karşılaşmamızın 23 Nisan cumartesi gününde gerçekleştiğini görüyorum. Hatırladığım kadarıyla, Holmes o sıralar meşhur tütün milyoneri John Vincent Harden'in mahkemesiyle ilgili oldukça karmaşık bir meseleyle ilgilendiği için bu ziyareti pek hevesle karşılamamıştı. Kesinlik ve konsantrasyona her şeyden çok değer veren dostum, dikkatini elindeki vakadan başka noktalara çekecek her şeye isteksiz yaklaşırdı. Ama kabalık nedir bilmeyen Holmes gibi biri için, o akşam Baker Sokağı'na gelip yardımını ve tavsiyesini isteyen ve uzun boyu, zarafeti ve güzelliğiyle kraliçeleri andıran genç bir kadının hikâyesini dinlemeyi reddetmek imkânsızdı tabii. O sırada vaktinin olmadığını ileri sürmek boşunaydı çünkü genç bayan hikâyesini anlatmaya kararlı bir şekilde gelmiş ve hiçbir gücün bunu yapmasını engelleyemeyeceği ortadaydı. Holmes çaresiz bir ifade ve bezgin bir gülümsemeyle güzel davetsiz misafirimize oturmasını ve içini kemiren meseleyi anlatmaya başlamasını söyledi.

"Sorun en azından sağlığınızla ilgili olamaz," dedi, meraklı gözleriyle kadını süzerek, "sizin kadar şevkli bir bisikletçi enerji dolu olmalı."

Kadın şaşkınlıkla ayaklarına baktı ve ben de tabanın kenarlarında, pedalın sürtünmesinin neden olduğu aşınmayı fark ettim.

"Evet, bisiklete epey binerim Bay Holmes ve bugünkü ziyaretimin nedenlerinden biri de bu."

Dostum, kadının eldivensiz elini tuttu ve bir bilim adamının duygusuz ve heyecansız edasıyla onu dikkatle incelemeye başladı.

"Affedersiniz. Biliyorsunuz bu benim işim," dedi kadının elini bırakırken. "Neredeyse daktilo kullandığınızı düşünme hatasına düşecektim. Oysa müzik olduğu çok açık tabii. Kütleşmiş parmak uçlarını görüyor musun Watson? Her iki meslekte de rastlanır, ama yüzdeki derin ifade..." -kadının yüzünü nazikçe ışığa çevirdi - "daktiloculardа rastlanan bir şey değildir. Bu bayan bir müzisyen."

"Evet Bay Holmes, müzik öğretmenliği yapıyorum."

"Şehir dışında sanırım. Yüzünüzün rengine bakılırsa."

"Evet bayım, Surrey sınırında, Farnham yakınlarında bir yer."

"Güzel bir muhit ve son derece ilginç insanlarla dolu. Hatırlıyor musun Watson, kalpazan Archie Stamford'u o civarda .yakalamıştık. Pekâlâ Bayan Violet, Surrey sınırında, Farnham yakınlarında başınıza neler geldi anlatın."

Genç bayan gayet açık ve ayrıntılı bir şekilde aşağıdaki hikâyeyi anlatmaya başladı:

"Babamı kaybettim Bay Holmes. Eski Imperial Tiyat-rosu'nda orkestra şefliği yapan James Smith'ti kendisi. Annem ve benim, Ralph Smith adında bir amcadan başka tek bir akrabamız bile yoktu - ki o da yirmi beş yıl önce Afrika'ya gitmişti ve kendisinden o zamandan beri haber alamamıştık. Babam ölünce kıt kanaat geçinir olmuştuk, ama bir gün, birinin, bizi bulmak için Times'a ilan vermiş olduğunu duyduk. Birilerinin bize bir servet bıraktığını düşünüp nasıl heyecanlandığımızı tahmin edebilirsiniz herhalde. Neyse, hiç vakit kaybetmeden, gazetede adı geçen avukata gittik ve orada, Güney Afrika'dan yeni gelmiş olan Bay Carruthers ve Bay Woodley adında iki beyle tanıştık. Amcamın arkadaşları olduklarını, kendisinin birkaç ay önce Johannesburg'da fakirlik içinde öldüğünü ve ölüm döşeğindeyken de onlardan, akrabalarını bulmalarını, bir ihtiyaçları

olup olmadığını öğrenmelerini istemiş olduğunu söylediler. Ralph Amcanın, hayattayken bizi bir kez bile olsun arayıp sormamasına rağ-
91
men öldükten sonra bizlere ne olduğuyla ilgili bu kadar merak etmesi bize oldukça garip gelmişti, ama Bay Carruthers, amcamın, kardeşinin ölümünden yeni haberdar olduğunu ve dolayısıyla kendini bizden sorumlu hissettiğini söyledi."
"Özür dilerim," diye araya girdi Holmes. "Bu görüşme ne zaman oldu?"
"Geçen Aralık - dört ay önce."
"Lütfen devam edin."
"Bay Woodley denen adamdan hemen ilk görüşte nefret ettim. Saçlarını her iki yana yapıştırmış, kaba saba, tombul, kızıl bıyıklı genç biriydi ve gözlerini benden ayırmıyordu. Son derece itici olduğunu düşündüm - ve Cyril'in böyle birini tanımamı istemeyeceğinden de emindim."
"Ah, demek adı Cyril," dedi Holmes gülümseyerek.
Genç kadın kızararak gülmeye başladı.
"Evet, Bay Holmes. Cyril Morton. Kendisi elektrik mühendisidir ve yazın sonunda evlenmeyi planlıyoruz. Hay Allah, bu konuya nasıl geldim ki? Ne diyordum? Hah, evet, Bay Woodley tam anlamıyla itici bir insandı ama ondan çok daha yaşlı olan Bay Carruthers daha iyiydi. Esmer, soluk benizli, sessiz sakin bir adamdı. Kibar tavırları ve hoş bir gülümsemesi vardı. Durumumuzu sorup epey yoksul düştüğümüzü öğrenince, gelip on yaşındaki kızma müzik dersleri vermemi teklif etti. Annemi yalnız bırakmak istemediğimi söylediğimde ise hafta sonları annemi ziyaret için eve gidebileceğimi belirterek yılda yüz sterlin gibi mükemmel bir ücret teklif etti. Kabul ettim ve Farnham'e altı mil uzaklıktaki Chiltern Çiftliği'ne gittim. Bay Carruthers duldu ve işleri çekip çeviren, Bayan Dixon adında yaşlı, saygıdeğer bir kâhyası vardı. Çocuk da cana yakın, tatlı biriydi ve her şeyin yolunda gideceğini düşündüm. Bay Carruthers her zaman çok kibar ve müziğe hevesli biriydi ve birlikte çok hoş akşamlar geçirdik. Her hafta sonu şehre gelip annemi ziyaret ediyordum.
92
"Bu mutlu günler, kızıl bıyıklı Bay Woodley'nin gelmesiyle bozulmaya başladı ilk olarak. Bir haftalığına ziyarete gelmişti, ama emin olun, bana üç ay gibi geldi! Korkunç bir adamdı - herkese zorbalık eden biri; ama benim açımdan daha da kötüsü söz konusuydu. Sürekli servetiyle böbürlenip duruyor, onunla evlenirsem beni Londra'nın bütün mücevherlerine boğacağını söyleyip duruyordu. Ama sonuçta bütün bunlar işe yaramayınca bir akşam yemekten sonra beni yakalayıp kollarına aldı - korkunç derecede güçlüydü -ve onu öpene kadar da bırakmayacağını söyledi. Tam o anda Bay Carruthers içeri girdi, beni ellerinden kurtardı. Adam ev sahibinin üstüne çullanıp onu yere serdi ve yüzünü yaraladı. Tahmin edebileceğiniz gibi bu, Bay Wood-ley'nin ziyaretinin sonu oldu. Bay Carruthers ertesi gün benden özür diledi ve bir daha asla böyle bir tacizle karşılaşmayacağıma dair bana söz verdi. O günden sonra Bay Woodley'yi bir daha görmedim.
"Bay Holmes, bugün tavsiyenizi istemek için gelmeme neden olan o özel olaya gelebilirim artık. Öncelikle şunu söyleyeyim, her cumartesi öğleden sonra 12:22 trenini yakalamak için bisikletle Famham İstasyonu'na giderim. Chiltern Çiftliği yolu oldukça ıssızdır, özellikle de bir yanında Charlington fundalıklarının, diğer yanındaysa Char-lington Malikânesi'ni çevreleyen yüksek çalıların uzandığı bir mil boyunca. Oradan daha ıssız bir yer olamaz herhalde. Crooksbury Tepesi yakınlarındaki yola çıkana kadar bir arabaya ya da bir köylüye rastlamak neredeyse imkânsızdır. Neyse, iki hafta önce oradan geçerken bir an arkama baktım ve iki yüz metre kadar geride bisikletli bir adamın olduğunu gördüm. Kısa kesilmiş siyah sakalları olan orta yaşlı bir adamdı görebildiğim kadarıyla. Farnham'e varmadan tekrar baktığımda adamı göremedim ve ben de bu mesele üzerinde daha fazla düşünmedim. Ama pazartesi günü döndüğümde aynı yolda o adamı yine görünce ne kadar şaşırdığımı her-
93
halde tahmin edebilirsiniz Bay Holmes. Aynı olay sonraki cumartesi ve pazartesi de tekrarlanınca şaşkınlığım bir kat daha artmış oldu. Adam hep belli bir mesafede duruyor ve beni hiç rahatsız etmiyordu ama çok garip bir şey olduğu kesindi yine de. Bu olaydan Bay Carruthers'e de bahsettim, çok yakından

ilgilendi ve o ıssız yollardan bir daha yalnız başıma geçmememem için bir at arabası ayarlayacağını söyledi.
"At arabası bu hafta gelecekti ama her nedense gön-derilmeyince ben yine bisikletle gitmek zorunda kaldım. Olay bu sabah oluyor. Charlington fundalığına geldiğimde yine arkama baktım ve gerçekten de yine oradaydı, tıpkı bundan önceki iki hafta boyunca olduğu gibi. Aramızdaki mesafe yüzünden onu iyice göremiyordum ama onu tanımadığımdan kesinlikle eminim. Kumaş bir şapkası ve koyu renk bir takımı vardı üstünde. Yüzünde rahatça görebildiğim tek şey siyah sakallarıydı. Bugün çok korkmadım, hatta merakımı uyandırdığı için bu adamın kim olduğunu ve ne istediğini ortaya çıkarmaya karar verdim. Bisikletimi yavaşlattım, ama o da yavaşladı. Sonra tamamen durdum, ama o da durdu. Bunun üzerine ona bir tuzak hazırladım. Pedallara hızla asılarak yoldaki keskin bir dönemeci geçtim ve biraz sonra da durup bekledim. Onun da köşeyi dönüp önümden geçmesini bekliyordum. Ama hiç gelmedi. Sonunda geri dönüp köşeden baktım, bir millik yolu görebilmeme rağmen adamdan eser yoktu. İşin ilginci, o noktadan sapabileceği bir yan yolunun olmamasıydı."
Holmes kıkırdayarak ellerini ovuşturdu. "Bu vakada gerçekten de kendine has bazı noktalar var," dedi. "Köşeyi dönmenizle yolun boş olduğunu görmeniz arasında ne kadar zaman geçti?"
"İki üç dakika kadar."
"O zaman geri dönmüş olamazdı ve hiç yan yol yok diyorsunuz, öyle mi?"
"Kesinlikle yok."

"O halde herhangi bir yandaki bir patikaya dalmış olmalı."
"Fundalığın tarafında olamayacağı kesin, yoksa ben görürdüm."
"Akıl yürütmeye devam edersek, anladığım kadarıyla yolun diğer yanında yer alan Charlington Malikânesi'ne yönelmiş olduğunu söyleyebiliriz o zaman. Ekleyeceğiniz başka bir şey var mı?"
"Hayır yok Bay Holmes. Ama o kadar heyecanlanmıştım ki sizi görüp tavsiyenizi almadan içim rahat edemezdi."
Holmes bir süre sessizce oturdu.
"Nişanlı olduğunuz beyefendi nerede çalışıyor?" diye sordu sonunda.
"Coventry'de, Midland Elektrik Şirketi'nde."
"Size bir sürpriz yapmak istemiş olamaz mı?"
"Ah Bay Holmes! Öyle olsa onu tanımaz mıydım?"
"Peki başka hayranlarınız var mı?"
"Cyril'le tanışmadan önce birkaç tane vardı."
"Ya ondan sonra?"
"Şu korkunç adam Woodley. Tabii ona hayranım denebilirse."
"Başka kimse yok mu?"
Güzel müşterimizin aklı biraz karışmış gibiydi.
"Kim?" diye sordu Holmes.
"Ah, belki sadece kuruntudur, ama bazı zamanlar bana öyle geliyordu ki patronum Bay Carruthers de benimle yakından ilgileniyordu sanki. Her zaman birlikte vakit geçiriyoruz. Akşamları ona eşlik ediyorum. Şimdiye kadar hiçbir şey söylemedi. Tam bir beyefendidir. Ama kızlar her zaman anlar."
"A-ha!" Holmes birden ciddileşmişti. "Kendisi ne iş yapıyor?"
"O zengin bir adam."
"Atlı arabası ya da atları olmayan bir zengin?"

"Yani en azından hali vakti yerinde diyelim. Haftada iki üç kez şehre iner. Güney Afrika'daki altın hisseleriyle yakından ilgilidir."
"Beni gelişmelerden haberdar edin Bayan Smith. Şu sıralar çok meşgulüm ama sizin meselenize ayıracak zaman bulacağım. Bu süre içinde bana haber vermeden sakın bir harekette bulunmayın. Şimdilik hoşça kalın. Umarım hep iyi haberler alırız sizden."
"Öyle bir kızın peşinde insanlarının olmaması doğaya aykırı olurdu zaten," dedi Holmes, meditasyon piposunu doldururken. "Ama bunun ıssız köy yollarında olması hiç hoş değil tabii. Gizli bir aşık söz konusu, buna şüphe yok. Ama vakada oldukça merak uyandırıcı başka noktalar da var Watson."
"Sadece o bölgede ortaya çıkıyor olması gibi mi?"

"Kesinlikle. Öncelikle Charlington Malikânesi'nde oturan kişilerin kimliklerini öğrenmemiz gerekiyor. Peki Carruthers ile Woodley arasındaki bağlantıya ne diyorsun, birbirlerinden çok farklı yapıda insanlarmış gibi görünüyor. Nasıl olmuş da ikisi de Ralph Smith'in akrabalarını bulmak için bu kadar uğraşmışlar? Bir nokta daha var. Mürebbiye-sine, piyasada kabul görülenin iki katı para verip de evi istasyondan altı mil uzakta olmasına rağmen bir atının bile olmamasına ne demeli? Garip Watson, çok garip!"
"Oraya gidecek misin?"
"Hayır sevgili dostum, sen gideceksin. Önemsiz bir olay gibi görünüyor ve onun için diğer önemli araştırmalarımı bırakamam. Pazartesi erkenden Farnham'e gidecek, Charlington Fundalığı civarında gizlenecek ve olanları gözleyip kendine göre hareket edeceksin. Malikânede oturanları da araştırdıktan sonra gelip her şeyi bana rapor edeceksin. Evet, Watson, çözümümüze ulaşmak için üstüne basacak sağlam birkaç taşımız olmadan bu konu üzerinde daha fazla konuşmanın anlamı yok."
96
Müşterimizden, pazartesi Waterloo'dan 9:50'de bindiğini öğrenince ben erkenden çıkıp 9:13 trenini yakaladım. Farnham İstasyonu'ndan Charlington Fundalığı'nın nerede olduğunu öğrenmekte hiç güçlük çekmedim. Genç bayanın maceralarının geçtiği yerin neresi olduğunu anlamamak imkânsızdı, çünkü yol, bir yanında açık bir fundalık, diğer ya-nındaysa porsukağacından bir çalı çitiyle çevrilmiş, içinde muhteşem ağaçların yükseldiği bir parkın bulunduğu bir yerde uzanıyordu. Her iki sütunu dökülen amblemlerle süslenmiş liken kaplı bir bahçe kapısı vardı, ama malikâneye giden bu araba yolunun dışında, parkı çevreleyen çalıların orasında burasında deliklerin bulunduğunu keşfettim; patikalara açılan delikler. Malikâne yoldan görünmüyordu, ama onu çevreleyen bu çalılar bakımsızdı ve bütününde kasvetli bir çürümüşlük havası hakimdi.
Fundalık, parlak bahar güneşi altında ışıl ışıl parıldayan harikulade katırtımaklarıyla doluydu. Hem Malikâneye giden bahçe kapıya hem de ana yolunun uzun bir bölümüne hakim olabileceğim bir noktayı seçerek fundalıkta gizlendim. İlk geldiğimde kimse yoktu ama çok geçmeden benim geldiğim yönün ters tarafından bir bisikletlinin belirdiğini gördüm. Adamın üstünde koyu renk bir takım ve siyah sakalları vardı. Charlington arazisinin sonuna ulaşınca bisikletinden atladı ve Malikâneyi çevreleyen çalılardaki bir boşluktan girerek gözden kayboldu.
On beş dakikaya kalmadan bir bisikletli daha belirdi. Bu seferki, istasyondan gelen genç bayandı. Charlington fundalığına yaklaşınca etrafına bakınmaya başladı. Tepeyi geçtikten hemen sonra adam saklandığı yerden çıkıp bisikletine atladı ve onu takip etmeye başladı. Geniş arazi boyunca onlardan başka kimse yoktu; bisikletinin üstünde dimdik duran zarif bayan ve her hareketi sinsilik kokan, bisikletin gidonuna eğilmiş olan adam. Genç kız arkasındaki adamı fark edince yavaşladı. Adam da yavaşladı. Kız durdu. Adam
97
da aralarında iki yüz metre bir mesafe kalacak şekilde durdu hemen. Bundan sonraki hareket beklenmedik olduğu kadar genç bayanın mücadeleci ruhunu da yansıtan bir şeydi. Birdenbire hamle yaparak tekerleklerini hızla döndürdü ve adama doğru sürmeye başladı! Adam da onun kadar atik davranarak kızdan çılgınca kaçmaya başladı. Yoldaki dönemeç ikisini görüş alanımdan çıkarana kadar, adam önde kız arkada hızla gitmeye devam ettiler.
Saklandığım yerden ayrılmamakla iyi etmiştim çünkü adam birden tekrar ortaya çıktı ve bisikletin üzerinde yavaşça ilerleyerek eski yerine döndü. Malikânenin girişinde durup bisikletten atladı. Birkaç dakika, ağaçların altında durduğunu görebildim. Ellerini kaldırmış, kravatını düzeltiyor gibi görünüyordu. Ardından bisikletine atladığı gibi Malikâneye sürmeye başladı. Ben fundalıktan fırlayıp ağaçların arasından baktım. Uzaklarda, Tudor bacalarının yükseldiği eski, gri binayı görebiliyordum ama yol sık bir çalılığa gelince adamı gözden kaybettim. Neyse, iyi bir çalışma yaptığımı düşünerek keyifle Farnham'e geri döndüm. Kasabanın emlakçısı Charlington Malikânesi hakkında bilgi veremedi, ama Pall MalPdaki bir firmaya başvurmamı söyledi. Bunun üzerine eve dönüş yolunda oraya uğrayıp bir temsilciyle görüştüm. Hayır, Charlington Malikânesi'ni yaz için tutamazmışım. Geç kalmıştım. Yaklaşık bir ay önce tutulmuştu. Kiracının adı da

Bay Williamson'di. Kendisi saygın, yaşlı bir beyefendiydi. Kibar yetkili özür dileyerek müşterileri hakkında daha fazla bilgi veremeyeceğini söyledi.
Bay Sherlock Holmes o akşam sunduğum uzun raporu dikkatle dinledi ama beklediğim ve istediğim kısacık bir övgü sözü bile çıkmadı ağzından. Tam tersine, yaptığım ve yapmadığım şeyler hakkında yorumlarda bulunurken ince suratı daha da gerilmişti.
"Saklandığın yer, sevgili Watson, çok yanlıştı. Mali-
98
kânenin etrafındaki çalılarının arkasında olsaydın bu ilginç adama daha yakından bakabilirdin. Oysa bulunduğun yer yüzlerce metre ötede olduğu için Bayan Smith kadar bile bilgi veremezsin. Müşterimiz adamı tanımadığını sanıyor; bense tanıdığından eminim. Öyle olmasa neden tanınmamak için öyle kaçsın ki? Adamın bisikletin üzerine eğildiğini söylüyorsun, bu da gizlenmek için elbette. Son derece kötü bir iş çıkardın. Adam eve dönüyor ve sen onun kim olduğunu öğrenmek için Londra'daki bir emlak bürosuna gidiyorsun!"
"Peki ne yapmam gerekiyordu?" diye atıldım biraz da öfkeyle.
"En yakın meyhaneye gitmeliydin. Bütün dedikodular oralarda döner. Ev sahibinden hizmetçisine kadar herkesin ismini sayarlardı sana. Williamson öyle mi? Bu isim bana hiçbir şey ifade etmiyor. Eğer yaşlı bir adamsa genç bayandan hızla kaçan bu bisikletçi o değil. Senin araştırmandan ne öğrendik? Kızın hikâyesinin doğru olduğunu. Zaten buna hiç şüphem yoktu. Bisikletliyle Malikâne arasında bir bağlantı olduğunu. Bundan da şüphem yoktu. Tabii bir de Malikâneyi Williamson adında birinin tuttuğunu öğrendik. Tamam da bu adam kim? Neyse neyse sevgili bayım, o kadar üzgün durmayın. Önümüzdeki cumartesi daha çok şey öğreniriz. Bu arada ben de birkaç araştırma yaparım."
Ertesi sabah Bayan Smith'ten, benim de şahit olduğum olayları kısaca ve açıklıkla anlatan bir mektup aldık. Ama asıl önemli bilgi mektubun sonunda belirtiliyordu:
Bay Holmes, size buradaki durumumun iyice güçleşmeye başladığım söylemek için yazıyorum. Patronum bana evlenme teklif etti. Duygularının son derece samimi ve temiz olduğuna kuşkum yok. Fakat bildiğiniz gibi daha önce başkasına söz vermiş bulunuyorum. Beyefendi reddimi ciddi ama çok da kibarca karşıladı. Durumun yine de aramızda biraz gerginlik yarattığını tahmin edebilirsiniz herhalde.
99
"Genç dostumuz tehlikeli sulara girmeye başladı," dedi Holmes, mektubu okuduktan sonra. "Bu vaka en başta tahmin ettiğimden daha ilginç bir hal alıyor. Şöyle sessiz sakin, temiz kır havası almaya hiç hayır demem. Bu arada kafamdaki birkaç teoriyi de test etme imkânım olur."
Holmes'un kırdaki sakin günü düşündüğünden oldukça farklı sonlanmışa benziyordu. Akşam geç vakitte Baker So-kağı'na döndüğünde, dudağı kesilmiş, alnı şişmiş haldeydi, ayrıca üstü başı öyle dağılmıştı ki kendi bile bir Scotland Yard araştırmasının odak noktası olabilirdi. Yaşadıkları o kadar hoşuna gitmişti ki anlatırken gülmeden duramıyordu.
"Genelde o kadar az hareket etme olanağım oluyor ki böyle geziler harika oluyor," dedi. "Eski İngiliz boks sporunda epey usta olduğumu bilirsin. Ara sıra gerçekten işime. yarar. Örneğin bugün onsuz sonum pek de hoş olmazdı."
Olanları anlatması için ona yalvardım.
"Daha önce sana da tavsiye ettiğim gibi civarda bir meyhane buldum ve gizli araştırmalarıma koyuldum. Barda otururken çenesi düşük bir mal sahibi istediğim her şeyi anlatmaya başladı. Williamson, birkaç hizmetçisiyle birlikte Malikânede yaşayan ak sakallı bir adam. Din adamı olduğuna dair bazı söylentiler var ama Malikânede kaldığı kısa süre boyunca yaşanan birkaç olay bana pek din adamlarına yakışır gibi gelmedi. Bu konuda zaten araştırma yapmıştım ve gerçekten de o isimde bir rahip bulunduğunu, ama kariyerinin oldukça karanlık olduğunu öğrenmiştim. Neyse, konuştuğum mal sahibi, malikânenin hafta sonları bir sürü garip ziyaretçiyi ağırladığını söyledi ve özellikle de Bay Woodley adında kızıl bıyıklı bir adamın sürekli ortalarda dolaştığından bahsetti. Tam bu noktaya gelmiştik ki beyefendinin kendisi ortaya çıkmasın mı? Adam yandaki odalardan birinde bira içmekteymiş ve bütün konuşmalarımızı duymuş. Ben de kim oluyor muşum? Ne istiyor muşum? Neden soru sorup duruyor muşum? Kullandığı dil harikaydı; özellikle de sıfatları

100
çok güçlüydü. Hakaretler dizisinin sonunuysa, kaçmayı başaramadığım bir tokatla süsledi. Ama sonraki birkaç dakika nefis geçti tabii. Sanırım sol kroşem beyefendinin pek hoşuna gitti. Ben şu anki halimle çıktım oradan, ama Bay Woodley eve arabayla dönmek zorunda kaldı. İşte kır gezim böyle sonlandı. Surrey sınırında geçirdiğim zaman eğlenceliydi ama ne yazık ki senden daha fazlasını öğrenemedim."
Perşembe günü müşterimizden bir mektup daha aldık.
Bay Carruthers'in yanında çalışmayı bırakacağımı söylersem hiç şaşırmazsınız herhalde Bay Holmes. Aldığım yüksek ücret bile içinde bulunduğum koşullara katlanmama yetmez. Cumartesi şehre geleceğim ve bir daha dönmeye de hiç niyetim yok. Bay Carruthers bir at arabası ayarladı. Artık o ıssız yolun tehlikeleri sona erdi; tabii gerçekten bir tehlike vardıysa.
Ayrılmamın asıl nedeni Bay Carruthers 'le aramızdaki gerginlik değil, o iğrenç Bay Woodley 'nin tekrar ortaya çıkışı. Hep çirkin bir adamdı ama artık her zamankinden daha da çirkin görünüyor, galiba bir kaza geçirmiş. Onu pencereden gördüm ama neyse ki hiç karşılaşmadık. Bay Carruthers 'le uzun bir süre konuştular ve patronum oldukça heyecanlanmış görünüyordu sonradan. Woodley civarda bir yerlerde kalıyor olmalı çünkü burada kalmadı. Bu sabah onu yine gördüm, çalılıkların arasında gizleniyordu. Onu burada görmektense vahşi bir hayvan beslemeye tercih ederim doğrusu. Ondan ne kadar nefret ettiğimi ve korktuğumu anlatamam. Bay Carruthers öyle bir yaratığa bir an için bile nasıl katlanabiliyor anlayamıyorum bir türlü? Neyse ki cumartesi bütün dertlerim sona erecek.
"Ben de öyle umuyorum Watson," dedi Holmes ciddi
101
bir şekilde. "Küçük bayanın etrafında bazı oyunlar dönüyor ve son yolculuğunda onu kimsenin rahatsız etmemesini sağlamak da bizim görevimiz. Watson, sanırım cumartesi sabahı birlikte oraya gidip bu garip meseleyi güzel bir şekilde sonlandırmamız gerekiyor."
O ana kadar vakaya pek ciddi gözle bakmamış olduğumu itiraf etmeliyim. Bana hep tehlikeli olmaktan uzak, acayip bir oyun gibi gelmişti. Bir adamın güzel bir kadını takip etmesi hiç de duyulmadık bir şey değildir. Adam, bayanla konuşmaya cesaret edemiyorsa, hatta ondan sürekli kaçıyorsa, o kadar da korkulacak biri değildir. Alçak Wood-ley farklı bir adamdı tabii ama müşterimizi sadece bir kere rahatsız etmişti ve Carruthers'in evini son ziyaretinde genç bayana hiç dokunmamıştı. Bisikletli adam şüphesiz handaki adamın bahsettiği Malikânedeki hafta sonu partilerinin müdavimlerinden biriydi; ama kimdi ya da ne istiyordu, o her zamankinden daha belirsizdi. Holmes'un tavırlarındaki ciddiyet ve gitmeden önce de tabancasını cebine koyması üzerine bu tuhaf olaylar zincirinin sonunda bizi bir trajedi beklediğini hissetmeye başladım ilk defa.
Yağmurlu gece, yerini parlak bir sabaha bırakmıştı ve ışıl ışıl katırtırnaklarıyla dolu fundalık, Londra'nın iç karartıcı gri atmosferinden yorulmuş gözlere her zamankinden güzel görünüyordu. Holmes'la birlikte geniş, kumlu yolda yürüyerek taze sabah havasını içimize çektik ve kuş sesleriyle dolu bahar sabahının keyfini çıkardık. Crooksbury Tepesi'ne doğru yükselen yoldan, ne kadar yaşlı görünseler de çevreledikleri binadan daha genç olan meşelerin arasından yükselen kasvetli Malikâneyi görebiliyorduk. Holmes fundalıkla yeşil çalı çitinin arasından ilerleyen uzun yolu işaret etti. Uzaklardan bize doğru gelmekte olan karanlık bir nokta belirmişti. Holmes, sabırsızlığını bir işareti olarak homurdandı.
"Ona yarım saat vermiştim," dedi. "Bu onun arabasıysa
102
ilk treni yakalamak istiyor demektir. Watson korkarım, onunla karşılaşamadan Charlington'dan geçmiş olacak."
Yolun iyice yükseldiği bir noktada aracı göremez olmuştuk. Öyle bir hızla ilerliyorduk ki, son yıllarda benimsemiş olduğum hareketsiz yaşam tarzı üzerimdeki etkisini göstermeye başladı ve Holmes'un gerisinde kaldım. Benim tersime, Holmes tarn formundaydı ve her zaman yedekte sakladığı bir enerjisi vardır. Adımları sonunda yavaşladığında benden yüz metre kadar ilerideydi ve aniden durarak acı ve umutsuz dolu bir ifadeyle elini havaya kaldırdı. Aynı

anda, dizginleri arkasından sürükleyerek eşkin giden bir atıyla, sürücüsü olmayan bir araba yolun dönemecinde belirerek hızla üstümüze gelmeye başladı.
"Çok geç Watson, çok geç!" diye bağırdı Holmes, yanına koştuğumda. "Önceki treni hesap etmemekle ne büyük aptallık etmişim! Onu kaçırdılar Watson! Cinayet! Tanrı bilir! Yolu kapat! Atı durdur! İşte öyle. Şimdi arabaya atlayalım da yaptığım hatayı telafi edebilecek miyiz bakalım."
Arabaya atladık ve Holmes dönemeci geçer geçmez atı şiddetle kırbaçlayarak hızlanmasını sağladı. Köşeyi döndüğümüzde Malikâne ile fundalık arasındaki yol önümüze serilmişti. Holmes'un kolunu tuttum.
"Adam orada!" diye atıldım.
Bir bisikletli bize doğru geliyordu. Başı aşağıda, omuzları düşmüştü. Son gücüyle pedallara basıyor gibiydi. Adeta bir yarışçı gibi uçuyordu. Sonra birden sakallı yüzünü kaldırdı, bizi gördü ve kenara çekerek bisikletten atladı. Kömür karası sakalları, soluk yüzüyle tam bir tezat teşkil ediyordu ve gözleri, sanki ateşliymiş gibi alev alev parlıyordu. Önce bize, sonra da arabaya baktı. Yüzünde şaşkın bir ifade belirmişti.
"Hey siz! Durun orada!" diye bağırdı, bisikletiyle yolu tıkayarak. "Bu arabayı nereden buldunuz? Durun diyorum size!" diye devam etti ve yan cebinden bir tabanca çıkardı.

"Dur diyorum! Tanrı aşkına durun - yoksa atınızı öldürürüm.
Holmes dizginleri bana verip arabadan atladı.
"Görmek istediğimiz adam sensin. Violet Smith hanımefendi nerede söyle bakalım?" dedi hızlı ve açık bir şekilde.
"Ben de bunu öğrenmek istiyorum. Onun arabasına binmiş olan sizsiniz. Nerede olduğunu sizin bilmeniz gerekir."
"Arabayı yolda bulduk. İçinde de kimse yoktu. Genç bayana yardım etmek için arabaya atlayıp geldik."
"Yüce Tanrım! Yüce Tanrım! Şimdi ne yapacağım?" diye inledi yabancı, çaresizlik içinde. "Onu yakalamışlar. Lanet Woodley ile alçak peder. Hemen benimle gelin, gerçekten de Violet'in arkadaşıysanız bana yardım edin. Birlikte olursak onu kurtarabiliriz, ölüm pahasına bile olsa kurtarmalıyız."
Tabancası elinde, porsukağacı çalılarındaki bir boşluğa doğru koşmaya başladı. Holmes da peşinden gidince ben de atı yolun kenarında bırakıp arkalarından koştum.
"Buradan çıkmışlar," dedi Holmes, çamurlu patikadaki birkaç ayak izini göstererek. "Hey! Dur bir dakika! Bu da kim?"
Deri çizme ve tozlukları olan, seyis yamağı gibi giyinmiş on yedi yaşlarında bir genci gösteriyordu bize. Dizleri karnına çekmiş bir halde sırtüstü yatıyordu ve başında korkunç bir yara vardı. Kendinden geçmişti ama hâlâ hayattaydı. Yarasına bir bakışla kafatasının sağlam olduğunu gördüm.
"Bu seyis Peter," dedi yabancı. "Violet'i arabayla götüren oydu. Alçak canavarlar onu indirip bayıltmış. Onu burada bırakalım; ona bir yararımız dokunmaz, ama bayanı belki de bir kadının başına gelebilecek en kötü felaketten kurtarabiliriz."
Ağaçların arasında dolanan patikada çılgınca koşmaya

başladık. Evi çevreleyen çalılığa ulaşmıştık ki Holmes durdu.
"Eve doğru girmemişler. Bu soldakiler onların izleri -defnelerin arasındakiler. Ah, bakın! Demiştim size."
Tam bunları söylemişti ki önümüzdeki yoğun çalılıktan tiz bir kadın çığlığı duyuldu - korku ve dehşet dolu bir çığlık. Ses en keskin yerinde birden kesilerek hırıltıya dönüştü.
"Buradan! Buradan! Önümüzdeler," diye bağırdı yabancı, çalılıkların arasından ileri fırlayarak. "Ah, korkak köpekler! Beni izleyin baylar! Çok geç! Çok geç! Yüce Tanrım!"
Yaşlı ağaçlarla çevrili bir açıklığa çıkmıştık. Ötede, büyük bir meşenin gölgesinde üç kişi görülüyordu. Aralarından biri müşterimiz olan genç bayandı. Ağzına bir mendil bağlanmıştı ve bayılmak üzereydi. Tam karşısında da iriyarı, kızıl bıyıklı genç bir adam, bir eli belinde, diğeri de tuttuğu kırbacı havaya

kaldırmış haliyle sallıyor, zafer çığlıkları atıyor gibiydi. Aralarında duran ve tüvit takımının üzerine beyaz bir cüppe geçirmiş olan kır sakallı yaşlı bir adam, anlaşıldığı üzere evlilik törenini yeni bitirmişti çünkü biz yaklaşırken dua kitabını cebine koyuyordu ve damadı tebrik etmek içine sırtına vuruyordu.
"Evlendiler mi?" diye sordum nefes nefese.
"Haydi gelin!" diye bağırdı rehberimiz. "Benimle gelin!" İleri fırladı, Holmes ve ben de hemen arkasındaydık. Gruba yaklaştığımızda genç kadın sendeleyerek ağaca yaslandı. Rahip eskisi Williamson sahte bir kibarlıkla önümüzde eğildi, zorba Woodley ise vahşi bir kahkaha patlattı.
"Sakalını çıkarabilirsin Bob," dedi. "Seni zaten tanıdım. Sen ve arkadaşların tam zamanında geldiniz. Sizi Bayan Woodley ile tanıştırayım."
Rehberimizin tepkisi oldukça ilginçti. Siyah sakalını hızla çıkararak yere attı ve altından uzun, solgun, tıraşlı bir yüz çıktı. Tabancasını kaldırıp, elindeki kırbacı tehlikeli bir şekilde savurarak üstüne doğru gelmekte olan alçağa doğrulttu.
105
"Evet," dedi yanımızdaki genç adam, "gerçekten de Bob Carruthers'im ve sonunda darağacını bile boylayacak olsam bu kadını kurtaracağım. Onun kılına dokunduğunuz takdirde ne yapacağımı söylememiş miydim size? Sözümün eri olduğumu göstereceğim."
"Çok geç kaldın. O artık karım."
"Hayır, o senin dulun."
Tabancası patlayınca, Woodley'nin ceketinden kan fışkırdığını gördüm. Adam acı dolu bir çığlık atarak sırt üstü yere düştü. Çirkin, kırmızı suratı aniden bembeyaz kesilmişti. Yaşlı adam, üstünde cüppesi, daha önce hiç duymadığım küfürler savurmaya başladı ve tabancasına sarıldı ama daha doğrultamadan Holmes'un silahıyla burun buruna gelmişti.
"Bu kadarı yeterli," dedi dostum soğuk bir sesle. "At şu tabancayı! Watson, tabancayı al! Kafasına daya! Teşekkür ederim. Carruthers, sen de ver şu silahını. Daha fazla şiddet istemiyorum. Hadi, ver onu bana!"
"Peki ama siz kimsiniz?"
"Adım Sherlock Holmes."
"Yüce Tanrım!"
"Anladığım kadarıyla beni tanıyorsunuz. Resmi polis gelene kadar kanunları ben temsil edeceğim. Hey sen!" diye bağırdı köşede beliren bir seyis yamağına. "Buraya gel. Bu notu alıp acele Farnham'e götüreceksin." Not defterine bir şeyler karaladı. "Bunu polis karakolundaki yetkiliye ver. O gelene kadar hepiniz benim sorumluluğum altındasınız."
Holmes'un güçlü, amirane kişiliği trajik sahnenin hakimiydi şimdi. Herkes onun elinde kuklaya dönmüştü. Williamson ve Carruthers kendilerini yaralı Woodley'yi eve taşırken bulduğunda ben de korkmuş kızın koluna girmiştim. Yaralı adam yatırıldıktan sonra Holmes'un talimatı üzerine onu muayene ettim. İki mahkumunu tuttuğu yemek odasına giderek rapor verdim.
"Yaşayacak," dedim.
106
"Ne!" diye bağırdı Carruthers, sandalyesinden fırlayarak. "Yukarı çıkıp işini bitireceğim. Ne yani, şu kız, şu melek, ömrü boyunca alçak Jack Woodley'ye mi bağlanacak?"
"Bu konuda endişelenmeniz gereksiz," dedi Holmes. "Her ne şartta olursa olsun karısı olamaz. Bunun için iki iyi sebep var. Öncelikle Bay Williamson'in evlendirme yetkisini sorgulamamız çok yerinde olacaktır sanırım."
"Papazım ben," diye atıldı yaşlı haydut.
"Ama etkilerini kaybetmiş bir papaz."
"Bir kez papaz olan her zaman papaz kalır."
"Hiç sanmıyorum. Peki ya evlilik belgeleriniz var mı?"
"Tabii ki var. Cebimde duruyor."
"O halde onları hileyle çıkardınız. Yine de zorla gerçekleşen bir evlilik geçerli sayılmayacağını bilmeniz gerekirdi. Hatta yakında öğreneceğiniz üzere ciddi bir suçtur. Bu meseleyi, yanlış tahmin etmiyorsam eğer, önümüzdeki on yıl içinde düşünmek için epey zamanınız olacak. Sana gelince Carruthers, silahını cebinde tutsaydın çok daha iyi ederdin."

"Ben de öyle düşünmeye başladım Bay Holmes, ama bu kızı korumak için aldığım onca önlemi düşününce... onu seviyorum Bay Holmes ve aşkın ne olduğunu ilk defa gördüm... Kimberley'den Johannesburg'a kadar, Güney Afrika'nın en büyük zorbası ve haydudu olarak anılan adamın eline düştüğünü düşünmek bile beni deliye çevirdi. Belki bana inanmayacaksınız Bay Holmes ama bu kız emrimde çalışmaya başladığından beri bu evin yakınından yalnız başına geçmesine izin vermedim, çünkü ona zarar vereceklerini biliyordum. Başına bir şey gelmediğinden emin olmak için onu bisikletle takip ettim. Ondan her zaman belli bir mesafe uzakta durdum ve beni tanımasın diye de bir sakal taktım. Çok iyi ve yüce ruhlu bir kız. Eğer onu yollarda takip ettiğimi bilseydi yanımda çalışmayı hemen bırakırdı."
"Peki ona tehlikeden neden söz etmediniz?"
"O zaman da terk ederdi beni. Buna dayanamazdım.
107
Beni sevmese bile onun zarifçe ortalıkta dolaşırken görmek ve sesini duymak bile yeterdi bana."
"Belki siz buna aşk diyorsunuz Bay Carruthers," dedim dayanamayarak, "ama bana kalırsa bu bencillik."
"Belki de her ikisi birden. Her neyse, gitmesine izin veremezdim. Ayrıca bu serseriler çevresindeyken birinin ona göz kulak olması daha iyiydi. Ama o telgraf gelince harekete geçeceklerini anladım."
"Ne telgrafı?"
Carruthers cebinden bir telgraf çıkardı.
"İşte bu," dedi.
Mesaj kısa ve özdü:
"Yaşlı Adam Öldü."
"Hımm!" dedi Holmes. "Sanırım bu mesajın onları neden harekete geçireceğini şimdi anladım. Neyse, beklerken bize bildiklerinizi anlatabilirsiniz."
Cüppeli yaşlı adam ağza alınmayacak küfürler etmeye başladı.
"Tanrı aşkına!" dedi sonra, "Bob Carruthers, eğer bizi ele verirsen Jack Woodley'ye ne yaptıysan aynısını yaparım sana. Kız hakkında ne zırvalarsan zırvala, senin özel mese-lendir, ama arkadaşlarını gammazlayacak olursan ileride çok pişman olursun ona göre!"
"Saygıdeğer pederin heyecanlanmasına gerek yok," dedi Holmes, bir sigara yakarak. "Zaten bütün deliller aleyhinize. Ben sadece merakımdan soruyorum. Yine de anlatmak istemiyorsanız ben konuşurum, böylece sizin de sırlarınızı daha ne kadar saklayabileceğinizi düşünme fırsatınız olur. İlk olarak şunu söyleyebilirim ki üçünüz de bu oyun için Güney Afrika'dan geldiniz - Williamson, sen Carruthers ve Woodley."
"Bir numaralı yalan," dedi yaşlı adam. "Ben bu ikisini
108
iki ay öncesine kadar hayatımda görmemiştim ve ömrüm boyunca da Afrika'ya gitmedim. Bunu da piponuza tıkıp içebilirsiniz Bay 'Çokbilmiş Holmes'!"
"Dedikleri doğru," dedi Carruthers.
"Pekâlâ, o halde ikiniz geldiniz. Sayın peder tamamen İngiliz yapımı nadide bir eser. Siz Ralph Smith'i Güney Afrika'dan tanıyordunuz. Daha fazla yaşayamayacağına inanmak için sebepleriniz vardı ve yeğenine bir servet bırakacağını öğrendiniz. Nasıl gidiyorum?"
Carruthers başını evet anlamında salladı, Williamson ağır bir küfür savurdu.
"En yakın akrabası şüphesiz Bayan Violet'ti ve siz yaşlı adamın bir vasiyetname hazırlamayacağını biliyordunuz."
"Okuma yazma bilmiyordu ki," dedi Carruthers.
"Bunun üzerine ikiniz buraya gelerek kızın peşine düştünüz. Yaptığınız plana göre biriniz onunla evlenecek, diğeri de ganimete ortak olacaktı. Sebebi her neyse koca rolü için Woodley seçilmişti. Evet, merak ettim, onu seçmenizin nedeni neydi?"
"Yolda kâğıt oynadık. O kazandı."
"Anlıyorum. Siz genç bayanı yanınızda çalıştırırken Woodley de kur yapacaktı. Ama kız herifin nasıl ayyaş bir alçak olduğunu fark etti ve sürekli ondan uzak durdu. Bu arada planlar bozulmuştu çünkü siz de hanımefendiye aşık olmuştunuz ve o alçağın genç bayana sahip olması fikrine dayanamıyordunuz öyle değil mi?"

"Hayır, Tanrı şahidim olsun, buna izin veremezdim!"
"Aranızda bir tartışma çıktı. Woodley öfkeyle ayrılıp sizden bağımsız planlar yapmaya başladı."
"Bana öyle geliyor ki Williamson, bu beyefendiye anlatabileceğimiz fazla bir şey yok," dedi Carruthers acı bir kahkahayla. "Evet kavga ettik. Ve beni yere serdi, ama bu konuda ödeştik. Neyse, sonra onu görmez oldum. O aralar şu

haydut pederi bulmuş işte. Violet'in istasyona giderken geçtiği yol üzerinde olduğu için burada kalmaya başladıklarını öğrendim ve bir oyun oynayacaklarını tahmin edip bir daha ayırmadım gözlerimi üzerinden. Onları ara sıra görüyordum çünkü neyin peşinde olduklarını öğrenmek istiyordum. Woodley iki gün önce Ralph Smith'in öldüğünü bildiren telgrafla evime geldi ve anlaşmamıza sadık kalıp kalmayacağımı sordu. Bunun imkânsız olduğunu söyledim. Kızla kendim evlenip ona pay verip vermemeyi düşündüğümü sordu. Bunu zevkle yapacağımı, ama Violet'in benimle evlenmek istemediğini belirttim. O da, "Önce kızı bir evlendirelim, bir iki haftaya kalmadan aklı başına gelecektir," dedi. Şiddet kullanmak istemediğimi söylediğimde ağzını bozup küfürler etmeye başladı ve ne olursa olsun kıza sahip olacağına yemin ederek gitti. Violet bu hafta sonu ayrılıyordu ve onu istasyona götürecek bir at arabası ayarlamıştım, ama yine de o kadar huzursuzdum ki bisikletle onu takip etmeye karar verdim. Yola çıkmıştı bile ve bildiğiniz gibi sonunda arabaya yetiştiğimde geç kalmıştım. Bir baktım ki siz kullanıyorsunuz arabasını."
Holmes ayağa kalkıp sigarasının izmaritini şömineye attı. "Aptallık etmişim Watson," dedi. "Bisikletlinin çalıların arasında boyun bağını düzelttiğini söylediğinde her şeyi anlamalıydım. Ama olsun, yine de bu garip, hatta benzersiz vakayı da başarıyla sonuçlandırdık. Yanılmıyorsam yoldan yukarı gelen üç polis memuru görüyorum ve küçük yamağın da yanlarında olduğunu görmek çok sevindirici. Demek ki ne o ne de ilginç damadımız bu sabahki maceradan kalıcı bir hasarla çıkmayacaklar. Watson, sanırım bir doktor olarak Bayan Smith'in yanma gidip kendisine gelip gelmediğine baksan iyi olur. Eğer biraz düzeldiyse annesinin evine kadar kendisine eşlik edebiliriz. Hâlâ toparlanamadıysa Midlands'deki genç bir elektrikçiye telgraf çekebileceğimizi söylemen yeterli olacaktır. Size gelince Bay Carruthers, bu

şeytani planda yer almanın cezasını yeteri kadar çektiğinizin kanısındayım. İşte kartım beyefendi, eğer mahkemede tanıklığım işe yarayacaksa yardıma hazırım."
Bitmek bilmeyen bu hareketlilik içinde okurun da fark ettiği gibi, hikâyelerimi toparlamak ve meraklısına son ayrıntıları aktarmak çoğu zaman zor oluyor benim için. Bir vaka diğerini takip ediyor ve kriz sona erince oyuncuları da hayatlarımızdan sonsuza kadar çıkmış olur. Fakat bu vakanın sonunda eklemem gereken bazı noktalar olduğunu düşünüyorum. Bayan Violet Smith'e gerçekten de yüklü bir miras kaldı ve şu anda ünlü Westminster elektrik şirketi Morton & Kennedy'nin ortağı olan Cyril Morton'in eşi. Williamson ve Woodley, adam kaçırma ve gasp suçlarından hapis cezasına çarptırıldı - Williamson yedi ve Woodley de on yıl yatacak. Carruthers'e ne olduğuyla ilgili bir bilgim yok ama meseledeki rolünün mahkemece fazla ağır bulunduğunu sanmıyorum. Sonuçta Woodley çok ünlü ve tehlikeli bir hayduttu ve Carruthers büyük ihtimalle birkaç ayla adaletin gerektirdiklerini tatmin etmiştir.

-V-
PRIOKT OKULU VAKASI
Baker Sokağındaki küçük evimizde dramatik pek çok giriş çıkışlar yaşanmıştır, ama Thorneycroft Huxtable M.A., Ph.D.6 vesaire'nin odamıza girişinden daha ani ve şaşırtıcı hiçbir bir şey hatırlayamıyorum. Akademik başarılarının yükünü taşıyamayacak kadar küçük görünen kartviziti, kendisi odaya girmeden ancak birkaç saniye önce gelebilmişti -o kadar kocaman, o kadar gösterişli, o kadar asildi ki güven ve sağlam kişilik konusunda kusursuz bir örnek olduğu izlenimini uyandırıyordu insanda. Buna rağmen kapıyı bir kez kapattığında yaptığı ilk şey sendeleyerek masaya yaslanmaktı ve sonra da kendini tutamayıp yere yığıldı. Yere sermiş olduğumuz ayı postunun üzerinde baygın bir halde öylece yatıyordu önümüzde.

Hemen ayağa fırlamıştık, ama yine de birkaç saniye
6 Ç.N: M.A. (master of arts) edebiyat alanında Master yapmış olan kişiye verilen unvan. Ph.D. (Doctor of Philosophy) doktorluk
Payesi.
113
boyunca, şaşkın bir halde, hayat denen okyanusta bir fırtınanın kopmuş olduğunu gösteren bu insan enkazına sessizlik içinde bakakaldık. Holmes sonunda aklını başına toparlayıp adam için bir yastık kaparken ben de onu kendine getirmesi için biraz brendi getirdim. Adamın bembeyaz yüzü endişeyle çarpılmıştı. Gözlerinin altındaki torbalar kurşuni bir renge sahip, dudakları renklerini kaybetmişti ve sakallarından anlaşıldığı üzere de günlerdir tıraş olmamıştı. Gömleğinin yakası ve kollarına uzun bir yolculuğun kiri yapışmıştı ve saçları da taranmamış bir karmaşaydı. Önümüzde yatan adam acınacak bir haldeydi.
"Nesi var Watson?" diye sordu Holmes.
"Bitkin düşmüş - açlık ve yorgunluktan olma olasılığı büyük," diye cevap verdim, güçsüz nabzını yoklarken.
"Kuzey İngiltere'deki Mackelton'dan alınmış bir dönüş bileti," dedi Holmes, bileti adamın saat cebinden çıkararak. "Saat henüz on iki bile değil. Erken yola çıkmış olduğu kesin."
Kırışıklarla dolu gözkapakları oynamaya başladı ve çok geçmeden gri gözleri dalgınlıkla bize bakmaya başlamıştı. Yüzü utançtan kıpkırmızı kesilmiş bir halde hemen ayağa fırladı.
"Zayıflığımı bağışlayın Bay Holmes; son günlerde sinirlerim oldukça yıprandı. Teşekkür ederim, bir bardak süt ve birkaç bisküvi alabilirsem kısa sürede kendime geleceğimden eminim. Bizzat gelmek zorundaydım, Bay Holmes, benimle beraber dönmenizi garantilemek için. Göndereceğim bir telgrafın, vakanın acilliği konusunda sizi ikna edemeyeceğinden korktum."
"Kendinizi biraz daha iyi hissettiğinizde..."
"O, artık gayet iyiyim. Nasıl oldu da bu kadar zayıfladığımı anlayamıyorum doğrusu. Bay Holmes, benimle beraber bundan sonraki trenle Mackleton'a gelmenizi istiyorum."
Dostum hayır anlamında kafasını salladı.
114
"Arkadaşım Dr. Watson şu aralar çok meşgul olduğumuzu doğrulayabilir. Ben Ferrers Belgeleriyle ilgili vakayla uğraşıyorum, üstelik Abergavenny cinayetinin duruşması da yakınlaşıyor. Ancak ve ancak çok önemli bir vaka uzaklaştırabilir beni bu aralar Londra'dan."
"Önemli mi!" Ziyaretçimiz ellerini havaya kaldırdı. "Holdernesse Dükünün tek oğlunun kaçırılmasıyla ilgili hiçbir şey duymadınız mı siz?"
"Ne! Eski Bakanlar Kurulu Başkanını mı söylüyorsunuz?"
"Ta kendisi. Olayı gazetelerden saklamaya çalıştık ama dün akşamki Globe gazetesinde bir takım dedikodular çıkmış. Bunları duymuş olabileceğinizi düşünmüştüm."
Holmes, uzun, ince kolunu hızla uzatıp özel ansiklopedisinin 'H' cildini raftan aldı.
" 'Holdernesse, altıncı Dük, K.G., P.C - alfabenin yarısı! 'Baron Beverley, Carston Kontu' - inanılmaz, bu nasıl bir liste böyle! '1900'den beri Hallamshire'in kıdemli yüzbaşı. 1888 'de Sir Charles Appledore kızı Edith le evlendi. Tek çocuğu ve varisi Lord Saltire 'dir. Yüz bin dönüm araziye sahip ve Wales 'le Lancashire 'de madenleri var.
Adres: Carlton House Terrace; Holdernesse Şatosu, Hallam-shire; Carston Kalesi, Bangor, Wales.
1872'de Deniz Kuvvetleri Kumandanlığı; Dışişleri Bakanı...'
"Vay, vay, vay, ülkemizin en önemli adamlarından biri olmalı!"
"En önemlisi - büyük ihtimalle de en zengini. Bay Holmes, profesyonel olarak çok başarılı olduğunuzun ve birçok defa sadece iş için iş yaptığınızı biliyorum. Ama size şu kadarını söyleyebilirim ki, Dük, oğlunun yerini bulan adama verilmek üzere beş bin sterlinlik, onu kaçıran adamın ya da adamlarının isimlerini söyleyebilene de fazladan bin olmak üzere iki çeki çoktan hazırladı."
115

"Gerçekten de krallara layık bir teklif," dedi Holmes. "Watson, sanırım Kuzey İngiltere yolculuğunda Dr. Hux-table'a katılacağız. Evet, Dr Huxtable, madem sütünüzü bitirdiniz, lütfen olanları sırasıyla anlatın ve Priory okulundan Dr. Thorneycroft Huxtable'in bu işteki yerinin neresi olduğunu, olaydan üç gün sonra yardımımı almak için - sakallarınızın durumu tarihi veriyor - gelmesinin sebebini açıklamayı da unutmayın."
Ziyaretçimiz sütle bisküvilerini bitirmişti. Olayları anlatmak için oturduğunda gözlerine ışık, yanaklarına da renk gelmişti tekrar.
"Öncelikle, kurucusu ve müdürü olduğum Priory'nin bir hazırlık okulu olduğu konusunda sizi bilgilendirmeliyim. 'Huxtable'in Horace Işıkları' belki size adımı hatırlatabilir. Priory'nin, kesinlikle İngiltere'deki en seçkin, en iyi hazırlık okulu olduğunu söyleyebilirim. Lord Levestoke, Blackwater Baronu, Sir Cathcart Soames - hepsi de oğullarını benim ellerime teslim etmiştir. Holdernesse Dükü üç hafta öne özel sekreteri Bay James Wilder vasıtasıyla tek oğlu ve varisi on yaşındaki genç Lord Saltire'in benim yanıma geleceğini haber verdiğinde okulumun mümkün olan en üst seviyeye ulaştığını hissettim. O zaman, bunun hayatımdaki en yıkıcı olayın başlangıcı olacağını nereden bilebilirdim ki?
"Çocuk bir Mayısta geldi; bu yaz döneminin başlangıç tarihidir. Son derece hoş bir gençti ve çok geçmeden de bize uyum sağladı. Evinde çok mutlu olmadığını söylemekle saygısızlık edeceğimi sanmıyorum, sonuçta böyle durumlarda bildiğimiz her şeyi anlatmalıyız. Dükün evlilik hayatının pek sakin geçmediği herkesçe bilinen bir 'sırdır' ama bu, iki tarafın karşılıklı olarak anlaşıp boşanması ve Düşesin Güney Fransa'ya yerleşmesiyle sonuçlandı. Bütün bunlar daha yeni yaşandı ve annesinin tarafını tutmuş olan çocuk, annesi Holdernesse Şatosundan ayrıldığından beridir bunalım içinde, amaçsızca geçirmeye başlamış günlerini. Dükün,

oğlunu benim yanıma göndermek istemesinin temel sebebi buydu ve oğlu da iki haftada bize bağlanmış, oldukça mutlu görünüyordu.
"En son on üç Mayısta, yani geçen pazartesi gecesi görüldü. Çocuğun odası ikinci katta bulunuyor ve girişi, iki çocuğun kaldığı daha büyük başka bir odadan sağlanıyor. Bahsettiğim çocuklar ne bir şey görmüş ne de bir şey duymuş; genç Saltire'in o yolu kullanmadığını biliyoruz. Penceresi açık duruyordu ve hemen dışında yetişmiş olan sağlam bir sarmaşık da kaçış için elverişli bir merdiven görevi üstlenmiş - aşağıda herhangi bir ayak izine rastlayamadık, ama çocuğun ancak ve ancak oradan çıkmış olması mümkün.
"Yokluğu salı sabahı fark edildi. Yatağında uyumuş, gitmeden önce de siyah ceket ve koyu gri pantolondan oluşan okul formasını giymiş. Odaya birilerinin girmiş olduğunu gösterecek herhangi bir işaret yoktu. Herhangi bir mücadelenin yaşandığını, çığlık atıldığını da zannetmiyoruz çünkü Caunter'ın, bitişik odada kalan büyük çocuğun uykusu çok hafiftir ve öyle bir şeyi mutlaka duyardı.
"Lord Saltire'in kayboluşu fark edilir edilmez okulda bulunan herkesi, çocukları, öğretmenleri, çalışanları, derhal yanıma çağırdım. Lord Saltire'in yalnız başına kaybolmadığı işte o zaman ortaya çıktı. Heidegger, Almanca Öğretmenimiz de kayıptı. Odası binanın öbür ucunda, ikinci katta bulunuyor ve Lord Saltire'ınkiyle aynı yöne bakıyor. O da yatağında uyumuş; ama gömleği ve çoraplarını odasında yerde bulunca yarım yamalak giyinip çıkmış olması gerektiğine karar verdik. Sarmaşıkların vasıtasıyla aşağı inmiş olduğu gayet açık, zira indiği yerdeki çimenlikte ayak izlerini görmek hâlâ mümkün. Bu küçük bahçenin hemen yanındaki küçük bir kulübede adamın bisikleti dururdu, ama o da aynı şekilde kaybolmuştu.
"Mükemmel referanslara sahip bu öğretmen tam iki yıldır benim yanımda çalışıyor, ama sessiz, asık suratlı bir

insandı ve diğer öğretmenlerin, çocukların arasında pek sevilmezdi. Neyse, iki kaçağımız da arkalarında tek bir iz bırakmadan öylece gitmişti işte ve şimdi, bu perşembe sabahında, hâlâ salı günü olduğumuz kadar şaşkınız. Pek tabii ki bir saniye gecikmeden Holdernesse Şatosuna haber gönderdik. Bizden sadece birkaç kilometre uzakta ve çocuğun birdenbire evini özleyip de babasına dönmüş olabileceğini düşündük; ama hayır, ondan hiçbir haber alınmamıştı. Dük altüst olmuş durumda - bana gelince, üzerimdeki baskının ve hissettiğim sorumluluğumun

sinirlerime ne hale getirmiş olduğunu kendi gözlerinizle de gördünüz. Bay Holmes, eğer tüm güçlerinizi kullandığınız vakalar oluyorsa şimdi de hepsini devreye sokmanız için size yalvarıyorum; üstün yeteneklerinize bundan fazla ihtiyaç duyan bir vaka görmüş olamazsınız daha önce."
Sherlock Holmes, mutsuz okul müdürünün anlattığı hikâyeyi büyük bir dikkatle dinlemişti. Çatılmış kaşları ve aralarında belirmiş olan çizgiler, karmaşık ve olağandışı her şeye karşı hissettiği merakına hitap eden bu davaya konsantre olması için ayrı bir teşvike ihtiyaç duymadığını gösteriyordu. Defterini çıkarıp bir iki noktayı not aldı.
"Daha önce gelmemekle çok büyük hata etmişsiniz," dedi ciddiyetle. "Araştırmama çok önemli bir handikapla başlayacağım. Bahsettiğiniz sarmaşığın ve çimenliğin profesyonel bir göze anlatabileceklerini tahmin bile edemezsiniz."
"Bu konuda bir suçum yok Bay Holmes. Dük, olayın duyulup da bir skandala dönüşmemesi için çok uğraştı. Ailesinin mutsuzluğunun öğrenilmesini istemiyordu. Öyle şeylerden çok korkar."
"Ama resmi bir araştırma yürütülmüş olmalı, yanılıyor muyum?"
"Evet efendim, ama tam bir hayal kırıklığıydı. Bir ipucu hemen bulundu. Genç bir adam ve bir çocuk, okulun

yakınlardaki bir tren istasyonundan trene binerken görülmüştü. Ne var ki dün gece ikisinin Liverpool'da yakalanmış olduğu, vakamızla hiçbir alakalarının olmadığı haberini aldık. İşte böylece, çaresizlik ve hayal kırıklığı içinde uykusuz geçen bir geceden sonra ilk trenle size geldim."
"Bu yanlış ipucunun peşinden gittiklerinden yerel araştırma gevşemiş olmalı, değil mi?"
"Tamamen bırakıldığı bile söylenebilir."
"Böylece üç gün boşa harcanmış. Böylesine önemli bir olayda son derece sorumsuz bir davranış."
"Üzülerek bunu kabul etmek zorundayım."
"Fakat problem yine de bir çözüme kavuşmalı. Bu vakayı üstlenmek beni mutlu edecektir. Kayıp çocuk ve şu Almanca öğretmeni arasında bir bağ bulabildiniz mi?"
"Hayır, hiçbir şekilde bulamadık."
"Çocuk o öğretmenin derslerini alıyor muydu?"
"Hayır; bildiğim kadarıyla ikisi bir araya gelip tek bir kelime bile etmiş değildir."
"Bakın bu gerçekten çok tuhaf. Peki çocuğun bir bisikleti var mıydı?"
"Hayır."
"Başka kimsenin bisikleti kayıp mıydı peki?"
"Hayır."
"Emin misiniz?"
"Pek tabii."
"Pekâlâ, ama öğretmenin çocuğu kucağında taşıyarak gecenin bir yarısında bisikletine atlayıp gittiğini düşünmü-yorsunuzdur herhalde?"
"Tabii ki hayır."
"O halde teoriniz nedir?"
"Bisiklet bir kandırmaca olabilir. Belki onu bir yerlere saklayıp birlikte yürüyerek gittiler."
"Mümkün tabii; ama oldukça garip bir kandırmaca

olurdu, değil mi? Sözünü ettiğiniz kulübede başka bisikletler vardı, değil mi?"
"Bir sürü vardı."
"Bisikletle gidilmiş olduğu izlenimini uyandırmak isteyen birinin, bu durumda iki tane bisiklet saklamış olması gerekmez miydi sizce?"
"Herhalde öyle yapardı."
"Tabii ki öyle yapardı. Kandırmaca teorisi işe yaramaz. Ama bisiklet yine de bir araştırma için mükemmel bir başlangıç noktası sayılabilir. Bir bisikleti saklamak ya da ortadan yok etmek kolay değil sonuçta. Son bir soru. Kaybolmadan önceki gün çocuğu görmeye gelen biriler oldu mu?"
"Hayır."
"Peki hiç mektup aldı mı?"

"Evet; bir mektup gelmişti."
"Kimden?"
"Babasından."
"Çocukların mektuplarını açıyor musunuz?"
"Hayır."
"Peki, babasından geldiğini nereden biliyorsunuz öyleyse?"
"Zarfın üzerinde armaları vardı ve üzerindeki adres Dükün el yazısıyla yazılmıştı. Hem sonra Dük yazmış olduğunu da hatırlıyor."
"Çocuk ondan önce en son ne zaman mektup aldı?"
"Üstünden en azından bir hafta geçmişti."
"Fransa'dan hiç gelmiş miydi mektup?"
"Hayır; hiç gelmedi."
"Sorularımın nedenini anlıyorsunuzdur kuşkusuz. Çocuk ya zorla götürüldü ya da kendi isteğiyle yola çıktı. Çocuğun yaşının küçük olması nedeniyle ikinci durum söz konusu olduğunda, dış dünyadan gelen bir şeylerin buna sebep olmasını beklersiniz. Madem hiç ziyaretçisi olmamış, bu
1 ; j
teşvikin mektuplar aracıyla gelmiş olması gerekir. Anlayacağınız yazıştığı kişileri öğrenmek gerekiyor."
"Korkarım ki bu konuda size pek yardımcı olamayacağım. Yazıştığını bildiğim tek kişi kendi babasıydı."
"Ve babası da oğlunun kaybolduğu gün yazmıştı. Babayla oğul arasındaki ilişki nasıldı?"
"Dük hazretleri hiç kimseye karşı fazla nazik davranmaz. Ülkesinin sorunlarıyla çok meşgul oluyor ve sıradan duygularla ona ulaşmak neredeyse imkânsız. Yine de kendi şeklinde çocuğa karşı her zaman iyiydi."
"Buna rağmen çocuk annesinin tarafını tutmuştu."
"Evet."
"Bunu size kendisi mi söyledi?"
"Hayır."
"O halde Dük mü söyledi?"
"Oh, hayır; olur mu hiç öyle şey!"
"O halde nereden biliyorsunuz?"
"Dük hazretlerinin sekreteri, Bay James Wilder'la biraz konuştum. Lord Saltire'ın duyguları konusunda bana bilgi veren oydu."
"Anlıyorum. Hah, bu arada, Dükün göndermiş olduğu şu son mektup - o hâlâ çocuğun odasında mıydı?"
"Hayır; Lord Saltire onu yanına almış olmalı. Evet, bay Holmes, sanırım artık Euston'a doğru yola çıkmamızın zamanı geldi."
"Bir araba çağırtacağım. On beş dakika içinde hizmetinizde olacağız. Bay Huxtable, eve telgraf çekecek olursanız oralardaki insanların, Liverpool'daki araştırmanın - ya da polisler olayı her nereye sürüklediyse oradaki - hâlâ sürdüğünü düşünmeleri çok iyi olur. Bu sırada biz de sizin oralarda sessizce çalışabiliriz. Belki izler henüz Watson ve benim gibi iki yaşlı köpeğin koku alamayacağı kadar soğu-mamıştır daha."
120
121
O akşam Dr. Huxtable'in ünlü okulunun kurulmuş olduğu Peak'in insanı canlandıran soğuğunda bulduk kendimizi. Yolculuğumuzun sonuna geldiğimizde karanlık çökmüştü bile. Holdeki sehpanın üzerinde bir kartvizit vardı ve uşak, efendisinin kulağına bir şeyler fısıldayınca kendisi heyecandan titreyerek bize döndü.
"Dük burada," dedi. "Dük ve Bay Wilder çalışma odasındalar. Hadi baylar, gelin de sizi tanıştırayım."
Pek tabii ki ünlü devlet adamını daha önce görmüş olduğum resimlerinden tanıyordum, ama adam yine de basına yansıdığından çok farklıydı. Uzun boylu, soylu biriydi; yorgun, sıska bir yüz ve uzun kıvrımlı bir burnu vardı ve giyimine çok önem verdiği açıkça görülüyordu. Yüzünde renk olmayıp teni ölüleri hatırlatıyordu ve bu görüntü kenarında saatinin zincirinin gözüktüğü beyaz ceketine uzanan kızıl sakalı sayesinde daha da bir vurgulanmıştı. Hemen yanında, özel sekreteri Bay Wilder olması gereken çok genç bir adam duruyordu. Zeki, parlak mavi gözleri ve ciddi bir yüz ifadesi olan kısa boylu, ürkek, heyecanlı

bir adamdı. Odaya girdiğimiz anda keskin ve kendine güvenli bir tonda konuşmaya başlayan oydu.
"Bu sabah size uğradım, Dr. Huxtable, ama ne yazık ki Londra'ya gitmenizi engellemek için geç kalmışım. Amacınızın, vakayı incelemesi için Bay Sherlock Holmes'u buraya çağırmak olduğunu öğrendim. Dük hazretleri, kendisine danışmadan böyle bir adımı atmayı uygun gördüğünüz için son derece sinirli."
"Polisin başarısız olduğunu öğrendiğimde..."
"Dük hazretleri polisin başarısız olduğu konusunda emin değil."
"Fakat, siz de biliyorsunuz ki Bay Wilder..."
"Eminim farkındasınızdır ki Dr. Huxtable, Dük hazretleri bir skandalin çıkması konusunda çok endişeleniyor. Mümkün olduğu kadar az insanı karıştırmak istiyor olaya."
122
"Mesele kolaylıkla çözülebilir," dedi yıldırılmış olan doktor; "Bay Sherlock Holmes sabah treniyle Londra'ya dönebilir."
"Hiç sanmıyorum, Doktor, hiç sanmıyorum," dedi Holmes en umarsız sesiyle. "Kuzey havasında insanı canlandıran hoş bir şey var. Birkaç günümü sizin kırlarda geçirmek ve aklımı da ilginç bir şeylerle meşgul etmek niyetindeyim. Burada kaldığım sürece sizin yanınızda kalıp kalmayacağıma tabii ki sizin karar vermeniz gerekecek; kasabada bir han bulabileceğimden eminim."
Baskı altındaki doktorun çok büyük bir kararsızlık içinde olduğunu görebiliyordum, ama kızıl sakallı Dükün kalın, gür sesi onu bu dertten kurtardı.
"Bana danışmakla akıllılık etmiş olacağınız konusunda Bay Wilder'e katılıyorum, Dr. Huxtable. Fakat Bay Holmes zaten her şeyi öğrenmiş olduğuna göre onun yeteneklerinden yararlanmamak büyük bir aptallık olur. Bir handa kalmanız söz konusu bile olamaz, Bay Holmes, benimle gelip Holdernesse Şatosunda kalmayı kabul etmenizden onur
duyardım."
"Dük hazretlerine teşekkür ederim. Ama araştırmamı göz önüne alarak olayın gerçekleştiği sahnede kalmamın daha akıllıca olacağı kanısındayım."
"Nasıl isterseniz Bay Holmes. Bay Wilder'a ya da bana sormak istediğiniz herhangi bir şey varsa hiç çekinmeden söyleyin. Elimizden gelen her şeyi yapacağız."
"Büyük bir ihtimalle sizi malikânede görmem gerekecek," dedi Holmes. "Fakat şimdilik sadece şunu sormak istiyorum efendim; oğlunuzun esrarengiz kayboluşuyla ilgili bir teori oluşturdunuz mu acaba?"
"Hayır efendim, oluşturmadım."
"Bu soru size acı verecekse şimdiden özür dilerim, fakat başka çarem yok. Düşesin bu olayda bir parmağı olduğunu düşünüyor musunuz?"
123
Bakanın yüzünde belirgin bir tereddüt belirmişti.
"Zannetmiyorum," dedi sonunda.
"Akla uygun gelen ikinci açıklama, çocuğun bir fidye istemiyle kaçırılmış olduğudur. O türden bir istek ulaştı mı size acaba?"
"Hayır, efendim."
"Son bir soru daha, Dük hazretleri. Bu olayın gerçekleştiği gün oğlunuza bir mektup yazmışsınız, bu doğru mu?"
"Hayır; mektubu bir önceki gün yazmıştım."
"Kesinlikle. Ama oğlunuzun eline o gün geçti değil mi?"
"Evet."
"Mektubunuzda, çocuğun dengesini bozmuş olabilecek, öyle bir adım atmasını sağlayacak bir şeyler var mıydı peki?"
"Hayır, efendim, kesinlikle yoktu."
"O mektubu bizzat mı postaya verdiniz?"
Aristokrat cevap veremeden, biraz sinirlenmiş görünen sekreteri araya girdi.
"Dük hazretleri mektuplarını kendi postalamaz efendim," dedi. "Söz konusu mektup, başkalarıyla beraber çalışma masasının üzerine bırakılmıştı ve ben de onları bir posta çuvalına koydum."
"Bahsedilen mektubun onların arasında olduğundan emin misiniz?"
"Evet; onu görmüştüm."
"O gün kaç tane mektup yazmıştınız Dük hazretleri?"

"Yirmi ya da otuz tane kadar. Bir çok kişiyle mek-tuplaşıyorum. Fakat bunun konumuzla ne ilgisi var?"
"İlgisiz değil," diye cevap verdi Holmes.
"Neyse, neyse," diye devam etti Dük, "polisi Güney Fransa'ya yönelttim. Düşesin böylesine canavarca bir olaya karışmış olacağına inanmadığımı zaten söyledim, ama çocuğun kafası bir sürü yanlış fikirle doluydu ve onun, şu Al-

manın da yardımıyla annesinin yanına kaçmış olması olası. Evet, Dr. Huxtable, sanırım biz artık Holdernesse'e dönüyoruz."
Holmes'un sormak istediği başka sorularının olduğunu görebiliyordum; ama asilzade kesin bir şekilde sohbeti bitirmişti. Ailesiyle ilgili sorunları bir yabancıyla konuşmanın, onun aristokrat tabiatına çok ters düştüğü, gelen her yeni sorunun düklük hayatının saklı kalmış sırlarını ortaya çıkaracağından korktuğu çok belliydi.
Dük ve sekreteri gittiğinde, Holmes her zamanki tez canlılığıyla hemen araştırmayı başlattı.
Çocuğun odası dikkatlice arandı ama kaçışın ancak pencereden gerçekleşmiş olduğunun kesinleşmesinden başka herhangi bir şey çıkmadı. Alman öğretmenin odası ve eşyaları da yeni bir ipucu sağlamadı. Sarmaşıklardan biri, adamın ağırlığından kopmuş ve bir fenerin ışığıyla, aşağıya indiğinde çimenlikte bırakmış olduğu topuk izlerini gördük. Kısa, yeşil çimenlerin arasındaki bu izler, gece gerçekleşen anlaşılmaz kaçışa tanıklık eden tek şeydi.
Sherlock Holmes evdeki araştırmayı bitirdiğinde yalnız başına evden ayrıldı ve ancak saat on birden sonra döndü. Civar bölgeyi gösteren büyük bir harita bulmuştu ve bunu odama getirerek yatağa yaydı. Lambayı da tam ortasına oturttuktan sonra piposunu yaktı ve arada bir, bir takım yerleri bana göstermek için duman tüten ucunu kullanarak uzun süre boyunca haritayı inceledi.
"Bu vaka giderek daha hoşuma gidiyor Watson," diye konuştu. "Gerçekten de çok ilginç birkaç noktası var. Daha yeni başladıysak da araştırmamızda faydalı olabilecek bir takım coğrafi öğeleri tanımanı istiyorum.
"Haritaya bak. Buradaki koyu renkli kare Priory okuludur. Oraya bir iğne koyacağım. Şimdi, buradaki çizgi ana yolu gösteriyor. Doğusundan ve batısından okulun yanından geçtiğini ve her iki yönde de bir mil boyunca herhangi bir yan

yolunun olmadığını görüyorsun. Bu iki insan bir yol kul-landılarsa giderlerken, o yol kesinlikle buydu." "Evet."

"Şansımıza, söz konusu gecede bu yolda meydana gelen şeyleri bir yere kadar takip edebiliyoruz. Şu noktada, pipomun ucunun gösterdiği noktada, bir bekçi görevliydi: saat on ikiden altıya kadar. Doğu istikametinde bulunan ilk kavşak bu. Adam, bir an için bile görev yerinden ayrılmadığını ve bir çocuğun, ya da bir adamın, kendisi görmeden oradan geçmiş olamayacağını söylüyor. Bekçiyle bu gece konuştum ve bana kesinlikle güvenilir biri olduğu izlenimini verdi. Böylece bu taraftan gitmedikleri kesinleşmiş oluyor. Gel gelelim öbür istikamete. Burada bir han var, ev sahibesi hasta yatan, Kırmızı Boğa Hanı. Hasta kadın bir doktorun gelmesi için Mackleton'a haber göndermişti, ama başka bir hastasının yanında olduğu için doktor ancak sabah gelmiş. Handaki diğer kişiler, doktorun gelişini bekleyerek bütün gece ayakta kalmış ve görünüşe göre birileri hep pencereden yola bakmış. Kimsenin geçmediğini söylüyorlar. Güvenilir olduklarını kabul edersek yolun batı yönünü de eleme şansına

ermiş oluyoruz, bununla beraber, kaçakların, yolu kullanmadıklarını da söyleyebiliyoruz tabii."
"Fakat bisiklet ne olacak?" diye karşı çıktım.
"Evet. Bisiklete de geleceğiz. Şimdilik yol konusuna devam edelim; yolu kullanmadılarsa okuldan çıktıklarında kuzeye ya da güneye yürümüş olmaları gerek. Buraya kadar her şey tamam. Şimdi hangi yöne gittiklerini bulmaya çalışalım. Evin güneyindeki araziyi, gördüğün gibi ekilebilir topraklar kaplıyor. Buraları, aralarına taş duvarların dikilmiş küçük tarlalarla kaplı ve bir bisiklet için hiç de elverişli bir yol değil. Burayı da eleyebiliriz. O halde kuzeydeki araziye geliyoruz. Tam şurada, 'Yamalı Shaw' olarak

adlandırılmış bir ağaç korusu var ve onun ötesindeki on millik alanda da Aşağı Gill Vadisi uzanıyor. Bu ıssız bölgenin bir tarafında, tam şurada, Holdernesse Şatosu bulunuyor. Yolu takip ettiğinde okuldan on mil uzakta ama araziden geçince sadece altı millik bir yol var aralarında. Vadi, ıssız denebilecek kadar tenha bir yerleşime sahip. Birkaç tane çiftçinin, ineklerini ve koyunlarını barındırdıkları küçük yerleri var. Arazinin bunların haricindeki sakinleri sadece kuşlardır - Chesterfield Caddesine kadar. Bak, orada bir kilise, birkaç ev ve bir han var. Bunların ötesindeyse arazi iyice dikleşiyor, tepeler başlıyor. Araştırmamızın kuzeyde başlaması gerektiği kesin."
"Peki ama ya bisiklet?" diye üsteledim.
"Tamam, tamam!" dedi Holmes sabırsızca. "İyi bir bisikletçi ana yola ihtiyaç duymaz. Bahsettiğim arazide sayısızca patika bulunuyor ve o gece dolunay vardı. Hey! Bu da kim?"
Biri heyecanla kapıyı çalmıştı ve birden Dr. Huxtable odamızdaydı. Elinde, üzerinde beyaz bir armanın bulunduğu mavi bir kriket kasketi vardı.
"Sonunda bir ipucumuz oldu!" diye bağırdı. "Tanrıya şükürler olsun! Sonunda zavallı çocuğa biraz yaklaşabildik! Bu onun şapkası."

"Nerede bulundu?"
"Kırlarda kamp kuran çingenelerin karavanında. Salı günü buradan ayrılmışlardı ama polis bugün yerlerini bulmuş ve karavanlarında yapılan arama sonucunda da bunu bulmuşlar."
"Peki orada oluşunu nasıl açıklıyorlar?"
"Yalan söylüyorlar — salı sabahı onu kırlarda bulmuş olduklarını iddia ettiler. Çocuğun yerini biliyorlar o serseriler! Tanrıya şükürler olsun ki şimdi hepsi kilit altında. Ya kanunlar ya da Dükün para kesesi onları konuşturacaktır."
"Buraya kadar gayet iyi," dedi Holmes, doktor sonunda odadan ayrıldığında. "En azından sonuç almayı bekleyebileceğimiz yerin gerçekten de Aşağı Gill Vadisinin o tarafları olduğuna dair teorimiz doğrulanmış oldu. Polis aslında pek bir şey yapmadı, tabii o çingeneleri tutuklamak dışında. Şuraya bak Watson! Vadinin ortasında bir akarsu yatağı var. Haritada işaretlenmiş. Bazı yerlerde bir bataklık oluşturacak kadar genişliyor. Özellikle de okulla Holder-nesse Şatosunun ortasındaki bölgede öyle. Böylesine kuru bir havada herhangi bir yerde iz aramak boşunadır; ama şu noktada bir takım izlerin kalmış olması mümkün. Seni yarın sabah çağıracağım, beraberce gidip bu olayın üzerindeki esrar perdesini kaldırıp kaldıramayacağımıza bakarız."
Holmes'un uzun, zayıf şeklinin yatağımın yanında olduğunu görerek uyandığımda güneş daha yeni yeni doğuyordu. Holmes tam takım giyinmiş, görünüşe göre çoktan dışarı çıkıp gelmişti bile.
"Bisiklet kulübesini ve çimenliği araştırdım," dedi. "Yamalı Shaw'a da gittim. Hadi bakalım «Watson, yan odada seni sütlü kakao bekliyor. Acele etmeni istemek zorundayım, çünkü önümüzde harika bir gün var."
Holmes'un gözleri parıldıyor, yanakları, işinin hazır

olduğunu gören büyük ustanın heyecanıyla sağlıklı kırmızı bir renge bürünmüştü. Bu aktif, heyecanlı adam, Baker Sokağındaki içe bakışçı, solgun hayalci Holmes'tan çok farklıydı. Heyecanlı bir enerjiyle canlanmış çevik şekline bakarken önümüzde gerçekten de yorucu bir gün yattığını hissedebiliyordum.
Ne var ki günün başlangıcı tam bir hayal kırıklığıydı. Büyük umutlarla, binlerce koyun patikası barındıran turba-lıklı vadiyi arşınlayıp Holdernesse Şatosunun yakınındaki bataklığa vardık. Çocuk eve gitmiş olsa buradan geçmiş olması gerekirdi ve bir iz bırakmadan da buradan geçmek imkânsızdı. Dostum, bütün yosunlu yüzeylerindeki çamur izlerine dikkat ederek gittikçe kararan bir yüzle bataklığın sınırında ilerledi. Koyunlar bol bol iz bırakmıştı ve birkaç mil aşağıda inek izleri de bulduk ama başka bir şey yoktu.
"Bir numarayı silebiliriz," dedi Holmes, etrafımızdaki kırların yayıldığı geniş alana kasvetle bakarak. "Şu ötede ikinci bir bataklık ve arada da ince bir akarsu yatağı var. Hey! Hey! Hey! Bu da ne?"
Küçük, dar bir patika çıkmıştı karşımıza. Nemli toprağı sayesinde iyice belirginleşmiş bir halde, bir bisiklet tekerleğinin izi görünüyordu ortasında.
"Yaşasın!" diye bağırdım. "Onu bulduk!"

Ama Holmes başını hayır anlamında sallarken neşeli olmaktan çok, şaşırmış görünüyordu.
"Bir bisiklet izi olduğu kesin, ama bizim aradığımızınki değil," dedi. "Tekerleklerin bıraktıkları izlerin kırk iki çeşidini bilirim ben. Gördüğün gibi, bu dış tarafında bir çizgiye sahip bir Dunlop'tur. Heidegger'in tekerlekleri Palmers markaydı ki bunlar uzunlamasına çizgi izleri bırakır. Okulun matematik öğretmeni Aveling bu konuda emin olduğunu ifade etti. Kısacası, Heidegger'ın bisikletinin izi olmadığını söyleyebiliriz."
"O halde çocuğun mu?"

"Olabilir, tabii bir bisikleti olduğunu ispatlayabilmiş olsaydık. Ancak bu konuda ne yazık ki başarısız olduk. Buradaki iz, gördüğün gibi okul istikametinden gelen bir sürücü tarafından bırakılmış."
"Ya da okul istikametinde ilerleyen biri tarafından -değil mi?"
"Hayır, hayır, sevgili Watson. Daha derin bir iz bırakan tekerlek her zaman arka tekerleğidir, çünkü tüm yük ona biner. Bir çok yerde ön tekerleğinin izinin üzerinden geçerek onu silmiş olduğunu görebilirsin. Bisikletin okuldan uzaklaşarak ilerlediğine kuşku yok. Araştırmamızla alâkalı da olabilir alâkasız da, ama daha fazla ilerlemeden önce izi geriye doğru takip edeceğiz."
Öyle yaptık, ancak birkaç yüz metre ilerledikten sonra arazinin nemli topraklarından çıktığımız için izleri kaybettik. Vazgeçmeyerek patikayı geriye doğru takip etmeye devam ettik ve küçük bir pınarın patikanın üzerinde aktığı bir noktaya vardık. Burada yine karşımıza çıktı bisikletin izi, ama ineklerin bıraktıkları izlerle neredeyse mahvolmuş bir haldeydi. Onun ötesinde başka bir ize rastlayamadıysak da gördüğümüz son iz doğrudan Yamalı Shaw'a, okulun arkasında kalan koruluğa bakıyordu. Bisikletin oradan çıkmış olması gerekiyordu. Holmes çenesini eline dayayarak büyük bir taşın üzerine oturdu. Bir daha hareket ettiğinde iki tane sigara içmiştim.
"Evet," dedi sonunda. "Kurnaz bir adamın, değişik bir iz bırakmak için bisikletinin tekerleklerini değiştirmesi mümkün tabii. O kadar akıllı olan bir suçluyla çalışmak beni onurlandırır doğrusu. Neyse, bu soruyu böylece bırakıp bataklığımıza geri döneceğiz, çünkü daha aramadığımız bir dolu yer var."
Bataklığın nemli topraklarının sınırındaki sistematik araştırmamızı devam ettirdik ve çok geçmeden çalışmamızın karşılığını aldık. Bataklığın alçak kısmının ortasından

çamurlu bir patika uzanıyordu ve ona yaklaştığımızda Holmes neşeli bir çığlık attı. Patikanın ortasından telgraf tellerini andıran güzel bir iz geçiyordu. Aradığımız Palmer tekerleğinin iziydi bu.
"İşte bay Heidegger'i bulduk!" diye haykırdı Holmes heyecanla. "Mantık yürütme yöntemimin oldukça başarılı olduğu ortaya çıktı Watson."
"Seni kutlarım."
"Ama hâlâ uzun bir yol var önümüzde. Patikanın kenarından yürümeni isteyeceğim. Şimdi izi takip edelim. Korkarım fazla ilerlemeyecek."
Ne var ki ilerledikçe, vadinin bu bölümünün bir çok yerinde yumuşak, nemli toprakların bulunduğu bölgeler keşfettik ve peşinde olduğumuz iz zaman zaman gözden kaybolsa da onu hep yeniden buluyorduk.
"Farkında mısın Watson," dedi Holmes, "sürücü şu durumda iyice hızlanmış durumda. Buna hiç kuşku yok. İki tekerleğin de izlerinin net olduğu şu ize bak. Her iki iz de aynı derinlikte. Bunun bir tek anlamı olabilir, o da mümkün olduğu kadar hızlanmak isteyen birinin yaptığı gibi, bütün ağnlığını gidona verdiğidir. Aman tanrım! Adam düşmüş!"
Patikanın yanındaki kuru araziye düzensiz bir şekilde çamur sıçramıştı. Arkasından ayak izleri göründü, sonra tekerlek izleri tekrar başladı.
"Çamurda kaymış olabilir," diye önerdim.
Holmes, kırılmış bir karaçalı dalını kaldırıp bana doğru uzattı. Dehşetle irkilerek küçük sarı çiçeklerinin hepsinin kırmızıya bulanmış olduğunu gördüm. Patikada da, kenarlardaki çimenlerin arasında da kuru kan lekeleri gözüküyordu.
"Kötü!" dedi Holmes. "Çok kötü! Watson, hemen kenara çekil! Gereksiz tek bir ayak izi olmasın şimdi! Evet, bakalım neler olmuş? Yaralı olarak düşmüş, tekrar

ayağa kalkmış, bisikletine binmiş ve yola devam etmiş. Fakat başka birinin izi yok burada. Burada yandaki patikada bir inek
131
sürüsü yürümüş. Bir boğanın saldırısına uğramış değildi ya? İmkânsız! Ancak başka birinin varlığına dair herhangi bir iz göremiyorum. Devam etmek zorundayız Watson. Artık tekerlek izlerinin yanı sıra arkasında kan lekeleri de bırakmış olacağına göre, elimizden kaçamaz herhalde."
Uzun süre aramak zorunda kalmadık. Tekerleklerin izleri, ıslak ve kaygan zeminde bir süre sonra deliler gibi eğ-rilip bükülmeye başladı. İleriye doğru baktığımda, kalın karaçalıların arasında metalin parıltısı çarptı gözüme birden. Bir bisikletti, bir pedalı yamulmuş Palmer tekerlekli bir bisikletti ve ön tarafının tamamı kopkoyu bir kana bulanmıştı. Çalıların diğer tarafında bir ayakkabı görünüyordu. Hemen arka tarafa koştuk ve birdenbire şanssız bisiklet sürücüsüyle karşı karşıya kalmıştık işte. Kalın bir sakalı ve tek camı düşmüş gözlükleri olan uzun boylu bir adamdı. Ölümüne sebep olan şey, başına almış olduğu ve kafatasının bir kısmını ezerek kırmış olan korkunç bir yaraydı. Öyle bir yaraya sahip olduktan sonra bile yola devam etmiş olduğu gerçeği adamın gücü ve cesaretiyle ilgili çok şey anlatıyordu. Ayağında ayakkabı vardı ama çorap giymemişti ve önü açık ceketinin içinde pijaması görünüyordu. Adamın, aradığımız Alman öğretmen olduğundan en ufak bir kuşku yoktu.
Holmes büyük bir saygıyla cesedi çevirerek onu dikkatlice inceledi. Sonra uzunca bir süre derin düşüncelere dalmış halde oturdu, ama çatık kaşlarından anladığım kadarıyla bu korkunç keşif araştırmamızda bizi daha ileri taşımamıştı.
"Ne yapacağımıza karar vermek biraz zor Watson," diye konuştu sonunda. "İçgüdülerim araştırmamıza devam etmemiz gerektiğini söylüyor; şimdiden o kadar çok zaman kaybettik ki boşa harcayacak bir saatimiz yok. Öte yandan şu zavallı adamın cesedini götürsünler diye keşfimizi polisi bildirmek de zorundayız."
"İstersen ben geri dönüp olanları anlatabilirim."
132
"Ama sana ve yardımına ihtiyacım var. Hey, dur biraz! Şu ötede yer tezeği kesen bir adam var. Onu buraya getir. Polisi o çağırsın."
Köylüyü çalılığa getirdim ve Holmes da korkmuş adama Dr. Huxtable'a götürmesi için bir not verdi.
"Evet, Watson," dedi, "bu sabah iki ipucu bulduk. Biri Palmer tekerlekli bisikletti ki onun nereye gitmiş olduğunu görebiliyoruz. Diğeri de Dunlop tekerlekli bisikletti. O konuyu araştırmaya girişmeden önce gerçekten ne bildiğimizi bir değerlendirip önemli şeyleri önemsizlerinden ayıralım.
"İlk olarak çocuğun kesinlikle kendi isteğiyle kaçtığı fikrini benimsemeni istiyorum. Penceresinden aşağı tırmandı, sonra da ya yalnız ya da biriyle birlikte yola koyuldu. Bu kadarı kesin."
Ona katıldığımı belirttim.
"Pekâlâ, şimdi bu şanssız Almanca öğretmenine dönelim. Çocuk, kaçtığı sırada okul formasını giyinmişti. Bunu göz önüne alarak ne yapacağını bildiğini söyleyebiliriz. Alman ise çorapsız çıkmış dışarı. Çok kısa bir sürede karar verip harekete geçmiş olduğu kesin."
"Evet, buna kuşku yok."
"Peki neden gitti? Tabii ki yatak odasının penceresinden çocuğun kaçtığını görmüştü. Onu yakalayıp geri getirmek istemişti. Bisikletine atladı, çocuğun peşine düştü ve sonuçta da bu kovalamacada hayatını kaybetti."
"Evet, öyle görünüyor."
"Şimdi asıl konuya geliyorum. Küçük bir çocuğu kovalayan bir adamın yapmasını bekleyeceğimiz şey koşarak peşine düşmesidir. Alman'ımız öyle yapmıyor. Bisikletini alıyor. Mükemmel bir bisiklet kullanıcısı olduğu da söylendi bu arada. Çocuğun çok hızlı kaçmasını sağlayacak bir şeye sahip olduğunu bilmese bisikletini almazdı."
"Diğer bisikletten bahsediyorsun."
133
"Sahnemizi oluşturmaya devam edelim. Adam, okuldan üç buçuk kilometre ötede öldürülüyor - dikkatini çekerim, ölümüne sebebiyet veren şey, bir çocuğun ateşlemiş olabileceği bir silah yarası değil, sadece çok güçlü bir kolun indirmiş olabileceği sert bir darbedir. Bu durumda, kaçarken çocuğun yanında

gerçekten de birileri vardı. Kaçışın hızlı bir şekilde gerçekleştiğini de, mükemmel bir bisiklet kullanıcısı olmasına rağmen onlara ancak üç buçuk kilometre sonra yetişebildiğinden anlıyoruz. Ne var ki trajik olayın gerçekleştiği sahneyi incelediğimizde birkaç hayvan izinden başka bir şeye rastlayamıyoruz. Geniş bir tur attım ve elli metrelik bir mesafe içinde başka hiçbir iz yok. Başka bir bisikletçinin cinayetin kendisine karışmış olmadığı belli, ama başka bir insanın ayak izine de rastlayamadım."
"Holmes," diye atıldım, "bu imkânsız!"
"Olağanüstü!" diye belirtti Holmes. "Son derece aydınlatıcı bir yorum! Benim anlattıklarıma göre gerçekten de imkânsız; demek ki bir yerde bir yanlış yaptım. Fakat sen de gördün. Nerede hata yapmış olabileceğimize dair bir fikrin var mı?"
"Düşerken kafasını bir yere vurmuş olması mümkün değil miydi?"
"Bir bataklıkta mı Watson?"
"Ne diyeceğimi bilemiyorum, aklımı kaçırabilirim."
"Ah, hiç olur mu; daha kötü vakalar da çözmüşüzdür seninle. Hiç değilse malzeme açısından bayağı zenginiz, tek sorun onları nasıl kullanacağımızı bilememizdir. Hadi gel. Palmer tekerleğiyle işimiz bittiğine göre Dunlop'un peşine düşelim de bize neler anlatabileceğine bir bakalım."
İzi bulup onu bir süre boyunca takip ettik ama arazi çok geçmeden çimenlerle kaplı bir hal aldı ve bataklık arkamızda kaldı. İzi daha fazla takip edemeyeceğimiz açıktı. Dunlop marka tekerleğinin izini en son gördüğümüz noktaya göre bisikletin ya Holdernesse Şatosuna, bir kilometre kadar ötede

solumuzda görünen soylu kulelere ya da Chesterfield Caddesinin yanında kurulmuş olan ve bulunduğumuz yere göre önümüzde kalan küçük, gösterişsiz bir köye gitmiş olması gerekirdi.
Kapısında, horoz dövüşünün yapıldığı bir yer olduğunu anlatan bir işareti bulunan çirkin, uğursuz hana yaklaştığımız sırada Holmes birden inledi ve düşmemek için omzuma yapıştı. İnsanı çaresiz bırakan şu bilek burkulmalardan biriydi onu inletmiş olan. Büyük bir zorlukla, esmer, yaşlıca ve şişman bir adamın oturup pipo içtiği hanın kapısına kadar ilerledi.
"Nasılsınız Bay Reuben Hayes?" diye konuştu Holmes.
"Sen kimsin ve ismimi nereden biliyorsun?" diye cevap verdi köylü, kurnaz gözlerinde şüpheci bir ışık belirirken.
"Ee, başınızın üstündeki plakada yazılı. Evinin efendisi olan bir adamı nerede görsem tanırım. Ahırınızda bir arabaya benzer bir şeyiniz yoktur, değil mi?"
"Hayır; yok."
"Yere basamıyorum."
"O zaman basma."
"Fakat yürüyemiyorum." ',' "O halde zıpla."
Bay Reuben Hayes'in tavırları kesinlikle nazik değildi, ama Holmes yine de şaşılacak bir sakinlikle konuşmaya devam etti.
"Baksana şu halime dostum," dedi. "Çaresiz kaldım; hemen devam etmek zorunda olduğum halde. Nasıl olduğu hiç önemli değil benim için."
"Benim için de değil," diye cevap verdi suratsız han sahibi.
"Son derece önemli bir konu. Bir bisikletin varsa onu kullanmak için bir altın verirdim."
Han sahibi Holmes'a baktı.

"Nereye gitmek istiyorsun?"
"Holdernesse Şatosuna."
"Oh, dükün yakın dostları olmalısınız!" dedi adam, alay dolu gözlerle çamurlu giysilerimize bakarak.
Holmes neşeyle kıkırdadı.
"En azından bizi gördüğüne sevineceği kesin."
"Nedenmiş o?"
"Çünkü kayıp oğluyla ilgili haberler getirdik."
Adam çok açık bir şekilde irkildi.
"Ne, izini buldunuz mu?"
"LiverpooFda onu görenler olmuş. Her an bulunabilir artık."

Adamın şişman, sakallı yüzü yine hızlı bir değişim geçirdi. Birden çok daha sıcak davranmaya başladı.
"Aslında dükün iyiliğini istemek için çoğu insandan daha az sebebim var," dedi, "çünkü bir zamanlar onun baş arabacısıydım ve bana kötü, çok kötü davranırdı. Tek kelime etmeden beni kovmuştu, hem de yalancı bir hububat tacirinin sözüne inanarak. Olsun, yine de LiverpooPdan genç Lordla ilgili haberlerin gelmesine sevindim ve bu haberleri malikâneye ulaştırmanız için size yardım edeceğim."
"Teşekkür ederim," dedi Holmes. "Önce yiyecek bir şeyler alalım. Sonra bisikleti getirebilirsiniz."
"Bisikletim yok."
Holmes bir altın uzattı adama.
"Söylüyorum ya adam, bisikletim yok. Malikâneye kadar iki atımı ödünç almanıza izin vereceğim."
"Peki, peki, bir şeyler yedikten sonra yine konuşuruz."
Taş kaplı mutfakta bir başımıza bırakıldığımızda Hol-mes'un bileğinin ne kadar hızlı bir şekilde iyileştiğini görerek şaşırdım. Akşam çökmek üzereydi ve sabahın erken saatlerinden beri hiçbir şey yememiştik, onun için akşam yemeğinin hakkını verdik. Holmes derin düşüncelere dalıp gitmişti ve yemeğimiz boyunca bir iki defa pencerenin yanına

gidip sıkıntıyla dışarı baktı. Pencere sevimsiz bir avluya bakıyordu. Uzak bir köşesinde, üstü başı kapkara bir çocuğun çalıştığı bir demirci atölyesi, diğer tarafta da ahırlar vardı. Holmes, pencereden yaptığı gözlemlerinden birinden sonra yine yerine oturmuştu ki birden haykırarak sandalyesinden fırladı.
"Aman Tanrım, Watson, galiba buldum!" diye bağırdı. "Evet, evet, başka bir çözümü olamaz! Watson, bugün hiç inek izi gördüğünü hatırlıyor musun?"
"Evet, tabii ki, bir sürü gördüm."
"Nerede?"
"Ne bileyim, her yerde. Bataklıkta, patikada ve Zavallı Heidegger'ın ölümüyle buluştuğu yerde de varlardı."
"Kesinlikle. Peki, Watson, bugün kırlarda tam olarak kaç tane inek gördüğünü de söyleyebilir misin?"
"Bir tane bile gördüğümü hatırlamıyorum."
"Evet, sence de garip değil mi Watson, yani takip ettiğimiz çizgi boyunca bir sürü inek izine rastladığımız halde bütün arazide tek bir inek görememiş olmamız; çok garip bence, ne dersin ha Watson?"
"Evet, haklısın, garip."
"Peki Watson, kendini biraz zorla; bugün gördüğün izlere geri dön! Patikadaki izleri gözlerinin önüne getirebiliyor musun?"
"Evet."
"Peki izlerin bazılarının bazen şöyle olduğunu hatırlayabiliyor musun Watson," - ekmek kırıntılarını kullanarak izlerin nasıl bir desen çizmiş olduklarını gösterdi -:::::-"ve bazen de şöyle" -:.:.:.:.- "arada bir de şuna benzer bir şey" - .'.'.'.'.'. "Bunları hatırlayabiliyor musun?"
"Hayır, hatırlayamıyorum."
"Ama ben hatırlıyorum. Buna yemin edebilirim. Neyse, boş bir zamanımızda geri dönüp bunu doğrularız. Ah ne kadar da körmüşüm bugün! Çoktan bu sonuca varmış olmalıydım."

"Peki vardığın sonuç tam olarak ne?"
"Sadece çok garip bir inekle karşı karşıya olduğu-muzdur. Yürüyen, dört nala ve tırıs giden bir inek. İnanılmaz bir şey Watson, öyle bir kandırmacayı akıl edebilen kişi köylü bir hancı değildi, orası kesin! Neyse, demircide çalışan çocuğun haricinde ortalık sakin görünüyor. Dışarı çıkıp neler bulacağımıza bir bakalım."
Yıkık dökük bir ahırda, kürkleri, yeleleri birbirine karışmış iki at duruyordu. Holmes bir tanesinin arka bacağını kaldırdı ve yüksek sesle gülmeye başladı.
"Eski nallar, ama yeni takılmış - nallar eski ama çiviler yeni. Bu vaka bir klasik olmayı hak ediyor. Gel de şu demirciyi bir ziyaret edelim."
Çocuk, bize aldırış etmeden çalışmasını sürdürdü. Holmes'un, zeminde dağılmış duran demir ve tahta parçalarını sağdan sola kadar hızla gözden geçirdiğini

görebiliyordum. Arkamızda ayak sesleri duyduk ve birden han sahibinin kalın kaşlarının ardında parıldayan vahşi bakışlı gözleri ve öfkeyle çarpılmış esmer yüzüyle karşı karşıyaydık. Elinde, sapı metalden kısa bir sopa vardı ve öyle tehditkâr bir havaya bürünmüş üstümüze geliyordu ki, tabancamın cebimde olmasına çok sevindim.
"Sizi cehennem varlıkları, sizi adi casuslar!" diye bağırdı adam. "Ne işiniz var burada?"
"Aa, Bay Reuben Hayes," dedi Holmes soğuk bir sesle, "insan bir şey sakladığınızı ve onu bulmamızdan korktuğunuzu düşünebilir."
Adam inanılmaz bir güç harcayarak öfkesine hakim olmayı başardı ve çarpılmış dudakları eskisinden daha bile korkunç görünmesini saplayan sahte bir gülüşle yukarı kıvrıldı.
"Demirci atölyemde bulabileceğiniz her şeyi alabilirsiniz," dedi. "Ama bana bakın bayım, benim iznim alınmadan insanların etrafı karıştırmasından hoşlanmam, borcunuzu ne
138
kadar çabuk ödeyip buradan giderseniz o kadar memnun olacağım."
"Pekâlâ, Bay Hayes - kötü bir niyetimiz yok," dedi Holmes. "Atlarınıza bir göz attık, ama ben yine de yürümeyi deneyeceğim. Sonuçta çok uzak değil galiba, yanılıyor muyum?"
"Şatonun giriş kapılarına yalnızca üç kilometre var. Soldaki yoldan gideceksiniz."
Arazisinden çıktığımız ana kadar bakışlarını sırtımızda hissettik ama yolda çok fazla ilerlemedik. Holmes, yol bir dönüş yapıp da han sahibinin görüş alanından çıktığımız anda durdu.
"Handayken gerçeğe yaklaşmıştık, çocukları deyimiyle 'sıcaktı' orası," dedi. "Şimdi attığım her adımla etraf daha soğuk oluyor sanki. Yo, yo; her şeyi görmeden önce oradan ayrılmam mümkün değil."
"Ben de şu Reuben Hayes'in her şeyi bildiğinden eminim," diye konuştum. "Ondan daha suçlu görünen birini hiç görmedim daha önce."
"Ah! O şekilde mi göründü sana? Şey, atlar orada, demirci orada. Evet, gerçekten de ilginç bir yer şu Dövüşen Horoz Hanı. Kimseye görünmeden oraya bir göz atsak iyi olacak galiba."
Arkamızda, yer yer gri çakıl taşlarıyla kaplı uzun, aşağıya doğru kıvrımlı bir yol vardı. Yoldan çıkmış tepeye doğru yürüdüğümüz sırada dönüp Holdernesse Şatosuna doğru baktım ve birden hızla ilerleyen bir bisikletçi gördüm.
"Eğil Watson!" dîye bağırdı Holmes, omzumu çekiştirerek. Görüş alanından ancak çıkmıştık ki adam yolda uçarak yanımızdan geçti. Geçtiği yerde kaldırdığı tozların arasından, bembeyaz, kaygılı bir yüz gördüm - ağzı açık, gözleri dehşetle önüne bakan, her hücresinden korku fışkıran bir yüz. Bir gece önce görmüş olduğumuz ukala James Wilder'in garip bir karikatürüne bakıyordum sanki.
139
"Dükün sekreteri!" diye atıldı Holmes. "Hadi Watson, gidip ne yaptığını görelim." Kayadan kayaya atlayarak hanın kapısını görebileceğimiz bir yere geldik. Wilder'in bisikleti kapının yanındaki duvara yaslı duruyordu. Ev tam bir sessizliğe bürünmüştü ve pencerelerden kimse görünmüyordu. Güneş Holdernesse Şatosunun yüksek kulelerinin ardında batarken etraf alaca karanlığa teslim oldu. Birden, hanın ahırlarına bakan avluda tek kişilik bir arabanın ışıkları belirdi; yola çıkıp son hızla Chesterfield istikametinde yol aldığı sırada da at nallarının sesleri geldi kulağımıza.
"Bundan ne sonuç çıkarıyorsun Watson?" diye fısıldadı Holmes.
"Biri kaçıyor galiba."
"Görebildiğim kadarıyla bir tek kişiydi. Neyse, Bay James Wilder olmadığı kesin, çünkü gördüğün gibi kapıda duruyor."
Karanlıkta kızıl bir ışık karesi belirmişti ve bunun ortasında da kafasını uzatmış, merakla etrafına bakman sekreterin kara silueti görünüyordu. Birini beklediği açıktı. Sonunda yolda gerçekten de ayak sesleri duyuldu, ışık karesinde ikinci bir kişi gözüktükten sonra kapı kapandı ve her şeyi tekrar karanlığa gömdü. Beş dakika kadar sonra da bir lamba yandı ilk kattaki odalardan birinde.

"Görünüşe göre Dövüşen Horoz oldukça garip bir takım insanlara hizmet veriyor," dedi Holmes.
"Bar öbür tarafta kalıyor."
"Evet, öyle. Bunlar, 'özel konular' sınıfına giren cinsten. Evet, Bay James Wilder'in gecenin bu vaktinde bu yerde ne işi var ve onunla buluşmak için buraya gelen kişi kim? Gel Watson, gerçekten de riski göze alıp biraz daha yakından bakmaya çalışmamız gerekiyor."
Beraberce yola indik ve sürünerek hanın kapısına vardık. Bisiklet hâlâ duvara yaslı duruyordu. Holmes bir kibrit yakıp onu arka tekerleğe tuttu ve ışık bir Dunlop tekerleğini

aydınlattığında hafifçe kıkırdadığını duydum. Işığı yanan oda da hemen üstümüzde bulunuyordu.
"Pencereden bir kerecik olsun bakmam gerekiyor Watson. Sen eğilip duvardan destek alırsan galiba başarabilirim."
Birkaç saniye sonra omuzlarında duruyordu. Ama çıkar çıkmaz tekrar aşağı atladı.
"Evet dostum," dedi, "yeterince uzun bir gündü. Sanırım elimizden gelen bütün bilgileri topladık. Okula dönmek için uzun bir yürüyüş bizi bekliyor ve ne kadar erken başlarsak o kadar iyidir herhalde."
Holmes, kırların üzerinden yaptığımız yorucu dönüşte bir kere bile olsun ağzını açmadı ve sonunda oraya ulaştığımızda da okula girmeyip birkaç telgraf gönderebileceğimiz Mackleton İstasyonuna yöneldi. Geç saatte, öğretmeninin korkunç ölümünden dolayı çökmüş olan Dr. Huxtable'i teselli ettiğini duydum ve daha sonra da, sabah ilk olarak odama girdiğindeki kadar enerjik ve heyecanlı bir halde yine yanıma geldi. "Her şey gayet iyi gidiyor, dostum," dedi. "Yarın akşamdan Önce vakayı çözmüş olacağımıza dair söz veriyorum."
Ertesi sabah saat on birde dostumla beraber Holdernesse Şatosunun arazisindeki ağaçlıklı yolunda yürüyorduk. Elizabeth tarzı gösterişli iki kapıdan geçerek Dükün çalışma odasına alındık. James Wilder, soylu ve nazik haliyle bizi bekliyordu, bir gece önce içinde bulunduğu çılgın korku hali kurnaz gözlerinde ve tiklerle oynayan yüzünde az da olsa varlığını sürdürüyordu hâlâ.
"Kuşkusuz, Dük hazretlerini görmeye geldiniz. Çok üzgünüm; ama gerçek şu ki Dük kendini hiç iyi hissetmiyor. Trajik haberleri aldığından beri son derece telaşlı bir ruh haline büründü. Dün öğleden sonra, yaptığınız keşfi bildiren bir telgraf aldık da Dr. Huxtable'dan."
"Bay Wilder, Dükle görüşmek zorundayım."

"Fakat kendisi odasında."
"O halde odasına çıkmalıyım."
"Korkarım kendisi yatağında."
"Onunla orada görüşürüm o zaman."
Holmes'un soğuk ve kararlı tutumu sekretere onunla tartışmanın hiçbir yararının olmayacağını gösterdi.
"Pekâlâ, Bay Holmes; burada olduğunuzu kendisine ileteyim."
Asilzade, yarım saatlik bir gecikmeden sonra yanımıza geldi. Yüzü her zamankinden daha beyazdı ve omuz lan çökmüştü. Bir önceki sabah olduğundan çok daha yaşlı göründü gözüme. Ondan beklenen nezaketle ikimizi karşıladıktan sonra, kızıl sakallarını masanın üzerine yayarak çalışma masasına oturdu.
"Evet Bay Holmes?" dedi.
Ama dostumun gözleri, efendisinin sandalyesinin yanında duran sekreterin üzerinde kilitlenmişti.
"Dük hazretleri, sanırım Bay Wilder'in yokluğunda daha rahat konuşabileceğim."
Adam, Holmes'u kin dolu bakışlarla süzerken yüzü bembeyaz bir hal aldı.
"Dük hazretleri istiyorsa..."
"Evet, evet; gitsen daha iyi olacak. Peki Bay Holmes, söyleyecek neyiniz var acaba?"
Dostum, kapı sekreterin arkasından iyice kapanana kadar bekledi.
"Gerçek şu ki beyefendi," diye konuştu sonunda, "ortağım Dr. Watson ve ben, Dr. Huxtable'dan, bu davayı çözen kişiye verilmek üzere bir ödül hazırlamış olduğunuzu öğrendik. Bunun doğru olup olmadığını bir de sizden duymak istedim."
"Tabii ki doğru Bay Holmes."

"Doğru bilgilendirildiysem, oğlunuzun yerini bulan kişiye beş bin sterlin verilecekti, doğru mu?"
142
"Kesinlikle."
"Ve onu kaçıranların isimlerini verebilecek kişiye de fazladan bir binlik?"
"Evet, aynen öyle."
"İkinci koşula sadece çocuğu gerçekten kaçıranlar değil de onlarla işbirliği yapanlar da dahildir herhalde?"
"Evet, evet," diye bağırdı dük, sabırsızca. "Bay Sherlock Holmes, sizi temin ederim ki işinizi iyi yaptığınız sürece beni cimrilikle suçlamak için hiçbir sebebiniz olmayacak!"
Dostumun, ince ellerini heyecanla birbirlerine sürtüğünü görünce çok şaşırdım, çünkü paraya karşı umursamaz tutumunu çok bilen biriydim.
"Yanılmıyorsam masada hazretlerin çek defterini görüyorum," diye konuştu. "Benim adıma altı bin sterlinlik bir çek yazsanız çok sevinirdim. Başkent ve İlçeler Bankasının Oxford caddesindeki şubesiyle çalışıyorum."
Dük hazretleri dimdik bir sırtla sandalyesinde otururarak öfkeli gözlerle Holmes'a bakıyordu.
"Bu bir şaka mı Bay Holmes? Öyleyse hiç komik olmadığını söyleyebilirim."
"Kesinlikle şaka değil efendim. Hayatım boyunca bu kadar ciddi olduğumu hatırlamıyorum."
"O halde ne demek istediğinizi bana açıklamalısınız."
"Ödülü hakkettiğimi söylüyorum. Oğlunuzun nerede olduğunu ve onu tutan kişileri de, en azından bazılarını, biliyorum."
Dükün kızıl sakallan, beyaz yüzüyle kıyasla her zamankinden daha kırmızı bir renge bürünmüş gibiydi.
"Nerede peki!" diye bağırdı.
"Oğlunuz dün gece Dövüşen Horoz Hanındaydı; bahçe girişinizden yaklaşık olarak dört kilometre uzakta bulunuyor."
Dük, şokun etkisiyle sandalyesinde iyice çökmüştü.
"Peki kimi suçluyorsunuz?"
143
Sherlock Holmes'un cevabı gerçekten çok şaşırtıcıydı. Hızla ilerleyerek Dükün omzuna dokundu.
"Sizi suçluyorum," dedi. "Ve şimdi, saygıdeğer beyefendi, şu çeki yazmanızı isteyeceğim."
Sandalyesinden fırlayıp da bir uçurumdan aşağı düşmekte olan bir adam edasıyla elleriyle çırpındığı sırada dükün yüzünde belirmiş olan ifadeyi hayatım boyunca unutamayacağım. Sonra, kendini aristokratça bir kendine hakimiyete zorlayarak tekrar oturdu ve yüzünü ellerine gömdü. Tekrar konuşana kadar birkaç dakika geçti.
"Ne kadarını biliyorsunuz?" diye sordu, başını kaldırmadan.
"İkinizi dün gece gördüm.
"Siz ve arkadaşınız hariç kimse biliyor mu olanları?"
"Hiç kimseyle konuşmadım."
Dük, titreyen parmaklarla kalemini alıp çek defterini açtı.
"Sözümde duracağım, Bay Holmes. Söylediklerinizi beni her ne kadar huzursuz ettiyse de adınıza bir çek yazmak üzereyim. Teklifi ilk yaptığım zaman olayların alacağı hali hiç bilmiyordum. Ama siz ve dostunuz bir skandali önleyebilecek kişilersiniz, değil mi Bay Holmes?"
"Sizi anladığımdan emin değilim, efendim."
"Sizinle açık konuşmalıyım Bay Holmes. Bu olayı bilen yalnızca ikiniz ise daha fazla yayılması için bir sebep yok. Sanırım size borçlu olduğum miktar on iki bin sterlin, yanılıyor muyum?"
Ama Holmes gülümseyerek kafasını hayır anlamında salladı.
"Korkarım olayları bu kadar kolay halletmemiz mümkün değil Dük hazretleri. Hesabı verilmesi gereken bir cinayet var işin içinde."
"Fakat James bu konuda hiçbir şey bilmiyordu. Onu cinayet konusunda sorumlu tutamazsınız. Tutma şanssızlığını gösterdiği şu serserinin işiydi o."
144

"Bir insan suç işlemeye kalktığında, ondan doğacak her türlü sonuçtan sorumlu olduğu inancına sahibim."
"Ahlaksal açıdan, bay Holmes, kesinlikle haklısınız. Ama kanunların gözünde öyle olmadığını biliyorsunuz. Bir insan olay anında hazır bulunmadığı, üstüne üstlük en az sizin kadar tiksinip yanlış bulduğu bir cinayetten sorumlu tutulamaz. James olayı duyar duymaz bana her şeyi itiraf etti, o kadar korkmuş ve o kadar pişmandı işte. Katille arasındaki tüm bağını koparmak için bir dakika bile beklemedi. Ah, Bay Holmes, onu kurtarmalısınız - onu kurtarmalısınız! Onu kurtarmak zorunda olduğunuzu söylüyorum!" Dük, duygularını kontrol altında tutma çabalarından tamamıyla vazgeçmişti ve ellerini havada sallayarak odada bir aşağı bir yukarı yürüyüp duruyordu. Sonunda yine kendine hakim olmayı başardı ve tekrar oturdu. "Başka birileriyle konuşmadan önce doğrudan bana gelmiş olma düşünceliğinizi takdir ettiğimi bilmenizi istiyorum," dedi. "En azından bu korkunç skandali mümkün olduğu kadar hafifletmenin bir yolunu bulmaya çalışabiliriz."
"Size.katılıyorum," dedi Holmes. "Birbirimize karşı tamamıyla dürüst olmakla bunu başarabileceğimizden kuşkum yok. Dük hazretlerine elimden geldiğince yardımcı olmak isterim tabii; ama bunu yapabilmek için olayı tüm ayrıntılarıyla öğrenmem gerekiyor. Anladığım kadarıyla Bay James Wilder'ı kurtarmak istiyorsunuz ve katilin o olmadığını söylüyorsunuz."
"Hayır; katil kaçmayı başardı."
Sherlock Holmes büyük bir sevimlilikle gülümsedi.
"Dük hazretleri sahip olduğum ünü hiç duymamış olmalı, yoksa benden kaçmanın bu kadar kolay olamayacağını bilirlerdi. Bay Reuben Hayes, verdiğim bilgiler sonucunda dün gece saat on birde Chesterfield'de tutuklandı. Sabah okuldan ayrılmadan yerel polis şefinden bir telgraf aldım."
Dük, sandalyesinde arkasına yaslanarak şaşkınlık ve hayranlık dolu gözlerle dostuma bakakalmıştı.

"Neredeyse, insanüstü denebilecek güçlere sahip olduğunuzu düşünmeye başlayacağım," dedi. "Demek Reuben Hayes tutuklandı? Bu çok iyi bir haber, yani James'in kaderini etkilemeyecekse tabii."
"Sekreterinizin mi?"
"Hayır efendim; oğlumun."
Afallamış görünme sırası Holmes'taydı.
"Bakın bunu hiç bilmediğimi itiraf etmeliyim Dük hazretleri. Daha açık konuşmanızı rica etmek zorundayım."
"Sizden hiçbir şey saklamayacağım. Bana her ne kadar acı verecekse de, James'in aptallığı ve kıskançlığının bizi soktuğu bu korkunç durumda tamamıyla dürüst olmak konusundaki fikirlerinize katılıyorum.
"Ben henüz çok genç bir adamken, Bay Holmes, hayat boyunca yalnızca bir kez yaşanabilecek bir aşkla bir kadını sevdim. Ondan benimle evlenmesini istedim, ama öyle bir birlikteliğinin kariyerimi kötüye etkileyebileceğini söyleyerek beni reddetti. Yaşamış olsaydı asla bir başkasıyla evlenmezdim. Ne yazık ki öldü, ve arkasında da bu çocuğu bıraktı; sevdiğim kadın adına büyüttüğüm, sevgimi verdiğim James'i. Babalığımı dünyaya açıklamam mümkün değildi; ama en iyi eğitimi almasını sağladım ve bir yetişkin olduğundan beri onu hep yakınımda tuttum. Neyse, zaman geldi ve sırrımı öğrendi; o günden beridir de hakkı olanları hatırlatarak, benim için çok korkunç olabilecek bir skandal çıkarabileceğini unutturmayarak üzerimde baskı kuruyor. Onun evdeki varlığı evliliğimi bozan önemli faktörlerdendi, ama yine de en önemlisi ta en başından beri genç varisimden nefret ediyor olmasıydı. Bu koşullar altında James'in evimde kalmasına neden müsaade ettiğimi sorabilirsiniz tabii. Cevabım onun yüzünde annesinin yüzünü görüyor olmamdır. Onun tatlı annesi için sonsuza kadar acı çekmeye hazırım. Sevdiğimin tatlı huylarını da - ah, James'in bahsedip de bana hatırlatamadığı tek bir güzel tarafı yoktu. Onu yanımdan gön-

deremezdim. Ne var ki Arthur'a - yani Lord Saltire'a - kötü bir şey yapacağından o kadar korkuyordum ki sonunda çocuğu Dr. Huxtable'in güvenli okuluna göndermeye karar verdim.

"James şu serseri adam Hayes'la tanıştı, çünkü adam benim kiracımdı ve James de benim için işlerimi yürütür. Hayes ta en başından beri bir serseriydi ama James ona garip bir şekilde bağlandı. Her zaman alt sınıflara karşı bir zayıflığı olmuştur. James Lord Saltire'ı kaçırmaya karar verdiğinde bu adamın yardımına başvurdu. Neyse, son günde Arthur'a yazdığımı hatırlıyorsunuzdur. Evet, James mektubu açtı ve zarfa, Arthur'dan, okulun yakınlarında bulunan Yamalı Shaw adında küçük bir ormanda kendisiyle buluşmasını isteyen bir not eklemiş. Düşesin ismini kullanarak çocuğu kandırmaya başardı. James o akşam bisikletle ormana gitmiş - bana bunların hepsini kendi itiraf etti - ve orada buluştuğu Arthur'a annesinin onu görmek istediğini, kendisini kırda beklediğini ve gece yarısında ormana geri geldiği takdirde atlı bir adamın bekliyor olacağını, onu annesinin yanına götüreceğini söylemiş. Zavallı Arthur yemi yutmuş. Buluşma noktasına gelmiş ve yanında bir midilli getirmiş olan Hayes'le karşılaşmış. Arthur midilliye binince beraberce yola çıkmışlar. Görünüşe göre - James bunu ancak dün duymuş -takip edilmişler, Hayes de sopasıyla takipçiye vurmuş ve adam da yaraları sonucu ölmüş. Hayes, Arthur'u hanına, Dövüşen Horoz'a götürüp onu üst kattaki odalardan birine kapatmış. Böylece, iyi bir insan ama kuşkusuz acımasız kocasının kontrolünde olan Bayan Hayes'in bakımına bırakılmış.
"İşte, Bay Holmes, iki gün önce sizi ilk gördüğümde durum buydu. O zaman ben de henüz gerçeği bilmiyordum. Şimdi bana James'in bu olayla ne elde etmeye çalıştığını sormak isteyebilirsiniz. Bunda, varisime karşı duyduğu fanatiklik derecesindeki nefretin büyük rolü vardır. James'in
147
bakış açısına göre mal varlığımın varisi kendisi olmalıydı ve bunu imkânsız kılan toplumsal kuralların hepsinden tiksiniyor. Kaçırma olayının intikamla ilgili kısmı bunlardan doğuyor. Fakat James'in bir de bunun haricinde daha maddi bir isteği de vardı. Veraset anlaşmasını değiştireceğimi umut etmişti; bunu yapabileceğimi düşünüyordu. Benimle pazarlık yapmayı düşünmüş - veraset anlaşmasını değiştirmem ve mirasımı ona devretmeme karşılık Arthur'u geri verecekti. Polisi kendisine karşı kullanmayı asla istemeyeceğimi biliyordu. Evet, James'in benimle böyle bir pazarlığa girişeceğini söylüyorum, ama bunu asla yapamadı. Olaylar onun için fazlasıyla hızlı ilerlediğinden planlarını uygulama fırsatı
bulamadı.
"Bu korkunç planını suya düşüren şey, Heidegger denen adamın cesedini bulmuş olmanızdı. James bunu duyar duymaz dehşete kapılmış. Dün bu çalışma odasında beraberce oturduğumuzda aldık haberi. Dr. Huxtable bir telgraf göndermişti. James birdenbire hüzünlenip çok fazla heyecanlanınca, zaten en başından beri hissetmiş olduğum kuşku birdenbire kesinlik kazandı ve bunu ona hemen söyledim. Suçunu kendiliğinden itiraf etti. Ardından, alçak suç ortağı kendi sefil hayatını kurtarma şansına sahip olsun diye sırrını üç gün saklamamı istedi. İsteğine boyun eğdim - hayatım boyunca ona hiç karşı koyamadığım gibi yine başaramadım ve James hemen Hayes'i uyarmak için Dövüşen Horoz'a gitti. Etrafa fark ettirmeden gündüz gidemezdim oraya, ama karanlık çöker çökmez sevgili Arthur'umu görmek için oraya koşturdum. Şükürler olsun ki sağlığı yerinde, ama yine de şahit olduğu korkunç cinayet yüzünden şoka girmiş halde. Vermiş olduğum söz yüzünden hiç istemediğim halde onu üç gün daha Bayan Hayes'in bakımına bırakmak zorunda kaldım; sonuçta katilin kim olduğunu söylemeden Arthur'un nerede bulunduğunu söylemek imkânsız görünüyordu ve bu da James'imi mahvetmek anlamına geliyordu. Benden d,ürüst
148
olmamı istediniz Bay Holmes ve size güvenerek, kelimesi kelimesi bildiğim her şeyi anlattım. Şimdi sizin de bana karşı dürüst olmanızı istiyorum."
"Olacağım," diye konuştu Holmes. "Öncelikle şunu söylemek zorundayım ki, Dük hazretleri, kanunun gözünde çok ciddi suçlar işlemiş durumdasınız. Ağır bir suçu görmezden gelip bir katilin kaçmasına yardım ettiniz; sonuçta James Wilder'in, suç ortağına yardım etmek için götürdüğü paranın size ait olduğundan en ufak bir şüphem bile yok."
Dük, başını eğerek bunu onayladı.

"Son derece zor bir durum bu. Ne var ki, fikrime göre bunların hepsinden en büyük kabahati yine de küçük oğlunuza karşı işlediniz Dük hazretleri. Onu üç gün daha o ine mahkum ettiniz."
"Oradakilere, ona iyi bakacaklarına dair söz verdirttim..."
"Öyle insanlar için söz dediğiniz nedir ki? Yeniden şevke gelemeyeceklerine dair garantiniz var mı? Büyük oğlunuzun kaprislerine boyun eğmek için küçük oğlunuzu gereksiz yere tehlikeye attınız. Affedilmez, açıklanamaz bir hareketti bu."
Holdernesse'in gururlu lordu, kendi evinde bu şekilde davranılmaya hiç alışkın değildi. Yüzü öfkeyle kıpkırmızı kesildiyse de vicdanı hareketsiz kalmasını sağladı.
"Size yardım edeceğim, ama tek bir şartla. Hemen şimdi ulağınızı buraya çağırtacak, istediğim şekilde emir vermeme izin vereceksiniz."
Dük tek kelime etmeden elektrikli zile bastı. İçeriye bir uşak girdi.
"Küçük beyinizin bulunduğunu duymak sizi sevindirecektir herhalde," dedi Holmes.
"Dük hazretleri, bir arabanın derhal Dövüşen Horoz'a doğru yola çıkıp Lord Saltire'ı bir an önce evine getirmesini arzuluyor.
"Evet, şimdi," dedi Holmes, mutluluğu yüzünden oku-

nan uşak kaybolduğunda, "geleceği sağlama aldığımıza göre geçmişe daha yumuşak gözlerle bakabiliriz artık. Ben resmi bir pozisyonda bulunmuyorum ve adalet yerini bulduğu sürece bildiğim bunca şeyi başkalarıyla paylaşmam için bir sebep yok. Hayes'e gelince hiçbir şey söylemiyorum. Darağacıyla buluşacağı kesin ve onu oradan kurtarmak için parmağımı bile oynatmam. Adamın neler açıklayacağını söylemek imkânsız, ama Dük hazretlerinin onu sessiz kalması için ikna edebileceğinden eminim. Polisin gözünde, fidye istemek için çocuğu kaçırmış olacak. Eğer kendileri gerçeği keşfedemezse, bakış açılarını genişletmek için iyi bir sebep göremiyorum. Sizi yine de uyarmak istiyorum Dük hazretleri, Bay James Wilder'in, evinizde bulunması sadece ve sadece talihsiz olaylara yol açacaktır."
"Evet, bunu anlıyorum Bay Holmes. Yanımdan ayrılıp hazinesini aramaya Avustralya'ya gitmesi için her şey şimdiden ayarlandı.
"O halde, evliliğinizde meydana gelen tatsızlıkların sebebi olarak öne sürdüğünüz adam gittiğinde Düşesle ilişkinizi düzeltmeye çalışmanızı da öneceğim Dük hazretleri."
"O da ayarlandı Bay Holmes. Bu sabah Düşese yazdım."
"Harika," dedi Holmes, ayağa kalkarak. "Sanırım dostumla ben, Kuzeydeki küçük ziyaretimizden dönüşte mutlu pek çok sonuç için kendimizi tebrik edebileceğiz. Yalnız, merak ettiğim bir konu daha var. Hayes denen adam, atlarına ineklerin izlerine benzeyecek nallar taktırmıştı. Böylesine inanılmaz bir yöntemi Bay Wilder'den öğrenmiş olabilir mi acaba?"
Dük, afallamış bir halde bir süre bu soruyu düşündü. Ardından bir kapı açarak bir müze gibi döşenmiş bir odaya aldı ikimizi. Köşede duran camlı bir dolabın aynına giderek üzerindeki yazıyı yüksek sesle okumaya başladı:

"Bu nallar," diye okudu, "Holdernesse Şatosunun kale hendeğinde bulunmuştur. Atlara göre hazırlanmış olup bir takip yaşandığı vakit iz kaybettirmek maksadıyla altlarına inek toynakları şekli verilmiştir. Orta çağda Holdernesse'in sahibi akıncı Baronlara ait olduğu sanılıyor."
Holmes dolabı açtı ve parmağını nemlendirerek nalın kenarında dolaştırdı. Birkaç günlük çamurdan ince bir tabaka yapıştı eline:
"Teşekkür ederim," dedi, dolabın kapısını kapatarak. "Kuzeyde gördüğüm en ilginç iki şeyden biriydi bu."
"Birincisi neydi ki?"
"Holmes, çekini katlayıp onu dikkatlice defterinin arasına koydu. "Ben fakir bir adamım," dedi, ve defterini şefkatle okşayıp onu iç cebinin derinliklerine gönderdi.

-VI-
KARA PETER VAKASI

Dostumu, ne fiziksel ne de ruhsal açıdan '95 yılındaki kadar iyi gördüğümü hatırlamıyorum. Giderek artan ünü beraberinde yoğun bir çalışma programı getirmişti ve Baker Sokağındaki mütevazı evimize gelen ünlü kişilerin isimlerini açıklamak bir yana, kimliklerine dair bir ipucu bile verecek olsam çok büyük bir kusur işlemiş olurum. Holmes, bütün büyük sanatçılar gibi yalnızca sanatı için yaşıyordu ve 'Holdernesse Dükü' vakasını saymazsak, paha biçilemez hizmetlerinin karşısında büyük bir ödül istediğini pek hatırlamıyorum. Dünyanın haline karşı öyle kayıtsız - ya da öyle garipti ki o, problemleri ilgisini çekmediği zaman zengin ve güçlü insanlara yardım etmeyi reddederken, hayal gücüne hitap eden, dehasına meydan okuyan dramatik ve garip öğeler içeren bir vaka söz konusu olduğunda mütevazı bir müşterinin problemine haftalar boyunca bütün ilgisini verebilirdi.

'95 unutulmaz bir yıldı; Kardinal Tosca'nın ani ölümüyle ilgili ünlü araştırmasından tutun - ki bu vakayı,

papanın özel ricası üzerine çözdü — da Londra'nın baş belalarından biri olan kanarya terbiyecisi Wilson'un tutuklanışına kadar peşi sıra gelen ilginç ve garip vakalarla meşgul olmuştu. Bu ünlü iki vakasının hemen arkasından Oduncu Sı-ğınağı'nda yaşanan trajedi ve Kaptan Peter Carey'nin ölümünü saran esrar perdesiyle ilgili vaka aldı sırayı. Bay Sherlock Holmes'un vakalarının toplanacağı bir eserin, bu garip olaya yer vermeden tamamlanmış sayılması olanaksızdır bana kalırsa.

Dostum, temmuzun ilk haftası boyunca habire evimizden çıkıp uzun saatlerini dışarıda geçirmeye başlayınca yeni bir şeylerin peşinde olduğunu tahmin etmiştim. Bu arada kaba görünüşlü bir sürü adam dairemize gelip bana Kaptan Basil'i sorunca, Holmes'un, kendi anlaşılmaz kimliğini yeni bir dış görünüş ve ismin altında saklanarak çalışmalarını sürdürdüğünü de anladım. Londra'nın çeşitli yerlerinde, kimliğini değiştirebildiği en az beş küçük sığınağı vardı Holmes'un. Peşinde olduğu yeni işiyle ilgili bana hiçbir şey söylemiyordu ve insanları konuşmaya zorlamak gibi bir huyum yok ama sonunda araştırmasının gidişatıyla ilgili bana gösterdiği ilk elle tutulur işaret gerçekten çok ilginçti. O gün kendisi kahvaltıdan önce evden çıkmıştı ve ben tek başıma kahvaltı masasına oturmuşken de döndü, kafasında şapkası vardı, kolunun altına da, sanki sıradan bir şemsiyeymişçesine gibi taşıdığı çivili bir zıpkın sıkıştırmıştı.

"Aman tanrım, Holmes!" diye bağırdım heyecanla. "Bu şeyle Londra'da dolaştığını söylemeyeceksin herhalde?"

"Kasabımıza kadar gidip geldim."

"Kasabımıza mı?"

"Ve büyük bir iştahla dönmüş bulunuyorum. Kahvaltıdan önce yapılan egzersizlerin son derece faydalı olduğuna hiç kuşku yok, sevgili Watson. Gerçi bahse varım ki bu sabah yaptığım egzersizin nasıl bir şey olduğunu tahmin edemezsin."

"Denemeye bile niyetim yok."

Kendine kahve koyarken sessizce kıkırdıyordu.

"Bu sabah Allardyce'ın dükkanın arka tarafına bakabilmiş olsaydın, tavandaki bir kancaya asılı ölü bir domuz ve ona çıldırmış bir şekilde bu aletle vuran gömlekli bir adam görecektin. O enerjik adam benden başkası değildi ve ne kadar güç harcarsam harcayayım, o domuzu tek bir darbeyle delmemin mümkün olmadığından kesinlikle eminim artık. Belki sen de denemek istersin ha?"

"Dünyada olmaz! Peki sen neden yapıyordun böyle bir şeyi?"

"Çünkü, dolaylı da olsa Oduncu Sığınağı vakasının üzerinde bir etkisinin olabileceğini 'düşündüm. Ah, Hopkins, dün gece telgrafını aldım; doğrusunu istersen seni bekliyordum. Gelip bize katılmaz mısın?"

Misafirimiz, gösterişsiz bir takım elbiseye bürünmüş ama resmi üniformaya alışkın olduğunu gösteren dik duruşuyla son derece zeki görünüşlü otuz yaşında bir adamdı. Stanley Hopkins'ten başkası değildi - Holmes'un, geleceğiyle ilgili büyük umutlar taşıdığı, karşılığında, ünlü amatörün bilimsel metotlarına bir öğrencinin saygısı ve hayranlı-ğıyla yaklaşan genç bir polis müfettişi. Hopkins'in kaşları çatıktı ve masamıza otururken çok huzursuz görünüyordu.

"Hayır, teşekkürler, efendim. Buraya gelmeden kahvaltı ettim. Geceyi şehirde geçirdim, çünkü dün rapor vermeye gelmiştim."
"Rapor edecek neyin vardı peki?"
"Başarısızlık efendim; tam bir başarısızlık!"
"Hiçbir ilerleme kaydedemedin mi?"
"Hayır, hem de hiç."
"Olur şey değil! Galiba vakaya bir göz atsam iyi olacak."
"Ah, Bay Holmes, bunu bir yapsanız dünyanın en mutlu adamı olurdum. İlk büyük fırsatım bu ve aklımı ka-
155
çırmak üzereyim. Tanrı aşkına, benimle gelip bana yardım edin."
"Tamam tamam, tesadüftür ki eldeki tüm ipuçlarını inceleme fırsatım oldu - araştırmayla ilgili rapor dahil. Bu arada, suç sahnesinde bulunan o tütün kesesiyle ilgili düşüncelerini merak ediyordum. Orada bir ipucu yok mu sence?" Hopkins şaşırmış görünüyordu.
"Adamın kendi kesesiydi. İsminin baş harfleri vardı içinde. Sonra, fok derisindendi - bildiğin gibi adam eski bir fok avcısıydı."
"Fakat bir piposu yoktu."
"Haklısınız efendim, bir pipo izine rastlayamadık; çok az içiyor olmalıydı. Belki de dostları için yanında tütün bulunduruyordu."
"Tabii, kuşkusuz. Konuya değinmemin tek sebebi, vakanın benin elimde olması durumunda araştırmamı o noktadan başlatmak isteyeceğimi düşündüğüm içindi. Neyse, dostum Dr. Watson vakayla ilgili hiçbir şey bilmiyor ve doğrusu olayları baştan dinlemenin bana da bir zararı olmaz. En önemli ayrıntıları şöyle bir tekrar edersen iyi olur."
Stanley Hopkins cebinden bir kâğıt parçası çıkardı.
"Burada, ölmüş Kaptan Peter Carey'nin hayatıyla ilgili bilgiler veren birkaç tarih var. '45'te doğmuş - elli yaşında. Son derece cesur ve başarılı bir fok ve balina avcısı olduğu bilinen bir gerçek. 1883'te Denizatı adlı buharlı geminin kaptanı oldu ve peşi sıra birçok başarılı yolculuğa imzasını attıktan bir yıl kadar sonra, 1884'te, emekliye ayrıldı. Bunu takip eden birkaç yıl boyunca çeşitli ülkeleri dolaşmış ve ardından Sussex'teki Row Ormanlarının yakınında bulunan küçük bir yeri, Oduncu Sığınağı'nı, satın almış. Son altı yılını orada geçirdikten sonra da tam bir hafta önce evinde öldürüldü.
"Adamın bazı özellikleri vardı ki son derece ilginç. Günlük hayatında katı bir püritenmiş - sessiz, asık suratlı bir
156
adam. Ev halkı, kendisi dışında karısı, yirmi yaşındaki kızı ve iki de bayan hizmetçiden oluşuyor; ki bu hizmetçiler sürekli olarak değişiyor, zira pek neşeli bir çalışma ortamı değil, dayanılmaz bile denilebilir.
Anlatılanlara göre adam aralıklarla içki içerdi ve krizi tuttu muydu ondan kötüsü olamazmış. Karısını ve kızını gecenin bir yarısında kapı dışarı ettiği söyleniyor - onları bahçenin ortasında öyle bir dövermiş ki çığlıklarından civardaki bütün insanlar uyanırmış.
"Bir keresinde, davranışlarıyla ilgili onunla konuşmak isteyen yaşlı bir rahibe saldırmaktan dolayı sorguya alınmış. Yani kısacası Bay Holmes, Peter Carey'den daha tehlikeli bir adam bulmak için geniş çaplı bir araştırma yapman gerekir. Üstelik, duymuş olduğum kadarıyla, gemisini yönetirken de aynı sert karakterini koruyormuş. Kara Peter olarak biliniyordu denizcilerin arasında ve bu ismi almasının sebebi yalnızca esmer oluşu ve siyah renkli koca sakalı değil, etrafına dehşet saçmakla ilgili ününden de kaynaklanıyormuş. Etrafındaki bütün insanların ondan nefret ettiğini, ondan uzak durmayı seçtiğini belirtmeme gerek yoktur herhalde - hazin sonuna gelince, onun için yas tutan tek bir kişi bile duymadım.
"Adamın kulübesinde yapılan araştırmaların sonucunu okumuşsunuzdur Bay Holmes; ama dostunuz bulguları duymamış olabilir. Evinin birkaç yüz metre dışında kendisine küçük bir kulübe yapmış - kendi deyimiyle 'Kamarası' - ve her gece orada uyurmuş. Tek odalı küçük bir kulübe; beşe üç metre. Anahtarını cebinde saklıyormuş; yatağını kendi yapar, ortalığı kendi temizler ve kimsenin odaya ayak basmasına dahi izin vermezmiş. İki tarafında küçük pencereler var ama bunlar hiçbir zaman açılmayan perdelerle örtülüymüş. Pencerelerden biri ana yola

dönük olduğu için, insanlar geceleyin ışığının yandığını görünce kulübeyi birbirlerine gösterip Kara Peter'in içeride ne yaptığını merak edip durmuş
157
yıllar boyunca. Araştırmada çıkan en sağlam kanıtı sağlayan da bu pencereydi Bay Holmes.
"Hatırlarsanız, Slater isimli bir taş ustası gece saat bir civarında Row Ormanından geçiyormuş - bu olay, cinayetten iki gün önce meydana gelmiş. Söz konusu araziden geçerken durmuş ve ağaçların arasından net bir şekilde görülen ışıklı pencereye bakmış. Bir adamın profilinin perdeye yansıdığını görmüş olduğuna yemin ediyor; Peter Carey'nin silueti olmadığından da emin. Sakallı bir adammış, ama sakalı kap-tanınkinden çok farklı olarak kısaymış ve garip bir şekilde ileri doğru kabartılmışmış. Slater böyle söylüyor, ama son iki saatini meyhanede geçirmişti ve yolla pencerenin arasındaki mesafe de küçümsenecek gibi değil. Üstelik bu olay pazartesi günü gerçekleşmiş, cinayetse çarşamba işlendi. Peter, ölmeden önceki salı son derece sinirliymiş -sarhoş, vahşi bir hayvan kadar da saldırgan ve tehlikeli. Evinde tam bir terör estirmiş, öyle ki kadınlar, onun yaklaştığını duyar duymaz saklanmış. Neyse, akşamın ilerleyen saatlerinde kendi kulübesine çekildiğini belirtiyorlar. Ertesi sabah, penceresi açık uyuyan kızı o yönden gelen korkunç bir çığlık duymuş, ama sonuçta babası sarhoş olduğunda kendi kendine bağırıp haykırması olağan olduğu için bunun üstünde hiç durulmamış. Yedide kalkan hizmetçilerden biri kulübenin kapısının açık olduğunu fark etmişse de adamın öfkesinden korkuyla, biri gidip de ne olduğuna bakmaya cesaret edene kadar öğlen olmuş. Kapıdan içeri kafalarını uzatır uzatmaz, betleri benizleri solmuş bir halde kasabaya kadar koşmalarına neden olacak bir manzarayla karşı karşıya kalmışlar. Bir saat sonra da ben davayı almış, olay yerine gitmiştim.
"Evet, Bay Holmes, bildiğiniz gibi oldukça sağlam sinirlerim vardır. Ama sizi temin ederim ki o küçük kulübenin kapısından içeri baktığımda ben bile şiddetle sarsıldım. Sinek vızıltısından bir koro eşliğinde, yerlerle duvarları bir mezba-haya dönmüş korkunç bir manzaraydı. Adam oraya Kamara diyordu ve bir kamara olduğu kesindi - bir gemide olduğuna rahatlıkla inanabilirdin. Bir köşesinde tek kişilik bir ranza, diğerindeyse kocaman bir denizci sandığı, deniz haritaları, Denizatı 'nın bir resmi ve bir rafa dizilmiş seyir defterleri; bir kaptanın kamarasında görmeye beklediğin her şey vardı. Ve işte orada, her şeyin tam ortasında da adamın kendisi bulunuyordu - işkence görmüş kayıp bir ruh misali yüzü çarpılmış, çektiği ıstırabıyla koca sakalı diken diken olmuştu. Geniş göğsünün tam ortasından çelik bir zıpkın geçirilmiş, arkasındaki duvarın tahtasına gömülmüştü. Adam, koleksiyondaki bir böcek gibi duvara çivilenmişti. Ölmüştü tabii -kızının duymuş olduğu son çığlığını attığı anda ölmüş olmalı.
"Sizin yöntemlerinizi biliyorum efendim ve araştırmamda onları kullandım. Herhangi bir şeyin kıpırdatı İmasına izin vermeden önce içerideki ve dışarıdaki zemini son derece dikkatli bir biçimde inceledim. Tek bir ayak izi bile yoktu."
"Bir tane bile görmediğin anlamına mı geliyor bu?" "Sizi temin ederim ki efendim, hiç yoktu." "Sevgili Hopkins, şimdiye kadar birçok suç sahnesi incelemiş biriyim ve şu kadarını söyleyebilirim ki uçan bir yaratık tarafından bir cinayet işlendiğini hiç görmedim. Suçlu, iki ayağının üzerinde yürüdüğü sürece, bilimsel araştırmacının gözünden kaçmayacak herhangi bir şeyi, küçücük bile olsa bir iz, bir işaret bırakır arkasında. Kanla kaplı bir odanın bize yardım edebilecek herhangi bir iz içermemiş olması bana inanılmaz geliyor. Ne var ki araştırmanın raporundan anladığım kadarıyla bazı ayrıntıları atlamış olduğunu anlıyorum, doğru mu?"
"Ah, size hemen o anda başvurmamakla çok büyük bir aptallık ettim Bay Holmes. Neyse, hatam için üzülmenin artık hiçbir faydası yok. Evet, odada özellikle üzerinde düşünülmesi gereken bazı objelerin bulunduğu doğru. Biri bahsettiğim şu zıpkındı; cinayetin işlendiği alet. Normalde
158
159
kulübenin duvarında asılı duruyormuş. Ondan başka iki zıpkın daha vardı ve bir üçüncüsü için bir yer boştu. Aletin sapında, 'Ss. Denizatı, Dundee' kelimeleri işliydi ki bu, cinayetin katilin gözünün dönmesiyle bulabildiği ilk silaha sarıldığı izlenimini veriyor bize. Cinayetin, gece ikide işlendiğini ve Peter

Carey'nin tamamıyla giyinik olduğunu göz önüne alırsak, katiliyle bir randevusunun olduğunu düşünmemiz yanlış olmaz sanırım. Masanın üzerinde duran bir şişe rom ve iki kirli bardak da bu teoriyi destekliyor."
"Evet," dedi Holmes; "Her iki çıkarım da gayet makul •görünüyor. Odada romdan başka alkol var mıydı acaba?"
"Evet; brendi ve viski içeren bir kutu vardı sandığın üzerinde. Ama bizim için bir önem taşıdıklarını sanmıyorum çünkü şişeler doluydu, onlardan hiç içilmemişti."
"Öyle olsa bile orada olmalarının önemsiz olduğunu söyleyemeyiz," dedi Holmes. "Neyse, sizin fikrinize göre davada önem taşıyan nesneleri dinlemeye devam edelim."
"Masanın üzerinde duran şu tütün kesesi mesela."
"Masanın neresinde duruyordu?"
"Ortasındaydı. Kalın fok derisinden yapılmıştı - ağzının bağlanması için deri ipleri bulunan sert, düz kıllı bir torba. Kapağının altında, 'P.C harfleri vardı ve içinde de elli gram sert bir çeşit gemici tütünü."
"Mükemmel! Başka?"
Stanley Hopkins, cebinden renksiz bir not defteri çıkardı. Dışı yıpranmış ve eskimiş, sayfaları gerçek renklerini kaybetmişti. Birinci sayfada 'J.H.N.' harfleri ve '1883' tarihi yazılmıştı. Holmes, defteri masanın üzerine koyup, kendine özgü titizliğiyle onu incelerken Hopkins'le ben onun omuzlarının üzerinden bakıyorduk. İkinci sayfada 'K.P.D.' harfleri yazılmış, onun arkasındaki birkaç sayfada bir sürü sayı vardı. Bir sayfaya başlık olarak Arjantin yazılmış, birine Kosta-Rika, başka birine de San Paulo ve her bir başlığı işaretler ve sayılarla dolu sayfalar takip ediyordu.
"Bütün bunlardan ne çıkarıyorsunuz?" diye sordu Holmes.
"Görünüşe göre, Menkul Kıymetler Borsasının hissedar listesi. 'J.N.H'nin, bir komisyoncunun isimlerinin baş harfleri, 'K.P.D.'nin de onun müşterisinin olabileceğini sanıyorum."
"Bence Kanada Pasifik Demiryolları'nı deneyebilirsin mesela," dedi Sherlock holmes.
Stanley Hopkins dişlerinin arasından küfredip dizini yumrukladı.
"Ah, ne kadar da körmüşüm!" diye haykırdı. "Tabii ya! Tam dediğiniz gibi. O halde bir tek 'J.H.N.' kalıyor geriye çözmek için. Eski menkul kıymetler borsasının listelerinin hepsini taradım ve bu harflere uyan bir ismi olan 1883'e ait kimseyi bulamadım. Yine de elimdeki bu ipucun diğer hepsinden daha önemli olduğunu hissediyorum. İtiraf etmelisiniz ki, Bay Holnıes, odada bulunan ikinci kişinin isminin baş harfleri de olabilirler - yani katilin ta kendisinin. Ayrıca, değerli senetlerle ilgili bir belgenin varlığının vakaya girmesiyle beraber cinayetin işlenmesinin sebebine dair de ilk defa bir ipucu elde etmiş olduğumuzu söylemek isterim."
Sherlock Holmes'un yüz ifadesinden, bu yeni .gelişmenin onu tamamen afallatmış olduğu açıkça okunabiliyordu.
"Vardığın noktaların her ikisine de katılmalıyım," diye belirtti. "Araştırma raporunda yer almayan bu defterin, şimdiye kadar oluşturmuş olabileceğim bütün fikirleri değiştirdiğini de itiraf etmeliyim. Suçla ilgili ürettiğim teoride bu defterin yerini kesinlikle göremiyorum. Burada kayıtlı olan senetlerden herhangi birini bulmak için bir çabaya giriştiniz mi acaba?"
"Şu anda ofislerde bir araştırma yürütülüyor, ama korkarım Güney Amerika firmalarının hissedarlarıyla ilgili kayıtların Güney Amerika'da aranması gerekecek; hisselerin

nerede olduğunu bulana kadar da en az birkaç hafta geçer." Holmes, büyüteciyle defterin kapağını incelemişti bu
süre içinde.
"Burada bir leke var, öyle değil mi?" dedi. "Evet, efendim, bir kan lekesi. Defteri yerde bulduğumu söylemiştim size."
"Kan lekesi üstte mi altta mıydı?" "Kenarında, masanın yanında." "Ki bu, defterin suçun işlenmesinden sonra düşürüldüğünü ispatlıyor tabii."

"Kesinlikle Bay Holmes. Ben de o noktaya dikkat ettim ve vardığım çıkarıma göre, katil hızla kaçarken onu düşürdü. Defter kapının yakınlarındaydı."
"Yanılmıyorsam hisselerin hiçbiri ölen adamın eşyaları arasında bulunmadı, değil mi?" "Hayır Efendim."
"Bir soygunun yapıldığını düşünmene sebep olacak bir şeye rastladın mı?"
"Hayır efendim. Hiçbir şeye dokunulmamış gibiydi." "Olur şey değil, gerçekten de ilginç bir vaka. Öyleyse bir bıçak vardı, öyle değil mi?"
"Evet, bir bıçak vardı ve kınında duruyordu. Ölü adamın ayaklarının dibindeydi. Bayan Carey, bıçağın kocasına ait olduğunu ifade etmiş bulunuyor."
Holmes, düşüncelere dalmış bir halde sessizce oturdu
bir süre.
"Pekâlâ," dedi sonunda, "sanırım seninle gelip cinayet mahalline bir göz atmam gerekecek."
Stanley Hopkins mutlulukla yerinden sıçradı.
"Teşekkür ederim efendim. Nasıl rahatladım bir bilseniz."
Holmes, Müfettişe gülümsedi.
"Bir hafta önce daha kolay bir iş olurdu," dedi. "Ama araştırmadan hâlâ bir şey çıkabilir. Watson, zamanın varsa

bize katılman çok sevindirirdi beni. Hopkins, sen bir araba çağır, on beş dakika içinde Row Ormanına doğru yola çıkabiliriz."
Küçük bir istasyonda indikten sonra, dev bir ormanın kalıntılarının içinden arabayla birkaç mil daha yol aldık. Burası, bir zamanlar Sakson istilacılarını uzak tutmaya yarayan büyük ormanın bir parçasıydı - insan geçirmeyen bir arazi, tam altmış yıl boyunca İngiltere'nin siperi olarak görev görmüş bir yerdi. Ormanın çok büyük bir kısmı yok edilmiş durumda, çünkü zamanında ülkenin ilk demir işletmecileri bu bölgede açılmış ve ağaçlar, demiri eritmek için teker teker kesilmişti. Kuzeyde bulunan daha zengin topraklar buranın pazar payını artık yok ettiği için, geçmişte burada olanları bize hatırlatan tek şey bu zavallı koru ve topraktaki büyük yara izleridir. Önümüzde, yeşil bir tepenin üzerindeki açıklık bir alanda, arazide uzanan kıvrımlı bir patika vasıtasıyla yola bağlanan, uzun, tek katlı taştan bir ev dikiliyordu. Yola biraz daha yakın ve üç tarafı çalılarla çevrilmiş durumdaysa bir penceresi ve kapısı bulunduğumuz yöne bakan küçük kulübe görünüyordu. Cinayet mahalline ulaşmıştık!
Stanley Hopkins önce evi göstererek bizi yaşlı, gri saçlı bir kadınla tanıştırdı - kırış kırış yüzü ve kan çanağı olmuş gözlerinde gizlenen korkuyla, zor yılların ve görmüş olduğu kötü muamelenin izlerini taşıyan öldürülmüş adamın dul eşiydi. Kadının yanında kızı duruyordu, solgun yanaklı, sarı saçlı genç bir bayandı ve bize, babasının öldüğüne sevindiğini, işini bitirmiş olan eli kutsadığını söylediği sırada, gözleri meydan okurcasına parıldıyordu. Gerçekten de tüyler ürperticiydi Kara Peter'in ev halkı. Kendimizi yeniden gün ışığında bulup da ölü adamın arazide oluşturmuş olduğu küçük patikadan yukarı yürümeye başladığımız sırada rahat bir nefes aldığımızı söyleyebilirim.
Kulübe, görüp görülebilecek en basit evlerden biriydi; tahta duvarlı, düz çatılı, bir penceresi kapının yanında, diğer

penceresi de diğer tarafta olan küçük bir binaydı. Stanley Hopkins, cebinden anahtarı çıkarıp kilide eğilmişti ki yüzünde biraz şaşkınca bir merakla durdu.
"Biri kilitle oynamış," dedi.
Bu konuda hiç kuşku olamazdı. Tahta kesilmiş ve oluşmuş çizikler boyanın altında bembeyaz görünüyordu - o kadar tazeydiler. Holmes bu sırada pencereyi incelemişti.
"Biri bunu da zorlamış. Her kimdiyse içeri girmek konusunda başarısız olmuş. Çok beceriksiz bir hırsızmış
açıkçası."
"Bu çok ilginç," dedi Müfettiş; bu izlerin dün burada olmadıklarına yemin edebilirdim."
"Belki de kasabadan gelen bir meraklıdır," diye öneride bulundum.
"Küçük bir olasılık. Pek azı bu topraklara ayak basmaya cesaret edeceği gibi daha da azı bu kulübeye girmeye çalışırdı. Sizce ne düşünüyorsunuz, Bay Holmes?"

"Şansımızın yaver gittiğini düşünüyorum." "Yani kişinin tekrar geleceğini düşündüğünüzü mü söylemeye çalışıyorsunuz?"
"Büyük bir olasılıkla. Kapıyı açık bulacağını düşünerek gelmiş. Çok küçük bir çakının yardımıyla içeri girmeye çalışmış. Başaramamış. Ne yapacaktır sizce?"
"Ertesi gece daha işe yarar bir aletle geri gelecektir." "Tam üstüne bastın. Burada pusu kurup onu yakalamazsak sadece kendimizi suçlayabiliriz. Neyse, şimdi kulübenin içini görelim derim ben."
Dehşet olayın izleri silinmişti, ama küçük odadaki mobilyalar, cinayet gecesinde nasıl durmuştuysa hâlâ öyle duruyordu. Holmes, tam iki saat boyunca bütün dikkatini vererek eşyaları teker teker incelediyse de araştırmasının başarılı olmadığı yüzünden okunuyordu. Sabırlı araştırması boyunca sadece bir defa durakladı.
"Bu raftan bir şey aldın mı Hopkins?"
"Hayır; dediğim gibi, hiçbir şeye dokunmadım."
"Buradan bir şey alınmış. Rafın bu kenarında, odanın geri kalan kısmındakinden daha az toz var. Yan yatmış bir kitap, ya da bir kutu olabilir. Pekâlâ, burada başka bir şey yapamayacağım açık. Watson, bu güzel ormanda bir yürüyüşe çıkıp birkaç saatimizi kuşlara ve doğaya adayalım şimdi. Daha sonra tekrar burada buluşuruz Hopkins; gece gelen beyefendiyle tanışabilecek miyiz bakalım."
Küçük pusumuzu kurduğumuzda saat on biri geçmişti bile. Hopkins, kulübenin kapısını açık bırakma taraftarıydı, ama Holmes, bunun yabancının şüphesini uyandıracağını düşünüyordu. Kilit son derece basitti ve kapıyı açmak için gereken tek şey güçlü bir bıçaktı. Holmes, içeride değil, dışarıda, pencerenin altında yetişen çalıların arasında beklemememizde ısrar etmişti. Bu şekilde, bir ışık yakması halinde gelen adamımızı görebilecek, gece ziyaretinin amacını öğrenebilecektik.
Uzun ve monoton bir nöbetti; yine de su birikintisinin yakınında saklanarak, susayacak ilk hayvana pusuya yatmış avcının hissettiği heyecanı getiriyordu beraberinde. Karanlığın içinden bize her an saldırabilecek ne çeşit vahşi bir hayvanı beklemeliydik? Kaçmak için pençesini, dişlerini kullanacak ve sadece zorlu bir mücadeleyle yakalanabilecek bir yırtıcı - suçların kaplanı mıydı, yoksa zayıf ve korumasız olanların haricinde kimseye zarar veremeyecek, formunu kaybetmiş bir çakal olduğu mu ortaya çıkacaktı acaba?
Tek kelime bile etmeden çalıların arasında oturup gelecek kişiyi bekledik. Evlerine geç dönen kasaba sakinlerinin ayak sesleri ya da kasabanın kendisinden gelen seslerdi ilk başlarda nöbetimizi kolaylaştıran; ama bu kesilmeler teker teker yok oldu ve sonunda kendimizi tam bir sessizliğin ortasında bulduk - bir tek, gecenin ilerlediğini anlamamızı sağlayan uzaktaki kilisenin çan sesleri ve üstümüzdeki yapraklara düşen yumuşak yağmur damlalarının sesleri duyuluyordu artık.

İki buçuk olduğunu haber veren çanlar çalmıştı, yani şafaktan önceki en karanlık saati yaşıyorduk ki kapı tarafından gelen kısa ama yüksek bir klik sesiyle üçümüz de irkil-dik. Biri patikadaydı. Uzun bir süre tek bir ses duyulmadı ve ben yanlış alarm olduğunu düşünmeye başlamıştım artık. Fakat birden kulübenin öbür tarafından korkusuz adımların atıldığını, metalik birtakım seslerin geldiğini duyduk. Adam kilidi açmaya çalışıyordu! Bu sefer daha becerikli olduğu, ya da daha iyi bir aletle geldiği açıktı çünkü birden menteşelerin gıcırdadığını duyduk. Bir kibrit çakıldı ve bir saniye sonra içeriden mumun düzgün ışığı süzülmeye başladı. Tül perdelerin arkasından, içeride dönenlere bakıyorduk üçümüz
de.
Gecenin getirdiği ziyaretçi, siyah bıyığı bembeyaz yüzünde iyice belirginleşmiş zayıf, genç bir adamdı. Yirmisini geceli çok olmamıştı. Hayatım boyunca onun kadar korkmuş görünen birini daha görmemiştim, dişlerinin takırdaması açıkça belli oluyor ve her tarafı tir tir titriyordu. Bir beyefendi gibi giyinmişti, ceket, diz altından büzgülü bir pantolon ve bir de kep vardı üzerinde. Dehşet dolu gözlerle etrafını incelerken onu seyrediyorduk. Sonra mumu masanın üzerine koyup, kulübenin göremediğimiz köşelerinden birine kayboldu. Büyük bir kitapla döndü, rafların üzerinde dizli duran seyir defterlerinden biriydi bu. Masaya

yaslandı ve aradığı başlığa gelene kadar sayfaları hızlıca taradı. Birden, yumruğunu öfkeyle sıkarak kitabı kapattı, köşedeki yerine geri koydu ve mumu söndürdü. Kulübeden henüz adımını bile atmamıştı ki Hopkins koluna yapıştı da yakalandığını anlayan genç adamın dehşetle iç çekişini duyduk. Mum tekrar yakıldı ve zavallı, titreyen tutsağımızı yakından görebildik. Denizci sandığının üzerine çöktü ve sırayla, çaresiz gözlerle hepimize baktı.
rtEvet, delikanlı," dedi Stanley Hopkins, "kimsin ve burada ne işin var?"
166
Adam kendini toparlamaya çalıştı ve omuzlarını dik-leştirerek bizimle yüzleşti.
"Sizler polissiniz, değil mi?" dedi. "Şimdi de Kaptan Peter Carey'nin ölümüyle bir alâkamın olduğunu düşünüyorsunuz - ama sizi temin ederim ki masumum."
"Bunu göreceğiz," dedi Hopkins. "Her şeyden önce söyle bakalım, adın nedir?"
"John Hopley Neligan."
Holmes ve Hopkins'in hızlıca bakıştığını gördüm.
"Burada ne işin var?"
"Aramızda kalacak mı söylediklerim?"
"Hayır, tabii ki kalmayacak!"
"O halde ne diye söyleyeyim ki?"
"Bir cevabın yoksa, mahkemede işin çok zorlaşabilir."
Genç adam tekrar inledi.
"Peki, size anlatacağım," dedi. "Neden anlatmayayım ki? Bu eski skandalin tekrar su yüzüne çıkması fikrinden yine de nefret ettiğimi söyleyebilirim. Neyse, Dawson ve Neligan isimlerini duydunuz mu hiç?"
Hopkins'in yüzünden, bu isimleri ilk defa duyduğunu okuyabiliyordum; öte yandan Holmes çok ilgili görünüyordu.
"Batı-bankacılarını kastediyorsun," dedi, "Bir milyonu batırdılar. Comawall'daki ailelerin en azından yarısını iflasa sürüklediler ve Neligan ortadan kayboldu."
"Ta kendileri. Neligan benim babamdı."
Sonunda bir yerlere varmaya başlamıştık, fakat yine de kaçan bir bankacı ve Kaptan Peter Carey'nin, kendi zıp-kınıyla bir duvara çivilenmesi olaylarının arasında büyük bir uçurum var gibiydi. Hepimiz genç adamın söyleyeceklerine kulak kabartmıştık.
"Gerçekten sorumlu olan sadece babamdı aslında. Dawson emekli olmuştu. Ben o zamanlar henüz on yaşındaydım ama etrafımda olup biten şeylerin korkunçluğunu ve utancını hissedecek kadar büyümüştüm. Babamın bütün his-
167
seleri alıp kaçtığı söylenmiştir bugüne kadar. Bu doğru değil. O, hepsini paraya çevirebilmesi için yeterince zaman verilmesi durumunda her şeyin düzeleceğini ve bütün hissedarların parasının tamamen geri ödenebileceğini inanıyordu.
Tutuklanması için emir verilmeden hemen önce, Norveç'e gitmek üzere yatıyla denize açıldı. Anneme veda ettiği o son geceyi hâlâ hatırlıyorum. Yanında götürdüğü menkul kıymetler senetlerinin bir listesini bize bıraktı ve çok geçmeden onurunu, ismini temizlemiş bir halde geri döneceğine, ona güvenmiş olan tek bir insanın bile acı çekmeyeceğine dair yemin etti. Neyse, onu gördüğümüz, ondan bir haber aldığımız son gündü o. Yatı da kendisi de ortadan kayboldu. Annemle ben ikisinin de - yanındaki bütün'o senetlerle beraber - denizin dibinde olduğuna inanmışızdır hep. Gel gelelim günümüze; kendisi iş adamı olan sadık bir dostumuz vardı ve o, babamın yanında götürmüş olduğu bazı senetlerin tekrar piyasaya çıkmış olduğunu fark etti bir süre önce. Şaşkınlığımızı tahmin edebiliyorsunuzdur herhalde. İlk başta kime ait olduklarını bulmak için aylarımı harcadım ve en sonunda, uzun ve zor bir araştırmadan sonra, ilk satıcının bu kulübenin sahibinin yani Kaptan Peter Carey'nin olduğunu fark ettim.
"Doğal olarak adamla ilgili biraz araştırma yaptım ve tam babamın Norveç'e doğru yol aldığı sırada Kuzey De-nizi'nden dönmekte olan bir balina gemisinin komutasında olduğunu keşfettim. O yılki sonbahar fırtınalı geçmiş, arka arkaya boralar gelip durmuştu güneyden. Babamın yatı kuzeye sürüklenmiş, orada Kaptan Peter Carey'nin gemisiyle karşılaşmış olabilirdi pekâlâ. Durum buyduysa babamın başına neler gelmişti? Her ne olmuştuysa, Peter Carey ve bu menkul kıymetleriyle ilgili gerçekleri ortaya çıkaracak olursam, babamın onları satmadığını, dolayısıyla giderken kendi çıkarlarını gözetmediğini ispatlamış olacaktım.
"Sussex'e, kaptanı görme umuduyla gelmiştim, ama

168
tam da bu sırada bu korkunç cinayetin işleneceği tuttu. Soruşturma raporları sayesinde kaptanın kamarasının yerini ve çıkmış olduğu yolculukların seyir defterlerini de burada tuttuğunu öğrendim. Birden, 1883 yılının Ağustos ayında Denizatı 'nda neler olduğunu öğrendiğim takdirde babamın kaderini de öğrenmiş olacağımı anladım. Dün gece bu seyir defterlerine ulaşmaya çalıştıysam da içeri girmeyi başaramadım. Bu gece yine denedim ve bu sefer başardım; nafile, o ayla ilgili sayfalar ne yazık ki seyir defterinden yırtılmış. Sonrasını biliyorsunuz, sizin ellerinizde buldum kendimi."
"Hepsi bu mu?" diye sordu Hopkins.
"Evet, hepsi bu." Bunu söylediği sırada gözlerini yere indirdi.
"Bize söylemek istediğin başka bir şey yok yani, öyle mi?"
Genç adam bir müddet tereddüt etti.
"Hayır; başka bir şey yok."
"Dün geceden önce buraya gelmemiştin, öyle mi?"
"Gelmemiştim."
"O halde BUNU nasıl açıklayacaksın?" diye bağırdı Hopkins, ilk sayfasında tutsağımızın isminin ilk harflerinin yazdığı ve kapağında kan lekesi olan küçük defteri kaldırarak.
Zavallı çocuk olduğu yerde çöktü. Bütün vücudu titremeye başlarken yüzünü ellerinin arasına gömdü.
"Onu nerede buldunuz?" diye inledi. "Bilmiyordum. Onu otelde kaybettiğimi düşünmüştüm."
"Bu kadarı yeter," dedi Hopkins sertçe. "Söyleyeceklerini mahkemeye saklamalısın. Şimdi benimle polis istasyonuna geleceksin. Evet, Bay Holmes, bana yardım etmek için buraya kadar geldiğiniz için size ve arkadaşınıza minnettarım. Anlaşıldığı üzere yorucu geziniz tamamıyla gerek-sizmiş; yardımınız olmadan da bu vakayı çözmüş olacaktım ama yine de teşekkür borçluyum size. Brambletye Otelinde
169
sizin için iki oda ayarlamıştım yani şimdi hep beraber kasabaya yürüyebiliriz."
"Evet Watson, vakayla ilgili fikirlerini öğrenebilir miyim?" diye sordu Holmes, ertesi sabah dönüş yolumuzda.
"Sonucun seni tatmin etmediğini görebiliyorum."
"Ah, yanılıyorsun sevgili Watson, kesinlikle tatminkârdı. Ne var ki Stanley Hopkins'in yöntemlerini doğru bulmadığımı söylemeliyim. Stanley Hopkins beni hayal kırıklığına uğrattı. Ondan daha iyi şeyler beklemiştim. İnsan, mümkün görünen bir alternatif bulup doğru olmadığını is-patlamalıdır her zaman. Bu, suç dosyalarının araştırılmasında ilk koşul olmalı."
"O halde alternatif nedir sence?"
"Benim yapmış olduğum araştırmadan çıkan ipuçları. Bizi hiçbir yere götürmeyebilirler tabii, şimdiden bir şey söylemem mümkün değil. Ama hiç değilse onları sonuna kadar takip edeceğimi söyleyebilirim."
Baker Sokağında birçok yeni» mektup beklemekteydi Holmes'u. Birini hızla alıp açtı ve ansızın neşeli bir şekilde gülmeye başladı.
"Mükemmel Watson. Alternatifimiz gelişiyor. Telgraf formların var mı acaba? Benim için birkaç mesaj yazmanı isteyeceğim: 'Sumner, Gemiciler Acenteliği, Ratcliff Yolu. Üç adam gönder. Yarın sabah saat onda gelsinler. - Basil.' O taraflardaki ismim bu - 'Basil.' İkinci mesaj şöyle: 'Müfettiş Stanley Hopkins, Lord Sokağı No; 46 Brixton. Yarın sabah saat dokuz otuzda kahvaltıya gel. Önemli. Gelememe durumunda telgraf gönder. - Sherlock Holmes.' İşte bu kadar Watson, bu iğrenç vaka tam tamına on gündür uykularımdan ediyordu beni. Bu vesileyle onu tamamen aklımdan siliyorum. Yanılmıyorsam, yarın vakayı sonsuza kadar unutabileceğiz."
Müfettiş Stanley Hopkins ertesi sabah tam saatinde geldi ve üçümüz, Bayan Hudson'un hazırlamış olduğu mükemmel kahvaltı masasına oturduk. Genç müfettiş, göstermiş olduğu başarıdan dolayı son derece neşeliydi.
"Vardığın sonuçların doğruluğundan kesinlikle emin misin?" diye sordu Holmes.
"Bundan daha tamamlanmış bir vaka düşünemiyorum bile."
"Bana o kadar tamamlanmış görünmedi açıkçası."
"Beni şaşırtıyorsunuz, Bay Holmes. Daha ne olsun ki?"

"Oluşturduğun senaryo vakadaki her noktayı aydınlatıyor mu?"
"Kesinlikle. Genç Neligan'ın, cinayetin işlendiği gün Brambletye Oteline yerleştiğini öğrendim. Golf oynamak maksadıyla geldiğini ifade etmiş. Odası zemindeydi ve istediği saatte rahatlıkla girip çıkabiliyordu. Söz konusu gecede Oduncu Sığınağı'na indi, Peter Carey'yi kulübesinde gördü. Onunla tartışmaya başladı ve zıpkını kaparak adamı öldürdü. Yaptığı şeyin dehşetinin farkına vararak kulübeden kaçtığı sırada da Peter Carey'yi sorgulamak maksadıyla yanında getirmiş olduğu defterini düşürdü. Hisse senetlerinin bazılarının yanına işaret konmuş olduğunu fark etmiş olabilirsiniz, diğerleri - ki çoğunluğu onlar oluşturuyordu - işa-retsizdi. İşaretli olanlar Londra piyasasında ortaya çıkmış olanlardı ve diğerleri büyük ihtimalle hâlâ Carey'nin elindeydi. Genç Neligan, kendi de anlattığı gibi, babasının adını temizlemek için onları istiyordu. Kaçışından sonra bir süre kulübeye yaklaşmaktan korktu; ama sonunda, ihtiyaç duyduğu bilgiyi bulmak amacıyla yine gitmek zorunda kaldı. Bu kadar basit işte - daha açık olabilir mi hiç?"
Holmes gülümseyerek kafasını hayır anlamında salladı.
"Bana kalırsa eksik bir tarafı var Hopkins ve bu, özünde imkânsız olduğudur. Bir zıpkını bir cesetten geçirmeyi denedin mi hiç? Hayır mı? A, beyefendi, böyle ayrıntıları atlamamalısın. Dostum Watson, bütün bir sabahımı
170
171
özellikle o işi denemek için harcadığımı size anlatabilir. Hiç kolay olmadığını; güçlü ve işleme alışkın bir kol gerektirdiğini söyleyebilirim. Söz konusu olan adamı öldüren darbe o kadar büyük bir güçle indirilmişti ki zıpkının ucu duvarı bile deldi. Tutukladığın o kansız cansız gencin bu denli korkunç bir şey yapabileceğini düşünmüyorsundur herhalde. Gecenin bir yarısı Kara Peter'la beraber rom içen adam o muydu acaba? İki gece öncesinde perdeye yansımış olan profil ona mı aitti? Hayır, hayır, Hopkins; aramamız gereken başka biri var - çok daha tehlikeli biri."
Holmes konuştukça Müfettişin yüzü karardı da karardı. Umutları ve başarıları teker teker suya düşüyordu; ama mücadele etmeden pes etmeye niyetli değildi.
"Neligan'ın o gece orada olduğu gerçeğini inkâr edemezsiniz, Bay Holmes. Defter bunu ispatlıyor. Siz onlarda ufak bir eksikliği göstermişseniz de bir jüriyi ikna etmeye yetecek kadar kanıt toplamış bulunuyorum. Hem sonra ben BENİM adamımı yakaladım; sizin korkunç adamınıza gelince, o nerede?"
"Zannedersem şu anda merdivenlerden çıkıyor olacak," dedi Holmes, büyük bir ciddiyetle. "Watson, tabancayı ulaşabileceğin bir yere koysan iyi olacak galiba." Ayağa kalktı ve yanındaki bir sehpaya üzeri yazılı bir kâğıt koydu.
"Evet, artık hazırız," dedi.
Dışarıdan kaba sesli birilerinin konuşmaları geliyordu ve Bayan Hudson birden kapıyı açıp, Kaptan Basil'i soran üç adamın geldiğini haber verdi.
"Onları teker teker içeri gönderin," dedi Holmes.
İçeri gelen ilk kişi, al yanaklı, beyaz favorili elma gibi yusyuvarlak bir adamdı. Holmes cebinden bir mektup çıkarmıştı.
"İsmin ne?" diye sordu.
"James Lancaster."
"Üzgünüm, Lancaster, ama yerimiz kalmadı. Burada,
172
buraya kadar gelerek girdiğiniz zahmeti karşılayacak yarım bir altın var. Buradaki odaya girip birkaç dakika beklemenizi rica edeceğim."
İkinci adam uzun ve inceydi. Düz saçlı, çökük yanaklı biriydi. İsmi Hugh Pattins'ti ve o da yarım altınıyla beraber birkaç dakika bekleme komutunu aldı. Gelen üçüncü adam, dikkate değer bir görüntüye sahipti. Bir buldoğunkine benzeyen korkunç suratı, birbirine karışmış saç ve sakalla çevrelenmişti ve koyu renkli gözleri, tiftik tiftik olmuş gür, uzun kaşların arkasında fırıl fırıl dönüyordu etrafına bakarken. Selam verdi ve bir denizci edasıyla durup kepini ellerinde çevirmeye başladı.
"İsmin?"
"Patrick Cairns."
"Zıpkıncı?"
"Evet, efendim. Yirmi altı yolculuk."

"Dundee'ye de gitmişsindir herhalde?"
"Evet efendim."
"Ve bir araştırma gemisinde görev almaya hazırsın?"
"Evet, efendim."
"Ne kadar istiyorsun?"
"Ayda sekiz sterlin."
"Hemen başlayabilir misin?"
"Sandığımı alır almaz."
"Kâğıtların yanında mı?"
"Evet, efendim." Cebinden yıpranmış, yağlanmış bir form defteri çıkardı. Holmes kâğıtlara bir göz atıp onları adama geri verdi.
"Tam aradığım adamsın," dedi. "Anlaşma şuradaki sehpada duruyor. Onu imzalar imzalamaz anlaşmış olacağız."
Denizci odadan geçerek kalemi eline aldı.
"Burayı mi imzalayacağım?" diye sordu, sehpanın üzerine eğilerek.
Holmes, kâğıda bakıyormuş gibi adamın omzunun

üzerinden eğildi ve iki elini denizcinin boynundan geçirdi.
"Evet, bu kadar," dedi.
Çelikten bir şeylerin birbirlerine çarptığını anlatan bir klik ve öfkeli bir boğanın gürlemesine benzer bir ses duydum. Gözümü açıp kapayana kadar Holmes'la denizci yerde yuvarlanmaya başlamıştı. Adam o kadar güçlüydü ki, Hopkins'le ben onu kurtarmak için hemen atılmasak, Holmes'un büyük bir ustalıkla bileklerine geçirmiş olduğu kelepçelere rağmen dostumu çok kısa bir sürede alt edecekti. Tabancanın soğuk ağzını şakağına dayadığımda ancak kavradı karşı koymasının hiçbir işe yaramayacağını. Ayak bileklerini bağladık ve mücadeleden sonra nefes nefese kalmış bir şekilde ayağa kalktık.
"Gerçekten özür dilemeliyim, Hopkins," dedi Sherlock Holmes; "Korkarım çırpılmış yumurtalarımız soğudu. Her neyse, kahvaltının geri kalanını yine de afiyetle yiyeceksin, öyle değil mi? Sonuçta vakayı mükemmel bir şekilde çözdüğünü düşününce..."
Stanley Hopkins küçük dilini yutmuş gib'i görünüyordu.
"Ne diyeceğimi bilemiyorum Bay Holmes," demeyi başardı sonunda, kıpkırmızı olmuş bir şekilde. "Sanırım en başından beri kendimi bir aptal durumuna düşürdüm. Hiç unutmamam gereken bir şeyi şimdi anlıyorum - siz usta ve ben de öğrenciyim. Şimdi, yaptıklarınız gördüğümde bile, bunları nasıl yaptığınızı, ya da ne anlama geldiklerini anlayamıyorum."
"Ee," dedi Holmes neşeyle. "Hepimiz deneyimler yaşayarak öğreniriz ve senin bu seferki dersin, her vakada bir alternatif olabileceğini görmezden gelmemen gerektiğiydi. Genç Neligan konusuna o kadar kaptırmıştın ki kendini, Patrick Cairns'ı, yani Peter Carey'nin gerçek katilini düşünmeye ayıracak tek bir saniyen bile yoktu."
Denizcinin kaba sesi konuşmamızı böldü.
"Bakın bayım," dedi, ''bu şekilde itilip kakılmaya bir
şey demiyorum, ama konuşurken her şeyin doğru ismini kullanmanızı isterim açıkçası. Siz benim Pete Carey'nin katili olduğumuz söylüyorsunuz; bense onu öldürdüğümü söylüyorum - arada büyük bir fark var bana kalırsa. Belki bana inanmıyorsunuzdur. Belki de size palavra sıktığımı filan düşünü-yorsunuzdur."
"Hiç de değil," dedi Holmes. "Söyleyeceklerini dinliyoruz."
"Kısa bir hikâyedir, ama Tanrı adına yemin ederim ki her kelimesi doğru. Ben Kara Peter'i tanırdım ve o, bıçağını çıkarınca ben de ona bir zıpkın fırlattım. Ya ben ya o olacaktı, bunu biliyorum. İşte öyle öldü. Siz isterseniz buna cinayet diyebilirsiniz. Fark etmez, Kara Peter'in bıçağını kalbimde hissetmektense boynumda bir iple ölmeyi tercih ederim."
"Bütün bunlar nasıl oldu?" diye sordu Holmes.
"Her şeyi en baştan anlatacağım. Ama daha kolay konuşabileyim diye önce beni biraz oturtsanız? Her şey '83'te başladı - o yılın Ağustosunda. Peter Carey Denizatı'nın kaptanıydı ve ben de geminin yedek zıpkıncısı. Buzluktan yeni çıkmıştık ve pruva rüzgârından başka, bir haftadır süren güney rüzgârları eşliğinde evimize dönüyorduk ki kuzeye sürüklenmiş küçük bir tekneye rastladık. Tek bir adam vardı teknede - denizcilikten hiçbir şey anlamayan bir kara adamı.

Mürettebatı teknenin batacağını sanmış ve filikaya atlayıp Norveç sahillerine gitmeye çalışmış. Herhalde hepsi boğulmuştu. Neyse, onu gemiye aldık, şu adamı yani ve kaptanla ikisi kamaraya kapanıp uzun uzun konuştu. Adamla beraber gemiye aldığımız bütün bagaj küçük metal bir kutuydu. Benim bildiğim kadarıyla ismi hiç söylenmedi ve gemideki ikinci gecesinde de ortadan kayboldu; öyle birdenbire - sanki hiç gelmemiş gibi. Konuşulanlara göre ya kendisini güverteden atmıştı ya da içinden geçtiğimiz fırtına yüzünden düşmüştü: Başına gerçekten nelerin geldiğini sadece tek bir kişi biliyordu ve o da bendim. Kendi gözlerimle kaptanımızın
174
175
onu gecenin bir yarısında denize attığını görmüştüm. Bu, Shetland'in ışıklarını görmeden iki gün önceydi.
"Neyse, ben bildiklerimi kendime sakladım ve arkasından ne çıkacağını görmek için bekledim. İskoçya'ya döndüğümüzde her şey unutuldu ve kimsenin aklına sorular sormak gelmedi. Bir yabancı kaza eseri ölmüştü işte, kimsenin burnunu sokacağı bir iş değildi. Peter Carey, bu olaydan kısa bir süre sonra denizciliği bıraktı ve ben onu bulana kadar aradan birkaç yıl geçti. Adamı denize atmış olmasının sebebinin o metal kutunun içindekiler olduğunu düşünmüştüm ve sonuçta çenemi kapalı tuttuğuma göre bana para vermesi gerektiğine karar verdim.
"Onu Londra'da görmüşlerdi. Bir denizci sayesinde nerede yaşadığını öğrendim ve eski kaptanımı köşeye sıkıştırmak maksadıyla onu bir ziyaret edeyim dedim. İlk gece gayet makul davrandı; beni hayatımın sonuna kadar denizlerden kurtaracak bir miktar vermeye hazırdı. Her şeyi iki gece sonra ayarlayacaktık. O gece yanına gittiğimde zilzurna sarhoş ve çok sinirli bir durumdaydı. Oturup içtik ve eski günlerimi yad ettik, ama ne kadar içersek, suratındaki ifadeyi de o kadar az beğeniyordum. Duvardaki zıpkına dikkat ettim - gece bitmeden ona ihtiyacımın olabileceğini düşündüm. Kara Peter sonunda bana patladı; küfretmeye, bağırmaya başladı. Gözlerinden cinayet okunurken elindeki sustalısını bana doğru sallıyordu. Fakat onu daha kınından bile çıkaramadan zıpkınla saldırıya geçtim. Yüce Tanrım! Nasıl bir çığlıktı o; inanın bana, artık uyku uyuyamıyorum, gözlerimi kapadığım anda yüzünü görüyorum! Kanları etrafımda fışkırırken orada öylece durup bekledim; ama etraf sessizdi. Cesaretimi tekrar toplayıp etrafıma bakındım ve işte orada, raflardan birinde duruyordu metal kutu. Peter Carey'nin onun üzerindeki hakkı neydiyse benim de o kadar hakkım vardı, onu yanıma alıp kulübeden çıktım ama giderken bir aptal gibi tütün-torbamı masada unutmuşum.
176
"Şimdi bütün hikâyenin en garip kısmına geliyorum. Daha kapıdan dışarı adımımı atmıştım ki birinin geldiğini duydum ve hemen çalıların arasına saklandım. Patikadan aşağı bir adam geliyordu. Kulübeye girdi, sanki hayalet görmüş gibi çığlık çığlığa bağırdı, sonra da gözden kaybolana kadar bütün gücüyle koşarak uzaklaştı. Kim olduğunu, ne için geldiğini kesinlikle bilmiyorum. Bana gelince, ben on mil yürüdükten sonra Turnbridge Wells'te bir trene atlayıp Londra'ya geldim.
"Neyse, kutunun içindekilere baktığımda para olmadığını fark ettim, satmaya cesaret edemeyeceğim kâğıtlardan başka bir şey yoktu içinde. Kara Peter'i elimden kaçırmıştım ve cebimde beş kuruşsuz Londra'nın ortasındaydım. Yapabileceğim tek şey işime devam etmekti. Zıpkıncılar ve yüksek maaşla ilgili şu ilanları gördüm ve gemiciler acentesine gittiğimde de beni buraya yolladılar. İşte, bütün bildiklerim bu kadardır, ve size tekrar söylüyorum, Black Peter'i öldürdüysem bile kanunların bana teşekkür etmesi gerek, çünkü onları kenevir bir ipin masrafından kurtardım."
"Her şey gayet açık bu durumda," dedi Holmes, ayağa kalkıp piposunu yakarak. "Hopkins, sanırım tutukluyu güvenli bir yere götürmenin zamanı geldi. Bu oda bir hücre olarak iyi bir yer değil ve Bay Patrick Cairns halımızda fazlasıyla büyük bir yer kaplıyor."
"Bay Holmes," dedi Hopkins, "Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. Gerçi olayı nasıl çözdüğünüzü hâlâ anlayabilmiş değilim ya."
"Çok basit - en başından doğru ipucunu elde etme şansına sahip olmakla. Tabii şu defterden haberdar olmuş olsam belki ben de senin gibi yanlış yola sapabilirdim. Benim duyduğum her şey ise beni aynı yöne götürüyordu. Zıpkını kullananın

inanılmaz kuvveti ve onu kullanmadaki ustalığı, rom içilmiş olması, fok derisinden tütün kesesi; unutmayın, içinde sert bir çeşit tütün vardı - bütün bunlar bir denizciyi işaret
177

ediyordu, üstelik balina avcılığı yapmış bir denizciye. Kesenin içinde yazılı olan 'P. C harflerinin tamamen tesadüfi olduğundan, Peter Carey'nin kesesi olmadığından emindim. Çok ender pipo içen biri olmasının yanı sıra kulübesinde bir pipo bulunmadı. Hatırlarsanız kulübede viski ya da brendi olup olmadığını sormuştum. Olduğunu, ama onlardan içilmemiş olduğunu ifade etmiştiniz. Sizce denizci olmayan kaç kişi viski gibi güzel bir şey içmek varken rom içer? Evet, aradığımız katilin bir denizci olduğundan emindim."
"Peki ama onu nasıl buldunuz?"
"Saygıdeğer Beyefendi, artık her %€y çok^icolaydı. Madem bir denizciydi, sadece ve sadec^ Denizcttı'nda çalışmış biri olabilirdi. Öğrendiğim kadarıyla Kara Peter başka hiçbir gemiyle yolculuk etmemişti. Üç gün boyunca Dun-dee'ye telgraf üzerine telgraf çektim ve sonunda 1883 'te Denizatı'nda çalışmış olan herkesin bir listesini elde etmeyi başardım. Zıpkıncıların arasında Patrick Cairns'i bulduğumda araştırmam sonuna yaklaşıyordu. Adamın büyük bir ihtimalle Londra'da olacağını ve ülkeyi bir süreliğine terk etmek isteyeceğini düşündüm. Bunun üzerine bir iki günümü limanda geçirip Arktiğe yapılacak bir yolculuk için adam aradığımı etrafa yaydım ve Kaptan Basil'in emrinde çalışmak isteyen zıpkıncılar için cazip tekliflerde bulundum - sonuç ortada!"
"Olağanüstü!" diye bağırdı Hopkins. "Harika!"
"Genç Neligan'ı mümkün olduğu kadar çabuk bırakmalısınız," diye konuştu Holmes. "İtiraf etmeliyim ki ona bir özür borçlu olduğunuzu düşünüyorum. Her ne kadar Peter Carey'nin sattığı hisse senetleri sonsuza kadar kaybedilmişse de olayda bahsedilen o metal kutu Neligan'a iade edilmelidir. Arabanız aşağıda, Hopkins, artık adamınızı götürebilirsiniz. Mahkemede bana ihtiyacın olursa Watson'la birlikte Norveç'te bir yerlerde olacağım - ayrıntıları sonra anlatırım."
-vn-
CHARLES AUGUSTUS MILVERTON VAKASI
Size şimdi aktaracağım olayların üzerinden yıllar geçtiyse de, onlardan üstü kapalı bir şekilde bile bahsetmek kendimi kötü hissetmeme sebep oluyor. Uzun bir zaman boyunca gerçekleri insanlara açıklamak, bilgileri halka sunmak imkânsızdı; ama olaydaki kilit isim artık insan kanunlarınca dokunulmaz hale geldi ve hikâye, gerekli konular gizli tutulduğu sürece kimseyi kırmadan, üzmeden anlatıla-bilir. Olay, Bay Sherlock Holmes için de benim için de inanılmaz büyük bir tecrübeydi. Okuyucu, olayın tarihini ya da gerçek olayın ne olduğunu bulmaya yarayacak bazı detayları saklı tutmayı seçtiğim için beni affetmelidir.
Dondurucu bir kış akşamıydı, Holmes'la beraber akşam yürüyüşlerimizden birine çıkmıştık ve saat altı civarında da döndük. Holmes'un lambayı yakmasıyla beraber masanın
178
179
üzerinde duran bir kart çarptı gözümüze. Karta bir göz attı ve iğrenti belirten bir sesle yine yere fırlattı. Kartı alıp okudum:
CHARLES AUGUSTUS MİLVERTON,
KOMİSYONCU.
APPLEDORE TOWERS, HAMPSTEAD.
"Kim bu?" diye sordum.
"Londra'da bulup bulabileceğin en berbat adam," diye cevap verdi Holmes, koltuğuna oturup ayaklarını ateşe doğru uzatırken. "Kartın arkasında bir şey yazıyor mu?"
Arkasını çevirdim.
"Saat 6.30'da uğrayacağım - C.A.M." diye okudum.
"Hm! Neredeyse gelir. Watson, hayvanat bahçesinde yılanların karşısında durup, kem bakışlı, tiksindirici, dümdüz kafaları olan o kaygan, zehirli yaratıkları izlediğinde ürpertiyle karışık bir tiksinme hisseder misin? Her neyse, Milverton'un bende uyandırdığı his budur işte. Mesleki hayatım boyunca en azından elli katille uğraşmışımdır, ama içlerinden en berbatları bile bu adama

karşı duyduğum tiksintiyi uyandırmadı bende. Ne var ki onunla iş yapmaktan başka çarem yok - evet, bu doğru, benim davetim üzerine geliyor buraya!"
"Peki ama kimdir bu adam?"
"Sana anlatacağım Watson. O bütün şantajcıların üstadıdır. Sırrını ya da ününü Milverton'un eline kaptıran adamın, daha da çok kadının tanrı yardımcısı olsun. Güler bir yüz ve taştan bir kalple onları sıktıkça sıkar, iliklerini kurutana, geriye tek bir damla kalmaymcaya kadar da elinden bırakmaz. Adam kendi açısından bir dahi aslında, daha iyi bir alana yönelmiş olsa adından söz ettirecek biridir. Neyse, yöntemi şöyle: etrafa, varlıklı ve ünlü insanların şereflerini tehdit edecek mektuplara, karşılık çok yüksek miktarda paralar ödemeye hazır olduğunu yayıyor. İstediği bilgileri, sadece hain uşaklardan, hizmetçilerden değil, saf kadınların güvenini

hatta sevgisini kazanmış kibar serserilerden de sürekli bir bilgi akışı var. Cimrilik yapmaz hiç. Güvenli kaynaklardan, iki satırlık bir not için bir haberciye yedi yüz sterlin ödediğini ve bunun sonucunda soylu bir aileyi iflasa soktuğunu duydum. Ortalıkta neler dönüyorsa Milverton hepsini öğrenir. Bu büyük şehirde yüzlerce insan vardır ki onun ismini duydukları anda bayılacak gibi olurlar. Bir sonraki kurbanının kim olacağını önceden bilmek mümkün değil, çünkü ağzından tek bir kelime alınmayacak kadar zengin ve kurnazdır. Kozlarını yıllar boyu saklar, en kazançlı olacağını bildiği anda da hepsini ortaya sürer. Londra'daki en berbat adam olduğunu söylemiştim, ama sinirli bir anında, sevgilisini bu adamın ellerine teslim eden serseriyi onunla kıyaslamak mümkün müdür sorarım sana? Onu seven, ona güvenen birini, zaten dolup taşan para keselerini daha da doldurmak için boş zamanını insanlara işkence etmeye, sinirlerini yıpratmaya adamış bir adama veren insan daha kötü değil midir?"
Dostumun, bu kadar yoğun duygularla konuştuğunu pek ender duymuşumdur.
"Fakat," diye konuştum şaşırmış bir halde, "adamı tutuklamak mümkün olmalı, öyle değil mi?"
"Teknik açıdan soruyorsan - hiç kuşkum yok, ama pratikte mümkün olmadığını söyleyebilirim. Bir kadın düşün mesela, adamın birkaç aylığına hapse girmesini sağlamakla kendi hayatını mutlak bir mahvoluşa sürüklemiş olacağına göre eline ne geçecek? Kurbanlarının elleri kolları bağlı, hiçbir şey yapmaya cesaret edemiyorlar. Bir gün tamamıyla masum bir insana şantaj yapacak olsa, işte o zaman elimize düşmüş olur; ama adam Şeytanın ta kendisi. Hayır, hayır; onunla savaşmanın başka bir yolunu bulmak zorundayız."
"Peki bugün buraya gelmesinin sebebi nedir?"
"Çünkü şanlı şöhretli bir kişi, yürekler acısı vakasıyla bana başvurmuş bulunuyor. Leydi Eva Brackwell'den başkası değil bu - geçen sezon sosyeteye tanıtılan en güzel

İl -
genç hanımefendiydi ve on beş gün içinde Dovercourt Kontuyla evlenmesi bekleniyor. Bizim şeytan, genç, parasız bir beyefendiye yazılmış bazı ihtiyatsız — ihtiyatsız Watson, daha kötü bir şey değil - mektupları ele geçirmiş bulunuyor. Evlilik planlarını suya düşürmeye yeteceklerdir. Milverton, büyük bir miktar para almadığı takdirde mektupları Konta gönderecek. Onunla buluşma görevi bana verilmiş bulunuyor - şartları mümkün olduğu kadar iyi bir hale getirmek için."
Dostum cümlesini tamamlamıştı ki aşağıdaki sokakta nal sesleri eşliğinde bir arabanın geldiğini duyduk. Camdan baktığımda önüne bir çift atın koşulmuş olduğu, parlak lambaları, arabanın kestane tahtalarının üzerinde pırıl pırıl parıldadığı haşmetli bir araba gördüm. Kapısı bir uşak tarafından açıldı ve kaba bir palto giymiş, kısa boylu, şişman bir adam indi arabadan. Bir dakika kadar sonra odamızdaydı.
Charkes Augustus Milverton, büyük, entelektüel bir kafası, yuvarlak, toplu, sakalsız bir yüzü, hiç silinmeyecek-miş gibi görünen donuk bir gülümseme ve altın kaplamalı büyük gözlüklerin ardından parlayan gri renkli uyanık gözleri olan ellisinde bir adamdı. Görünüşünde, Bay Pickwick' in yardımseverliğini anımsatan bir şey vardıysa da bu, donuk gülümsemesindeki samimiyetsizliğin, meraklı, delici bakışlarının pırıltısının yok ettiği bir izlenimdi. Sesinin de

en az dış görünüşü kadar hoş ve aldatıcı olduğuna, elini uzatmış bir şekilde bize yaklaşıp, ilk gelişinde bizi kaçırdığı için ne kadar üzgün olduğuna dair bir şeyler mırıldanırken tanık olmuş oldum. Holmes, adamın uzatmış olduğu eli görmezden gelip taştan bir ifadeyle yüzüne baktı. Milverton'un gülümsemesi genişledi; omuzlarını silkti, paltosunu çıkarıp onu büyük bir dikkatle bir sandalyenin arkasına astı, sonra da oturdu.
"Bu beyefendi?" diye sordu, bana doğru bir hareket yaparak. "Ağzı sıkı mıdır? Burada olması doğru mu?"
"Dr. Watson, dostum ve ortağımdır."
"Çok güzel Bay Holmes. Sadece müvekkiliniz öyle istedi diye itiraz ettim. Takdir edersiniz ki durum çok hassas..."
"Dr. Watson olanları zaten biliyor."
"O halde işimize bakabiliriz. Leydi Eva adına hareket ettiğinizi söylediniz. Şartlarımı kabul etmeniz konusunda size yetki verdi mi acaba?"
"Şartların nelerdir?"
"Yedi bin sterlin."
"Ya alternatif olarak ne sunuyorsunuz?"
"Sevgili Holmes, bu konuda konuşmak bana çok acı veriyor; ama para 14'üne kadar ödenmezse 18'inde herhangi bir evlilik töreni olmayacak." Katlanılmaz gülümsemesi her zamankinden daha genişti şimdi.
Holmes bir süre sessizce düşündü.
"Bana kalırsa," dedi sonunda, "durumu biraz fazla abartıyorsun. Doğal olarak söz konusu mektupların içerikleri konusunda haberdarım. Müvekkilim mutlaka tavsiyeme uyacaktır. Bütün hikâyeyi müstakbel kocasına anlatıp onun merhametine güvenmesini isteyeceğim."
Milverton kıs kıs güldü.
"Kontu tanımadığınız açıkça belli oluyor," dedi.
Holmes'un yüzündeki şaşkın ifadeden, bunun doğru olduğunu görebiliyordum.
"Mektuplarda bu kadar zararlı olan ne var ki?" diye sordu.
"Coşkunlar - çok coşkun," diye cevap verdi Milverton. "Hanımefendi son derece tatlı bir mektup arkadaşıymış. Ama sizi temin ederim ki Dovercourt Kontu bunu hoş görecek son kişidir. Her neyse, sizin fikriniz başka olduğuna göre durumu olduğu gibi bırakacağız. Bu bir iş meselesinden başka bir şey değil. Müvekkiliniz için en iyisinin bu mektupların Kontun eline geçmesi olduğunu düşünüyorsanız, onları geri almak için bu kadar büyük bir miktar parayı ödeyecek

kadar aptal değilsinizdir." Cümlesini bitirdiği anda ayağa kalktı ve paltosunu aldı.
Holmes'un yüzü, sinirinden kül gibi olmuştu.
"Bekleyin biraz," dedi. "Çok hızlı karar veriyorsunuz. Pek tabii ki bu kadar hassas bir konuda bir skandalin çıkmasını önlemek için elimizden gelen her şeyi yapacağız."
Milverton tekrar yerine oturdu.
"Olayı bu şekilde göreceğinizden emindim zaten," dedi, kendinden memnun bir sesle.
"Fakat şunu unutmamalısınız ki," diye devam etti Holmes, "Leydi Eva zengin değil. İki bin sterlinin bile kaynaklarını tamamen tüketeceği konusunda size garanti veriyorum - sizin söylediğiniz miktarı karşılamasıysa kesinlikle imkânsız. Bütün bunlara dayanarak şartlarınızı biraz daha hafifletmeniz ve şimdi teklif edeceğim fiyata karşılık mektupları geri getirmeniz için size yalvarıyorum - zaten bundan daha yüksek bir miktar alamayacağınızı da hatırlatmalıyım."
"Milverton'un gülümsemesi yine genişlerken adam neşeyle gözlerini kırpıştırdı.
"Hanımefendinin kaynaklarıyla ilgili söylediklerinin doğru olduğunun farkındayım, bay Holmes," dedi. "Fakat şunu da kabul etmelisiniz ki bir Hanımefendinin evliliği, dostlarıyla akrabalarının onun için bir şeyler yapması açısından çok uygun bir zamandır. Uygun bir düğün hediyesi konusunda bazı kararsızlıklar çekiyor olabilirler. Bırakın da onları, bu küçük mektup tomarının, Londra'nın tüm ışıkları ve gümüş tabaklarından daha büyük bir neşe kaynağı olduğu konusunda ikna edeyim."

"Bu imkânsız," dedi Holmes.
"Hay Allah, ne yazık!" diye bağırdı Milverton, büyük bir defter çıkararak. "Hiçbir şey yapmamak yönünde verilen tavsiyelerin çok yanış olduğunu düşünmeden edemiyorum bir türlü. Bakın!" Üzerinde bir ailenin nişanının göründüğü küçük bir zarf kaldırdı havaya. "Bunun sahibesi - ah, belki de
184
kime ait olduğunu söylemeyi yarın sabaha kadar bırakmalıyım. Tabii o zamana kadar kadının kocasının eline ulaşmış olacak, ama ne yapalım. Üstelik bütün bunlar, kadın elmaslarını sahteleriyle değiştirirse elde edebileceği ufak bir miktar parayı ödemeyi reddettiği için oluyor. Öyle yazık ki! Neyse, ünlü Bayan Miles ve Albay Dorking'in ansızın bozulan nişanlarını hatırlar mısınız? Düğünden yalnızca iki gün önce, düğünün olmayacağına dair Sabah Postası'na bir ilan vermişlerdi. Peki niçin? İnanılması güç, ama bin iki yüz sterlin gibi ufak bir miktar bütün faciayı önlemeye yetebilirdi. Çok acıklı, değil mi? Ve şimdi de sizi, mantıklı bir adam olan sizi, şartlar hakkında saçmalarken dinliyorum... üstelik müvekkilinizin onuru söz konusuyken - beni şaşırtıyorsunuz Bay Holmes!"
"Söylediklerim gerçek," diye cevap verdi Holmes. "İstediğiniz miktarı bulmanın hiçbir yolu yok. Eminim ki kadının hayatını mahvetmektense, size teklif edeceğim miktarı almak çıkarlarınıza daha uygun düşecektir, öyle değil mi?"
"İşte tam o noktada yanılıyorsunuz Bay Holmes. Boyun eğmeyip mektupları göndermek uzun vadece çok daha işime yarayacak bir şeydir. Şu anda olgulaşmakta olan sekiz, on benzer vaka var elimde. Leydi Eva'yı benzettiğim yayılırsa, yeni kurbanlarım beni çok daha cömert karşılayacaklardır. Anlıyor musunuz?"
Holmes sandalyesinden fırladı.
"Arkasına geç Watson! Dışarı çıkmasına izin verme! Evet beyefendi, şu defterinizin içeriklerine yakından bakmak isterim."
Milverton bir fare kadar hızlı hareket ederek odanın yan tarafına kaçmış, şimdi sırtını duvara yaslayıp bize bakıyordu.
"Bay Holmes, Bay Holmes," dedi, paltosunun önünü bize doğru çevirip iç ceplerinden birinden çıkmış büyük bir
185
tabancayı göstererek. "Saçma bir harekette bulunacağınızı tahmin etmiştim. Bu, başıma o kadar sık gelen bir şey ki; hiçbir yararı da olmadı şimdiye kadar. Sizi temin ederim ki baştan aşağı silahlıyım ve kanunların beni destekleyeceğini bildiğim için silahlarımı kullanma konusunda hiç çekinmem. Şunu da söyleyeyim ki mektupları bir defterin içinde buraya getirmiş olacağım konusunda kesinlikle yanıldınız. O kadar aptalca bir şeyi asla yapmam. Neyse baylar, bu akşam halletmem gereken bir ya da iki görüşmem daha var ve bildiğiniz gibi Hampstead'e uzun bir yol var." İleri doğru bir adım atıp elini paltosundaki silahın üzerine koydu ve kapıya yöneldi. Ben sandalyelerden birini kaldırdım, ama Holmes kafasını sallayınca onu tekrar yerine koydum. Milverton, selam verip bize gülümserken gözünü kırptı ve bir çırpıda kapının dışm-daydı. Çok geçmeden araba kapısının hızla kapanışını ve u-zaklaşırken tekerleklerin yolda çıkardığı sesler ulaştı kulağımıza.
Holmes, ellerini ceplerine gömmüş bir halde ateşin önünde hareketsizce oturuyordu, kafası göğsüne düşmüş, gözlerini parlayan korlara kilitlemişti. Tam yarım saat boyunca sessiz ve hareketsizdi. Sonra, kararını vermiş bir adam edasıyla birden ayağa fırlayıp yatak odasına girdi ve çok geçmeden hafifçe topal, keçisakallı genç bir işçi, sokağa çıkmadan önce kil piposunu yakıyordu yanımda. "Bir süre sonra dönerim Watson," dedi ve gecenin karanlığında kayboldu. Charles Augustus Milverton'a karşı savaş açtığını anlamıştım tabii; ama savaşın almak zorunda kalacağı hal aklımın ucundan bile geçmiyordu o anda.
Holmes, sonraki birkaç gün boyunca o kıyafetinin içinde gidip geldi, ama çoğunlukla Hampstead'da olduğunun ve bu zamanını boşa harcamadığının haricinde ne yaptığıyla ilgili en ufak bir fikrim dahi yoktu. Sonunda, şiddetli bir rüzgârın pencereleri sarstığı soğuk bir gecede, Holmes son yolculuğundan da dönüp normal kılığına geçti, ardından
ateşin karşısında oturup ona özgü o sessiz, içe dönük şekilde neşeyle gülmeye başladı.
"Benim evlenme meraklısı bir adam olduğumu düşünmezsin, değil mi Watson?"
"Hayır, kesinlikle düşünmem!"

"Öyleyse nişanlandığımı duymak seni şaşırtacaktır."
"Sevgili dostum! Tebrik eder..."
"Milverton'un hizmetçisiyle."
"Aman tanrım, Holmes!"
"Bilgiye ihtiyacım vardı Watson."
"Bu sefer çok ileri gitmedin mi ama?"
"Son derece gerekli bir adımdı. Mesleğimde yükselmekte olan bir tesisatçıyım, adım Escott. Kızı her gece dolaşmaya çıkardım, onunla konuşup durdum. Ah, konuşmalarımızı bir duy saydın! Her neyse, istediğim her şeyi elde ettim. Milverton'un evini avucumun içi gibi biliyorum artık."
"Fakat kız ne olacak Holmes?"
Omuzlarını silkti.
"Çaresi yok, sevgili Watson. Masada böyle bir bahis varken kâğıtlarını elinden gelen en iyi şekilde oynamalısın. Her neyse, sevinerek şunu söyleyebilirim ki, ben sırtımı döner dönmez kızın kalbine girip beni unutturacak bir rakibim var. Ah, ne olağanüstü bir gece!"
"Bu havadan hoşlandığını mı söylüyorsun?"
"İşimi kolaylaştıracaktır. Watson, bu gece Milverton' un evini soymak niyetindeyim."
Birden nefes alamadığımı, çok sakin bir kararlılıkla yavaşça söylenmiş o kelimeler karşısında buz kesildiğimi hissettim. Nasıl ki gece çakan bir şimşek bir anda her tarafı aydınlatıp gözler önüne seriyorsa, ben de bir saniyede böyle bir olayın varabileceği sonuçlarının hepsini görür gibi oldum - Holmes'u bulmaları, yakalamaları, mükemmel bir kariyerin, tamiri mümkün olmayan yanlışlar ve utançla bitmesi, dostumun kendi kaderinin de o mide bulandırıcı Milverton'un merhametine kalması.
li;
186
187
"Tanrı aşkına, Holmes, sen ne yaptığını biliyor musun?" diye atıldım endişeyle.
"Sevgili Watson, her şeyi hesaba kattım. Hiçbir zaman gereğinden aceleci ya da düşüncesiz olmadığımı biliyorsun ve başka herhangi bir çıkar yolu olsaydı bu denli faaliyet içerikli, tehlikeli bir adımı atmazdım. Duruma dürüstçe bakalım, olur mu. Eminim ki teknik olarak bir suç olsa da hareketimin ahlaksal açıdan doğru olduğunu sen de kabul ediyorsundur. Milverton'un evini soymak, onun defterini almaktan ibaret bir hareket - onu en son gördüğünde yapmak için bana yardım etmeye hazır olduğun bir hareketti bu."
Söylediklerini aklımda tarttım.
"Evet," dedim; "hedefimiz, yasadışı bir şey için kullanılan objelerden başka bir şey almak olmadığı sürece ahlâki açıdan doğru olduğu söylenebilir."
"Kesinlikle. Ahlâki açıdan doğru olduğuna göre de sadece kişisel olarak atıldığım riski düşünmek kalıyor geriye. Bir hanımefendi onun yardımına son derece muhtaçken, bir beyefendinin sadece kendisini düşünmesi hiç hoş olmaz, değil mi!"
"Ama öyle yanlış anlaşılabilecek bir konumda olacaksın ki."
"Ee, riskin bir parçası da bu. Peşinde olduğum şu mektupları almamın başka hiçbir yolu yok. Şanssız bayan o kadar paraya sahip değil ve açılabileceği hiç kimse de yok etrafında. Yarın anlaşma yapması için son gün ve sonuçta biz o mektupları bu gece geri almak konusunda başarısız olursak, malûm iblisimiz sözünde durup hanımefendinin hayatını yerle bir edecektir. Yani şu anda ya müşterimi kendi kaderine terk edecek, ya da bu son kartımı da oynayacağım. Aramızda kalsın Watson, ama bu, Milverton denen o alçakla aramda bir düello olacak. Senin de o gün gördüğün gibi, ilk hamlede avantajlar onun tarafındaydı; ama kendime olan saygım ve ünüm söz konusu olduğu için sonuna kadar savaşmaya kararlıyım."
188
"Peki, bunlardan hoşlanmadığım kesin; ama sanırım böyle olması gerekiyor," diye cevap verdim. "Kaçta başlıyoruz?"
"Sen geliniyorsun!"
"Öyleyse sen de gitmiyorsun," dedim kararlılıkla. "Onurum üzerine yemin ederim ki - ve böyle bir yemini bozduğum hiç görülmemiştir - beni de bu maceraya ortak

etmezsen, bir araba çağırdığım gibi soluğu polis istasyonunda alır, hiç tereddüt etmeden seni ele veririm."
"Bana yardımın dokunamaz."
"Nereden biliyorsun ki? Neler olacağını önceden bilmenin hiçbir yolu yok. Her neyse, ben kararımı verdim. Senin dışında başka insanların da şerefleri vardır, hatta göz kulak olunması gereken ünleri de!"
Holmes o ana kadar sinirli görünmüştü, ama şimdi yüzü aydınlandı ve omzumu sıvazladı.
"Peki, peki sevgili dostum, dediğin gibi olsun. Birkaç yıldır seninle aynı evi paylaşıyoruz ve doğrusunu söylemek gerekirse, işimiz aynı hücreyi paylaşmamızla biterse oldukça eğlenceli bir durum olur. Biliyor musun Watson, her zaman randımanlı bir suçlu olabileceğimi düşünmüş olduğumu sana itiraf etmekte bir sakınca görmüyorum. Bu, o yönde hayatımda karşıma çıkacak en büyük şanstır. Bak burada ne var!" Holmes, çekmecenin birinden deriden bir kutu çıkardı ve onu açarak, bir sürü parlak aleti serdi gözlerimin önüne. "Bu, nikel kaplı bir levye, elmas başlı cam kesicisi, uydurulabilen anahtarlar ve uygarlığın gerektirdiği her türlü modern gelişmeyi içeren son teknolojinin, bir numaralı hırsızlık setidir. Ayrıca karanlık fenerim de var. Evet, her şey hazır. Sessiz ayakkabıların var mı Watson?"
"Lastikli tenis ayakkabılarım var."
"Mükemmel. Peki bir maske?"
"Siyah ipekten bir tane yapabilirim herhalde."
"Gördüğüm kadarıyla böyle bir şeye doğuştan güçlü
189
bir eğilimin var. Çok iyi; iki tane maske yap. Başlamadan önce soğuk bir şeyler atıştıracağız. Saat şu anda dokuz buçuk. Saat on birde Row Kilisesinin orada olacak şekilde çıkacağız. Oradan Appledore Towers'a kadar on beş dakikalık bir yürüyüş mesafesi var. Gece yarısından önce işimize başlamış oluruz. Milverton'un uykusu çok ağırdır ve hiç aksatmadan on buçukta odasına çekilir. Şansımız yaver giderse, ikiden önce buraya dönmüş oluruz - tabii yanımızda Bayan Eva'nın mektuplarıyla!"
Holmes'la beraber, evlerine dönen iki tiyatrocu izleyicisi olduğumuzu düşündürtecek şekilde akşam kıyafetlerimizi giyindik. Oxford Caddesinde bir araba tutup Hamp-stead'daki bir adresi verdik. Vardığımızda, yolculuğun ücretini ödedik ve paltolarımızı sonuna kadar iliklemiş bir halde - çünkü çok soğuktu ve rüzgâr doğrudan iliklerimize kadar işliyor gibiydi - fundalığın kenarından yürümeye başladık.
"Çok özenli bir çalışma gerektiren bir iş bu," dedi Holmes. "Söz konusu dokümanlar adamın çalışma odasındaki bir kasada saklı tutuluyor ve bu oda da doğrudan onun yatak odasına bağlı. Neyse ki zengin olan bütün kısa boylu şişman adamlar gibi, Milverton'un da uykusu çok ağır. Agatha - yani nişanlım - efendiyi uyandırmanın imkânsızlığının hizmetçiler arasında espri konusu olduğunu söylüyor. Milverton'un, çok çalışkan bir sekreteri var ki bütün gününü çalışma odasında geçiriyor. Gece gelmemizin sebebi o. Sonra bir de bahçede özgürce dolaşabilen canavar bir köpeği var. Son iki gecedir geç saatte Agatha'yla buluştum ve o rahat dolaşabileyim diye köpeği bir yere kilitliyor. İşte ev şurası, kendi topraklarında duran şu büyük ev. Bahçe kapısından geçelim - şimdi de sağa, defnelerin arasından gidelim. Sanırım maskelerimizi takmanın zamanı geldi. Gördüğün gibi tek bir pencerede bile ışık yok; şimdilik her şey mükemmel gidiyor."
Siyah ipekten yüz maskelerimizle Londra'nın en azılı
M90
suçluları haline geldik ve parmak uçlarımızda, karanlıkta sessizce bekleyen eve doğru ilerlemeye başladık. Bir sürü pencerenin yanı sıra iki kapının çevrelediği kiremitten bir veranda uzanıyordu evin bir yanından.
"İşte şurası adamın yatak odası," diye fısıldadı Holmes. "Buradaki kapı doğrudan çalışma odasına açılıyor ve aslında çok işimize yarardı. Ama hem kilitli hem sürgülü olduğu için, oradan içeri girmeye kalktığımız takdirde bütün ev halkını uyandıracak kadar ses çıkarırız. Gel, buradan köşeyi dönelim. Misafir odalarından birine açılan bir sera var burada."

Seranın kapısı kilitliydi, ama Holmes camda yuvarlak bir delik açarak anahtarı içeriden çevirdi. Bir saniye sonra kapıyı arkamızdan kapatmıştı ve artık kanunların gözünde iki suçludan başka bir şey değildik. Seranın yoğun, sıcak havası ve egzotik bitkilerin boğucu kokusu gırtlağımıza yapıştı. Holmes, karanlıkta elimi yakaladı ve dalları yüzümüze çarpan çalıların durduğu birkaç masanın arasından hızla ilerledik. Karanlıkta görmek konusunda inanılmaz bir becerisi vardı; özenle geliştirmiş olduğu bir yetenek. Hâlâ elimi tutarak bir kapı açtı ve kısa bir süre önce bir puronun içilmiş olduğu büyük bir odada bulunduğumuza dair belli belirsiz bir duyguya kapıldım. Holmes, mobilyaların arasından yolunu buldu, başka bir kapıyı açıp onu da arkamızdan kapattı. Elimi uzattığımda yanımdaki duvarda bir sürü paltonun asılı olduğunu hissettim ve bir holde olduğumuzu anladım. Onu da geçtikten sonra Holmes çok sessiz bir şekilde hareket ederek sağımızda bulunan başka bir kapıyı açtı. Birdenbire üzerimize bir şey koşunca yüreğim ağzıma geldi - sadece bir kedi olduğunu anladığımda neredeyse gülmeye başlayacaktım. Bu yeni odadaki şömine yanıyordu ve burası da puro kokuyordu. Holmes parmaklarının ucunda içeri girdi, benim gelmemi bekledi, sonra da kapıyı yavaşça kapadı. Artık Milverton'un çalışma odasındaydık ve karşımızdaki duvarda

bulunan bir portiere, adamın yatak odasının girişini gösteriyordu. Ateş güzelce yanıyor^ odayı aydınlatıyordu. Kapının yanında bir ışık düğmesinin parıldadığını gördüm, ama ışık yakmak güvenli olsaydı bile, kesinlikle gereksizdi. Şöminenin bir tarafında, dışarıdayken gördüğümüz pencereyi örten kalın bir perde vardı ve diğer tarafında da verandaya açılan kapı. Odanın ortasında, parlak kırmızı deriden döner koltuğuyla bir çalışma masası duruyordu. Onun hemen karşısın-daysa, rafında mermerden bir Athene büstünün durduğu bir kitaplık, kitaplıkla diğer duvarın arasında da ateşte parlayan pirinç düğmeleriyle yeşil bir kasa duruyordu. Holmes kasanın yanma gidip nasıl bir şey olduğuna baktı. Ardından emekleyerek yatak odasının kapısına gitti ve kafasını eğmiş bir şekilde durup pür dikkatle dinledi. İçeriden ses gelmedi. Bu sırada ben de kaçışımızı kolaylaştırmanın iyi olacağını düşünerek verandaya açılan kapıyı incelemeye gitmiştim ve adeta afallayarak, ne kilitli ne de sürgülü olduğunu fark ettim! Holmes'un koluna dokunarak maskeli yüzünü bana çevirmesini sağladım. Kapıyı görünce irkildi, besbelli ki o da benim kadar şaşırmıştı bu işe.

"Bundan hoşlanmadım," diye fısıldadı, kulağıma eğilerek. "Neler döndüğünü pek anlayamıyorum. Her neyse, kaybedecek bir saniyemiz bile yok."

"Yapabileceğim bir şey var mı?"

"Evet, kapının yanında dur; birinin dışarıdan geldiğini duyarsan içeriden sürgüle, biz geldiğimiz yoldan döneriz. Diğer taraftan gelirlerse de bu kapıdan çıkarız; yani işimiz bitmişse, yoksa şuradaki perdelerin arkasına da saklanabiliriz. Anladın mı?"

Başımı evet anlamında sallayıp kapının yanındaki nöbetime başladım. İlk korkum geçmişti ve artık, kanunlara karşı koymayıp onları koruduğumuzda hissettiğim bütün heyecanlardan çok daha büyük bir heyecanın tadına varı-yordum. Görevimizin asil amacı, bencillikten uzak, hatta kahramanca olduğunun bilinci, düşmanımızın hainliği; bütün bunlar maceramızın tadını arttırıyordu. Kendimi zerre kadar suçlu hissetmeden, içinde bulunduğumuz tehlikeden zevk alıp iyice neşelenmiştim. Hayranlık dolu gözlerle, Holmes'un, aletlerini önüne serip, çok önemli bir ameliyatı gerçekleştiren bir cerrahın sakin, bilimsel havasıyla aletlerini teker teker seçişini seyrettim. Kasa açılışların, Holmes'un özel ilgi alanına girdiğini zaten biliyordum ve şu anda bu yeşil ve yaldızlı canavara, genç, güzel bir sürü bayanın kaderini pençelerinin arasında tutan bu ejderhaya meydan okumaktan ne kadar büyük bir zevk aldığını tahmin edebiliyordum. Ceketinin kollarını kıvırarak - paltosunu bir sandalyenin üzerine asmıştı - iki matkap, bir levye manivela ve bir sürü maymuncuğu çıkarıp önüne serdi. Ben ortadaki kapıda durup göz ucuyla diğer ikisine bakıyor, acil bir durumun oluşması halinde hemen haber vermeye hazırdım; gerçi birilerinin gelmesi durumunda yapacaklarımıza dair planlarım biraz havadaydı aslında. Holmes yarım saat boyunca bütün ilgisini tamamıyla işine vererek çalıştı. Bir aleti

bırakırken bir başkasını eline alıyor, her birini usta bir mekaniğin gücü ve becerisiyle kullanıyordu. Sonunda kulağıma bir klik sesi geldi ve yeşil kapı açılıp, içindeki, her biri bağlanıp mühürlenmiş kâğıt tomarlarını gözlerimizin önüne serdi. Holmes bir tanesini dışarı çekti, ama parıldayan ateşin ışığında okumak kolay değildi ve Holmes küçük fenerini çıkardı -Milverton yan odadayken elektrikleri yakmak fazlasıyla tehlikeliydi çünkü. Birdenbire irkildiğini gördüm Holmes'un. Kulağını kabarttıktan sonra kasanın kapısını hızla kapattı, sandalyenin üzerindeki paltosunu yakalayıp aletlerini ceplerine doldurdu ve benim de aynısını yapmam gerektiğini işaret ederek perdenin arkasına fırladı. Perdenin arkasında ona katıldığım sırada ancak duydum onun hassas duyularını alarma geçirmiş olan sesi. Evin
192
193
içinde birileri dolanıyordu. Uzakta bir yerH İc bir kapı kapandı. Arkasından, garip, monoton bir mırıltı gibi gelmiş olan ses, hızla yaklaşan sert adımların seslerine dönüştü. Odanın dışındaki holde biri yürüyordu. Kapının önünde durdu, kapı açıldı. Işıkların açıldığını haber veren bir klik sesi duyuldu ve ardından kapı tekrar kapandı. Puronun keskin kokusunu aldık. Ayak sesleri odada bir ileri bir geri yürümeye bir süre devam ettikten sonra bir sandalyeden bir gıcırtı geldi ve ayak sesleri kesildi. Bir anahtar bir kilitte döndü ve kâğıtların hışırtısı duyuldu bu sefer.

Bu zamana kadar dışarı bakmaya cesaret edememiştim, ama şimdi yavaşça hareket ederek perdeleri hafifçe ayırıp baktım. Holmes'un omzunun baskısından, onun da gözetlemeden bana katılmış olduğunu anladım. Hemen önümüzde, neredeyse dokunabileceğimiz kadar yakında, bize arkasını dönmüş olan Milverton'un yuvarlak şekli vardı. Besbelli ki alışkanlıklarını yanjış değerlendirmişiz; adam yatak odasına hiç çekilmemiş, evin uzak kanadındaki bir oturma odasında oturmuştu şimdiye kadar. Tepesi kelleşmiş, kocaman, kır saçlı kafası manzaramızın ana temasını oluşturuyordu. Kırmızı deriden koltuğunda arkasına yaslanmış, bacaklarını uzatmıştı ve uzun, siyah bir puro duruyordu ağzında. Üzerinde, siyah kadife yakası olan bordo renkli bir sabahlık vardı ve elinde de tembelce göz gezdirdiği uzun bir hukuk metni vardı. Milverton, büyük bir keyifle purosundan duman tüttüre tüttre otururken, Holmes'la ikimiz uzun bir süre beklemek zorunda kalacağımızı anlamıştık.

Holmes'un, durumun kontrol altında olduğunu ve merak etmeme gerek olmadığını belirtmek istercesine elimi sıkmak için uzandığını hissettim. Benim durduğum yerden çok açık bir şekilde belli olan şeyi görüp görmediğini çok merak ettim; kasanın kapısının tamamen kapanmamış olduğunu ve Milverton'un bunu her an fark edebileceğini! Kendi kendime bir plan yaparak adamın bakışlarında, odadaki değişikliğin
194
onun dikkatini çekmiş olduğuna dair bir ışık gördüğüm anda hemen yerimden fırlayıp paltomu kafasına sarıp kaçışını engellemeye, gerisini de Holmes'a bırakmaya karar verdim. Neyse ki Milverton bir kez olsun kafasını kaldırmadı. Elindeki kâğıtlar az da olsa ilgisini çekmişti ve sayfaları peş peşe çevirerek avukatın iddialarının hepsini okudu. Neyse, diye düşündüm, kâğıtları bitirip de purosunun sonuna gelince kendi odasına gidecektir. Ne var ki ikisinin de sonuna ulaşamadan, Holmes'la ikimizin düşüncelerini çok farklı bir yöne sürükleyen olağanüstü bir gelişme oldu.

Bir çok kez saatine baktığını fark etmiştim Milverton'un. Bir keresinde de ayağa kalkmış, hemen ardından sabırsız bir hareketle tekrar yerine oturmuştu. Yine de şunu söylemeliyim ki, bu garip saatte bir ziyaretçi bekliyor olacağı aklımın ucundan bile geçmemişti. Ta ki verandada hafif bir tıkırtı duyana kadar. Milverton kâğıtları bırakıp sandalyesinde dimdik oturup dinledi. Ses tekrar duyuldu ve hemen arkasından da kapıdan hafif bir tıkırtı geldi. Milverton ayağa kalkıp kapıyı açtı.

"Sonunda," dedi kuru bir sesle. "Neredeyse yarım saat geciktin."

Demek kapının kilitli olmamasının ve Milverton'un gece nöbetinin açıklaması buydu. Bir kadın elbisesinin yumuşak hışırtısı geldi kulağımıza. Milverton'un yüzü bize dönünce perdedeki aralığı kapatmıştım, ama şimdi çok dikkatli bir şekilde tekrar açmayı göze alabilirdim. Adam eski yerine dönmüş, purosu hâlâ

ağzının kenarından sarkıyordu. Hemen önünde, lambanın ışığında parıldayan uzun boylu, ince, esmer bir kadın duruyordu - yüzünün önünde bir tül vardı ve mantosunu çenesine kadar çekmişti. Ziyaretçi, hızlı ve kesik kesik nefes alıyordu ve bütün vücudunun yoğun duygularla sarsıldığını çok net bir şekilde görebiliyorduk.
"Evet," dedi Milverton, "uykusuz kalmama sebep ol-
195
dun canım. Umarım buna değecek bir şey getirmişsindir. Başka bir saatte gelemezdin, değil mi?"
Kadın, kafasını hayır anlamında salladı.
"Neyse, gelemiyorduysan gelemiyordun, ne yapalım. Kontes sert bir hanımsa şimdi ondan intikam alma şansını yakaladın tatlım. Bana bak, ne diye titreyip duruyorsun? Hah şöyle! Toparla kendini biraz! Evet, şimdi iş konuşalım biraz." Masasının çekmecelerinden birinden bir defter çıkardı. "d'Albert Kontesini yakından ilgilendirecek beş tane mektubunun olduğunu söylüyorsun. Onları satmak istiyorsun; ben de almajc istiyorum. Buraya kadar her şey iyi. Bir tek fiyatı belirlemek kalıyor geriye. Önce mektupları incelemeyi isterim tabii. Gerçekten sıkı bir şeyler içeriyorlarsa - aman tanrım, siz misiniz?"
Kadın tek kelime etmeden peçesini kaldırmış, mantosunu yere bırakmıştı. Milverton'un önünde duran kişinin yüzü esmer, düzgün hatlı ve güzeldi; hafif kemikli bir burnu, pırıltılı ve katı bakışlı gözleri gölgeleyen güçlü, esmer kaşları ve tehlikeli bir şekilde gülümseyen ince dudakları olan bir yüz.
"Evet, benim," dedi kadın; "hayatını mahvetmiş olduğun kadın."
Milverton güldü, ama sesindeki korku çok belliydi. "Çok dik kafalıydınız," diye konuştu. "Neden o son adımı atmama izin verdiniz ki? Elimde olsa bir sineğe bile zarar verecek biri değilim, ama herkesin bakması gereken bir işi vardır - ne yapmamı bekliyordun ki? İstediğim para ödeyemeyeceğin bir şey değildi. Sen yine de reddettin."
"Sen de mektupları kocama gönderdin ve o - dünyaya gelmiş geçmiş en asil adam olan kocam, ayakkabısının bağcığı bile olmayı hakketmediğim adam - buna dayanamayıp öldü. O son gecede kapına gelip, merhametin için nasıl yal-vardığımı hatırlıyor musun? Yüzüme gülmüştün, tıpkı şimdi gülmeye çalıştığın gibi gülmüştün. Korkak ruhun dudaklarını
196
seğirmekten alamıyor şu anda, değil mi? Beni bir daha göreceğini sanmıyordun, oysa o gece öğretmiştin bana, seninle yalnız olarak nasıl görüşebileceğimi. Evet, Charles Milverton, söyleyecek bir şeyin var mı?"
"Evime gelip beni tehdit etmekle eline bir şey mi geçecek sanıyorsun?" dedi adam, ayağa kalkarak. "Sesimi birazcık bile yükseltirsem bütün uşaklarım buraya gelip seni tutuklatır. Ne var ki kızgınlığını anlıyorum; geldiğin yoldan odamı terk edersen bu konuda kimseye bir şey söylemeyeceğim."
Kadın, yüzünde aynı ölümcül gülümseyişle elini koynuna koymuş, öylece duruyordu. "Benim hayatımı mahvettiğin gibi başka kimsenin hayatını mahvedemeyeceksin. Benim kalbimi parçaladığın gibi başka kimsenin kalbini parçalayamayacaksın. Dünyayı zehirli bir yılandan arındıracağım. Al sana, aşağılık pislik, al, bunu da al! - bunu da! - ve bunu!"
Kadın, parıldayan küçük bir tabancayı çekmiş ve adamın göğsünden yarım metre ötede durduğu yerde kurşunlarını üzerine boşaltmıştı. Milverton, yüzünde anlaşılmaz bir ifadeyle önce birkaç adım geriledi, şiddetle öksürdü, koca masasının üzerine kapaklanarak kâğıtlarını karıştırmaya başladı. Zorlukla ayağa kalkmayı başardı, bir kurşun daha yedi ve yere yuvarlandı. "İşimi bitirdin," dedi, garip bir sesle, sonra hareketsizdi artık. Kadın ona dikkatlice baktı ve ökçesini, adamın yukarıya dönük yüzüne bastırdı. Yine baktı, ama ne bir ses, ne de bir hareket vardı. Yüksek sesli bir hışırtı duydum, gecenin serinliği ısınmış odaya doldu ve öç almış kadın gitmişti.
Aslında yapacağımız herhangi bir şey adamın kaderini değiştirmeye yetmeyecekti; fakat kadın, Milverton'un sinen bedenine kurşun ardına kurşun sıkarken ben perdenin arkasından atılacak gibi olmuştum ki Holmes'un soğuk, güçlü eli bileğimi kavradı. Bu sağlam tutuşun anlamını kav-
197

ramıştım — bizim davamız değildi; adalet, bir alçağı yargılamıştı; buraya gelişimizdeki esas nedeni hatırlayıp ona göre davranmalıydık. Kadın odadan henüz fırlamıştı ki Holmes hızlı, sessiz adımlarla diğer kapıya koşmuştu. Anahtarı çevirip kapıyı kilitledi. Tam o anda evin içinde koşuşturan ayaklar ve bağırış çağırışlar duyulmaya başladı. Silah sesleri evdekileri ayağa kaldırmıştı. Holmes, bütün soğukkanlılı-ğıyla kasaya koştu, kucağını tomarlarca mektupla doldurdu ve hepsini ateşe attı. Tekrar tekrar yaptı aynı şeyi, ta ki kasa bomboş kalana kadar. Biri kapının kolunu çevirdi ve dışarıdan kapıyı yumruklamaya başladı. Holmes hızla etrafına bakındı. Milveton'un ölümünü getiren mektup, adamın kanına bulanmış bir halde masanın üzerinde duruyordu. Holmes onu da diğerlerinin yanına, ateşe attıktan sonra dış kapıdaki anahtarı aldı ve beni de beraberinde sürükleyip dışarı çıktı, ardından kapıyı dışarıdan kilitledi. "Bu taraftan Watson," dedi; "buradan gidersek duvarı tırmanıp gidebiliriz."
Bir alarmın bu kadar hızlı işleyebileceğine asla inanmazdım. Arkama baktığımda evdeki bütün ışıkların yanmış olduğunu gördüm. Ön kapı açılmış, yol insanlarla dolmuştu. Bütün bahçe insan kaynıyordu ve verandadan atladığımız sırada adamın biri gözüne bir dürbün kaldırıp hızla peşimizden geldi. Holmes bahçeyi avucunun içi gibi öğrenmişe benziyordu ve ben hemen arkasından koşarken, hiç zorlanmadan bir öbek küçük ağacın arasından hoplaya zıplaya geçti. Önümüze çıkan duvar iki metre boyundaydı, ama Holmes bir adımda üzerine çıkmış, diğer tarafa atlamıştı bile. Ben de aynını yaparken, arkamızdaki adamın ayak bileğimi yakaladığını hissetim; bir tekme savurarak kendimi kurtardım ve üzeri cam kırıkları serpilmiş duvarın üzerinden geçtim. Yüzüstü, diğer tarafta bulunan çalıların arasına düştüm; ama Holmes beni hemen ayağa kaldırmıştı. Beraberce Hampstead Fundalığının içinden koşmaya başladık ve en azından iki mil boyunca koşmuştuk ki Holmes sonunda durup dinledi.
198
Arkamızdan tek bir ses bile gelmiyordu. Peşimizdekilerden kurtulmuştuk, artık güvendeydik.
Bu inanılmaz maceramızdan hemen sonraki gün kahvaltımızı etmiş sabah pipolarımızın keyfini çıkarıyorduk ki, Scotland Yard'dan Bay Lestrade çok ciddi ve etkileyici bir giriş yaptı gösterişsiz oturma odamıza.
"Günaydın, Bay Holmes," dedi; "günaydın. Şu aralar meşgul olup olmadığını merak ediyordum da."
"Seni dinleyemeyecek kadar meşgul değilim en azından."
"Düşündüm de, şu aralar elinde özel bir şey yoksa, daha dün gece Hampstead'da meydana gelen olağanüstü bir vakada bize yardım etmek istersin belki de."
"Ne diyorsun!" dedi Holmes? "Ne oldu ki?"
"Bir cinayet - son derece dramatik ve olağanüstü bir cinayet. Böyle konularda ne kadar hassas olduğunu biliyorum ve Appledore Towers'a kadar gelip bize tavsiyelerinizden yararlanma fırsatı verirseniz çok büyük bir iyilik yapmış olacaksınız. Sıradan bir suç olmadığını söyleyebilirim. Şu Bay Milverton'u bir süredir gözletiyorduk ve, aramızda kalsın, pis işler karıştırdığını biliyorduk. Şantaj amaçlı kullandığı bazı belgeler topladığı bir gerçek. Neyse, bu belgelerin tümü katilleri tarafından yakılmış. Evden hiçbir şey çalınmamış ve suçluların, sadece bir skandali önlemek isteyen hali vakti yerinde kişiler olduklarını düşünüyoruz."
"Suçlular im!" dedi Holmes. "Çoğul!"
"Evet, iki kişiydiler. Dahası, neredeyse elleri kanlı yakalanıyorlarmış. Elimizde ayak izleri ve tarifleri var; onları bulmamız an meselesi. Birincisi çok iyi bir koşucuymuş, ama arkasında kalan arkadaşı bahçıvan tarafından yakalanmış ve ancak boğuşarak kurtulabilmiş elinden. Orta boylu, yapılı bir adammış - sert hatlı bir çene, kalın boyun, bıyık, gözlerini örten bir maske."
"Bana pek belirleyici bir tarif gibi gelmedi doğrusu,"
199
dedi Sherlock Holmes. "Düşünsene, Watson'in tarifi olabilirdi!"
"Doğru söylüyorsun," dedi Müfettiş, bu fikre gülerek. "Nasıl da uyuyor Watson'a!"
"Neyse, korkarım sana yardımcı olamayacağım Les-trade," dedi Holmes. "İşin aslı şu ki, ben Milverton denen şu adamı tanırdım ve Londra'nın en tehlikeli adamlarından biri olduğunu düşündüğümü söylemekten çekinmeyeceğim. Kanunların

ulaşamadığı bazı suçlar vardır ve bana kalırsa, böyle durumlarda kişisel intikamı hor göremeyiz - en azından bir yere kadar. Hayır, tartışmanın hiçbir anlamı yok. Kararımı verdim. Bu vakada, kurbandan çok, suçu işlemiş olanlara sempatim var; davayı ele almam mümkün değil."
Holmes, şahit olduğumuz trajediyle ilgili tek bir kelime etmemişti bana, ama bütün sabah, derin düşüncelere gömülmüş olduğunu fark etmiş, dalgın gözleri ve ilgisiz tavırlarıyla, bir şeyler hatırlamaya çalışan bir adam görüntüsü çizdiğini düşünmüştüm. Öğlen yemeğimizin ortasmdaydık ki Holmes birden ayağa fırladı. "İnanılmaz! Watson, olayı çözdüm!" diye bağırdı. "Şapkanı al! Benimle gel!" Baker Sokağından aşağı koşup neredeyse Regent Meydam'na kadar Oxford Caddesinden ilerledik. Burada, sol tarafta, günün güzellerinin, günün ünlülerinin resimleriyle dolu bir vitrin vardır. Holmes'un gözleri resimlerden birine takılmıştı ve baktığı yeri bulduğumda, çok güzel bir elbise giymiş, asil başında elmaslardan bir tacı bulunan bir kadının resmini gördüm. Hafif kemikli burnunu, sert kaşlarını, sert dudaklara ve onların altındaki güçlü küçük çeneye baktım. Eşi olmuş olduğu saygıdeğer asilzade ve devlet adamın kim olduğunu açıklayan plaketi okuduğumda nefesim kesildi. Holmes'la ikimizin gözleri buluşurken parmağını dudaklarına götürdü ve vitrine arkamızı döndük.
200
-vm-
ALTI NAPOLTON'UN ESRARI
Scotland Yard'dan Lestrade'ın bize akşam ziyaretlerinde bulunmasında alışılmadık bir şey olmadığı gibi, Sherlock Holmes da onun ziyaretlerinden hoşnut olurdu, zira polis teşkilatında olan biten her şeyle ilgili haberdar olmasını sağlıyordu bu kısa görüşmeler. Lestrade'ın getirdiği haberlere karşılık olarak, Holmes, müfettişin üzerinde çalışmakta olduğu bir vakanın tüm detaylarını dinlemeye hazır olur ve her ne kadar şahsen davayı incelememişse de engin tecrübelerine dayanarak bir öneride bulunabiliyor, hatta zaman zaman bir ipucu bile verebiliyordu.
Lestrade, o akşam, havadan ve gazetelerden bahsedip durmuştu. Sonunda sessizleşmiş, düşünceli bir şekilde purosunu tüttürmeye vermişti kendini. Holmes, bir süre müfettişi inceledi.
"Hazırda dikkatte değer bir şeyler var mı?"
"Yo, yo, Bay Holmes, dikkatte değer pek bir şey yok."
"Ne olduğunu anlat o halde."
201
Lestrade gülmeye başladı."
"Peki Bay Holmes, aklımın bir şeylerle meşgul olduğunu inkâr etmeye çalışmamın hiçbir faydası yok. O kadar saçma bir iş ki seni bu konuda rahatsız etmek istemedim. Öte yandan, her ne kadar önemsiz görünse de garip olduğu kesin ve sıra dışı olan şeylere karşı merakını biliyorum. Yine de bana soracak olursan, bizden çok Dr. Watson'in alanına giriyor."
"Bir hastalık mı?" diye sordum.
"Delilik bir hastalık sayılıyorsa, evet. Çok garip bir delilik üstelik! Günümüzde yaşayan birinin, önüne çıkan her resmini, her heykelini yok etmeyi isteyecek kadar Birinci Napolyon'dan nefret edebileceğine inanmazdım daha önce."
Holmes, sandalyesinde çöktü.
"Beni ilgilendiren bir iş değil," dedi.
"Kesinlikle. Ben de öyle söyledim ya. Yine de bir adam kendisine ait olmayan heykelleri de kırmak için soygun yapmaya başlayınca, olaylar doktorluktan uzaklaşıp polisin işi oluveriyor."
Holmes tekrar doğruldu.
"Soygun mu! Bak işte bu daha ilginç geliyor kulağa. Ayrıntıları duyalım."
Lestrade, hafızasını tazelemek için küçük bir blok notu çıkardı cebinden.
"İlk vaka dört gün önce rapor edildi merkezimize," dedi. "Morse Hudson'un dükkanında gerçekleşti. Kensington Caddesinde resimler ve heykeller satan bir yer. Asistanı, bir anlığına dükkanın ön tarafını terk etmiş ki büyük bir gürültü kopuyor. Koşarak dükkana dönünce, başka sanat eserleriyle beraber tezgâhın üzerinde durmuş olan bir Napolyon heykelinin yerde, tuzla buz olmuş olduğunu görüyor. Hemen dükkandan fırlayıp sokağa çıkıyor, fakat yoldan geçenlerin

birçoğu bir adamın dükkandan koşarak çıktığını fark etmiş olduklarını söylemişse de görünürde kimse yok. Zaman
202
zaman meydana gelen şu sokak serserilerinin saldırılarından biri gibiymiş ve gelen polis memuruna da o şekilde ifade verilmiş. Kırılan alçı heykelinin değeri birkaç şilini geçmediği için, olay herhangi bir araştırmayı gerektirmeyecek kadar çocuksu sayılmış.
"Neyse, gel gelelim ikinci olaya. Daha ciddi ve daha garip olduğunu söyleyebilirim. Dün gece gerçekleşti.
"Morse Hudson'un dükkanından birkaç yüz metre u-zaklıkta, Kennington Sokağında, Dr. Barnicot isimli bir doktor yaşıyor. Dr. Barnicot, Thames Nehri'nin güney yakasındaki en revaç gören doktorlardan biridir ve ünlü olduğu söylenebilir. Muayenehanesi ve evi Kennington Sokağında, ama iki mil kadar ötede, Aşağı Brixton Caddesinde bir ameliyathane ve bir eczanesi de var. Bu Dr. Barnicot, tam bir Napolyon hayranıdır ve evi, Fransız İmparatorunun kitapları, resimleri ve her türlü heykeliyle dolu. Çok değil, kısa bir zaman önce, Fransız heykeltıraşı Devine'in ünlü Napolyon kafası heykelinin iki alçı taklidini satın almış Morse Hudson'dan. Bunlardan birini Kennington Sokağındaki evinin salonuna, diğerini de Aşağı Brixton'daki ameliyathanesine götürmüş. Ne var ki, Dr. Barnicot bu sabah aşağı inince, dehşetle evinin gece soyulmuş olduğunu, fakat çalınan tek şeyin salonundaki Napolyon heykeli olduğunu fark etmiş. Heykel dışarı taşınmış ve dibinde paramparça bulunduğu bahçe duvarına fırlatılmış hunharca."
Holmes ellerini ovuşturmaya başlamıştı.
"Bu gerçekten ilginç," dedi.
"Seni memnun edebileceğini düşünmüştüm. Neyse, daha sonuna gelmedim. Dr. Barnicot, saat on ikide ameliyathanesine gitmiş, oraya varıp da pencerelerinden birinin gece açılmış olduğunu, ikinci heykelinin parçalarının odanın her tarafına dağılmış olduğunu görünce ne kadar şaşırmış olduğunu tahmin edebilirsin sanırım. Durduğu yerde atomlarına ayrılmış. İki vakada da bunları yapan suçlunun - ya da
203
delinin - kim olduğunu gösterecek herhangi bir ipucu bulamadık. Evet, Bay Holmes, hepsi bu kadar."
"Kesinlikle çok özel, hatta grotesk bile sayılabilecek bir durum," diye konuşmaya başladı Holmes.
"Peki Dr. Barnicot'un odalarında kırılan büstlerin, Morse Hudson'un dükkanında kırılanın aynısı olup olmadığını öğrenebilir miyim?"
"Aynı alçıdan yapılmışlardı."
"Böyle bir geçek, heykelleri kıran adamın Napolyon'a karşı bir nefretle güdülendiğiyle ilgili bir teoriyi çürütüyor. Sadece Londra'da bile İmparatorun ne kadar çok heykelinin olduğunu düşünürsek, rasgele saldırıya geçecek bir delinin aynı büstün üç kopyasından başlamasının tesadüf olduğunu düşünmek oldukça garip olur doğrusu."
"Evet, ben de öyle düşünüyordum," dedi Lestrade. "Fakat öte yandan, bu Morse Hudson Londra'nın o bölümündeki tek heykel satıcısı ve bahsi geçen üç heykel de yıllardır onun dükkanında durmuş. Yani, dediğin gibi Londra'da yüzlerce Napolyon heykeli olsa da, o üçünün bölgedeki tek heykeller olması muhtemeldir. Demek istediğim, yerel bir fanatiğinin onlarla işe başlamasının sıradan bir tesadüf de olabileceğidir. Sen ne dersin Watson?"
"Monomaninin, yani belirli bir kişiye ya da nesneye yönelik saplantıların sınırı yoktur," diye cevap verdim. "Modern Fransız psikologların 'idee fixe'1 diye adlandırmış olduğu bir durum vardır ki bu, yapısal açıdan çok sıradan görülebilirken, aynı zamanda tek bir durum haricinde her açıdan sağlıklı bireylerde bulunabiliyor. Napolyon hakkında derin bir araştırma yapmış, ya da ailesi Dünya Savaşında kalıcı bir zarar görmüş olan bir adamın bir 'idee fixe' geliştirmesi beklenilebilir - bu takıntısını, olağandışı birçok değişik şiddet gösterisiyle dışa vurmasını da öyle."
1 Ç.N: idee fixe: idee, fikir anlamına gelirken fixe, sabit anlamındadır; sabit fikir.

"Bu yine de yeterli değil, sevgili Watson," dedi Holmes, kafasını hayır anlamında sallayarak; "çünkü ne kadar 'idee fixe' etkisi altında olursa olsun, bu kişi büstlerin nerede olduğunu bulmasına yetecek kadar olamaz."
"Peki sen nasıl bir çözüm üreteceksin?"
"Herhangi bir çözüm üretmek gibi bir niyetim yok. Beyefendinin garip davranışının belli bir metoda sahip olduğuna dikkat çekmek isterim yalnızca. Örneğin, bir sesin aileyi uyandırabileceği Dr. Barnicot'un salonunda, büst kırılmadan önce dışarı çıkarılmış, oysa yakalanma riskinin daha az olduğu ameliyathanede durduğu yerde parçalanmış. Vaka saçma denebilecek kadar basit görünüyor, gerçi klasikleşmiş bazı vakalarımın ilk başta çok sıradan göründüğünü hatırladığımda, herhangi bir şeyi basit diye nitelendirmek doğru gelmiyor artık. Abernetty ailesiyle ilgili korkunç gerçeklerle ilk olarak nasıl karşılaştığımı hatırlıyorsündür Watson - maydanozun sıcak bir günde tereyağının içine ne kadar gömülmüş olduğuyla ilgili basit bir şeydi. Bunları düşündüğümde, kırılmış üç heykelle ilgili hikâyene gülecek değilim Lestrade ve bu kadar özel bir olaylar zincirinde yeni gelişmeler olduğu takdirde beni de bunlardan haberdar edersen çok sevineceğimi söylemeliyim."
Dostumun kastetmiş olduğu gelişme, hayal etmiş olduğundan çok daha hızlı ve trajik bir şekilde gerçekleşti. Ertesi sabah yatak odamda giyiniyordum ki kapı çalındı ve elinde bir telgrafla Holmes içeri girdi. Yüksek sesle okudu:
"Hemen gel, 131 Pitt Sokağı, Kensington. - Lestrade."
"Ne olmuş peki?" diye sordum.
"Bilmiyorum - her şey olabilir. Ama doğrusu heykellerle ilgili olduğundan şüpheleniyorum. Şüphelerimde haklıysam, dostumuz 'heykelkıran,' Londra'nın başka bir

bölgesinde işe başlamış olmalı. Masada kahve var Watson, kapıda da bir araba bekletiyorum"
Yarım saat sonra Pitt Sokağına ulaşmıştık, Londra'nın en işlek caddelerinin hemen yanında bulunan sessiz bir arka sokak. 131 numara, yan yana dizilmiş, hepsi de düzgün görünüşlü ve son derece sıkıcı binalardan biriydi. Kapıya yaklaşıp da evin önündeki çitlerin meraklı bir kalabalık tara-, fından istila etmiş olduğunu gördüğümüzde Holmes bir ıslık öttürdü.
"Görünüşe bakılırsa sıradan bir şey değil! En azından cinayet girişimi olmalı. Daha azı Londra'nın habercisini burada tutmaya yetmezdi. Çocuğun yuvarlak omuzlarında ve uzatmış olduğu boynunda şiddet okunuyor. Şuna bak Watson. Üst basamaklar sırılsıklam diğerleri kuru. Her neyse, yeterince ayak izi var en azından! Hah, işte Lestrade da ön camda gözüktü, az sonra her şeyi öğrenmiş olacağız."
Müfettiş bizi çok asık bir suratla karşıladıktan sonra, saçları karmakarışık, flanel bir sabahlığa bürünmüş sinirli, yaşlıca bir adamın bir aşağı, bir yukarı yürüyüp durduğu bir oturma odasına götürdü Holmes'la ikimizi. Evin sahibi - Merkezi Basın Ajansından Bay Horace Harker olarak tanıtıldı bize.
"Yine şu Napolyon büstü meselesi," dedi Lestrade. "Dün gece çok ilgilenmiş göründün Bay Holmes ve madem vaka artık çok daha ciddi bir hale geldi, belki de olay yerinde bulunmak istersin diye düşündüm."
"Ne hale gelmiş peki?
"Bir cinayet vakasına dönüştü. Bay Harker, buradaki baylara, tam olarak nelerin olup bittiğini anlatır mısınız lütfen?"
Sabahlıklı adam, son derece melankolik bir yüzle bize baktı.
"İnanılmaz bir şey," dedi, "bütün hayatım boyunca başka insanların haberlerini toplayıp durdum. Şimdi, gerçek

bir haber benim karşıma çıkınca, kafam o kadar karışık, o kadar sıkıntılıyım ki, iki kelimeyi bir araya getiremiyorum bir türlü. Buraya bir muhabir olarak gelmiş olsaydım, kendimle bir röportaj yapıp bütün akşam gazetelerine iki sütunluk bir haber vermiş olurdum şimdiye. Şu durumdaysa hikâyemi bir sürü değişik insana tekrar tekrar anlatarak çok değerli bir bilgiyi veriyorum, kendimse bunu hiçbir şekilde değerlendi-remiyorum.Evet, sizin isminizi duymuştum Bay Sherlock Holmes

ve bu garip işi bir çözüme kavuşturabilirseniz, size hikâyemi anlatmakla gireceğim zahmet karşılanmış olur."
Holmes oturup dinlemeye başladı.
"Her şey, yaklaşık dört ay önce bu oda için aldığım şu Napolyon büstünün etrafında toplanmışa benziyor. Onu, High Street istasyonunun iki kapı ötesinde bulunan Harding Kardeşlerinden oldukça ucuz bir fiyata almıştım. Neyse, muhabirlik işimin büyük kısmı geceyi kapsıyor ve yazılarımı tamamlamak için sabaha kadar oturduğum çok oluyor. Dün gece de öyle oldu. Saat üçte küçük sığınağımda oturuyordum - evin en üst katında arka tarafta bulunuyor - ki, aşağıdan bir takım seslerin geldiğini duydum. Kulak kabarttım, ama yeni bir şey duyamadım ve sonunda sesin dışarıdan gelmiş olduğuna karar verip işime döndüm. Fakat birden, yaklaşık beş dakika sonra, dehşet verici bir çığlık yırttı gecenin sessizliğini - hayatımda duyduğum en korkunç, en tüyler ürpertici sesti Bay Holmes, hayatımın sonuna kadar kulaklarımda çınlamaya devam edecek. Bir iki dakika boyunca korkudan donakalmış bir halde oturdum, sonra ocak süngüsünü kapıp aşağıya indim. Bu odaya girdiğimde pencere ardına kadar açıktı ve büstün şöminenin üzerindeki yerinden gitmiş olduğunu hemen fark ettim. Bir hırsız ne diye öyle bir şeyi çalmak istesin, aklım almıyor bir türlü, çünkü hiçbir değeri olmayan, alçıdan bir Napolyon büstüydü.
"Sizin de görebileceğiniz gibi, şu pencereden çıkan biri, uzun bir adım atmakla ön kapının merdivenine ulaşabi-

lir. Hırsızın yaptığı şeyin bu olduğu açıktı ve ben de gidip kapıyı açtım. Karanlığa çıktığımda, önümde yatan ölü bir adamın üzerine düşüyordum az kalsın. İçeri dönüp bir ışık getirdim ve işte karşımdaydı zavallı adam, boğazı parçalanmış, her taraf kan içindeydi. Sırtüstü yatıyordu, dizlerini karnına çekmiş, ağzı korkunç bir şekilde açıktı. Rüyalarıma gireceği kesin. Polis düdüğümü öttürdüm, ama sonra bayılmış olmalıyım, çünkü üzerime eğilen bir polisle salonda olduğumu fark edene kadar başka bir şey hatırlamıyorum."
"Peki, öldürülen bu adam kimmiş," diye sordu Holmes.
"Kimliğini belirtecek hiçbir şey yok," dedi Lestrade. "Cesedi morgda görebilirsin, ama şimdiye kadar cesetten bir şey çıkaramadık. Uzun boylu bir adam, esmer, çok güçlü, otuzdan büyük olamaz. Giyimi parasız olduğunu gösteriyor, fakat yine de bir işçiymiş gibi görünmüyordu. Kabzası boynuzdan bir bıçak vardı yanındaki bir kan gölünün içinde. Cinayet aleti mi, yoksa öldürülen adama ait bir bıçak mı bilmiyoruz. Giysilerinde herhangi bir isim yoktu ve ceplerinden de sadece bir elma, biraz ip, Londra'yı gösteren küçük bir harita ve bir resim çıktı. İşte, resim de bu."
Küçük bir kamerayla enstantane çekilmiş olduğu belliydi. Uyanık gözleri ve sert hatları olan maymunsu bir adamdı. Kaşları çok kalın ve yüzünün alt kısmı bir Habeş maymunun ağız yapısını hatırlatacak şekilde çıkıktı.
"Büste ne olmuş?" diye sordu Holmes, resme iyice baktıktan sonra.
"Siz gelmeden hemen önce aldık haberini. Campden House Sokağında boş bir evin bahçesinde bulunmuş. Parçalanmış. Şimdi gidip onu görecektim zaten. Siz de gelir misiniz?"
"Kesinlikle. Ama önce etrafıma biraz bakınmak istiyorum." Holmes halıyı ve pencereyi inceledi. "Adam ya çok uzun bacaklı, ya da inanılmaz derecede esnek biri," dedi.

"Aradaki boşluğu düşününce, pencereye ulaşıp onu açabilmek hiç azımsanmayacak bir başarı. Geri dönmek daha kolay olmuş olmalı. Büstünüzden geri kalanları görmek için bizimle gelecek misiniz, Bay Harker?"
Kederli muhabir bir masaya oturmuştu.
"Bunlardan bir şeyler üretmeye çalışmak zorundayım," diye cevap verdi, "her ne kadar akşam gazetelerinin ilk baskılarının çıkmış olduğuna ve olayın ayrıntılarını içerdiğine emin olsam da. Şansıma işte! Doncaster'da çöken tribünü hatırlıyor musunuz? Hah, oradaki tek muhabir bendim ama bir tek benim gazetem bunu haber yapamadı - hiçbir şey yazamayacak kadar sarsılmıştım. Şimdi de hemen kendi kapımın önünde işlenmiş bir cinayeti yazmak konusunda geç kalacağım."
Odayı terk ettiğimizde, kâğıdın üzerinde hızla hareket eden kaleminin sesi duyulmaya başlanmıştı.

Parçalanmış büstün bulunduğu nokta sadece birkaç yüz metre ötedeydi. Peşinde olduğumuz kişiyi çılgına çeviren, aklında yıkıcı bir nefret uyandırdığını düşündüğümüz büyük İmparatorun heykeline bakıyorduk ilk defa. Çimenlerin üzerinde parçalara ayrılmış bir halde duruyordu. Holmes parçaların birkaçını alıp onları pür dikkatle inceledi. Yüzündeki ciddiyeti ve maksatlı hareketlerinden çıkardığım kadarıyla sonunda bir ipucu bulmuştu.
"Ee?" diye sordu Lestrade.
Holmes omuzlarını silkti.
"Henüz uzun bir yolumuz var gidecek," diye cevap verdi. "Fakat yine de... yine de... şöyle söyleyeyim, bundan sonraki adımlarımızı yönlendirebilecek birkaç şey var. Bu ucuz büste sahip olmak, bu tuhaf suçlu için bir insanın hayatından daha önemliydi. Bu üstüne gidilmesi gereken ilk nokta. Sonra, heykeli evde, ya da hemen dışında kırmadığı gibi ilginç bir gerçek de var; tek amacı heykelleri kırmak olsaydı öyle yapması gerekmez miydi?"
209
"Karşısına çıkan adamdan dolayı sarsılmış, afallamıştı. Ne yaptığını bilmez bir haldeydi."
"Tamam, bu da mümkün. Ama dikkatini özellikle bu evle, büstün götürüldüğü mekânın konumlarına çekmek istiyorum."
Lestrade etrafına bakındı. "Boş bir evdi, yani bahçesinde rahatsız edilmeyeceğini biliyordu."
"Evet, ama sokağın yukarısında boş bir ev daha var ve buraya ulaşmadan oradan geçmiş olmalı. Büstü orada kır-mamasının nedeni neydi? Sonuçta heykeli yanında taşıdığı fazladan her metre, birileriyle karşılama tehlikesini artıyordu."
"Pes ediyorum," dedi Lestrade.
Holmes tepemizdeki sokak lambasına işaret etti.
"Burada, öbür taraftaki evden farklı olarak, ne yaptığını görebilecekti. Burayı seçmesinin nedeni buydu."
"İnanılmaz! Doğru söylüyorsun," diye atıldı müfettiş. "Şimdi düşünüyorum da, Dr. Barnicot'un heykelini adamın kırmızı lambasının yakınında kırmıştı. Peki Bay Holmes, bu bilgiyi ne yapacağız şimdi?"
"Bunu hatırlayacak - kayıt edeceğiz. Daha sonra bununla ilintili başka bir şeye de rastlayabiliriz. Bundan sonraki adımlarımız için ne önerirsin Lestrade?"
"Fikrimce, başlamak için en uygun yer, öldürülmüş olan adamın kimliğini tespit etmek olacak. Zor olacağını hiç sanmıyorum. Kim olduğunu ve bağlantılarının kimler olduğunu öğrenince, gecenin bir yarısı Pitt Sokağında ne işi olduğunu öğrenmeye doğru bir adım atmış olacağız. Kiminle buluştuğunu, Bay Horace Harker'in kapı önünde onu öldürenin kim olduğunu böylece bulabiliriz. Sizce de öyle değil mi?"
"Kuşkusuz; fakat yine de vakaya yaklaşma konusunda benim seçeceğim yol değil tam olarak."
"Peki sen ne yapardın öyleyse?"
210
"Ah, seni etkilemeyi katiyen istemem! Ayrı yollardan gitmeyi öneriyorum; daha sonra çıkarımlarımızı kıyaslayabiliriz, böylece birbirimize destek olmuş oluruz."
"Çok güzel;" dedi Lestrade.
"Pitt Sokağına geri dönüyorsan Bay Horace Harker'ı gördüğünde kararımı vermiş olduğumu, dün gece evine giren kişinin, Napolyon takıntılı, tehlikeli, çılgın bir katil olduğunu söylediğimi söyle. Haberi için faydalı olacaktır."
Lestrade, Holmes'a bakakaldı.
"Buna gerçekten inanmıyorsun, değil mi?"
Holmes gülümsedi.
"İnanmıyor muyum? Evet, belki dediğin gibidir. Fark etmez, Bay Horace Harker'in ve Merkezi Basın Ajansındaki yazarların hoşuna gideceğinden eminim. Evet, Watson, önümüzde uzun ve oldukça zorlu olacağa benzeyen bir gün var. Lestrade, bu akşam saat altıda Baker Sokağında bizimle buluşabilirsen çok sevinirim. Ölü adamın cebinde bulunan şu fotoğraf o zamana kadar bende kalsın. Mantık zincirimin doğru olduğu ortaya çıkarsa bu gece yapılması gerekecek küçük bir araştırmada senin yardımın ve desteğine ihtiyacımın olma olasılığı var. O zamana kadar hoşça kal ve iyi şanslar!"

Sherlock Holmes'la ikimiz High Street'e kadar yürüdük ve Holmes burada büstün satın alınmış olduğu Harding Kardeşleri dükkanına uğradı. Genç bir asistan, Bay Harding'in öğleden sonraya kadar gelmeyeceğini, kendisinin yeni çalışmaya başlamış olduğunu, bize yardımcı olamayacağını belirtti. Holmes'un hayal kırıklığı ve siniri yüzünden okunuyordu.
"Peki peki, her şeyin istediğimiz gibi işlemesini bekleyemeyiz Watson," dedi sonunda. "Bay Harding o zamana kadar dönmeyecekse öğleden sonra geri gelmek zorundayız. Fark etmiş olmalısın ki, garip kaderlerinde belirleyici bir şeyin rol oynayıp oynamadığını anlayabilmek için büstlerin

ana kaynağını bulmaya çalışıyorum. Kennington Caddesindeki Bay Morse Hudson'a uğrayıp, sorunumuza ışık tutabilecek mi bir bakalım."
Bir saat süren bir yolculuktan sonra resim satıcısının dükkanına varmıştık. Kısa boylu, sağlam yapılı, kırmızı yüzlü ve sinirli bir adamdı.
"Evet, efendim. Tam burada, kendi tezgâhımda efendim," dedi. "Serseriler elini kolunu sallayarak gelip insanın mallarını kırabiliyorsa ne diye vergi ödüyoruz anlayamıyorum açıkçası. Evet, efendim, Dr. Barnicot'a heykelleri satan bendim. Utanç verici bir durum efendim. Nihilist bir komplo derim ben buna! Bir anarşistten başka hiç kimse etrafta dolanıp heykel kırmaz. Komünist cumhuriyetçiler, işte bundan başka bir şey değiller! Heykelleri nereden mi almıştım? Bunun konumuzla ne ilgisi var anlamadım. Peki, ille de bilmek istiyorsanız, onları Gelder şirketinden almıştım, Church Caddesi, Stepney. Bu alanda iyi bir isme sahiptir onlar, tam tamına yirmi yıldır da öyle olmuştur. Kaç tane mi heykelim vardı? Üç - iki artı bir üç eder - Dr. Barnicot'a verdiğim ikisi ve güpegündüz tezgâhımı üzerinde parçalanan bir başkası. Bu fotoğraftakini tanıyor muymuşum? Hayır, - tanımıyorum. Bir dakika, doğrusunu isterseniz tanıyorum. Bu Beppo yahu. Dükkanda bana yardım eden İtalyan bir adamdı. Oymadan biraz anlardı ve çerçeve yapıp yaldızlayabiliyordu, garip işlere yatkın bir eli vardı. Adam geçen hafta ortadan kayboldu, ondan beri de ondan hiçbir şey duymadım. Hayır, nereden geldiğini, nereye gittiğini bilmiyorum. Burada olduğu süre içerisinde ters hiçbir şey yapmadı. İlk büstün kırılmasından iki gün önce gitmişti."
"Pekâlâ, Morse Hudson'dan öğrenmeyi bekleyebileceklerimiz bu kadardı," dedi Holmes, biz dükkandan çıkarken. "Şu Beppo hem Kennington'da hem Kensington'da ortak bir faktör. Bu on millik yolla değer. Evet, Watson, Stepney'e Gelder şirketine gidiyoruz, büstlerin imal edildiği

yere. Orada işimize yarayacak bilgiler edineceğimizden emi-
nim.
Hızla yol alarak moda merkezi Londra'dan, otellerin dizili olduğu Londra'dan, tiyatroların Londra'sından, ticari merkezi Londra'dan, en sonunda da Londra limanından geçtik ve yüz binlerce insanın yaşadığı nehir kıyısındaki bir kente vardık - burası, apartmanların, Avrupa'nın dışına itilmişlerle dolup taştığı bir yerdi. Burada, bir zamanlar zengin tüccarların ikamet ettiği geniş bir yolun üzerinde, aradığımız heykel atölyesini bulduk. Atölyenin dışında, taştan bir sürü heykel barındıran genişçe bir avlu, içeride de, oyma işi yapan, kilden heykel yaratan elli kadar işçi vardı. Müdür, uzun boylu sarışın bir Alman, bizi medeni bir şekilde karşıladı ve Holmes'un bütün sorularına net cevaplar verdi. Adamın kayıt defterleri, Devine'in Napolyon büstünün mermer bir kopyasından yüzlerce alçı heykelinin çıkarıldığını, ama bir yıl kadar önce Morse Hudson'a yollanmış olan üçünün, altı taneden oluşan bir takımın yarısı olduğunu ve diğer üçünün de Kensington'daki Harding Kardeşleri'ne gönderilmiş olduğunu gösterdi. O altı büstün başka herhangi bir heykelden farklı olması için hiçbir sebep yokmuş. Adam, birinin onları yok etmeyi istemesine kesinlikle anlam veremedi - fikri bile adamın kahkahalara boğulmasına sebep oldu. Toptan fiyatları altı şilinse satıcı on iki ya da biraz üzeri alırmış. Heykeller, orijinalinin iki yanından alınan bir kalıba dökülerek çıkarılıp iki parça sonradan birleştiriliyormuş. Bu işlem, bizim şu anda bulunduğumuz salonda çalışan İtalyanlar tarafından yapılıyordu. Büstler tamamlanınca, kurumaları için pasajdaki bir masaya bırakılıyor, ardından depoya kaldırılıyorlarmış. Müdürün bize anlatabilecekleri bunlardan ibaretti.

Fakat yanımızdaki fotoğrafı çıkarmamızın, müdürün üzerindeki etkisi inanılmazdı. Adamın yüzü öfkeden kıpkırmızı kesildi ve buz mavisi gözlerinde çok sert bir ifade belirdi.
213
"Hah, şu sefil serseri!" diye bağırdı. "Evet, bu adamı gayet iyi tanıyorum efendim. Burası her zaman çok saygın bir kuruluş olmuştur ve polisle yalnızca bir defa işimiz olmuştur; o da bu adamın yüzündendi. Olayın üzerinden bir seneden fazla zaman geçti. Sokağın ortasında başka bir İtalyan'ı bıçaklamış, sonra da peşinde polisle buraya gelmişti ve nitekim burada tutuklandı. Beppo'ydu ismi - ikinci ismini hiçbir zaman öğrenmedim. Böyle bir surata sahip bir adamı işe aldığım için başıma gelenleri hakketmiştim herhalde. Ama iyi bir işçiydi, en iyilerinden."
"Ne cezasına çarpıldı?"
"Bıçakladığı adam ölmediği için Beppo bir seneyle kurtuldu. Artık çıkmış olmalı; ama buraya gelmeye cesaret edeceğini sanmam. Burada çalışan bir kuzeni var, eminim o nerede bulunduğunu söyleyebilir."
"Hayır, hayır," diye atıldı Holmes, "kuzenine tek bir kelime bile gitmemeli - lütfen, hiçbir şey söylemeyin ona. Çok önemli bir meseleyle meşgulüm ve olayda ilerledikçe giderek daha önemli bir hal almaya başlıyor. Kayıt defterlerinizde büstlerin satışıyla ilgili bilgileri bizimle paylaşırken, satışın geçen senenin üç Haziranında gerçekleştiğini fark ettim. Beppo'nun tutuklanış tarihini söylemeniz mümkün mü acaba?"
"Ödeme listesine bakarak kaba bir tahminde bulunabilirim belki de," diye cevap verdi müdür. "Evet," diye devam etti, birkaç sayfa çevirdikten sonra, "en son yirmi Mayısta maaş almış."
"Teşekkür ederim," diye konuştu Holmes. "Yeterince zamanınızı aldık ve sabrınızı daha fazla zorlamayacağız." Yaptığımız araştırmayla ilgili kimseye tek kelime etmemesi gerektiğine dair son bir kez hatırlatmada bulunduktan sonra, yeninden batıya yöneldik.
Bir restorana girip hızlı bir yemek yiyebildiğimiz zaman öğleni çoktan geçmişti. Girişte gördüğümüz bir gaze-
214
tede, 'Kensington Faciası. Akıl hastası, adam öldürdü,' başlığı dikkatimizi çekince, Bay Horace Harker'ın, her şeye rağmen yazısını baskıya yetiştirebilmiş olduğunu anladık. Olay, süslenmiş bir üslupla sansasyonel bir şekilde iki sütuna yansıtılmıştı. Holmes, gazeteyi sirke ve yağın bulunduğu küçük sepete yasladı ve yemeğini yerken yazıyı okudu. Bir iki defa kendi kendine kıkırdadığını duydum.
"Bu harika Watson," dedi. "Şunu bir dinle: 'Polis teşkilatının en tecrübeli kişilerinden biri olan Bay Lestrade ve ünlü dedektif Bay Sherlock Holmes'un aynı fikirde birleştiği göz önüne alınınca vaka konusunda herhangi bir görüş ayrılığının olamayacağını bilmek gerçekten memnuniyet verici. Her ikisi de, böylesine hazin bir şekilde son bulan grotesk olaylar zincirinin, bilinçli bir suçludan ziyade bir akıl hastasının altından çıktığı konusunda hemfikir. Delilikten başka hiçbir şey, yaşananları açıklamaya yetmez.' Basın, onu nasıl kullanacağını bildiğin takdirde son derece faydalı bir kurumdur Watson. Neyse şimdi, eğer yemeğini bitirdiysen, Kensington'a dönüp Harding Kardeşleri'nin müdürünün fikirlerini bir öğrenelim bakalım."
Büyük mağazanın kurucusunun, tez canlı, kendinden emin kısa bir adam olduğu ortaya çıktı. Zarif hareketleri olan zeki biriydi ve Holmes'un sorularına seve seve cevap verdi.
"Evet, efendim, akşam gazetelerinden olayı okudum. Bay Horace Harker bizim müşterilerimizden biridir. Büstü birkaç ay önce satmıştık ona. Gelder Şirketinden üç tane sipariş etmiştik. Üçünü de sattık. Kime mi? Oh, defterlerimize bakarak bunu söyleyebileceğime eminim. Evet, işte girişler burada. Gördüğünüz gibi biri Bay Harker'a, biri Chiswick, Sarısalkım Vadisindeki Sarısalkım Malikânesinden Bay Josiah Brown'a ve biri de Aşağı Grove Sokağı, Reading'de oturan Bay Sandeford'a satılmış. Hayır, fotoğraftaki kişiyi hiç görmedim. Böyle biri yüzü kolay unutmazdınız, değil mi efendim, hayatımda daha çirkin bir şey görmemiştim. Çalı-
215

şanlarımızın arasında İtalyan var mı? Evet, efendim, işçilerimiz ve temizlikçilerimizin arasında İtalyanlardan bol bol var. İsteseler satış defterlerine bakabileceklerinden eminim. Defterleri saklamak için hiçbir sebep göremiyorum. Pekâlâ, pekâlâ, gerçekten garip bir olay, araştırmalarınızdan bir şeyler çıkarsa umarım bana da haber verirsiniz."
Holmes, Bay Harding'in konuşması boyunca bir sürü not almıştı ve meselenin aldığı halden son derece memnun olduğunu görebiliyordum. Ne var ki, acele etmediğimiz takdirde Lestrade'le olan randevumuza geç kalacağımızın haricinde hiçbir şey söylemedi ve Baker Sokağına ulaştığımızda müfettişi bizi bekler bulduk. Sabırsız bir ruh haline bürünmüş şekilde bir aşağı bir yukarı yürüyordu ve yüzündeki nüfuzlu ifade, gününün boşa geçmediğini gösteriyordu.
"Ee?" diye sordu. "Bir şey bulabildin mi Bay Holmes?"
"Çok dolu bir gün geçirdik ve boşa harcamış olduğumuzu da söyleyemem," diye anlattı dostum. "Dükkan sahiplerinin ikisiyle görüşmüş olmamızın yanı sıra toptancının kendisiyle de konuştuk. Artık yapılışlarından itibaren her büstün nerede olduklarını biliyorum."
"Büstler mi!" diye bağırdı Lestrade. "Peki, peki, senin kendi yöntemlerin var Bay Holmes ve onlara karşı bir şey söyleyecek insan ben değilim, ama galiba senden daha başarılı bir gün geçirdim. Öldürülen adamın kimliğini tespit ettim."
"Sahi mi?"
"Ve cinayet için bir nedeni de buldum."
"Mükemmel!"
"Saffron Hill ve İtalyan mahallesinde özel görevde bulunan bir müfettişimiz var. Neyse, öldürülen adamın boynunda Katolik bir amblem gibi bir şey vardı, bu gerçeği teninin rengiyle birleştirdiğimde güneyi düşünmeye başladım. Müfettiş Hill, onu gördüğü anda adamı tanıdı. Adı Pietro

Venucci ve Napoli'den geliyormuş; dahası, Londra'nın en azılı katillerindenmiş. Mafyayla bağlantılı olduğu ortaya çıktı. Senin de bildiğin gibi mafya, cinayetlerle sözünü geçirten gizli bir politik örgüttür. Davanın nasıl aydınlanmaya başladığını gördün mü? Diğer adam da büyük ihtimalle İtalyan bir mafya üyesi. Bir şekilde kurallara karşı gelmiş olmalı. Pietro'yu onun peşine takıyorlar. Cebinde bulunan fotoğraf da büyük ihtimalle aradığımız adama ait; yanlış adamı deşmesin diye verilmiştir. Bizimkini takip ediyor, eve girdiğini görüyor, dışarıda bekliyor, sonra aralarında meydana gelen itişmede ölümcül darbeyi alıyor. Evet, nasıl buldunuz Bay Sherlock Holmes?"
Holmes onaylayıcı bir şekilde alkışladı.
"Mükemmel Lestrade, mükemmel!" diye haykırdı. "Fakat büstlerin kırılmasıyla ilgili açıklamanı duyduğumdan emin değilim."
"Büstler mi? Şu büstleri aklınızdan çıkaramıyorsunuz, değil mi! Sonuçta önemsiz bir olay o; ufak bir hırsızlık meselesi, en fazla altı ay yatar. Cinayet çok daha önemli bir konu ve gördüğünüz gibi olayı çözmek üzereyim."
"Peki bundan sonraki adımınız ne olacak?"
"Çok basit. Hill'le beraber İtalyan Mahallesine gidip elimizdeki fotoğrafta bulunan adamı bulacağım, sonra da cinayet sebebiyle onu tutuklayacağım. Bizimle gelir misiniz?"
"Hayır, sanmıyorum. Bana kalırsa sonuca ulaşmanın daha kolay bir yolu var. Kesin olduğunu söyleyemem, çünkü her şey - pekâlâ, her şey tamamıyla dışımızda gelişen bir olaya bağlı. Ama büyük umutlarım var... hatta ikiye bir vermeye bile hazırım... bu gece bizimle gelmeyi kabul edersen onu yakalamanıza yardımcı olabileceğimden eminim.
"Nereye, İtalyan Mahallesine mi?"
"Hayır; onu Chiswick'te bulma olasılığımızın daha büyük olduğunu düşünüyorum açıkçası. Eğer bu gece be-

nimle Chiswick'e gelirsen, ben de gerekirse yarın gece İtalyan mahallesine gelmeye söz veririm. Bir günlük gecikmeden hiçbir şey kaybetmezsin, değil mi. Neyse, şimdi birkaç saat uyusak iyi olacak çünkü on birden önce yola çıkmayı düşünmüyorum ve sabaha kadar döneceğimiz şüpheli. Bizimle akşam yemeği yersin Lestrade, sonra başlama saatimiz gelene kadar koltuğumuz hizmetinde olacaktır.

Bu arada Watson, bir ulak çağırsan çok memnun olurum. Gönderilecek bir mektubum var ve hemen yola çıkması çok önemli."
Holmes gecenin geri kalanını, küçük odalarımızdan birini tamamen dolduran eski günlük gazetelerin dosyalarını gözden geçirmekle geçirdi. Sonunda yanımıza geldiğinde gözlerinde bir zafer ışıltısı vardı ama araştırmanın sonuçlarıyla ilgili ikimize de hiçbir şey söylemedi. Bana gelince, bu karışık vakada attığı her adımda Holmes'la beraber ilerlemiştim ve her ne kadar hedefimizi henüz kavrayamamıştıy-sam da, Holmes'un, bizim garip suçlunun geri kalan heykellere saldırmasını beklediğini anlamıştım ve bu heykellerin bir tanesinin Chiswick'te bulunduğunu hatırlıyordum. Amacımızın, onu iş üstündeyken yakalamak olduğundan hiç kuşkum yoktu ve dostumun, adamımız peşinde kimsenin olmadığını varsayarak işine devam edebileceğini düşünmesini sağlayacak şekilde gazeteye yanlış ipucu vermedeki kurnazlığına hayran olmaktan da kendimi alamıyordum. Holmes tabancamı yanıma almamın iyi olacağını söyleyince hiç şaşırmadım. Kendisi de favori silahı olan binici kamçısını almıştı yanına.
Saat tam on birde araba kapımızdaydı ve ona binip Hammersmith Köprüsü'nün diğer tarafındaki bir noktaya gittik. Arabacıya beklemesi söylendi. Kısa bir yürüyüşten sonra, her biri kendi bahçesine sahip görkemli evlerle çevrili bir yan sokakta bulduk kendimizi. Bir sokak lambasının ışığında evlerden birinin 'Sarısalkım Malikânesi' olduğunu okuduk hemen yanında dikilmiş büyük bir tabelada. Ev halkı büyük

bir ihtimalle yataklarına çekilmişti, çünkü bahçeye yuvarlak ve bulanık bir ışık gönderen dış kapısının üzerindeki küçücük ışığın haricinde bütün ev karanlıktı. Bahçeyi yoldan ayıran tahta çit, iç tarafı yoğun, siyah bir gölgeye boğuyordu ve bizim şimdi çömeldiğimiz yer de orasıydı.
"Korkarım uzun bir nöbet olacak," diye fısıldadı Holmes. "Yağmur yağmadığı için şans yıldızımıza şükredebiliriz. Zaman geçirmek için pipo içmeyi bile göze alamayacağız ne yazık ki. Her neyse, dediğim gibi, sıkıntımıza değecek bir şeyler bulma şansı ikiye bir."
Neyse ki gece nöbetimizin, Holmes'un korktuğu kadar uzun olmayacağı ortaya çıktı. Bekleyişimiz çok ani ve olağanüstü bir şekilde son buldu. Birdenbire, önceden herhangi bir uyarı olmaksızın, bahçenin kapısı ardına kadar açılıverdi ve içeri, bir maymun kadar hareketli ve hızlı bir karaltı geçti bahçe patikasından. Kapının üzerinden gelen ışıkta bir an için göründü, ardından evin gölgelerinde kayboldu. Dakikalar geçerken nefes almayı bile cesaret edemiyorduk, ama birden çok hafif bir gıcırtı sesi ulaştı kulağımıza. Evin penceresini açıyordu. Ses kesildi, yine uzun süren bir sessizlik içine bekledik. Adam eve girmek için bir yol arıyordu. Çok geçmeden odalardan birinde bir fenerin yandığını gördük. Aradığı şey herhalde o odada değildi, çünkü fenerin ışığı başka bir odada belirdi, ardından bir başkasında.
"Gelin, açık olan pencerenin altına gidelim. Oradan çıkarken onu yakalarız," diye fısıldadı Lestrade.
Ama biz daha parmağımızı kıpırdayamadan adam evden çıkmıştı bile. Işığa boğulmuş küçük bahçe patikasına vardığında kolunun altında beyaz bir şey taşıdığını fark ettik. Tedirgince etrafına bakındı. Boş sokağın sessizliği onu rahatlattı. Bize arkasını dönerek yükünü yere koydu ve hemen ardından bir çatırtı duyuldu. Adam, kendini işine öyle kaptırmıştı ki biz çimenleri aşıp arkasına yaklaşırken bizi hiç duymadı. Holmes, bir kaplan sıçrayışıyla adamın sırtına atıldı ve

hemen arkasından Lestrade'le ben de bileklerini kavramış, kelepçeleri yerine takmıştık. Onu bize doğru çevirdiğimizde, bize nefretle bakarken öfkeyle çarpılmış soluk, korkunç yüzünü gördüm ve yakalamış olduğumuz adamın gerçekten de fotoğraftaki olduğunu anladım.
Fakat Holmes'un ilgilendiği tutsağımız değildi. Adamın evin içinden getirmiş olduğu şeyi - giriş kapısının hemen önünde bin parçaya ayrılmış Napolyon heykelini dikkatlice inceliyordu. Holmes heykelin parçalarını teker teker kaldırıp ışığa tuttu, ama hiçbiri diğerinden farklı değildi. İncelemesini henüz bitirmişti ki holdeki ışıklar yandı, kapı açıldı ve evin sahibi, gömlek ve pantolon içinde neşeli, tombul bir adam göründü.
"Bay Josiah Brown, öyle değil mi?" dedi Holmes.

"Evet efendim; ve siz de, hiç şüphe yok ki Bay Sherlock Holmes'sunuz! Bugün ulakla gönderdiğiniz notu aldım ve söylediklerinizi harfi harfine uyguladım. Bütün kapılarımızı içeriden kilitleyip gelişmeleri beklemeye koyulduk. Hırsızı yakalamış olduğunuzu gördüğüme çok sevindim doğrusu. Evet, baylar, umarım içeri gelip içecek bir şey ikram etmeme izin verirsiniz şimdi."
Ne var ki, Lestrade yakaladığımızı adamı güvenli bir yerlere götürmek için sabırsızlanıyordu. Onun için arabamız çağrıldı ve birkaç dakika sonra dördümüz de Londra'ya yolunu tutmuştuk bile. Tutsağımız tek kelime bile etmiyor, karışık saçlarının arasından her birimizi teker teker süzüyordu ve bir defasında, ulaşabileceği kadar yakınında olduğumu düşündüğünde, elime aç bir kurt gibi saldırdı. Polis merkezine vardığımızda adamın üstünden birkaç şilin ve kabzası kan izleri taşıyan uzun bir bıçaktan başka bir şey bulunmadığını öğrenecek kadar bekledik.
"Sorun kalmadı," dedi Lestrade ayrıldığımızda. "Hill bunların hepsini tanır ve ona bir isim vermekte zorlanacağını sanmam. Mafyayla ilgili teorimin doğru olduğunu gö-

receksiniz. Neyse, onu yakalamadaki ustalığınız için size bir teşekkür borçlu olduğumu hissediyorum Bay Holmes. Aslında nasıl olduğunu tam olarak anlayabilmiş değilim henüz."
"Korkarım ki herhangi bir açıklama için çok geç bir saat," dedi Holmes. "Ayrıca henüz yerine oturması gereken bir iki ayrıntı daha var ve bu vaka en sonuna kadar çözülmeyi hakkediyor. Yarın saat altıda bir kez daha evimize gelirsen, şimdi bile bu işin özünü kavrayamamış olduğunu sana gösterebileceğimi sanıyorum. Suç tarihinde kesinlikle özel bir yere sahip olmasını gerektirecek öğeler içeren bir vaka bu. Çözdüğüm küçük vakaları yazıya dökmene bir daha izin verecek olursam Watson, Napolyon büstlerinin olağanüstü vakasının sayfalarını dolduracağına eminim."
Bir sonraki akşam tekrar bir araya geldiğimizde, Lestrade tutsağımızla ilgili bir sürü bilgi edinmişti. İkinci ismi bilinmemekle beraber ismi Beppo'ymuş. İtalyan mahallesinde 'baş belası' olarak biliniyordu. Bir zamanlar, parasını hakkıyla kazan iyi bir heykeltıraşmış, ama kötü yolu seçmiş ve iki kez içeri tıkılmış - bir keresinde adi suçtan, bir keresinde de zaten duymuş olduğumuz gibi, bir arkadaşını bıçaklamış olmaktan dolayı. İngilizce'si mükemmelmiş. Büstleri kırmasının sebebi hâlâ gizemini koruyormuş ve adam o konuyla ilgili soruları cevaplamayı kesinlikle redde-diyormuş; ama polis, Gelder şirketinde ilgilendiği işler büst yapımını da içerdiğine göre söz konusu büstlerin büyük ihtimalle adamın kendisi tarafından yapılmış olduğunu keşfetmiş. Holmes, zaten bir çoğunu bildiğimiz bütün bu bilgileri nezaket kuralları içinde dinledi; ama onu fazlasıyla iyi tanıyan biri olarak ben, kafasının başka yerde olduğunu açık seçik görebiliyordum ve takındığı maskesinin altında huzursuzlukla karışık bir beklenti içinde olduğunu fark ettim. Sonunda, oturduğu yerde dikildi ve gözleri ışıldamaya başladı. Kapımız çalınmıştı. Bir dakika kadar sonra merdivenlerimizde ayak sesleri duyduk ve içeri kırlaşmış favorileri olan

kırmızı suratlı, yaşlıca bir adam girdi. Sağ elinde eski-püskü bir çanta vardı ve onu masanın üzerine bıraktı.
"Bay Sherlock Holmes'u görmek istiyordum, burada mı acaba?"
Dostum eğilerek selam verirken gülümsüyordu. "Ve siz de Reading'den Bay Sandeford'sunuz." dedi.
"Evet efendim, korkarım biraz geç kaldım; ama trenlerde bir problem vardı. Sahip olduğum bir büstle ilgili yazmışsınız bana."
"Evet, kesinlikle."
"Mektubunuz yanımda - diyorsunuz ki; 'Devine'in Napolyon'unun bir kopyasına sahip olmak istiyorum ve elinizdeki için on sterlin ödemeye hazırım.' Doğru mu bu?"
"Her kelimesi."
"Mektubunuz beni çok şaşırttı, bu büste sahip olduğumu nereden bildiğinizi anlayamadım bir türlü."

"Tabii ki şaşırmışsınızdır, ama aslında açıklaması çok basit. Harding Kardeşleri şirketinden Bay Harding, ellerindeki son kopyalarını sana satmış olduklarını söyleyip bana adresinizi de verdi."
"Ah, bu kadar basit miydi? Peki ona ne ödediğimi de söyledi mi?"
"Hayır, söylemedi."
"Pekâlâ, çok zengin olmasam da dürüst bir adamımdır. Büst için sadece on beş şilin vermiştim. Sizden on sterlin almadan önce bunu bilmeye hakkinizin olduğunu düşündüm."
"Gerçekten çok onurlu bir hareket Bay Sandeford. Ama ben fiyatımı bir kere verdim ve ona sadık kalmak istiyorum."
"Çok iyisiniz Bay Holmes. Benden istediğiniz gibi büstü yanımda getirdim. İşte burada!" Adam çantasını açtı ve sonunda, kaç defa kırık bir halde görmüş olduğumuz büstü bir bütün olarak da görmüş olduk.
i
Holmes cebinden bir kâğıt aldı ve masanın üzerine de on sterlin koydu.
"Bu kâğıdı imzalamanızı isteyeceğim Bay Sandeford, buradaki şahitlerin önünde. Büstün üzerinde sahip olmuş olduğunuz tüm hakları bana devrettiğinizi ispatlayacak bir kâğıt bu. Prensipleri olan bir adamım ve olayların sonradan nasıl bir hal alacağını asla bilemezsin. Teşekkür ederim Bay Sandeford; paranız burada, iyi akşamlar dilerim."
Ziyaretçimiz gittiğinde Sherlock Holmes'un hareketleri dikkatimizi çekti. Çekmecelerin birinden beyaz bir örtü alıp onu masanın üzerine sermekle başladı işe. Ardından yeni sahip olmuş olduğu büstü örtünün tam ortasına koydu. Sonunda binici kamçısını alıp Napolyon'un kafasına sert bir darbe indirdi. Heykel anında parçalara ayrıldı ve Holmes büyük bir heyecanla parçaların üzerine eğildi. Birkaç saniye sonra, bir zafer çığlığı eşliğinde kırıklardan birini kaldırdı. Parçanın üzerinde koyu renk, yuvarlak bir şey yapışmıştı.
"Baylar," diye bağırdı Holmes, "Sizi, Borgiasların ünlü siyah incisiyle tanıştırmama izin verin."
Lestrade ve ben bir süre hiç kıpırdamadan oturduk ve sonra, ne yaptığımızı tam bilmeden, iyi yazılmış bir oyunun en heyecanlı sahnesinden sonra insanlar nasıl alkışlıyorduysa onu heyecanla alkışlamaya başladık. Holmes'un yanakları hafifçe renklendi ve seyircilerinin hayranlığım gören usta bir oyuncu gibi önümüzde eğildi.
Böyle anlarda bir an için bile olsa Holmes bir mantık makinesi olmaktan çıkar, hayranlık duyulmaya, alkış almaya karşı duyduğu insani sevgisini belli ederdi. Olağanüstü derece gururlu ve kontrollü tabiatı, bir dosttan gelen samimi hayranlık ve takdirle derinden etkilenebiliyordu.
"Evet, baylar," diye konuştu, "yeryüzünün en ünlü incisi karşınızda! Tümevarımsal bir mantık yürütmeyle oluşturduğum zincirin sonunda şans da yüzüme güldü de kaybolduğu yerde, yani Prens Colonna'nın Dacre Otelindeki
222
223
yatak odasında başlayan ve Gelder şirketinin ürettiği altı Napolyon büstünün sonuncusunun, buradaki heykelin içinde son bulan uzun bir yolculuktan sonra onu buldum. Lestrade, sen bu değerli incinin kayboluşunda yaşanan sansasyonu ve arkasından Londra polisinin onu bulmadaki başarısızlığını hatırlıyorsundur. Vakayla ilgili olarak bana başvurulmuştu ama ben de olayı aydınlatamadım. Şüpheler, prensesin hizmetçisinin üzerinde yoğunlaşmıştı. O da İtalyan'dı ve Londra'da yaşayan bir ağabeyinin olduğu ispatlanmıştıysa da ikisinin arasında bir bağ oluşturamamıştık. Hizmetçinin ismi Lucretia Venucci'ydi ve Pietro'nun - iki gece önce öldürülen adamdır kendisi - onu ağabeyi olduğu konusunda en ufak bir şüphem yok. Gazetenin eski sayılarını karıştırarak tarihleri karşılaştırdım ve incinin kayboluşunun, Beppo'nun tutuklanışından tam iki gün öncesine denk geldiğini buldum. Beppo, saldırıdan tutuklanmıştı ve bu olay söz konusu büstlerin yapılması sırasında Gelder şirketinin fabrikasında meydana gelmişti. Artık olayların akışını görmeye başladınız, üstelik benim durumdakinin tersine, meydana geliş sıralarına göre. İnci Beppo'daydı. Onu Pietro'dan çalmış olabileceği gibi, Pietro'nun suç ortağı ya da Pietro'yla kız kardeşinin arabuluculuğunu yapan kişi de olabilir. Bunların hiçbir önemi yoktur çözüme ulaşmamızda.

"Önemli olan şey, incinin onda olduğunu ve polisin, inci yarımdayken peşine takılmış olduğunu biliyor olmamızdır. Adam doğru çalıştığı fabrikaya yöneldi ve yakalanmadan önce paha biçilmez hazinesini saklamak için sadece birkaç dakikaya sahip olduğunu biliyordu. Altı adet Napolyon büstü pasajda kurumaya bırakılmıştı. Biri hâlâ yumuşaktı. Usta bir heykeltıraş olan Beppo, bir saniyede heykelde küçük bir delik açıp inciyi içeri soktu ve birkaç dokunuşla üzerini örttü. Bulunması imkânsız harika bir saklama yeriydi. Ne var ki Beppo bir yıl hapis cezasına çarptırıldı ve o içerideyken de heykelleri Londra'ya dağıldı. Hazinesini saklayanın hangisi
224
olduğunu söylemesi mümkün olmadığı için onları kırmaktan başka çaresi yoktu. Büstleri sallaması bile işe yaramazdı; alçının ıslak olmasından dolayı inci büyük ihtimalle yapışmış olacaktı - gördüğünüz gibi gerçekten de tam olarak öyle olmuş. Beppo paniğe kapılmadan arayışına başladı. Gelder'da çalışan bir kuzeni sayesinde büstleri satın almış olan firmaların isimlerini öğrendi. Morse Hudson'da iş bulmayı başardı ve büstlerin üçünün sahiplerini o şekilde buldu. İnci onlarda değildi. Sonra, İtalyan bir çalışan sayesinde, diğer üçünün nerelere satılmış olduğunu öğrendi. İlki Harker'lardaydı. Suç ortağı tarafından yakalandığı yer orasıydı, incinin kayboluşuyla ilgili Beppo'yu suçladı, aralarında meydana gelen kavgada da onu bıçakladı.
"Madem suç ortağıydı, ne diye fotoğrafını taşıyordu?" diye sordum.
"Beppo'nun nerede olduğunu bulmak maksadıyla etraftaki insanlara sormak için. Sebep buydu. Neyse, cinayetten sonra Beppo'nun geri çekilmektense büyük ihtimalle daha da acele edeceğini düşündüm. Polisin, sırrını çözeceğinden korkacak ve onlardan bir adım önde olabilmek için hızlanacaktı. Bildiğiniz gibi, inciyi Harker'in büstünde bulup bulmadığını söylemek için hiçbir yolum yoktu. Aslında siyah inci olup olmadığı konusunda da tam kararımı vermiş değildim tabii; ama büstü ışığı olan bir bahçeye kadar taşıdığına göre bir şeyler aradığı kesindi bana göre. Harker'in büstü üç taneden biri olduğu için şans gerçekten de size söylediğim gibi ikiye birdi incinin içinde olması konusunda. Geriye iki tane büst kalmıştı ve ilk önce Londra'dakini bulmak isteyeceği açıktı. Başka bir trajedinin yaşanmaması için ev ^sakinlerini önceden uyardım ve mükemmel bir sonuçla karşılaştık. O zamana kadar, peşinde olduğumuz şeyin Bor-gia incisi olduğundan emin olmuştum tabii. Öldürülen adamın ismi bütün olayları birbirine bağlıyordu. Neyse, sonunda bir tek büst kalmıştı geriye - Reading'deki - ve incinin onda
225
olması gerekiyordu. Şahitliğinizin önünde onu satın aldım — ve işte sonuç!"
Lestrade'la ikimiz tek kelime etmeden oturuyorduk.
"Evet," dedi Lestrade sonunda, "Birçok davayı çözdüğünü görmüşümdür Bay Holmes, ama bundan daha ustaca davrandığın biri var mı emin değilim açıkçası. Scotland Yard'da seni kıskanmadığımızı bilmeni isterim. Hayır efendim, hepimiz seninle gurur duyuyoruz ve yarın gelecek olursan, en yaşlı müfettişinden en genç polis memuruna kadar tek bir adam bilmiyorum ki seninle el sıkışmaktan mutlu olmasın."
"Teşekkür ederim." dedi Holmes. "Çok teşekkür ederim!" ve kafasını çevirdiği sırada daha önce hiç görmediğim kadar duygu yüklüydü. Birkaç saniye sonra yine soğuk mantıkçı duruyordu karşımızda. "İnciyi kasaya koyar mısın Watson," dedi, "hah, Conk-Singerton sahtekarlığı vakasının kâğıtlarını da getir, olur mu. Hoşça kal Lestrade. Karşına yine küçük bir problem çıkacak olursa, sana bir iki ipucu verebilmek - mümkün olursa tabii - beni her zaman çok mutlu eder."
226
-IX-
ÜÇ ÖĞRENCİ
Şimdi tekrar etmek istemediğim bir dizi olaydan dolayı, Bay Sherlock Holmes'la ben 95' yılında Üniversite şehirlerimizden birinde birkaç hafta geçirmek zorunda kalmıştık ve Holmes, orada bulunduğumuz süre içinde, küçük fakat öğretici bir vakayı çözmek sorunda kaldı. Söz konusu üniversiteyi ya da suçluyu okuyucuya açıklayacak ayrıntıları eklemenin çok çirkin ve düşüncesizce olacağı konusunda herkesin bana katılacağına inanıyorum. Bu kadar kötü bir skandal sonsuza kadar hafızalardan silinmeyi hakkediyor doğrusu. Ne var ki gerekli noktalar saklı tutulduğu takdirde, vakanın kendisinin anlatılabileceğini düşünüyorum, sonuçta

dostumum özel yeteneklerinin bazılarını gözler önüne sermişti. Anlatımımda, olayları belirli bir yere bağlayacak ya da alâkalı kişileri açıklayacak kelimeler kullanmamaya dikkat edeceğimin bilinmesini istiyorum.
O sıralarda, Sherlock Holmes'un İngiliz patentlerle ilgili zorlu bir araştırmayı sürdürdüğü bir kütüphanenin ya-
227
kınlarında bulunan dayalı döşeli odalarda kalıyorduk - bu arada, araştırmanın sonuçlarının gelecekte bir yazıma konu etmeyi düşünebileceğim kadar ilginç olduklarını söylemeden de geçemeyeceğim. Neyse, bir akşam, tanıdıklarımızdan biri, St. Luke Üniversitesinde öğretmen ve okutman olan Bay Hilton Spames ziyaretimize geldi. Bay Soames, sinirleri gergin, heyecanlı bir karaktere sahip, uzun boylu, zayıf biriydi. Zaten her zaman telaşlı biri olmuştu, ama söz konusu ziyaretinde öyle kontrolden çıkmış bir haldeydi ki, başına olağanüstü bir şeylerin gelmiş olduğunu anlamamak mümkün değildi.
"Bay Holmes, değerli vaktinizin birkaç saatini bana ayırabilirsiniz, değil mi? St. Luke'da son derece üzücü bir olay yaşadık ve şans eseri şehirde bulunmasaydınız ne yapardım bilemiyorum."
"Bu aralar son derece yoğunum ve doğrusunu isterseniz hiçbir şeyin beni işimden alıkoymasını istemem," diye cevap verdi dostum. "Polisin yardımına başvurmanız çok daha iyi olur."
"Hayır, hayır, saygıdeğer beyefendi; bu kesinlikle imkânsız. Kanunlar bir kere işe karıştı mı, onları bir daha durduramazsın ve üniversitenin itibarının korunması adına, bu vaka tam da bir skandalin çıkmasını önlemek adına son derece büyük bir önem taşıyor. Bay Holmes, yeteneklerinizle olduğunuz kadar, gizlilik konusundaki katılığınızla da ünlü birisinizdir ve bu dünyada yardımını isteyebileceğim başka hiç kimse yok. Elinizden gelenini yapmanız için size yalvarırım Bay Holmes."
Dostumun sinirleri Baker Sokağının alışıldık çevresinden uzaklaştığından beri hiç yatışmamıştı. Not defterleri, kimyasal maddeleri ve evinin dağınıklığı olmadan rahat eden bir adam değildi. Kaba bir şekilde omuzlarını silkti ve misafirimiz el kol hareketleri eşliğinde hikâyesini hızla anlatmaya başlayınca sessizce oturdu.
228
"Öncelikle şunu söylemeliyim ki Bay Holmes, Fortes-cue Bursu için açılan sınavların ilk günü yarın. Sınav yapacak olan kişilerden biri de benim. Dersim Yunanca ve ilk kâğıtlarda, öğrencilerin görmemiş olduğu Yunanca bir metnin tercüme edilmesi isteniyor. Bu metin sınav kâğıdının üzerine basılmış durumda ve bir aday, bunu önceden görüp ha-zırlansa, diğerlerinin karşısında çok büyük bir avantaj sağlamış olacağı kesin. İşte bu sebepten dolayı, kâğıtları saklı tutmak konusunda büyük bir özen gösteriliyor.
"Bugün saat üç civarında bu sınav kâğıdının provaları çıktı. Thucydides'ten bir bölümün yarısını koymuştum ve en ufak bir hata içermemesi gerektiği için metni başından sonuna kadar dikkatlice okumam gerekiyordu. Saat dört buçuğa gelirken görevim henüz tamamlanmamıştı. Ne var ki bir dostumun ofisinde çaya davetliydim ve provayı masamın üzerinde bırakıp gittim. Bir saatten biraz daha fazla kalmışımdır.
"Bildiğiniz gibi Bay Holmes, üniversite kapılarımız çifttir - içerideki kapı yeşil çuhayla örtülü, dışarıdakiyse kalın meşedendir. Dış kapıma yaklaştığım sırada kilidine bir anahtarın takılı olduğunu görerek şaşırdım. Bir an için kendi anahtarım olduğunu sandım, ama cebime bakarak durumun öyle olmadığını gördüm. Benim bildiğim kadarıyla anahtarın bir tek kopyası var, ve o da on yıldır ofisime bakmış olan ve sarsılmaz bir şekilde güvendiğim uşağım Bannister'a ait. Anahtarın gerçekten de ona ait olduğunu, çay isteyip istemediğimi anlamak için odama girmiş olduğunu ve çıkarken de dikkatsizlik yapıp anahtarı kapıda unutmuş olduğunu öğrendim. Odama ziyareti, benim orayı terk edişimden yalnızca birkaç dakika sonra gerçekleşmiş olmalı. Başka herhangi bir gün olsa, unutkanlığının hiçbir sonucu olmazdı, ama bu özel günde içler acısı bir sonuç yaratmış bulunuyor.
"Masama baktığım anda birinin kâğıtlarımı karıştırmış olduğunu biliyordum. Prova, üç ayrı kâğıttan oluşuyordu ve
229

ben hepsini bir araya toplayıp bırakmıştım. Şimdiyse biri yerde, biri pencerenin yanındaki bir sehpanın üzerinde, biri de onu bıraktığım yerde duruyordu."
Holmes, bu konuşmanın başlangıcından beri ilk defa biraz doğruldu oturduğu yerde.
"Birinci sayfa yerde, ikincisi pencerede, üçüncüsüyse bıraktığınız yerde," dedi.
"Kesinlikle, Bay Holmes. Beni şaşırtıyorsunuz. Bunu nasıl bilebildiniz?"
"Lütfen ilginç hikâyenizi anlatmaya devam edin."
"Bir an için Bannister'ın affedilemez bir şey yapıp kâğıtlarımı karıştırmış olduğunu sandım. Neyse, bunu büyük bir içtenlikle inkâr etti ve bana doğruyu söylediğinden en ufak bir kuşkum yok. Bu durumda tek bir alternatif kalıyor, o da kapının yanından geçen birinin anahtarı görmüş olduğu -benim dışarıda olduğumu bilen biri tabii - ve kâğıtlara bakmak için içeri girmiş olduğuydu. Büyük bir miktar para söz konusu, söz konusu burs çok değerlidir. Vicdansız birinin, diğer adayların karşısında bir avantaj elde etmek için her türlü riski göze alması şaşırtıcı değil.
"Bannister olay karşısında çok heyecanlandı. Kâğıtlarla oynanmış olduğunu anladığında neredeyse kendinden geçiyordu. Ona biraz brendi verip yarı baygın halde bir sandalyede oturur halde bıraktım ve odayı dikkatlice araştırmaya giriştim. Çok geçmeden, davetsiz misafirin, arkasında başka işaretler de bırakmış olduğunu gördüm. Pencerenin yanındaki sehpanın üzerinde açılmış bir kurşunkalemin fragmanları duruyordu. Ayrıca kalemin kırık ucu da duruyordu aynı yerde. Besbelli ki serseri büyük bir hızla kâğıtları kopyalarken kurşunkalemini kırmış, onu açmak zorunda kalmıştı."
"Mükemmel!" dedi neşesi yerine gelmiş olan ve büyük bir dikkatle dinlemeye başlamış olan Holmes. "Şansınız yaver gitmiş."

"Hepsi bu değil. Kırmızı deri kaplı yeni bir yazı masam vardır benim. Yemin etmeye hazırım ki üzeri pürüzsüz ve temizdi; Bannister de beni doğruluyor. Şimdi yedi sekiz santimetre uzunluğunda bir kesik oluşmuş - küçük bir çizikten bahsetmiyorum, basbayağı bir kesik var. Bulgularım bununla da bitmiyor, masanın üzerinde, içinde talaş gibi bir şeylerin de bulunduğu siyah küçük bir parça hamur da buldum; kil gibi bir şeydi ve bunun da kâğıtları karıştıran adam tarafından bırakıldığına eminim. Herhangi bir ayak izi ya da kimliğini tespit etmeme yarayacak başka bir şey yoktu. Söylüyorum size, çıldırmak üzereydim ki şehirde olduğunuzu hatırladım ve vakayı doğrudan ellerinize bırakmak için hemen buraya geldim. Lütfen yardım edin, Bay Holmes! İçinde bulunduğum ikilemi görüyorsunuz. Ya adamı bulacağım ya da yeni kâğıtlar hazırlanana kadar sınavı ertelemek zorunda kalacağım; o zaman da her şeyi anlatmak zorunda kalacağım için korkunç bir skandal patlak verecektir. Bu sadece fakülteye gölge düşürecek bir şey değil, üniversitenin kendisini bile lekelemeye yeter. Olayın mümkün olduğu kadar sessizce ve tam bir gizlilik içinde halledilmesidir tek dileğim."
"Vakayı üstlenmekten ve elimden geleni yapmaktan büyük bir mutluluk duyacağım," dedi Holmes, ayağa kalkıp paltosunu giyerek. "Olayın ilginç olmadığını söylemek haksızlık olur. Kâğıtlar size ulaştıktan sonra odanızı ziyaret eden kimse olmuş muydu acaba?"
"Evet; genç Daulat Ras, aynı katta oturan Hintli bir öğrenci. Sınavla ilgili birkaç soru sormak için bana gelmişti."
"Ve bunun için odanıza alındı, öyle mi?"
"Evet."
"Ve kâğıtlar da masanın üzerindeydi?"
"Hatırladığım kadarıyla o sırada rulo halinde duruyorlardı.
"Peki prova olduklarını anlamak mümkün müydü?"
"Mümkündür herhalde."

"Odanızda başka hiç kimse yoktu?"
"Hayır."
"Provaların orada olacağını bilenler var mıydı?"
"Matbaacıdan başka hiç kimse."
"Ya Bannister denen adam, o biliyor muydu?"
"Hayır, kesinlikle bilmiyordu. Hiç kimse bilmiyordu."
"Bannister şu anda nerededir?"

"Çok hastaydı, zavallı. Onu sandalyede yarı baygın halde bıraktım. Bir an önce size ulaşmak istiyordum."
"Kapınızı açık mı bıraktınız?"
"Önce kâğıtları sağlam bir yere kilitledim tabii."
"O halde Bay Soames, Hintli öğrenciniz rulo halindeki kâğıtların sınavının provası olduğunu anlayamadıysa, kâğıtları karıştıran adamın, odanızda olduklarını bilmeden onları tamamen tesadüfi bir şekilde bulduğu sonucuna varıyoruz."
"Öyle görünüyor."
Holmes gizemli bir şekilde gülümsedi.
"Pekâlâ," dedi, "hadi gidip bakalım. Senin vakalarından değil Watson - fiziksel değil, zihinsel. Tamam; istersen gel. Evet Bay Soames - emrinizdeyim!"
Müşterimizin oturma odasının uzun, alçak ve önü demirli penceresi, tarihi fakültenin liken bezeli eski bahçesine açılıyordu. Gotik tarzda kemerli bir kapıdan basamakları yıpranmış taştan bir merdivene varılıyordu. Okutmanın odası zemin kattaydı, üstteki üç kattaysa - her birinde biri olmak üzere - üç öğrenci kalıyordu. Suç mahalline vardığımızda etrafa alaca karanlık çökmüştü bile. Holmes durdu ve okutmanın odasının penceresini büyük bir ciddiyetle gözledi; ardından yanına gitti ve parmak uçlarında durup boynunu uzatarak, odanın içine baktı.
"İçeriye kapıdan girmiş olmalı. Başka bir giriş yok," dedi okumuş rehberimiz.
"Aa, olur şey değil!" dedi Holmes ve dostumuza bakarken çok kurnaz bir gülümseme vardı yüzünde. "Peki,

madem burada öğrenecek bir şey yok, içeri geçelim."
Okutman, dış kapının kilidini açıp bizi odasına soktuysa da Holmes halıyı incelerken girişte durup bekledik.
"Korkarım burada bir şey yok," dedi. "Böylesine nemsiz günlerde bir iz bulma umutları hep suya düşer zaten. Görünüşe göre uşağınız kendine gelmiş. Onu sandalyede bıraktığınızı söylemiştiniz; acaba hangisiydi?"
"Pencerenin yanında duran şu sandalyede."
"Anlıyorum. Buradaki küçük sehpanın yanında duranına. Evet, artık içeri gelebilirsiniz. Halıyla işim bitti. İlk olarak bu küçük sehpaya bir bakalım. Olanlar gayet açık tabii. Adam odaya girdi ve kâğıtları ortadaki masadan teker teker aldı. Onları pencerenin yanındaki sehpaya götürdü, çünkü oradan sizin gelişinizi görebilecek, herhangi bir tehlike oluşmadan önce kaçabilecekti."
"Doğrusunu isterseniz bu mümkün değildi," dedi Soames, "çünkü yan kapıdan girdim içeri."
"Ah, bakın bu iyi! Neyse, yine de adamın aklındaki buydu. Şu kâğıtları bir görebilir miyim? Parmak izi var mı -hayır yok! Pekâlâ, bu ilk sayfayı masaya taşıyıp onu kopyalamaya koyuldu. Mümkün olan her türlü kısaltmayı kullansa bu ne kadar zamanını alırdı? En azından on beş dakika. Sonra kâğıdı fırlatıp ikincisine geçti. Onun ortasındaydı ki dönüşünüz hızlı bir şekilde kaçmasına sebep oldu - odada bulunmuş olduğunu gösterecek kâğıtları yerlerine bile koyamamış olduğuna göre çok hızlı bir kaçış olmuş. Dış kapıdan girdiğinizde merdivenlerde koşan birilerini duydunuz mu acaba?"
"Hayır, duyduğumu söyleyemem."
"Pekâlâ, kaleminin ucunu kıracak kadar hızlı yazıyordu ve sonra sizin de gördüğünüz gibi kalemini açmış. Bu ayrıntı da ilginç Watson. Öyle sıradan bir kalem değilmiş kullandığı. Alışılagelmiş kalemlerden daha büyük ve yumuşak kurşunlu bir kalemmiş; dışı lacivertti, üreticinin ismi gümüş

harflerle üzerine yazılmış ve şimdi yalnızca üç santimetre kadar bir kısmı kalmış. Böyle bir kalem bulun Bay Soames; ve adamınızı yakaladınız demektir. Ayrıca büyük ve körelmiş bir bıçağa sahip olduğunu da belirttiğimde biraz daha yaklaşmış olacaksınız."
Bay Soames bu bilgilerin karşısında şaşırıp kalmış gibiydi. "Şey, söylediğiniz çoğu şeyi anladım," dedi, "fakat şu uzunluk konusuna gelince, gerçekten..."
Holmes, üzerinde NN harflerinin ve onların arkasında boşluk bulunduğu bir parça tahtayı bize doğru uzattı.
"Gördünüz mü?"

"Hayır, korkarım şimdi bile..."
"Watson, sana her zaman haksızlık etmişimdir. Birçok konuda. Bu NN sence ne olabilir? Bir kelimenin sonunda bulunuyor. Eminim ki en çok satılan markalardan birinin Johann Faber olduğunu biliyorsundur. Diğer kalemlerde Johann kelimesinden sonra ne kadar kalıyorsa burada söz konusu olanın da o kadar olacağı açık değil midir?" Küçük sehpayı kaldırıp lambanın ışığına doğru eğdi. "Üzerine yazmış olduğu kâğıt inceydiyse buradaki cilanın üzerinde bir takım izler bırakmış olabileceğini düşündüm. Hayır, hiçbir şey göremiyorum. Bu köşede öğrenebileceğimiz başka bir şey olduğunu sanmıyorum. Gelelim orta masaya. Buradaki küçük topak, yanılmıyorsam şayet, daha önce bahsettiğiniz şu siyah hamurumsu madde olmalı. Şekil itibariyle pi-ramidimsi ve gördüğüm kadarıyla da içi boş. Tıpkı dediğiniz gibi, içinde talaş benzeri bir şeyler varmış gibi görünüyor. Olur şey değil, bu gerçekten ilginç. Ve masadaki kesiği de görüyorum - bir yırtık bile sayılabilir. Küçük bir çizikmiş en başta, ama sonra çentikli bir delik haline gelmiş. Dikkatimi bu vakaya çektiğiniz için size müteşekkir olduğumu belirtmeliyim Bay Soames. Şuradaki kapı nereye açılıyor?"
"Yatak odama."
"Maceranızdan sonra oraya girdiniz mi hiç?"

"Hayır; doğrudan size koştum."
"Oraya da bir göz atmak isterim açıkçası. Ah, ne kadar hoş bir oda! Geleneksel bir tarzı var. Belki ben yeri inceleyene kadar dışarıda biraz beklersiniz. Hayır, burada da hiçbir şey yok. Peki ya bu perde? Giysilerinizi onun ardında saklıyorsunuz. Biri bu odada saklanmak zorunda kalsa kesinlikle burayı seçerdi, zira yatak da gardırop da son derece dar. Bunun arkasında kimse yok ya şu anda?" Holmes perdeyi çekerken gerçekten de acil bir durum için hazırlıklı olduğunu duruşundaki heyecandan görebiliyordum. Ne var ki perdenin, sadece kancalara asılı bir dizi takım elbiseyi sakladığı ortaya çıktı. Holmes arkasını döndü ve birdenbire yere eğildi.
"Vay canına! Bu da nedir?" dedi heyecanla.
Siyah hamurdan küçük bir piramitti; çalışma odasındaki masanın üzerinde bulunanın tıpatıp aynısı. Holmes lambanın ışığında onu bize doğru uzattı.
"Görünüşe göre ziyaretçin yatak odasında da bırakmış izini Bay Soames."
"Burada ne işi olmuş olabilir ki?"
"Bunun gayet açık olduğunu düşünüyorum. Siz beklenmedik bir yoldan geri döndüğünüzde kapıda sesinizi duyana kadar hiçbir şekilde haberi olmadı. Adam, oraya girmiş olduğunu gösterecek her şeyi hızlıca toparlayıp saklanabileceği tek yer olan yatak odanızda almış soluğu."
"Aman tanrım, Bay Holmes, ben öteki odada Bannister'le konuşurken adamın hemen yanımızda tutsağımız olduğunu mu söylüyorsunuz bana?"
"Gördüğüm kadarıyla aynen öyle."
\ "Başka bir alternatif de olmalı Bay Holmes. Yatak odamın penceresine dikkat ettiniz mi acaba?"
"Tahta kafes, kurşun çerçeveler, üç ayrı pencere, bir tanesi bir insanın girebileceği kadar büyük ve menteşelerle açılıyor."

"Kesinlikle. Ve nerdeyse görünmez olacak bir açıyla bakıyor avluya. Adam ilk başta oradan girmiş olabilir, yatak odasında izlerini bırakmış, giderken de açık bulduğu kapıdan kaçmıştır."
Holmes başını sabırsızca hayır anlamında salladı.
"Pratik olalım," dedi. "Buradaki merdivenleri kullanan ve arada bir kapınıza uğrama alışkanlığına sahip olan üç öğrenciden bahsetmiştiniz, doğru mu?"
"Evet, efendim, üç öğrenci."
"Hepsi de bu sınava girecek mi?"
"Evet."
"Diğerlerine nazaran içlerinden birinden şüphelenmek için herhangi bir sebebiniz var mı?"
Soames tereddüt etti.
"Bu son derece zor bir soru," dedi. "Kanıt olmadan birini suçlamak hiç hoş değil."
"Kuşkulan duyalım. Ben kanıtları arayacağım."

"O halde buradaki odalarda kalan üç adamın karakterlerini kısaca özetleyeceğim size. En altta oturanın ismi Gilchrist'tir; kendisi çalışkan bir öğrenci ve başarılı bir alet. Fakültenin kriket ve rugbi takımlarında oynuyor, üstelik engelli koşu ve uzun atlama dallarında da üstün bir performans sergiliyor. Yiğit bir delikanlıdır o. Babası, at yarışlarında bütün parasını kaybeden Sir Jabes Gilchrist'ti. Öğrencim beş parasız kalmış biri olabilir ama son derece çalışkan ve atiktir. İleride başarılı biri olacağına eminim.
"İkinci kat, size daha önce bahsettiğim Hintlinin, Da-ulat Ras'ın kaldığı kattır. Çoğu Hintli gibi o da sessiz, anlaşılmaz bir adamdır. Derslerinde oldukça başarılı, ancak en zayıf olduğu dal ne yazık ki Grekçe'dir. Tutarlı ve sistemli bir örencidir.
En üst kat da Miles Mclaren'e ait. Çalışmayı seçtiği zaman harika biridir - üniversitenin en parlak zekâlarından biri - ama aksi, dağınık ve ahlâksızdır. Buradaki ilk yılında

iskambil kâğıtlarıyla ilgili bir olaydan neredeyse uzaklaştırma alıyordu. Bu dönem boyunca derslerini tamamıyla unuttu, eminim sınav gözünü korkutuyordun"
"O halde şüphelendiğiniz kişi o, öyle mi?"
"O kadar ileri gidemeyeceğim. Fakat üçünün içinde belki de en çok o hakkediyordur kuşkulanilmayı."
"Kesinlikle. Evet, Bay Soames, uşağınız Bannister'le bir tanışalım şimdi."
Ellisinde, kır saçlı, soluk yüzlü küçük bir adamdı. Hayatının sessiz rutininde meydana gelmiş bu ani kargaşadan dolayı hâlâ gergindi. Tombul suratı endişeyle seğiriyor, elleri bir türlü rahat durmuyordu.
"Bugün gerçekleşen şu talihsiz olayı araştırıyoruz, Bannister," dedi patronu.
"Evet efendim."
"Anahtarı kapıda bırakan sizdiniz, doğru mu," diye sordu Holmes, uşağa bakarak.
"Evet efendim."
"Özellikle bugün, söz konusu kâğıtlar içerideyken bunu yapmanız ilginç değil miydi?"
"Büyük bir şanssızlık efendim. Ama daha önce de aynı şeyi yaptığım olmuştur."
"Odaya ne zaman girmiştiniz?"
"Yaklaşık dört buçuktaydı efendim. Bay Soames'in çay saatidir."
"Odada ne kadar kaldınız?"
"Bay Soames'in içeride olmadığını görür görmez ayrıldım."
"Masanın üzerindeki kâğıtlara baktınız mı?" ^_ Hayır efendim; kesinlikle bakmadım."
"Nasıl oldu da anahtarı kapıda bıraktınız?"
"Elimde çay tepsisi vardı. Anahtar için geri geleceğimi düşündüm. Sonra unutmuşum."
"Dış kapının kilidi yaylı mı?"

"Hayır efendim."
"O halde hep açıktı, öyle mi?"
"Evet, efendim."
"Odada bulunan biri dışarı çıkabilirdi yani."
"Evet, efendim."
"Bay Soames geri dönüp de sizi çağırdığında çok heyecanlanmışsınız, öyle mi?"
"Evet efendim. Onun hizmetinde çalıştığım bütün bu yıllar boyunca böyle bir şey olmamıştı. Neredeyse bayılacaktım efendim."
"Anlıyorum. Peki kendinizi kötü hissetmeye başladığınızda tam olarak nerede bulunuyordunuz?"
"Nerede miydim efendim? Neden, buradaydım, kapının yanında."
"Bu ilginç, çünkü köşede duran şu sandalyeye oturdunuz. Buradaki sandalyeleri görmezden gelip oraya kadar yürümenize sebep olan neydi?"
"Bilemiyorum efendim. Nereye oturduğum benim için önemli değildi."
"Bence bu konuda gerçekten bir fikri yoktur Bay holmes. Çok kötü görünüyordu - beti benzi atmıştı."
"Efendiniz gittiğinde burada mı kaldınız?"
"Sadece bir iki dakika. Ardından kapıyı kilitleyip odama çekildim."
"Siz kimden şüpheleniyorsunuz?"

"Oh, bunu söyleyemem efendim. Üniversitede bulunan tek bir beyefendi bile bilmiyorum ki bu şekilde arkadaşlarının önüne geçmeye çalışsın. Hayır efendim, buna inanamam."
"Teşekkür ederim; bu kadarı yeterli," dedi Holmes. "Ah, son bir şey daha. Hizmet ettiğiniz üç beyefendinin herhangi birine bir şeylerin kayıp olduğundan bahsetmediniz, değil mi?"
"Hayır efendim; tek kelime etmedim."
"Hiçbirini görmediniz mi henüz?"

"Hayır efendim."
"Çok iyi. Şimdi Bay Soames, dilerseniz avluda bir yürüyüş yapalım."
Çöken karanlıkta üzerimizde üç ışıklı kare parıldı-yordu.
"Kuşlarınızın üçü de yuvalarında," dedi Holmes, yukarı bakarak.
"Hey! Orada ne oluyor öyle? Biri kesinlikle çok huzursuz görünüyor."
Hintli öğrenciydi bu; karanlık silueti birdenbire perdesine yansımıştı. Odasında bir aşağı bir yukarı hızla yürüyüp duruyordu.
"Aslında her birine bir göz atmak hoşuma giderdi," dedi Holmes. "Bu mümkün müdür?"
"Bundan kolay bir şey yok," diye cevap verdi Soames. "Buradaki odalar fakültenin en eskilerinin arasındadır ve üniversiteye gelen ziyaretçiler genellikle onları da görmek ister. Benimle gelin de sizi bizzat dolaştırayım."
"İsimler gizli kalsın, lütfen," dedi Holmes, Gilchrist' in kapısını çaldığımız sırada. Uzun boylu, sarışın genç bir beyefendi kapıyı açar açmaz geliş nedenimizi anlayarak bizi içeri davet etti. İçerisi, ortaçağdan kalma son derece ilginç mimari özellikler taşıyordu. Holmes, bir köşeyi o kadar beğendi ki, onu defterine çizmek konusunda ısrar etti, kalemini kırdı, ev sahibimizden bir tane ödünç almak zorunda kaldı ve sonunda da kendi kalemini açmak için bir bıçak ödünç aldı. Aynı garip kaza Hintlinin odasında da meydana geldi. Bize yan gözle bakan ve Holmes sonunda mimari incelemesini bitirince açık açık sevinen, sessiz, karga burunlu kısa boylu -biriydi. Holmes'un, her iki katta da aramış olduğu şeyi bulduğunu görememiştim. Sadece üçüncü kata yaptığımız ziyaret boşuna çıktı. Dış kapı, onu çalmamıza rağmen açılmadı ve içeriden de bir sel şeklinde küfürlerden başka bir şey gelmedi. "Kim olduğunuz umurumda bile değil. Cehennem

olun!" diye kükredi sinirli bir ses. "Yarın sınav var ve kimse ders çalışmamı engelleyemez!"
"Çok kaba bir çocuk," dedi rehberimiz, merdivenlere yöneldiğimiz sırada öfkeden kıpkırmızı kesilmiş bir halde. "Tabii kapıdakinin benim olduğumu bilmiyordu, ama her ne olursa olsun tepkisi son derece saygısızcaydı. Bu koşullar altında bunun oldukça şüphe uyandırıcı olduğunu düşünüyorum açıkçası."
Holmes'un tepkisi oldukça ilginçti.
"Delikanlının boyunun tam olarak kaç olduğunu söylemeniz mümkün mü?" diye sordu.
"Bay Holmes, bunu söylemem mümkün değil. Hintliden daha uzun ama yine de Gilchrist kadar uzun değil. Bir altmış beş civarındadır herhalde."
"Bu son derece önemli bir bilgi," dedi holmes. "Peki, Bay Soames, iyi geceler dilerim size."
Rehberimiz, şaşkınlık içinde perişan bağırdı. "Fakat Bay Holmes, beni bu şekilde terk edecek değilsiniz ya! Durumun farkında değilsiniz galiba. Sınav yarın. Gerekli adımları bugünden atmak zorundayım. Sınav kâğıtlarından biriyle oynanmışsa sınavın yapılmasına izin vermem mümkün değil. Olayın çözülmesi gerekiyor."
"Her şeyi olduğu gibi bırakmalısınız. Yarın sabah erkenden uğrarım, durumu bir defa daha gözden geçiririz. O zaman atılması gereken adımlarla ilgili bir şeyler söylemem mümkündür. Bu sırada siz hiçbir şey değiştirmiyorsunuz -tek bir şeyi bile."
"Pekâlâ, Bay Holmes."
"Aklınızı ferah tutabilirsiniz. Zorlukları aşacak bir şeyler bulacağımızdan eminim. Siyah çamuru yanıma alacağım, kalem talaşlarını da öyle. Hoşçakalın."
Karanlık avluya yeniden ayak bastığımızda kafalarımızı kaldırıp son bir kez pencerelere baktık. Hintli, odasında hâlâ bir aşağı bir yukarı yürüyordu, diğerleriyse görünürde yoktu.

240
"Evet, Watson, ne düşünüyorsun?" dedi dostum, ana caddeye çıktığımızda. "Ne güzel bir oyun, değil mi? Üç gencimiz var. İçlerinden biri olmalı. Hadi bir tahminde bulun, sence hangisi yaptı?"
"En üst katta oturan saygısız çocuk. En kötü üne sahip olan o. Aslında Hintli olanı da sinsi biri. Bıkıp usanmadan odasında dolanıp durmasına sen ne diyorsun?"
"Bunda hiçbir gariplik yok. İnsanlar bir şeyi ezberlemeye çalıştıklarında öyle davranabiliyor."
"Yine de bize çok garip bakışlar fırlattığını kabul etmelisin."
"Ertesi gün olacak önemli bir sınav için hazırlandığında odan yabancılar tarafından istila edilseydi sen de öyle bakardın. Hayır, ben bunda bir gariplik göremiyorum. Kalemler ve bıçaklar - her şey gayet tatminkârdı. Fakat o adam beni gerçekten düşündürüyor."
"Kim?"
"Kim olacak, uşak Bannister tabii ki. Bu oyundaki yerini çok merak ediyorum doğrusu?"
"Bende tamamıyla dürüst bir adam izlenimi bıraktı."
"Bende de öyle. Garip olan taraf da bu ya zaten. Dürüst bir adam ne diye... neyse neyse, burada büyük bir kırtasiye var. Araştırmalarımıza burada başlayacağız."
Kasabada yalnızca dört kırtasiye vardı ve Holmes her birinde kalem talaşlarını göstererek aradığı kalem için yüksek bir fiyat teklif etti. Her biri, kalemin getirilebileceği konusunda hemfikirdeyken, büyüklük olarak değişik bir kalem olduğunu ve büyük ihtimalle stoklarda bulunmayacağını da söylediler. Dostum yenilgisinin karşısında olumsuzluğa kapılmışa benzemiyordu ve ciddiyetsiz bir tavırla omuzlarını silkerek pes ettiğini belirtti.
"Boşuna uğraşıyoruz Watson. En iyi ve en açık ipucu da hiçbir şey getirmedi bize. Ne yapalım o olmadan da vakanın üstesinden geleceğimizden en ufak bir kuşkum yok.
241
Aman tanrım! Sevgili Watson saat neredeyse dokuz olmuş ve ev sahibemiz saat yedi buçukta verilecek fasulyeyle ilgili bir şeyler söylemişti. Watson, senin bitmek bilmeyen tütün kullanımın ve yeme alışkanlıklarındaki düzensizliğini düşününce herhalde yakında yatağa düşersin; beni de aynı sonun beklediği kesin - ama önce, gergin okutman, dikkatsiz uşak ve üç hırslı öğrencimizle ilgili vakayı çözmeden değil tabii ki."
Holmes o gece konuyla ilgili başka bir şey söyleme-diyse de gecikmiş akşam yemeğimizden sonra düşüncelere dalmış bir halde uzun bir süre oturdu. Ertesi sabah, tam hazırlanmıştım ki saat sekizde odama girdi.
"Evet, Watson," dedi, "artık St. Luke'e gitmemizin zamanı geldi. Kahvaltısız dayanabilir misin?"
"Tabii ki."
"Biz ona sağlam bir bilgi verene kadar Soames diken üstünde oturuyor olacak."
"Verebilecek sağlam bir bilgi bulabildin mi peki?"
"Evet, sanırım buldum."
"Bir sonuca vardın mı yani?"
"Evet, sevgili Watson; vakayı çözmüş bulunuyorum."
"Fakat nasıl olur da yeni bir kanıt bulabildin ki?"
"Ha ha! Saat altı gibi erken bir vakitte yatağımı boşuna terk etmedim ben. İki saat boyunca sıkı sıkı çalıştım ve en az beş mil yol yürüdüm, ama görünüşe göre buna değdi: Bak!"
Holmes elini bana doğru kaldırdı. Hamurumsu üç küçük siyah piramit vardı elinde.
"Holmes, bu inanılmaz, dün sadece iki tane vardı!"
"Ve bu sabah bir tane daha oldu işte. Üçüncüsünün kaynağının, birinci ve ikincisinin de kaynağı olacağını iddia etmek fazla ileriye gitmek olmaz değil mi Watson? E, hadi gel de Soames'i acısından kurtaralım artık."
Şanssız öğretmen onu odasında bulduğumuzda gerçekten de korkunç bir ıstırap içerisindeydi. Sınavın başla-
masına sadece birkaç saat kalmıştı ve Soames hâlâ durumu herkese duyurmak ve suçluyu bu değerli burs için yarışmasına izin vermek arasında kararsızdı.

Sinirleri o kadar gerilmişti ki yerinde durması mümkün değildi ve Holmes'u görür görmez ellerini uzatarak ona doğru koştu.
"Tanrıya şükürler olsun ki geldiniz! Umutsuz bir vaka olduğunu düşünüp pes ettiğinizden korkmuştum. Ne yapmalıyım? Sınavın yapılmasına izin verebilecek miyim?"
"Evet; sınavı iptal etmeniz için bir sebep göremiyorum."
"Fakat aradığımız serseri...?"
"Sınava girmeyecek."
"Kim olduğunu biliyor musunuz?"
"Evet sanırım öyle. Bu olayın duyulmasını istemiyorsak şimdi hemen bir takım kararlar alıp küçük bir oda mahkemesi yapmalıyız. Rica etsem şuraya oturur musunuz Bay Soames! Watson, sen de şuraya geç! Ben ortadaki bu sandalyeyi alacağım. Suçlu bir insanın ruhuna korku salacak kadar etkileyici görünüyoruzdur artık. Lütfen zili çalar mısınız Bay Soames!"
Bannister birkaç dakika sonra odaya girdiğinde, adli görüntümüz karşısında şaşırarak korkuyla büzüldü.
"Lütfen kapıyı kapat," dedi Holmes. "Evet, Bannister, şimdi dün olanlarla ilgili gerçekleri lütfen anlatır mısın bize?"
Adamın yüzü bembeyaz kesildi.
"Efendim, size her şeyi anlattım zaten." -^ "Ekleyecek bir şeyin yok mu?"
"Hayır efendim, hiçbir şey yok."
"Pekâlâ, ben sana birkaç öneride bulunayım öyleyse. Dün şuradaki sandalyeye oturduğunda bunu odada bulunmuş kişinin kimliğini açıklayacak bir şeyi saklamak için mi yaptın?"
Bannister hayalet görmüşe benziyordu artık.
"Hayır, efendim; öyle bir şey kesinlikle yok."

"Bu sadece bir öneriydi," dedi Holmes neşeyle. "Böyle olduğunu ispatlamamın imkânsız olduğunu itiraf etmeliyim. Fakat Bay Soames arkasını döner dönmez, yatak odasında saklanmış olan adamı dışarı çıkardığına göre bunun çok olası göründüğü de bir gerçek."
Bannister kurumuş dudaklarını yaladı.
"İçeride hiç kimse yoktu efendim."
"Ah, bu çok yazık Bannister. Şimdiye kadar doğruyu söylemiş olabilirsin, ama şimdi yalan söylediğini biliyorum artık."
Adamın yüzüne belirgin bir meydan okuma ifadesi yerleşmişti.
"İçeride hiç kimse yoktu efendim."
"Hadi Bannister!"
"Hayır efendim; kimse yoktu!"
"O halde bize başka bir bilgi veremeyeceksin. Lütfen odada kalır mısın? Orada, yatak odasının kapısının yanında dur. Soames, genç Gilchrist'in odasına çıkıp onu buraya davet etmenizi istemek zorundayım sizden."
Çok geçmeden, öğretmen öğrencisiyle beraber geri gelmişti. Genç adam, kendinden emin bir yürüyüşü ve hoş, açık bir yüzü olan uzun boylu, zayıf ve çevik görünüşlü biriydi. Endişeli mavi gözleriyle her birimize teker teker baktıktan sonra köşede duran Bannister'i fark ederek dehşete ir-kildi.
"Kapıyı kapatmanızı rica edeceğim," dedi Holmes. "Evet, Bay Gilchrist, gördüğün gibi burada yalnızız ve aramızda konuşacaklarımızın kimsenin duymasına gerek yok. Birbirimize karşı tamamıyla dürüst olabiliriz. Bilmek istediğimiz şey, Bay Gilchrist, sizin gibi onurlu bir adamın dünkü çirkin harekette bulunmanızı sağlayanın arkasında yatanlardır."
Dehşet içindeki genç adam dengesini kaybederek birkaç adım geriledi ve korku dolu yalvaran gözlerle Bannister'a baktı.

"Hayır, hayır, Bay Gilchrist; hiçbir şey söylemedim -tek kelime bile etmedim!" diye bağırdı uşak.
"Söylemedin; yani bu ana kadar," dedi Holmes. "Evet efendim, Bannister'in son kelimelerinden sonra çaresiz olduğunuzu ve tek şansınızın her şey dürüstçe itiraf etmekte yattığını anlamış olmalısınız artık."

Gilchrist, tek eli havada, bir an için duygularını kontrol altında tutmaya çalıştı. Bir saniye sonra masanın yanında dizlerinin üzerine düşmüş, yüzünü ellerine gömmüş bir halde hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamıştı.
"Hadi, sakinlesin," dedi Holmes yumuşak bir sesle; "insanlar hata yapar. Hiç değilse acımasız, adi bir suçlu olmakla kimse suçlayamaz sizi. Dilerseniz neler olduğunu Bay Soames'a ben açıklayayım ve siz de yanıldığım yerlerde beni düzeltin. Öyle yapmamı ister misini? Peki peki, cevap vermenize gerek yok. Dinleyin ve size karşı haksızlık işlemediğimi görün.
"Kâğıtların size ulaşmış olduğunu hiç kimsenin, Bay Bannister'in bile bilemeyeceğini söylediğiniz anda, vaka belli bir şekil almıştı aklımda. Matbaacıyı elemek kolaydı tabii; sonuçta istese kâğıtları kendi odasında da okuyabilirdi o. Hintli'yi de hiç takmadım kafama. Madem provalar bir rulo halinde gelmişti, ne olduklarını bilmesine imkân yoktu. Öte yandan birinin odaya girmeye cesaret edeceği ve kâğıtların tam da o gün gelmiş olacağının bir tesadüf olamayacağı açıktı. O fikri aklımdan tamamen sildim. Odaya giren adam kâğjtların burada olduğunu biliyordu. Peki nasıl öğrenmişti bunu?
"Hatırlarsanız odaya yaklaştığımızda pencereyi incelemiştim. Birinin, güpegündüz, karşılıklı bu kadar pencereye rağmen bu pencereden içeri girmiş olup olmadığını düşündüğümü zannederek beni eğlendirmiştiniz. Bu çok saçma bir fikirdi. Ben, pencerenin yanından geçerken ortadaki masanın üzerinde duran kâğıtların neler olduğunu gö-
245
rebilmesi için bir adamın ne kadar uzun olması gerektiğini hesaplıyordum. Ben bir seksen boyundayım ve biraz çabayla masanın üzerini görebiliyordum. Benden daha kısa hiç kimsenin en ufak bir şansı olamazdı. Görüyorsunuz ki o zamandan, içinizden birinin çok uzun olması durumunda özellikle ona dikkat edilmesi gerektiğini düşünmeye başlamıştım bile.
"Odaya girdik ve pencerenin yanındaki sehpayla ilgili konuştuk. Ortada duran masayla ilgili hiçbir şey bulamamıştım; ta ki siz, Gilchrist'le ilgili tarifinizde onun uzun atlamada çok başarılı olduğunuzu söyleyinceye kadar. İşte o anda her şey yerli yerine oturmaya başladı ve bir tek teorilerimi destekleyecek birkaç şey daha görmek kaldı geriye.
"Olan şuydu. Genç delikanlımız, öğlen sonrasını atlamalarına çalışmış olduğu atletizm sahasında geçirmişti. Atlama ayakkabıları elinde - bildiğiniz gibi bunların altında sivri çiviler vardır - geri dönüyordu ki, pencerenizin altından geçerken uzun boyunun sayesinde masanın üzerindeki provaları gördü ve ne olduklarını hemen anladı. Aslında kapınızın yanından geçerken uşağınız tarafından dikkatsizce unutulmuş anahtarı görmese bundan hiçbir zarar gelmeyecekti tabii. Birden, görmüş olduğu kâğıtların gerçekten de provalar olup olmadığını görme isteğiyle doldu. Tehlikeli bir girişim değildi, sonuçta sadece bir şey sormak için uğramış olduğunu söyleyebilirdi.
"Neyse, odaya girerek kâğıtların gerçekten de sınavın provasını olduğunu görünce şeytana uydu. Ayakkabılarını masanın üzerine koydu. Pencerenin yanındaki sandalyenin üzerine koyduğunuz şey neydi?"
"Eldivenler," diye cevap verdi genç adam.
Holmes, zafer dolu bakışlarını Bannister'a çevirdi. "Eldivenlerini sandalyenin üzerinde bıraktı ve provaları kopyalamaya koyuldu. Öğretmeninin ana girişten döneceğini, onu gelirken görebileceğini sanmıştı. Hepimizin bildiği gibi Bay Soames dönerken yan kapıyı kullandı. Birden ka-
246
pının önünde belirivermişti. Hiçbir kaçış yoktu. Bay Gil-christ eldivenlerini unuttuysa da ayakkabılarını aldı ve adeta uçarak yatak odasına sığındı. Masanın üzerindeki çiziğin bir tarafta hafif olduğunu, yatak odasının olduğu yönde daha derinleştiğini fark etmişsinizdir. Bu bile ayakkabının yatak odasının yönüne doğru çekilmiş olduğunu ve suçlunun oraya saklanmış olduğunu göstermeye yeter. Çivinin etrafındaki çamur masanın üzerinde kalmıştı ve ikinci bir parça da yatak odasında yerdeydi. Bütün bunlara, bu sabah atletizm sahasına yaptığım yürüyüşte, atlama çukurunda kullanılan ve atletlerin kaymaması için üzeri ince bir talaş tabakasıyla örtülen siyah çamuru gördüğümü, ondan bir numune aldığımı da ekleyebilirim. Buraya kadar her şey doğru mu Bay Gilchrist?"
Öğrenci kendini biraz toparlamış, sırtını dikleştirmişti.

"Evet, efendim, hepsi doğru," diye cevap verdi.
"Tanrı aşkına, ekleyecek hiçbir şeyiniz yok mu?" diye haykırdı Soames.
"Evet efendim, var, ama utanç verici gerçeğin ortaya çıkmış olması kafamı karıştırmış durumda. Burada bir mektup var Bay Soames, ki bunu huzursuz geçen bir gecenin ortasında bu sabaha karşı size yazmıştım. Bu, günahımın ortaya çıkmış olduğunu öğrenmeden önce yazdığımı gösteriyor. Alın efendim. Oraya yazmış olduğumu göreceksiniz; 'Sınava girmemeye karar vermiş bulunuyorum. Rodezya Polis gücünde bir görev teklifi aldım ve hemen Güney Afrika'ya doğru yola çıkıyorum.'
"
"Haksız avantajınızdan yararlanmama kararı almış olduğunuzu duymak beni çok sevindirdi," dedi Soames. "Fakat fikrinizi değiştirmeye neden neydi acaba?"
Gilchrist, Bannister'ı gösterdi.
"İşte beni doğru yola sokan adam şu," dedi kısaca.
"Evet, Bannister," dedi Holmes. "Şimdiye kadar söylediklerimden, bu genç adamı dışarı bırakmış olan tek kişinin

sen olabileceğini bildiğimi anlamışsındır. Sonuçta Bay Soames giderken sen odada kalmıştın ve çıkarken kapıyı da kilitlemiş olmalısın. Genç adam pencereden kaçmış olamayacağına göre hikâyenin eksik parçasını tamamlayıp hareketlerinin nedenini anlatsan diyordum."
"Nedeni çok basitti efendim, tabii gerçeği bilseydiniz; ama bunca zekânıza rağmen bilmenize imkânı yoktu. Bir zamanlar, efendim, Sir Jabez Gilchrist'in yanında uşak olarak çalışıyordum; buradaki delikanlının babası. O iflas ettiğinde uşak olarak üniversiteye geçtim, ama sırf parasız kaldı diye eski patronumu hiç unutmadım. Eski günlerin hatırına oğlunu korumak için her zaman elimden gelenini yapmışımdır. Neyse efendim, dün odaya girdiğimde, ilk gördüğüm şey şu sandalyede duran Bay Gilehrist'in eldivenleriniydi. O eldivenleri iyi tanıyordum ve ne anlama geldiklerini hemen anladım. Bay Soames onları görecek olsa delikanlının işi bitecekti. O sandalyeye çöktüm ve Bay Soames sizi aramaya gidene kadar da hiçbir şekilde yerimden kalkmadım. Bay Soames gider gitmez, küçükken dizimde sallamış olduğum zavallı genç efendim içerideki odadan çıktı ve her şeyi bana itiraf etti. Onu kurtarmaya çalışmamdan daha doğal bir şey olabilir miydi efendim - ya da ölmüş babasının onunla konuşmuş olacağı gibi konuşup, böyle bir şeyden yararlanmasının çok yanlış olduğunu ona anlatmamdan? Beni suçlayabilir misiniz efendim?"
"Hayır, kesinlikle suçlayamam," dedi Holmes neşeyle. "Evet, Soames, sanırım bu küçük sorunu çözümlemiş bulunuyoruz ve evde de kahvaltımız bekliyor. Hadi gel Watson! Size gelince efendim, Rodezya'da sizi iyi bir geleceğin beklediğine inanıyorum. Bir defalığına olsun kötü yollara düştünüz. Gelecekte ne kadar yükseklere çıkabileceğinizi göstermenizi bekleyeceğiz!"

-X-
Afttn Gözlüğünün Esrarı
1894 yılında yaptığımız çalışmaların dökümünü içeren ve üçü de birbirinden kalın olan kitaplara baktığım zaman, o denli zengin malzemenin içinden en ilginç olmalarının yanı sıra dostumun ününü oluşturan özelliklerini yansıtmak bakımından en elverişli olan öyküleri seçmenin benim için son derece zor olduğunu itiraf etmek zorundayım. Sayfaları çevirince, kırmızı sülükle ilgili iğrenç hikâyenin yanı sıra bankacı Crosby'nin korkunç ölümüyle ilgili notlarıma rastlıyorum. Ayrıca Addleton trajedisinin bir dökümü ve İngiliz, antik el arabasının eşi benzeri görülmemiş yükü de yerini almış burada. Smith - Mortimer'in ünlü vekâlet davası da bu döneme denk geliyor; bulvar suikastçısı Huret' in bulunup tutuklanışı da öyle - ki bu dava, Holmes'a Fransa'nın Başkanından imzalı bir teşekkür mektubu ve Onur Nişanı kazandırmıştı. Bu vakaların her biri güzel bir hikâye oluşturur, ama bana yine de öyle geliyor ki, genç Willoughby Smith'in kınanacak ölümünün yanı sıra, cinayet nedeninin

ortaya çıkmasını sağlayan garip olaylar zinciri bakımından, Eski Yer Yoxley kadar ilginç noktalar içermiyor hiçbiri.
Kasımın sonlarına doğru, fırtınalı, korkunç bir geceydi. Holmes'la beraber sessizlik içinde otururak geçirmiştik bütün akşamı - o, elinde güçlü bir

büyüteçle eski bir parşömenin yazılarını deşifre etme işine girişmiş, bense cerrah üzerine yeni bir incelemede kaybetmiştim kendimi. Dışarıda, Baker Sokağı rüzgâra terk edilmiş, yağmur da pencerelerimizi indirmekle tehdit ediyordu adeta. Etrafımız en azından yirmi kilometre boyunca insan yapımı binalarla çevriliyken şehrin ortasında bile doğanın inanılmaz gücünü hissetmek, o güç söz konusu olduğunda koca Londra'nın, küçücük, önemsiz bir tepecik olduğunu fark etmek insanın içini ürpertiyordu. Pencereye yürüyüp terk edilmiş sokağa baktım. Çamurlu caddeyle parlayan kaldırımların birleştiği yerde sokak lambaları etraflarını aydınlatmak için çabalıyordu. Oxford Caddesinin köşesinden dönmüş yalnız bir arabadan başka bir tek hayat belirtisi yoktu etrafta.

"Evet, Watson, iyi ki bu gece dışarı çıkmak zorunda değiliz," dedi Holmes, büyütecini yana koyup parşömeni bir rulo haline getirirken. "Bugünlük bu kadar çalışma yeter. Gözleri yoran bir iş bu. Şimdilik çıkardığım kadarıyla on beşinci yüzyılın ikinci yarısında bir manastırın kayıtlarından daha heyecanlı bir şey değil. Vay vay vay! Bu da ne?"

Rüzgârın ıslıklarının arasından yoldan yukarı gelen at nallarının sesi ve kaldırım taşlarına sürtünen bir tekerleğin iniltisi duyuluyordu. Görmüş olduğum araba kapımızın önüne çekmişti.

"Ne istiyor olabilir?" diye atıldım heyecanla, arabanın içinden bir adam çıktığı sırada.

"Ne mi istiyor? Bizi tabii ki. Ve biz, sevgili Watson, biz de iki palto, iki atkı ve çizme istiyoruz; böyle bir havayla savaşmak için insanoğlu ne icat ettiyse hepsini. Yo, bekle biraz! Araba yine yola çıktı! Hâlâ umut var. Gelmemizi

isteyecektiyse arabasını mutlaka bekletirdi. Aşağıya koş, sevgili dostum ve kapıyı aç, çünkü erdemli tüm insanlar çoktan yataklarına çekilmiş durumda!"

Holdeki lambanın ışığı gece ziyaretçimizin üzerine düştüğünde onu tanımakta hiç zorlanmadım. Genç Stanley Hopkins, Holmes'un defalarca yardım etmiş olduğu yetenekli bir polis müfettişiydi bu.

"Holmes içeride mi?" diye sordu genç adam heyecanla.

"Yukarı gel, beyefendi," diye seslendi Holmes yukarıdan. "Umarım bu kadar kötü bir gecede bizim için özel planların yoktur."

Müfettiş yukarı çıktı ve ben, lambamızın ışığımızda parıldayan yağmurluğunu çıkarması için yardım ederken Holmes şöminedeki odunları canlandırdı.

"Evet, sevgili Hopkins, şömineye yaklaş da ayaklarını ısıt," dedi Holmes. "Bir puro al, doktor da böyle bir gecede insana ilaç gibi gelen sıcak su ve limondan oluşan özel karışımından hazırlasın sana. Bu kadar korkunç bir fırtınada dışarı çıktığına göre çok önemli bir şeyler gerçekleşmiş olmalı."

"Son derece önemli Bay Holmes. Çok yoğun bir gün geçirdim inanın bana. Son baskıda Yoxley vakasıyla ilgili bir şeylere rastladınız mı?"

"Bugün on beşinci yüzyıldan gelen bir belgeden daha yeni hiçbir şey görmedim."

"Pekâlâ, sadece bir paragraftı, üstelik hepsi de uydurmaydı, yani hiçbir şey kaçırmadınız. Bugün bir saniye bile durup dinlenmedim. Yoxley, Chatham'dan yedi mil ötede ve tren istasyonundan üç mil içeride Kent'te yer alıyor. Üçü çeyrek geçe oraya gitmem gerektiğine dair bir telgraf aldım, saat beşte Eski Yer Yoxley'deydim, araştırmamı tamamladım, son trenle Charing Cross'a geri döndüm ve hemen bir araba tutup buraya geldim."

"Bunun anlamı da, yanılmıyorsam eğer, vakayla ilgili

bir karara varamamış olduğundur, öyle mi?"

"Bunun anlamı hiçbir şey anlamadığımdır. İzlenimlerime göre şimdiye kadar el attığım en karmaşık iş; oysa ilk başta, hata yapmanın mümkün olmadığı kadar basit görünmüştü gözüme. Bir cinayet nedeni yok Bay Holmes. Canımı sıkan şey bu - hiçbir sebep bulamıyorum. Adamın biri ölmüş - buna hiç şüphe yok - fakat herhangi birinin ona bir zarar vermeyi istemesine sebep olacak hiçbir şey bulamadım."

Holmes purosunu yakıp koltuğunda arkasına yaslandı.

"Bütün hikâyeyi anlat bakalım," dedi.

"Bulgular oldukça açık," diye başladı Stanley Hopkins. "İstediğim tek şey her birinin ne anlama geldiğini öğrenmek. Hikâye, benim bildiğim kadarıyla şöyle. Bu

kır evi, 'Eski Yer Yoxley,' birkaç yıl önce, Profesör Coram adında yaşlıca bir adam tarafından satın alındı. Kendisi sakat ve vaktinin yarısını yatakta geçirirken diğer yarısını da ya bir baston yardımıyla evin içinde topallayarak, ya da bahçıvanın ittiği tekerlekli sandalyesinde bahçeyi dolaşmakla geçirir. Kendisine uğrayan komşuları tarafında sevilen biridir ve okumuş bir adam olmasıyla tanınır. Bayan Marker adında yaşlıca bir kâhya ve Susan Tarlton adındaki hizmetçisiyle yaşıyor. Kadınların ikisi de adamın oraya yerleşmesiyle birlikte gelmiş ve mükemmel karakterlere sahip insanlarmış gibi görünüyor. Profesör bir kitap yazmakla uğraşıyor ve bir yıl kadar önce kendisine yardımcı olacak bir sekreter tutma ihtiyacı hissetmiş. Denediği ilk iki kişi başarılı olamamış, ama üçüncüsünün, üniversiteden yeni mezun olmuş genç bir adam olan Bay Willoughby Smith'in, tam da patronunun aradığı kişi olduğu ortaya çıkmış. İşi, profesörün sabahları dikte ettiklerini yazmaktan ibaretti ve akşamlarını genellikle ertesi günkü çalışmalarıyla ilgili kaynaklar ve yazılar araştırıp bulmakla geçirirmiş. Ne Uppingham'de geçirdiği çocukluğunda, ne de genç bir adam olarak Cambridge'de yaşadığı yıllarda kötü herhangi bir şey yapmamış Willoughby Smith.

Onu araştırdım ve görünüşe göre en başından beri, içinde tek bir kötülük olmayan sessiz ve çalışkan biriymiş. Evet, buna rağmen, delikanlı, bu sabah profesörün çalışma odasında ölümüyle karşılaşmış bulunuyor - cinayet işlenmiş efendim." Rüzgâr pencereleri sarsarak inliyordu. Holmes ve ben, müfettiş ilginç hikâyesini yavaş yavaş anlatmaya devam ederken ateşe iyice sokulduk.
"İngiltere'yi baştan aşağı arayacak olsan bile," dedi, "bu ev kadar dış etkenlerden korunmuş, kendi kendine yetebilen bir yer daha bulabileceğini sanmıyorum. Ev halkı adımlarını bahçenin kapısının ötesine atmadan haftaların geçtiği olurdu. Profesör çalışmalarına gömülmüş ve başka bir şey için yaşamayan bir adam. Genç Smith, civarda hiç kimseyi tanımıyordu ve az çok patronu gibi bir yaşam sürdürüyordu. Evin iki kadın çalışanının onları evden dışarı çıkaracak hiçbir işleri yoktu. Bahçıvan olan ve profesörün tekerlekli sandalyesini iten Mortimer da ordudan emekli olmuş, mükemmel bir kişiliğe sahip yaşlı bir Kırımlıdır. Evin içinde değil, bahçenin bir ucunda bulunan üç odalı bir kulübede yaşıyor. Eski Yer Yoxley'de bulacağınız insanlar bunlardan ibaret işte. Bahçenin kapısı London-Chatham yolunun yaklaşık yüz metre uzağında bulunuyor bu arada. Bir kapı mandalıyla açılıyor ve insanları araziden uzak tutacak hiçbir şey yok.
"Olayla ilgili herhangi bir şey söyleyebilen tek kişi olan Susan Tarlton'dan öğrendiğim kadarıyla hemen öğlenden önce, on birle on iki arasında bir vakitte kendisi üst kattaki yatak odalarından birinde perde asma işiyle meşgulmüş. Profesör Coram henüz yatıyormuş; havalar kötü olunca öğlenden önce kalktığı görülmezmiş pek. Evin kâhyası da arka tarafta bir işler yapıyormuş. Willoughby Smith oturma odası olarak kullandığı yatak odasında biliniyordu ama hizmetçi o anda holden geçtiğini, hemen altta bulunan çalışma odasına indiğini duymuş. Hizmetçi, Smith'i görmemiş fakat genç adamın hızlı, enerjik adımlarını nerede duysa

tanıyacağını söylüyor. Çalışma odasının kapısının kapandığını duymamış, ama bir iki dakika kadar sonra korkunç bir çığlık duyulmuş alttaki odadan. Dehşet verici, tüyler ürpertici bir çığlikmiş, bir kadından mı bir adamdan mı geldiği bile belli olmayan garip bir haykırış. Aynı anda, bütün evi sarsacak kadar ağır bir şeyin yere düşme sesi duyulmuş, ardından ortalığı tam bir sessizlik kaplamış. Hizmetçi bir an için korkudan donakalmış, sonra, cesaretini toparladığında hemen aşağı kata koşmuş. Çalışma odasının kapısı kapalıymış ve kadın onu açmış. Genç Willoughby Smith, uzunlamasına yerde yatıyormuş içeride. Hizmetçi ilk başta hiçbir yara görememiş, fakat adamı ayağa kaldırmayı çalışırken boynunun altından kanların fışkırdığını görmüş. Şahdamarını parçalamış olan küçücük, fakat çok derin bir yara varmış adamın boynunda ve yarayı açmış olan alet de hemen yanında, halıda duruyormuş. Eski tip yazı masalarında bulunan, sapı fildişinden olan balmumu bıçaklarından biriydi bu - Profesörün çalışma masasının kendi takımına ait bir parça.

"Hizmetçi ilk önce genç Smith'in çoktan ölmüş olduğunu düşünmüş fakat odadaki sürahiden aldığı biraz suyu adamın alnına döktüğünde birkaç saniyeliğine de olsa gözlerini açmış. 'Profesör,' diye mırıldanmış, - 'o kadındı.' Hizmetçi, Smith'in son sözlerinin bunlar olduğuna yemin ediyor. Adam umutsuzca başka bir şeyler söylemeye çalışmış, elini havaya kaldırmış. Sonra kafası arkaya düşmüş; ölmüş.
"Bu sırada artık kâhya da varmış cinayet sahnesine, ama o genç adamın son sözlerini duymak için geç kalmış. Susan' ı cesetle bırakarak hemen profesörün odasına koşmuş. Profesör, çok heyecanlı bir halde yatağında oturuyormuş, çünkü evin içinde korkunç bir şeylerin olmuş olduğunu anlayacak kadar ses duymuştu. Bayan Marker, Profesörün hâlâ pijamalarının içinde olduğuna yemin ediyor ve işin gerçeği şu ki saat on ikide gelme emrini almış olan Mortimer'in yardımı
254
olmadan da giyinmesi imkânsız. Profesör, uzaktan gelen çığlığı duyduğunu, fakat başka bir şey bilmediğini söylüyor. Genç adamın son kelimelerine, 'Profesör, - o kadındı,' hiçbir açıklama getiremiyor, ölmeden önce genç adamın sayıklaması olduğunu düşündüğünü ifade ediyor. Willoughby Smith'in bu dünyada tek bir düşmanının olmadığına inanıyor ve cinayetin sebebini anlayamıyor. Profesörün ilk tepkisi bahçıvan Mortimer'ı polis çağırmaya yollamak olmuş. Çok geçmeden de amir beni çağırttı. Ben oraya ulaşmadan hiçbir şeye dokunulmamıştı ve hiç kimsenin evin patikasında yürümemesi gerektiğine dair emir verdim. Sizin teorilerinizi uygulamaya sokmak için harika bir fırsattı Bay Sherlock Holmes. Hiçbir eksiklik yoktu."
"Bay Sherlock Holmes dışında tabii," dedi dostum, acı bir gülümsemeyle. "Peki, sonra neler oldu? Anlat bize."
"Öncelikle sizden şu taslağa bakmanızı istemek zorundayım, Bay Holmes. Bu, profesörün çalışma odasının yerini ve vakada adı geçen çeşitli yerlerin pozisyonlarını gösteriyor. Yaptığım araştırmaları anlamanızda size yardımcı olacaktır."
Bunun üzerine, aşağıda yer alan kaba haritayı açıp onu Holmes'a verdi. Ben de ayağa kalkıp Holmes'un omzunun üzerinden haritayı incelemeye koyuldum.
"Çok kaba bir harita tabii, ve sadece benim önemli bulduğum noktaları içeriyor. Gerisini daha sonra kendiniz gelip görürsünüz. Şimdi, öncelikle katilin dışarıdan gelen biri olduğunu varsayalım; içeri nasıl girmiştir? Tabii ki bahçe patikasını ve arka kapıyı kullanmıştır, çünkü oradan doğrudan çalışma odasına gidiliyor. Diğer tüm yollar fazlasıyla karmaşık olacaktı. Kaçışın da aynı kapıdan gerçekleşmiş olması gerekir, zira diğer iki çıkışın biri yukarıdan aşağı inen Susan tarafından bloke edilmişti ve diğeri de doğrudan Profesörün odasına gidiyor. Bunlara dayanarak dikkatimi bahçe patikasına yönelttim ve orası da sürekli yağan yağ-
255
KAPI
PENCERE
MftSOL > 5MITHİN CE5E0I
PROFESÖRÜN CM.I5MA ODASI
K KORİDOR O
PROFESÖRÜN VftTflK UCASI
ERDIVENLER
ARKA KAPI
murdan dolayı bir çamur yığınına dönmüş olduğu için herhangi bir ayak izini çok net olarak gösterecekti.
"Yaptığım araştırma, dikkatli, hatta uzman bir suçluyla karşı karşıya olduğumu gösterdi. Patikada bir tek ayak izi yoktu. Ne var ki izlerini bırakma tehlikesinden kurtulmak isteyen birinin patikanın kenarında bulunan çimenlerde yürümüş olduğu çok açıktı. Belli bir ize benzer hiçbir şey bulamadım, ama çimenler ezilmişti; birilerinin oradan geçtiği belliydi. Bu bir tek katilin kendisi olabilirdi, çünkü ne bahçıvan ne de evin bireylerinden birileri o sabah oraya uğramıştı ve yağmur da o gece başlamıştı."
"Bir dakika," dedi Holmes. "Bu patika nereye gidiyor?"
"Yola çıkıyor."
"Uzunluğu ne kadar?"
"Yüz metre kadar efendim."

"Patikanın bahçe kapısından çıktığı noktada izleri tekrar bulmuş olmalısın, değil mi?"
"Ne yazık ki bulamadım, oradan itibaren taş döşeli bir yol halini alıyor."
"Peki, yolun kendisinde?"
"Hayır; yol bir çamur gölüne dönmüştü."
256
"Yazık, çok yazık! Neyse, çimenlerdeki bu adımlar, gidiyorlar mıydı, geliyorlar mıydı?"
"Bunu söylemek imkânsızdı. Belli bir şekilleri yoktu."
"Küçük mü büyük müydü ayaklar?"
"Bunu da belirleyemezdin."
Holmes sabırsız bir ses çıkardı.
"O zamandan beri de yağmur deliler gibi yağıyor, fırtına rüzgârları esip duruyor," dedi. "Artık şuradaki parşömenden bile daha zor okunacaklar. Neyse, bu konuda yapabileceğimiz hiçbir şey yok. Peki Hopkins, sonra ne yaptın? Hiçbir şeyi kesinleştirememiş olduğundan kesinlikle emin olduktan sonra yani?"
"Bana kalırsa birçok şeyi kesinleştirdim Bay Holmes. Birinin, dikkatli davranan birinin eve girmiş olduğunu biliyordum. Ondan sonraki adımım da koridoru incelemek oldu. Orası hindistancevizi halısıyla örtülü ve hiçbir iz meydana gelmemişti üzerinde. Oradan, çalışma odasının kendisine vardım. İçeride pek az eşya var. Ana mobilyası, yanma bir konsolun monte olduğu bir yazı masasıdır. Konsolun kendisi iki sıra çekmeceden ve bu iki sıranın ortasında bulunan küçük bir dolaptan meydana geliyor. Çekmeceler açık, dolap kilitliydi. Söylenene göre, içlerinde değerli bir şey barındırmayan çekmeceler her zaman acıkmış, dolap ise bazı önemli evraklar içerdiğinden kilitli tutuluyormuş, ama onun kilidiyle oynanmış olduğunu gösteren bir şey yoktu, üstelik profesör de hiçbir şeyin eksik olmadığını doğrulamış bulunuyor. Bir hırsızlık gerçekleşememiş, orası kesin.
"Şimdi genç adamın cesedine gelelim. Konsolun yakınında bulundu, haritada işaretlemiş olduğum gibi hemen solunda. Bıçak yarası boğazının sağ tarafının biraz da arkasında bulunduğu için bunu kendisinin yapmış olması neredeyse imkânsız."
"Tabii bıçağın üzerine düşmediği sürece," dedi Holmes.
257
"Kesinlikle. Bu fikir de aklımdan geçti. Ama bıçağı bedenden otuz kırk santimetre uzakta bulduğumuz için bu olası görünmüyor. Son olarak şunu da eklemeliyim ki ölen adamın sağ elinde bunu, bu son derece önemli kanıtı bulduk."
Stanley Hopkins, cebinden kâğıttan küçük bir kutu çıkardı. Kutuyu açınca içinden, kenarından ipekten siyah bir ipin sarktığı küçük bir kelebek gözlüğü çıktı. "Willouhby Smith mükemmel gözlere sahipti," diye ekledi. "Bunu katilin suratından çekmiş olduğuna dair en ufak bir kuşku yok."
Sherlock Holmes, gözlüğü eline alıp onu büyük bir ilgi ver dikkatle incelemeye koyuldu. Gözlüğü burnuna tuttu, onunla okumaya çalıştı, pencerenin yanına gidip onunla sokağa baktı, lambanın ışığında çerçeveyi iyice inceledi ve sonunda, bir yandan kendi kendine kıkırdayarak, masaya oturup bir kâğıda birkaç not alıp bunu Hopkins'e uzattı.
"Senin için yapabileceklerim bundan ibaret," dedi. "İşine yarayabilir."
Şaşkınlıktan afallamış müfettiş yüksek sesle okumaya başladı. Kâğıdın üstünde şunlar yazıyordu:
"Aranıyor: iyi bir isme sahip ve hanımefendi görünüşlü bir kadın. Göze çarpacak derecede kalın bir burnu var, gözleri birbirine yakın. Alnı kırışık, delici bakışlara sahip ve büyük ihtimalle hafifçe kambur. Son birkaç ay içinde en azından iki defa olmak üzere bir gözlükçüyle görüşmüş olduğuna dair işaretler var. Gözlerinin dereceleri son derece yüksek olduğuna ve çok büyük bir sayıda gözlükçü bulunmadığına göre onu bulmak çok zor olmasa gerek."
Holmes, Hopkins'in yüzündeki şaşkınlığa gülüyordu ve büyük bir ihtimalle ben de o kadar şaşkın görünüyordum.
"Çıkarımlarım son derece basit," dedi. "Sonuç çıkarmak açısından bir gözlükten daha iyi bir kaynak veren neredeyse hiçbir şey yoktur; özellikle de bunun gibi özel bir gözlük söz konusu olduğunda. Bir kadına ait olduğunu, in-
258

çeliğine dayanarak söylüyorum - bir de ölen adamın son sözlerinden tabii. Zarif, iyi giyimli biri olduğuna dair fikrime gelince; gördüğünüz gibi çerçeve saf altınla kaplanmış. Böyle bir gözlüğünün sahibi olan kişinin başka konularda pasaklı olması söz konusu bile değil. Klipslerin kendi burnun için bile fazlasıyla geniş olduğunu göreceksin, hanımefendinin burnu çok geniş. Bu çeşit bir burun genelde kısa ve kabadır, ama tarifimde, inatla böyle bir noktada ısrar etmemi engelleyecek pek çok etken var. Benim yüzüm dardır, buna rağmen gözlerimi bu çerçevenin ortasına, hatta ortanın yakınına bile getiremediğimi fark ettim. Bundan, hanımefendinin gözlerinin burnuna çok yakın olması gerektiği sonucuna vardım. Senin de gördüğün gibi Watson, camları konkav ve son derece yüksek bir dereceye sahip. Gözleri hayatı boyunca bu denli bozuk olmuş olan birinin bunun izlerini taşıyor olması beklenir; yani alnında, gözkapaklarında ve omuzlarında."
"Evet," dedim, "söylediklerin son derece açık. Ama itiraf etmeliyim ki gözlükçüye yapılmış ziyareti, hem de iki ziyareti nereden nasıl çıkardığını anlamam mümkün değil.
Holmes gözlüğü eline aldı.
"Burada göreceğin gibi," dedi Holmes, "klipsler, burnun üzerindeki baskıyı azaltmak için incecik bir tıpa mantarı tabakasıyla örtülmüş. Bir tanesi biraz eskimiş ve rengi bozulmuş, diğeriyse yeni. Birinin düşüp yerine yenisinin takılmış olduğu belli. Eski olanın birkaç aylıktan fazla olmadığını düşünüyorum ve sonuçta ikisi birbirinin tıpatıp aynısı olduğuna göre hanımefendinin ikincisini yaptırmak için aynı dükkana geri dönmüş olduğu açık."
"Aman Tanrım, inanılmaz bir şey!" diye haykırdı Hopkins hayranlıkla. "Onca kanıtı elimde tuttuğum halde bunun farkında olmadığımı düşünüyorum da! Londra'nın gözlükçülerini dolaşmaya karar vermiştim gerçi."
259
"Tabii ki dolaşacaktın. Neyse, şimdilik anlatacak başka bir şeyin var mı vakayla ilgili?"
"Hiçbir şey kalmadı Bay Holmes. Sanırım artık siz de benim bildiklerimi biliyorsunuz - hatta büyük ihtimalle fazlasını. Yollarda ve tren istasyonunda herhangi bir yabancının görülüp görülmediğiyle ilgili bir araştırma başlattık. Hiçbir haber gelmedi daha. Beni umutsuzluğa düşüren şey, cinayetin işlenmesi için hiçbir nedeninin olmayışı. Bir neden adına bir kırıntı dahi gösteremiyor hiç kimse."
"Ah, bak o konuda sana yardımcı olamayacağım. Ama sanırım yarın gelmemizi istiyorsun, yanılıyor muyum?"
"Eğer size zahmet olmayacaksa Bay Holmes. Sabah altıda Charing Cross'tan kalkıp Chatham'a giden bir tren var ve bir aksilik olmazsa sekizle dokuz arası Eski Yer Yoxley'e varmış oluruz."
"O halde o treni yakalayacağız. Getirdiğin vakanın ilginç birkaç öğeye sahip olduğu kesin ve bir göz atmaktan büyük bir zevk alacağım. Pekâlâ, saat neredeyse bir olmuş, birkaç saat uyusak iyi olacak. Eminim ateşin karşısındaki koltukla idare edebilirsin. Yola çıkmadan önce ispirto ocağımı yakıp sana bir fincan kahve hazırlayacağım."
Ertesi sabah fırtına kendini tüketmişti, ama sert bir sabahtı içinden yol aldığımız. Thames Nehrinin bataklıklarının ve nehrin karanlık kıvrımlarının üzerine doğan soğuk kış güneşini gördük ve bu sahneyi, Holmes'la tanışıklığımızın ilk günlerinde Andaman Adalısının peşinde olduğumuz zamanlarla bağdaştıracağım her zaman. Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra Chatham'dan birkaç mil uzaklıktaki küçük bir istasyonda indik. Atımız hazırlanırken biz de handa hızlı bir kahvaltıyı midelerimize indirdik ve böylece sonunda Eski Yer Yoxley'e vardığımızda hemen işe koyulmaya hazırdık. Bahçe girişinde bir polis memuru tarafından karşılandık.
"Evet, Wilson, yeni bir şey var mı?"
"Hayır efendim, hiçbir şey yok."
260
"Bir yabancının görüldüğüne dair hiç haber gelmedi mi?"
"Hayır efendim. İstasyondakiler dün herhangi bir yabancıyı görmediklerinden kesinkes emin."
"Hanlarda ve pansiyonlarda araştırma yapıldı mı?" "Evet efendim; orada da hiçbir şey yok." "Pekâlâ, sonuçta sıkı bir yürüyüşle Chatham'a varılır. Orada hiç kimse

tarafından fark edilmeden istediğin yerde kalabilir, istediğin trene binebilirsin. Neyse, size bahsettiğim bahçe patikası bu Bay Holmes. Dün, üzerinde herhangi bir işaretin olmadığına yemin ederim."
"Çimenlerdeki ayak izleri hangi taraftaydı?" "Bu tarafta efendim. Patikayla çiçek tarhının arasındaki bu ince çimen şeridinde. Artık izleri göremiyorum, ama dün gayet nettiler."
"Evet, evet; biri buradan geçmiş," dedi Holmes, çimenlere eğilerek. "Hanımefendimiz adımlarını dikkatlice atmış olmalı, öyle değil mi? Sonuçta bir tarafta çamurlu patika var ve çiçeklerin arasındaki yumuşak toprakta daha bile net izler bırakırdı.
"Evet efendim, herhalde çok soğukkanlı biriydi." Holmes'un gözlerinin bir an için düşünceli bir hal aldığını gördüm.
"Bu taraftan dönmüş olması gerektiğini söylemiştin değil mi?"
"Evet efendim; başka bir yol yoktu." "Bu çimen şeridinde yürümüş olmalıydı, öyle mi?" "En ufak bir kuşkum yok, Bay Holmes." "Hım! Son derece yetenekliymiş... son derece yetenekli. Pekâlâ, sanırım patikadaki işimizi bitirdik. İlerleyelim. Yanılmıyorsam bu bahçe kapısı genellikle açık tutuluyor, değil mi? O halde gelen kişi, öylece içeri girdi. Aklında, cinayet işlemek gibi bir şey olmuş olamazdı, aksi takdirde yazı masasındaki bıçağı almaktansa bir çeşit silah almış olur-

du yanına. Hindistancevizi halıda iz bırakmayarak koridor boyunca ilerledi, sonra da kendini çalışma odasında buldu. Orada ne kadar kaldı? Bunu belirlememizi sağlayacak bir şey yok."
"Birkaç dakikadan fazla kalmış olamaz efendim. Kâhya Bayan Marker'in, olaydan kısa bir süre önce orayı temizlemiş olduğunu söylemeyi unutmuşum - yaklaşık on beş dakika önce olduğunu belirtiyor."
"Hm, evet bu bize bir sınırlama veriyor. Hanımefendimiz bu odaya giriyor ve ne yapıyor? Yazı masasının yanına gidiyor. Ne için? Çekmecelerdeki bir şey için değil. Orada almaya değecek bir şey olsa çekmece mutlaka kilitlenmiş olurdu. Hayır; ahşap konsolun içindeki bir şeyin peşindeydi o. Hey! Şuradaki çizik de nedir? Bir kibrit yakar mısın Watson? Bundan neden bahsetmedin Hopkins?"
Holmes'un sözünü ettiği çizik anahtar deliğinin pirinç işlemesinin sağında başlamış, on santimetre kadar devam etmiş ve konsolun yüzeyindeki ciladan bir parça alıp götürmüştü.
"Onu fark etmiştim Bay Holmes. Ama bir anahtar deliğinin etrafı her zaman çiziklerle kaplı olur."
"Bu yeni, oldukça yeni. Çiziğin olduğu yerde pirincin nasıl parıldadığını görüyor musun? Eski bir çizik yüzeydeki rengi almış olurdu. Büyütecimle bak. Vernik de aynı şekilde, sabanın açtığı izin iki yanındaki toprak gibi. Bayan Marker gelebilir mi?"
Üzgün görünüşlü yaşlıca bir kadın odaya girdi.
"Bu konsolun tozunu aldınız mı dün?"
"Evet efendim."
"Peki bu çiziği fark etmiş miydiniz?"
"Hayır efendim, fark etmemiştim."
"Eminin fark etmediniz, çünkü bir toz bezi buradaki kalkmış cila parçalarını alıp götürürdü. Bu konsolun anahtar kimde duruyor?".

"Profesörün saatinin zincirinde duruyor."
"Basit bir anahtar mı peki?"
"Hayır efendim; özel yapım bir anahtardır."
"Çok iyi. Bayan Marker, gidebilirsiniz. Şimdi biraz ilerlemeye başladık. Hanımefendimiz odaya giriyor, konsolun yanına ilerliyor ve onu ya açıyor, ya da açmaya çalışıyor. Bununla uğraştığı sırada genç Willoughby Smith giriyor odaya. Kadın, anahtarı hızla çekerken kapıdaki bu çiziği yapıyor. Adam onu yakalıyor ve kadın da, bulabildiği en yakın silaha saldırıyor - ki bu bizim bıçaktır - ve adamın onu bırakması için bıçağı ona indiriyor. Darbe ne yazık ki öldürücüdür. Adam düşüyor ve kadın da kaçıyor; ama almaya gelmiş olduğu şeyin yanında olup olmadığını bilemeyiz tabii. Hizmetçi Susan'ı çağırabilir miyiz?
"Sen çığlığı duyduktan sonra herhangi birinin oradaki kapıdan geçmiş olması mümkün müdür Susan?"

"Hayır efendim; bu imkânsız. Ben merdivenlerden aşağı inmeden de koridorda birinin olup olmadığını görürdüm. Hem o kapı hiç açılmadı, açılsa duyardım."
"Böylece buradaki çıkış kapandı. O halde kadının geldiği yerden gittiği kesin. Bildiğim kadarıyla buradaki koridor profesörün odasına gidiyor. O tarafta bir çıkış yok mu yani?"
"Hayır efendim."
"Koridordan ilerleyip profesörle tanışalım şimdi. Ama, Hopkins! Buxok önemli, gerçekten çok önemli! Profesörün koridoru da hindistancevizi halısıyla örtülü."
"Evet efendim, ama ne olmuş ki?"
"Vakayla bir ilgisini göremiyor musun? Peki peki, ısrar edecek değilim. Kesin yanılmışımdır. Fakat yine de birçok şeyi ima ediyormuş gibi gelmişti bana. Hadi gel de beni profesörle tanıştır."
Bahçeye gidenle aynı uzunluğa sahip olan koridordan aşağı ilerledik. Sonunda birkaç basamakla çıkılan bir kapıya

vardık. Rehberimiz kapıyı çaldı, ardından bizi profesörün yatak odasına soktu. Duvardaki raflarda, raflara sığmamış olanları da tomarlar halinde köşelerde ya da kutularda duran sayısızca kitabın bulunduğu çok büyük bir odaydı. Yatak, odanın tam ortasında duruyordu ve yatağın içindeyse, başı yastıklarla desteklenmiş halde evin sahibi yatıyordu. Ondan daha dikkate değer görünüşlü birini pek görmemişimdir. Sıska, gaga burunlu bir yüzdü bize dönük olan; uzun, karışık kaşların altındaki deliklere gömülü delici bakışlı koyu renkli gözleri olan garip, bir kartalınkine benzer bir yüz. Saçları ve sakalı beyazdı, ama sakalın ağız etrafındaki kısmı garip bir şekilde sararmıştı. Beyaz kıllardan oluşan karışımın ortasından bir sigaranın ateşi parlıyordu ve odanın kendisi de tütünün keskin kokulu dumanıyla doluydu. Profesör, Holmes'a elini uzatırken, parmaklarının da nikotinje sararmış olduğunu fark ettim.
"Sigara içiyor musunuz Bay Holmes?" dedi, hafif aksanlı düzgün bir İngilizce konuşarak. "Buyurun, bir sigara alın. Ya siz efendim, siz de alır mısınız? Onları tavsiye ederim çünkü onları özellikle İskenderiye'deki Ionides'ten ısmarlıyorum. Bana her defasında bin adet gelir ve üzüntüyle şunu söylemeliyim ki her on beş günde bir yeni bir sipariş vermem gerekiyor. Kötü, efendim, çok kötü, ama yaşlı bir adamın pek fazla zevki olmuyor. Tütün ve işim - benden geriye kalan tek şey bu."
Holmes bir sigara yakmış, odada etrafına bakmıyordu.
"Tütün ve işim, ama galiba artık sadece tütün," dedi yaşlı adam. "Yazık! Ne vahim bir olay! Böyle bir facianın olacağını kim tahmin edebilirdi ki-? Son derece saygıdeğer genç bir adamdı! Birkaç aylık çalışmadan sonra mükemmel bir asistan haline gelmişti, inanın bana. Olayla ilgili düşünceleriniz nedir Bay Holmes?"
"Henüz kararımı vermiş değilim."

"Bizim tamamıyla kaybolduğumuz bir yerde siz olaya bir ışık tutabilirseniz size karşı gerçekten borçlanmış olacağım. Benim gibi zavallı, özürlü bir kitap kurdu için korkunç bir darbe oldu. Düşünme yetimi kaybetmiş gibiyim. Fakat siz hiçbir şey yapmadan oturacak biri değilsiniz; sorun çözücü birisiniz siz. Günlük hayatınızın bir parçası bunlar. Acil durumlarda dengenizi korumada üstünüze yok. Yanımızda olduğunuz için gerçekten şanslıyız."
Yaşlı Profesör konuşmasını sürdürürken Holmes odada bir aşağı, bir yukarı yürüyüp duruyordu. Sigarasını büyük bir hızla içtiğini fark ettim. Besbelli ki ev sahibimizin zevkini paylaşıyordu İskenderiye'nin taze sigaralarına karşı.
"Evet efendim, gerçekten öldürücü bir darbe oldu," dedi yaşlı adam. "Ötede duran şu sehpanın altındaki kâğıt tomarını görüyor musunuz? Benim Magnum Opus2'umdur o. Mısır ve Suriye'deki Kıptî manastırlarda bulmuş olduğum belgelerle ilgili analizimdir; açıklanmış dinin temelini sarsacak bir çalışma. Kötü sağlığımı ve asistanımın benden alındığı konusunu göz önüne aldığımda bunu hiçbir zaman tamamlayamayacağımı düşünüyorum artık. Tanrım, Bay Holmes, siz benden de sıkı bir sigara tiryakisi çıktınız yahu."
Holmes gülümsedi.

"Bu konuda bir uzmanımdır," dedi, kutudan bir sigara daha alıp - dördüncüsüydü - onu bitirdiği sigaranın ucuyla yakarak. "Uzun bir sorgulamayla canınızı sıkmayacağım Profesör Coram, sonuçta cinayetin işlendiği sırada yataktaydınız ve haliyle konuyla ilgili bir şey bilmeniz imkânsız. Sadece şunu sormak istiyorum. Zavallı gencin: 'Profesör - o kadındı' şeklindeki son sözleri hakkında ne düşünüyorsunuz?"
Profesör kafasını olumsuz anlamda salladı.
"Susan bir köylü kızıdır," diye konuştu, "ve o sınıfın inanılmaz aptallığını biliyorsunuzdur. Bana kalırsa zavallı
Ç.N: Magnus Opus: {Laf) Şaheser.

Smith anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı ve bizim kız da duyduklarını bu anlamsız mesaj haline getirdi."
"Anlıyorum. Peki bu trajik durum için sizin herhangi bir açıklamanız var mı?"
"Belki de bir kazaydı; belki de - bunu sadece biz bizeyken fısıldıyorum - belki de intihardı. Genç adamların, etraflarından sakladıkları sorunları oluyor - kim bilir, hiç haberdar olmadığımızı bir gönül meselesi olabilir mesela. Bana kalırsa cinayetten daha olası bir teoridir bu."
"Peki gözlüklere ne diyorsunuz?"
"Ah! Ben yalnızca bir öğrenciyim - hayallerle yaşayan bir adam. Hayatın pratik yönlerini açıklayamam. Fakat sonuçta şunu ikimiz de biliyoruz dostum, ki aşk garip nesnelere bürünebilir. Lütfen bir sigara daha alın. Birinin onlardan böylesine zevk aldığını görmek çok güzel. B/r yelpaze, bir eldiven, bir gözlük - bir erkek hayatına son verdiğinde yanında bir yadigâr ya da değerli şey olarak alacağı şeylerin ne olduğunu kim bilebilir ki? Yanınızdaki adam çimenlerde gördüğü ayak izlerinden bahsediyor; fakat ne olursa olsun öyle bir konuda yanılmak kolaydır. Bıçağa gelince, adam düşerken ondan uzağa düşmemesi için bir neden göremiyorum ben. Belki de bir çocuk gibi konuştuğumu düşüneceksiniz, ama bana sorarsanız Willoughby Smith kendi kaderini kendi belirledi."
Holmes, profesörün teorisi karşısında şaşkına dönmüş görünüyordu. Düşüncelere dalmış bir şekilde odada dolaşmaya devam ederken sigara arkasında sigara içmeye ihmal etmiyordu.
"Söyleyin bana Profesör Coram," dedi sonunda, "çalışma odasındaki o konsolun içinde ne var?"
"Bir hırsızın işine yarayacak hiçbir şey yok. Aile kâğıtları, zavallı eşimden mektuplar, beni şereflendiren üniversitelerden diplomalar. Alın, anahtar burada. Kendiniz de bakabilirsiniz."

Holmes anahtarı alıp onu bir süre inceledi; ardından onu profesöre geri verdi.
"Hayır; bunun bana bir yardımı olacağını hiç sanmıyorum," dedi. "Onun yerine sessizce bahçenize çıkıp bütün meseleyi aklımdan bir kez daha geçirmeyi tercih ederim. Ortaya attığınız intihar teorisi düşünülmeye değer. Sizi rahatsız ettiğimiz için özür dileriz profesör Coram ve söz veririm ki öğlen yemeğine kadar bir daha rahatsız edilmeyeceksiniz. Saat ikide gelip, arada olmuş olabilecekleri size aktaracağım."
Holmes garip bir şekilde endişeli görünüyordu ve bir süre tam bir sessizlik için de bahçede bir aşağı bir yukarı dolaşıp durduk.
"Herhangi bir şey bulabildin mi?" diye sordum sonunda.
"Bu, içtiğim bütün o sigaralara bağlı bir şey," diye cevap verdi. "Tamamıyla yanılmış olmam da mümkün. Sigaralar bana gösterecektir."
"Sevgili Holmes," diye atıldım gülerek, "tanrı aşkına, ne demek..."
"Tamam, tamam, kendi gözlerinle görebilirsin. Bir şey olmazsa, herhangi bir zarar verilmiş olmayacak nasılsa. Gerekirse gözlükçü ipucunu da kullanabiliriz tabii, ama bulabildiğimde her zaman kestirmelerden yararlanırım. Ah, bak, Bayan Marker geliyor! Onunla beş dakikalık öğretici bir konuşmadan faydalanmaya ne dersin?"
Daha önce belirtmiş olup olmadığımı bilmiyorum, ama Holmes kendi istediği zamanlarda, kadınlarla son derece iyi anlaşabiliyordu ve o anlarda onların güvenini kazanmakta büyük bir usta olurdu. Belirtmiş olduğu zamanın daha yarısı

geçmeden kâhyanın sempatisini kazanmış, sanki yıllardır tanışıyorlarmış gibi onunla sohbete dalmıştı.
"Evet, Bay Holmes, tıpkı dediğiniz gibi efendim. Gerçekten korkunç bir şekilde sigara içiyor. Bütün gün, hatta
267
bazen gece boyunca dahi efendim. O odayı sabahlan gör-müşümdür - efendim, Londra'nın sisiyle kaplanmış olduğunu düşünebilirsiniz. Zavallı genç Bay Smith, o da sigara içiyordu ama profesör kadar kötü değil tabii. Sağlığı mı - vallahi ne diyeyim, sigara adama kötü mü geliyor, iyi mi geli-yor bilemiyorum."
"Ah!" dedi Holmes," fakat insanın iştahını kapatır."
"Bilemiyorum efendim."
"Profesör neredeyse hiçbir şey yemiyordur herhalde."
"Bu konuda çok değişiklik gösteriyor, o kadarını söyleyebilirim."
"Bu sabah kahvaltı etmediğine bahse varım ve sonra içtiği sigaraları düşününce onu öğlen yemeğinden de görmeyeceğimize eminim."
"Bakın o konuda yanıldınız işte efendim, çünkü bu sabah çok büyük bir kahvaltı etti kendisi. Daha büyük bir kahvaltı ettiğini hatırlamıyorum bile, sonra öğlen için büyük bir tabak kotlet istedi. Evet, ben de şaşkınım efendim, dün odaya dalıp da genç Bay Smith'i öylece yatarken gördüğümden beri yemeklerin yüzüne bakamaz oldum. Neyse, her birimiz farklıyız tabii ve profesörün iştahı etkilenmiş değil."
Sabahın geri kalanını bahçede geçirdik. Stanley Hopkins, bir gün önce Chatham caddesinde garip bir kadın görmüş oldukları iddia edilen bir takım çocukları bulmaya kasabaya inmişti. Dostuma gelince, her zamanki enerjisi onu terk etmişe benziyordu açıkçası. Daha önce bir vakaya bu kadar isteksizce yaklaştığını görmemiştim hiç. Hopkins'in geri dönüp de çocukları bulmuş olduğunu, tam Holmes'un tarifine uyan, gözlüklü bir kadın görmüş oldukları haberi bile ilgisini çekmedi. Öğlen yemeğimizi bize getiren Susan' in, Bay Smith'in önceki sabah yürüyüşe çıkmış olduğunu düşündüğünü belirtmesi, ölümüyle sonuçlanan trajediden yalnızca yarım saat kadar önce dönmüş olduğunu söylemesi çok daha büyük bir etki yarattı dostumda. Bu olayın önemini
268
hiçbir şekilde göremiyordum, ama Holmes'un bunu, beyninde oluşturmuş olduğu sahnenin kendisiyle bütünleş-tirdiğini açıkça görebiliyordum. Birdenbire saatine bakıp sandalyesinden fırladı. "Saat iki oldu baylar," dedi. "Dostumuz profesörle davamızı sonuçlandırmaya gitmeliyiz."
Yaşlı adam öğlen yemeğini henüz bitirmişti ve boş tabağının, kâhyasının bahsetmiş olduğu iştahının izlerini taşıdığı kesindi. Beyaz yelesini ve parıldayan gözlerini bize doğru çevirdiğinde gerçekten de garip bir insan olduğunu yeniden aklımdan geçirdim. Hiç sönmeyen sigara her zamanki gibi ağzındaydı. Bu sefer giydirilmiş, ateşin yanındaki bir koltukta otururken karşıladı bizi.
"Pekâlâ Bay Holmes, esrar perdesini kaldırabildiniz mi trajedinin üzerinden?"
Hemen yanındaki bir sehpada duran sigarayla dolu büyük bir kutu uzattı dostuma. Holmes tarn o anda elini uzattı ve aralarında kalan sigara kutusunun dengesi bozulup yere düştü. Bir iki dakika boyunca hepimiz dört ayak üzerinde, etrafa saçılmış sigaraları garip yerlerden toplamakla meşguldük. Sonunda ayağa kalktığımızda Holmes'un gözlerinin parıldadığını, yanaklarına koyu bir rengin yerleşmiş olduğunu fark ettim. Sadece kriz zamanlarında görmüş olduğum savaş işaretleriydi bunlar.
"Evet," dedi sakince, "perdeyi kaldırdım."
Stanley Hopkins ve ben şaşkınlık içinde Holmes'a bakıyorduk. Profesörün sıska yüzündeyse küçümsemeye benzer bir şey oluşmuştu.
"Öyle mi! Bahçede mi buldunuz çözümü?"
"Hayır, burada."
"Burada mı, ne zaman?"
"Tam şu anda."
"Şaka yapıyor olmalısınız Bay Sherlock Holmes. Bu şekilde davranılmayacak kadar ciddi bir mesele olduğunu size hatırlatmak zorunda bırakıyorsunuz beni."
"Zincirimin her halkasını denedim Profesör Coram ve
269

sapasağlam olduğundan hiç kuşkum yok. Sebeplerinizin ne olduğunu ve bu garip meselede tam olarak nasıl bir yeriniz olduğu konusuna gelince, bu konuda henüz bir fikrim yok. Bunları önümüzdeki dakikalarda sizden duyacağımı tahmin ediyorum. Bu arada ben de bildiklerimi anlatacağım ki henüz öğrenemediklerimin neler olduğunu anlayasınız.
"Dün, bir bayan çalışma odanıza girdi. Sizin konsolunuzda bulunan bir takım belgelerin peşindeydi ve konsolun bir anahtarı da onda vardı, sizinkini inceleme fırsatım oldu ve vernikli yüzey çizilirken meydana gelmiş olması gereken bir iz yoktu üzerinde. Kadının suç ortağı olmadığınızı böyle anladım ve ipuçlarından okuyabildiğim kadarıyla sizin bilginiz olmadan ve kesinlikle sizi soymak niyetiyle geldi."
Profesörün dudaklarından bir duman bulutu yükseldi. "Bu son derece ilginç ve öğretici bir konuşma oluyor," dedi. "Ekleyecek başka bir şeyiniz var mı? Söz konusu bayanı bu kadar iyi takip edebildiğinize göre şimdi nerede olduğunu da söyleyebileceğinizden eminim."
"Deneyeceğim. İlk olarak sekreteriniz tarafından yakalandığını, kurtulmak için onu bıçakladığını söylemeliyim. Bu felaket olayı şanssız bir kaza olarak düşünmek zorunda hissediyorum, çünkü bayanın o derece ciddi bir yaraya yol açmak niyetinde olmadığından eminim. Bir katil, silahını getirmeden gelmez. Neyse, işlediği suçtan dehşete kapılmış bir halde trajik sahneden koşarak kaçtı. Ne yazık ki boğuşmada gözlüğünü kaybetmişti ve neredeyse kör denebilecek bir durumda koşuyordu. Bir koridordan aşağı ilerledi, ki bunun geldiği koridor olduğunu düşünmüş olmalı - her ikisi de hindistancevizi halıyla kaplıydı - ve ancak geri dönmek için çok geç olduğunda, yanlış yöne sapmış olduğunu, kaçışının olmadığını anlamış. Ne yapmalıydı? Devam etmekten başka çaresi yoktu, doğal olarak da öyle yaptı. Bir merdivenden çıktı, bir kapıyı açtı ve kendini sizin odanızda buldu."
Yaşlı adam ağzı açık bir halde Holmes'a bakıyordu.

Şaşkınlık ve korku, yüzüne damgasını vurmuştu. Birden kendini zorlayarak omuz silkti ve içten olmayan bir kahkaha patlattı.
"Buraya kadar her şey çok güzel, Bay Holmes," diye konuştu. "Fakat olağanüstü teorinizde küçücük bir açıklık var. Ben de odamdaydım ve gün boyu da burayı hiç terk etmedim."
"Bunun farkındayım, Profesör Coram."
"Peki, kendi yatağımda yatarken bir kadının odama girip girmediğini fark etmeyeceğimi mi söylemeye çalışıyorsunuz bana?"
"Öyle bir şey söylemedim. Tabii ki farkındaydınız geldiğinin. Onunla konuştunuz. Onu tanıdınız. Sonra da kaçışına yardım ettiniz.
Profesör yeniden gülmeye başladı. Ayağa kalkmıştı ve gözleri kor gibi parlıyordu.
"Delisiniz siz!" diye bağırdı. "Söylediklerinizin hiçbir manası yok. Kaçmasına yardım mı ettim? peki şimdi nerede o zaman?"
"Şurada," dedi Holmes, odanın köşesinde bulunan yüksek bir kitaplığını göstererek.
Yaşlı adamın kollarını havaya kaldırdığını, acımasız yüzünün korkunç bir şekilde çarpıldığını gördüm ve arkaya, sandalyesine geri düştü. Aynı anda, Holmes'un göstermiş olduğu kitaplık menteşeler üzerinde yana kayarak açıldı ve bir kadın odaya fırladı. "Doğru söylüyorsunuz!" diye haykırdı, garip, yabancı bir aksanla. "Doğru söylüyorsunuz! Buradayım."
Saklanma yerinin duvarlarından gelen tozlarla, örümcek ağlarıyla kaplıydı. Yüzü de kirliydi ama temiz bile olsa hiçbir zaman güzel bir kadın olmuş olamazdı çünkü dış görünüşü tıpkı Holmes'un tarif etmiş olduğu gibiydi, üstelik uzun, sivri bir çenesi de vardı. Gözlüğünün olmamasından doğan körlüğüne karanlıktan gün ışığına çıkmaktan doğan körlük de eklenince sersemlemiş biri gibi, kim olduğumuzu

görebilmek için gözlerini kırpıştırarak karşımızda durdu. Her şeye rağmen yine de asil bir şey vardı duruşunda, sivri çenesinde, hafifçe yukarıya dönük başında saygı ve hayranlık uyandıran belli bir soyluluk. Stanley Hopkins, elini kadının koluna koymuş, onu tutuklamak zorunda olduğunu söy-lemiştiyse de, kadın itaat

gerektirecek bir yumuşaklıkla onu uzaklaştırdı. Profesör, düşünceli gözlerle kadına bakarak sandalyesinde arkasına yaslandı.
"Evet efendim, sizin tutuklunuzum," diye konuşmaya başladı kadın. "Durduğum yerden söylediğiniz her şeyi duyabiliyordum ve gerçeği öğrendiğinizi biliyorum. Her şeyi itiraf ediyorum; genç adamı öldüren bendim. Ne var ki bunun bir kaza olduğunu söylerken haklıydınız. Elimde tuttuğum şeyin bir bıçak olduğunu dahi bilmiyordum, çünkü ümitsiz durumumda masanın üzerinden bulabileceğim ilk şeyi kaptım ve beni bırakması için bununla ona vurdum. Söylediklerim tamamıyla doğru."
"Hanımefendi," dedi Holmes, "doğru olduğundan eminim. Korkarım iyi değilsiniz."
Kadının yüzü korkunç bir renge bürünmüştü, yüzündeki kirlerle birleşince daha da dehşet verici bir etki yaratmıştı bu. Yatağın kenarına oturdu; ardından anlatmaya devam etti.
"Burada çok az vaktim kaldı," diye belirtti, "ama her şeyi bilmenizi istiyorum. Ben buradaki adamın karısıyım. Kendisi İngiliz değil, bir Rus'tur. Ama ismini size açıklamayacağım."
Yaşlı adam ilk defa yerinde kıpırdadı. "Tanrı senin korusun Anna!" diye atıldı. "Tanrı seni korusun!"
Kadın, acıma dolu gözlerle adama baktı uzun bir süre boyunca. "Sergius, neden bu aşağılık hayatına böylesine sıkı sarılıyorsun?" dedi, üzüntüyle. "Bir çok kişiye zarar verdiği gibi hiç kimseye bir iyiliği de dokunmadı - kendine bile. Neyse, tanrının zamanı gelmeden seni yargılama benim işim, değil. Bu lanetlenmiş evin kapısından içeri adımımı attığım-

dan beri kendi ruhum da yeterince ağırlaştı. Ama şimdi konuşmalıyım, yoksa çok geç olacak.
"Söylediğim gibi baylar, bu adamın karısıyım. Kendisi elli, ben de yirmilerinde aptal bir kızdım evlendiğimiz zaman. Rusya'da bir şehirde, bir üniversitedeydi bu - yerin ismini söylemeyeceğim."
"Tanrı seni korusun," diye mırıldandı adam tekrar.
"Reformcuyduk - devrimciler - Nihilisttik. O, ben ve başkaları. Sonra kötü zamanlar geldi, bir polis öldürüldü, birçok kişi tutuklandı, delil gerekiyordu ve o, hayatını kurtarıp çok para kazanmak için kendi karısını ve dostlarını ele verdi. Evet, itirafları üzerine hepimiz tutuklandık. Bazılarımız darağacına, bazılarımızsa Sibirya'ya gönderildi. Ben de bu sonuncuların arasındaydım ama cezam ömür boyu değildi. Kocam, bizden kazandıklarıyla İngiltere'ye geldi ve Kardeşliğinin, yerini öğrenmesi durumunda tek bir hafta bile yaşayamayacağını bilerek o zamandan beri sessiz bir yaşam sürdürdü."
Yaşlı adam titreyen bir elini uzatarak bir sigara yaktı. "Ellerindeyim Anna. Bana her zaman iyi davrandın," dedi.
"Henüz kötülüklerini anlatmayı bitirmedim," diye konuşmaya devam etti kadın. "Yoldaşların arasında biri vardı ki kalbimin dostuydu. Soylu, cömert, sevgi dolu biriydi -kocamın olmadığı her şey. Şiddetten nefret ederdi. Hepimiz suçluyduk belki - yaptıklarımız suç sayılabiliyorsa - ama o değildi. Bizi caydırmak için hep yazdı, hep yazardı ve o mektuplar onu kurtarırdı; benim günlüğüm de öyle - günbegün ona karşı duyduğum sevgiyi kaydettiğim, her birimizin fikirlerini yazdığım günlüğüm. Kocam mektupları da günlüğü de bulup aldı. Onları sakladı ve genç adamı ölüme göndermek için çok çalıştı. Neyse ki bu konuda başarısız oldu, ama Alexis Sibirya'ya gönderildi ve şimdi, şu anda bir tuz madeninde çalışıyor. Bunu düşün, seni hain, seni pislik; şimdi, tam şu anda, Alexis, ismini telaffuz etmeye bile hakkın olmadığı bir adam, bir köle gibi çalışıp yaşıyor, ve ben, sefil hayatını ellerimde tuttuğum halde gitmene izin veriyorum."
"Her zaman soylu bir kadındın Anna," dedi yaşlı adam, sigarasından bir nefes daha çekerek.
Kadın ayağa kalkmıştı, ama acıyla bağırarak tekrar oturdu.
"Bitirmeliyim," dedi. "Cezamı doldurduğumda, gönderildikleri takdirde arkadaşımı hapisten kurtaracak günlüğü ve mektupları bulma çabalarına giriştim. Kocamın İngiltere'ye gelmiş olduğunu biliyordum. Aylar boyunca aradıktan sonra nerede olduğunu buldum. Günlüğümün hâlâ onda -olduğunu biliyordum, çünkü ben Sibirya'dayken bir defa ondan bir mektup almıştım ve onda bana sitem edip günlüğümden bazı cümleleri tekrar etmişti. Acımasız karakterini bilen biri

olarak, intikam alma adına günlüğü asla geri vermeyeceğini biliyordum. Onu bizzat almaktan başka çarem yoktu. Bu maksatla bir dedektif bürosundan özel bir dedektif kiraladım ve o bir sekreter olarak kocamın evine girdi - ikinci sekreterindi Sergius, birdenbire işi bırakan kişi. Kâğıtların konsolunda saklandığını öğrendi ve anahtarın kalıbını çıkardı. Daha ileri gitmeyi reddettiyse de evinin bir planını verip çalışma odasının öğlene kadar hep boş durduğunu söyledi. Sonunda cesaretimi toplayıp kâğıtları almak maksadıyla buraya geldim. Başardım da; ama ne pahasına!
"Kâğıtları almış, dolabı kilitliyordum ki, genç adam beni yakaladı. Onu aynı sabah zaten görmüştüm. Yolda karşılaşmıştık ve ben, burada çalıştığını bilmeden ona Profesör Coranr in nerede yaşadığını bilip bilmediğini sormuştum."
"Kesinlikle!" diye atıldı Holmes. "Sekreter, gezisinden dönünce karşılaşmış olduğu kadını patronuna anlattı. Sonra, son nefesini verirken de o kadın olduğunu - birkaç dakika önce profesöre anlatmış olduğu kadın olduğunu söylemeye çalıştı."
274
"Konuşmama izin vermelisiniz," dedi kadın sertçe ve yüzü ıstırapla çarpıldı. "Adam düştüğünde odadan koştum, ama yanlış kapıyı seçtim ve kendimi kocamın odasında buldum. Beni ele vermekten bahsediyordu. Öyle yaptığı takdirde hayatının benim ellerimde olduğunu gösterdim. O beni kanunların ellerine teslim edecek olsaydı ben de onu Kardeşliğin ellerine verebilirdim. Kendi hayatım umurumda değildi, ama başladığım işi tamamlamak istiyordum. Kocam söylediklerimi yapacağımı biliyordu - kaderinin bana bağlı olduğunu. Bu sebeple, - başka bir şeyden dolayı değil, - beni sakladı. Beni o karanlık saklanma yerine soktu; eski günlerden kalma, sadece kendisinin bildiği bir yerdi. Yemeklerini odasına getirtti, böylece yemeğinden bana da verebildi. Aramızda,' polisin burayı terk etmesi üzerine, bir daha geri dönmemek üzere gece evi terk edeceğim konusunda anlaştık. Fakat her nasılsa planlarımızı çözmeyi başardınız." Ansızın bağrından küçük bir paket çıkardı. "Bunlar son kelimelerim," diye atıldı; "bu, Alexis'i kurtaracak olan paket. Bunu onurunuza ve adalet sevginize teslim ediyorum. Alın! Onu Rus Konsolosluğuna vermeniz gerekiyor. Sonunda görevimi yaptım ve..."
"Onu durdurun," diye bağırdı Holmes. Odanın öbür ucuna koşmuş, kadının elindeki küçük şişeyi yakalamıştı.
"Çok geç!" dedi kadın, tekrar yatağa çökerek. "Çok geç! Saklandığım yerden çıkmadan aldım zehri. Başım dönüyor! Gidiyorum! Paketi götürme görevini size veriyorum efendim."
##*
"Basit bir vakaydıysa da öğretici olmadığını söyleyemeyiz," diye yorumda bulundu Holmes, şehre dönüş yolu-muzdayken. "En başından beri gözlüğe bağlıydı. Ölen adamın bunları almış olması şansına sahip olmasaydık, vaka belki de asla çözüme kavuşamayacaktı. Cam numaralarının yüksekliğini göz önüne aldığımda, sahibinin, onlar olmadan neredeyse kör denebilecek kadar çaresiz olacağı en başından
275
beri belliydi. Bir kez bile yanlış adım atmadan incecik bir çimen şeridinde yürümüş olduğunu söylediğinde, bunun çok büyük bir başarı olduğunu belirttiğimi hatırlayacaksındır. Yedek bir gözlüğüne sahip olmaması durumunda Bunu imkânsız bir şey olarak değerlendirdim. Böylece, evin içinde bir yerlerde kalmış olabileceği düşüncesinin üzerine düşünmeye başladım. İki koridorun birbirlerine nasıl benzediğini görünce, böyle bir hatayı işlemesinin beklenebileceği de açık seçik belli oldu; böyle bir durumda pek'tabii ki profesörün odasına girmiş olmalıydı. Bu tahminimi doğrulayabilecek herhangi bir şey için pür dikkat kesilmiştim ve bir saklanma yerine işaret edebilecek bir şey bulmak için odayı iyice inceledim. Hah, tam ve iyice yerine yapışmış görünüyordu, onun için tabanda bir giriş fikrinden vazgeçtim. Kitapların ardında bir girinti olabilirdi pekâlâ. Sizin de bildiğiniz gibi, eski yapılarda öyle yerlere oldukça sık rastlanır. Yere dizili kitapların, tek bir kitaplığın önü haricinde bütün duvarları çevrelediğini fark ettim. Öyleyse kapının olduğu yer orası olmalıydı. Bana yol gösterecek herhangi bir iz göremedim ama halı küllü bir toprak rengine sahip ve bu iz bulmak açısından oldukça elverişli bir renktir. Bu sebepten dolayı şu şahane sigaralarından bir sürü içtim ve külleri de kuşkulandığım kitaplığın önüne silktim. Basit bir numaraydı, ama son derece de başarılı. Sonra

aşağı indim ve Watson'in şahitliğinde Profesör Coram'ın iştahının - ikinci bir kişiyi beslemek zorunda olduğunda her insandan beklenebileceği gibi - son bir gündür açılmış olduğunu doğrulamış oldum. Saat ikide tekrar odaya çıktık ve sigara kutusunu devirerek yeri inceleme fırsatı buldum. Sigara külündeki ayak izlerinin sayesinde tutsağın nerede saklandığını anlamış oldum. Evet, Hopkins, işte Charing Cross'a vardık, vakanı başarılı bir şekilde çözüme kavuşturduğun için tebrik ederim seni. Merkeze gidiyorsundur herhalde. Watson, sanırım sen ve ben beraberce Rus Konsolosluğuna doğru yol alacağız."
276
-XI-
KAYJP FUTBOL OYUNCUSU
Baker Sokağındaki evimize garip telgrafların gelmesine oldukça alışkındık, ama yedi sekiz yıl önce, sisli bir şubat sabahında elimize geçip de Bay Sherlock Holmes'un kafasını on beş dakika kadar karıştıran bir telgraf vardı ki, onu özellikle iyi hatırlıyorum. Holmes'un adına yollanmıştı ve içeriği şöyleydi: "Lütfen beni bekleyin. Korkunç bir şanssızlık. Sağ açık kayıp; yarın gerekli... OVERTON."
"Strand'dan saat ve on otuz altıda gönderilmiş," dedi Holmes, mesajı tekrar tekrar okuyarak. "Bay Overton'un bunu gönderdiğinde fazlasıyla gergin olduğu kesin, ne istediği pek anlaşılmıyor. Neyse, ben bugünkü Times'ı okuyana kadar herhalde gelmiş olur kendisi; o zaman her şeyi öğreneceğiz. Böyle monoton günlerde en sıradan vaka bile iyi gelir doğrusu."
277
İşlerimiz gerçekten de iyi gitmiyordu ve böyle hareketsiz dönemlerden korkmayı öğrenmiştim; dostumun aklı anormal denebilecek kadar aktif olduğu için, üzerinde çalışabilecek şeylerden onu uzun bir zaman boyunca uzak tutmanın tehlikeli olduğunu, tecrübelerime dayanarak biliyordum. Bir zamanlar, olağanüstü kariyerini tamamıyla sona erdirmekle tehdit eden uyuşturuculara karşı eğimliğiyle yıllar boyunca savaşmış, onlara olan ilgisini azaltmayı başarmıştım. Normal koşullar altında o yapay uyarıcılara karşı bir açlık beslemediğini artık biliyordum ama iblisin henüz ölmediğinin de farkındaydım; sadece uyuyordu. Bu uykunun hafif olduğunu; uzun süre işsiz kaldığı dönemlerde Holmes' un umursamaz yüzünde, anlaşılmaz gözlerinde beliren uzak ve düşünceli ifadenin uyanışın yakın olduğunu gösterdiğini biliyordum. Bundan dolayı, her kimdiyse artık, bilmece misali mesajıyla ortaya çıkıp, dostum için fırtınalı hayatındaki tüm tehlikelerden daha tehlikeli olan hareketsizliği yok eden bu Bay Overton'a müteşekkirdim.
Düşündüğümüz gibi, telgrafın gelmesinden kısa bir süre sonra onu gönderen de evimize varmıştı ve Cambridge, Trinity yüksekokulundan Cyril Overton'un kartviziti, et ve kemikten yüz kiloluk, devasa boyutlarda genç bir adamın gelişini bize müjdeledi. Geniş omuzları kapı aralığını tamamen kaplarken, endişe kaplı, yorgun ama hoş yüzüyle bir bana, bir Holmes'a bakıyordu. "Bay Sherlock Holmes?" Dostum eğilerek selam verdi.
"Scotland Yard'a gittim Bay Holmes. Müfettiş Stanley Hopkins'le görüştüm. Size gelmemi o tavsiye etti. Vakanın, gördüğü kadarıyla, polisten çok sizin ilgilendireceğini düşündüğünü belirtti."
"Lütfen oturup meselenin ne olduğunu açıklayın." "Korkunç bir şey Bay Holmes, tek kelimeyle korkunç! Saçlarımın bembeyaz olmamasına şaşıyorum. Godfrey
278
Staunton - ismini duymuş olmalısınız. Bütün takımın dayanak noktasıdır o. Üçüncü çeyrek çizgisinde Godfrey' imden olmaktansa, başka iki adamı feda edebilirim. Geçme, yakalama, koşmada olsun, kimse onun eline su dökemez; kafası çalışıyor ve hepimizi bir arada tutabiliyor. Ne yapacağım ben şimdi? Size sormak istediğim buydu, Bay Holmes. İlk yedekte Moorhouse var, ama o çok antrenmansız ve taç çizgisinin hemen yanından gitmektense doğrudan hücum takımına yönelir her zaman. İyi bir vurucu, tamam orası öyle, ama öte yandan hızlı karar verme tarafı çok zayıf, hem sonra hiç de hızlı koşamıyor. Of, Morton ya da Johnson, yani şu Oxford uyanıkları hemen etrafını saracaktır. Stevenson yeterince hızlı, ama yirmi beş çizgisinden yere atılamaz ve atılamayan, topa vuramayan bir hücum oyuncusu hiçbir işe yaramaz. Hayır Bay Holmes, Godfrey Staunton'u bulmamı yardım etmediğiniz takdirde işimiz bitiktir!"

Dostum, şaşkın bir ilgiyle dinlemişti bu son derecede enerjik, samimi ve uzun konuşmayı. Ziyaretçimiz sessizle-şince, Holmes elini uzatıp sıradan kişiler kitabının 'S' harfini raftan indirdi. Çeşitli bilgilerle dolu o madeninde, ilk olarak boşuna kazı yapıyordu.
"Arthur H. Staunton var, kalpazanlıkta yükselen genç," diye konuştu defterini karıştırmayı devam ederken, "bir de asılmasına yardımcı olduğum Henry Staunton var, ama Godfrey Staunton benim için tamamıyla yeni bir isim."
Şaşkın görünme sırası ziyaretçimizdeydi şimdi.
"Fakat, Bay Holmes, ben sizin her şeyi bildiğinizi sanırdım," dedi. "Şey, Godfrey Staunton ismini duymadıysanız, Cyril Overton'u da hiç duymamışsınızdır herhalde."
Holmes, neşeyle kafasını hayır anlamında salladı.
"İnanılmaz bir şey!" diye atıldı atlet heyecanla. "Ama ben Galler'le oynarken İngiltere için ilk yedekteydim ve bu yıl üniversite takımının kaptanlığına yükseldim. Ama bunlar bir şey değil! Bütün İngiltere'de Godfrey Staunton'u tanı-

mayan tek bir kişinin kaldığını duysam inanmazdım. O çok güçlü bir hücum oyuncusudur, Cambridge, Blackheath ve beş de uluslar arası oyununda oynadı. Tanrı aşkına! Bay Holmes, siz nerede yaşıyorsunuz?"
Holmes, genç devin masum şaşkınlığı karşısında gülmeden edemedi.
"Benden çok daha farklı bir dünyada yaşadığınız kesin Bay Overton, daha tatlı, daha sağlıklı bir dünyada. Mesleğimde toplumun pek çok yönüyle ilgilenmek zorunda kalmışımdır ve sevinerek şunu söyleyebilirim ki, İngiltere'nin en sağlıklı yeri olan amatör spora dalmak zorunda kalmadım asla. Ne var ki bu sabah bize yaptığınız bu beklenmedik ziyaret, temiz hava ve sporun olduğu yerde bile işimin olabileceğini göstermiş bulunuyor; onun için şimdi, sevgili beyefendi, sizden oturmanızı ve ne olduğunu bana sakince anlatmanızı, sonra da size nasıl yardımcı olabileceğimi söylemenizi rica edeceğim."
Genç Overton'un yüzü, aklından çok kaslarını kullanmaya alışmış birinin sıkılmış halini aldı; ama yavaş yavaş ve burada konuşmasından atabileceğim pek çok belirsizlik ve tekrardan sonra, son derece ilginç bir hikâye serdi önümüze.
"Durum şöyle Bay Holmes. Daha önce söylediğim gibi, ben Cambridge Üniversitesinin rugbi takımının kaptanıyım ve Godfrey Staunton da elimdeki en iyi adam. Yarın Oxford'a karşı oynayacağız. Dün hep beraber şehre gelip Bentley Oteline yerleştik. Saat onda bütün odaları dolaşıp çocukların yatıp yatmadıklarını kontrol ettim, çünkü takımın formda kalması için sıkı çalışmanın, iyi uykunun şart olduğuna inanıyorum. Godfrey odasına çekilmeden önce bir iki lafladık. Solgun ve bir şeye sıkılmış görünüyordu. Ne olduğunu sordum. İyi olduğunu - sadece hafif bir baş ağrısı çektiğini söyledi bana. İyi geceler dileyip yanından ayrıldım. Yarım saat kadar sonra otelin görevlisi geldi ve Godfrey için bir notunun olduğunu söyleyen kaba görünüşlü, sakallı bir

adamın kapıda olduğunu belirtti. Godfrey henüz yatmamıştı ve not ona iletildi. Notu okuyunca yüzü bembeyaz kesilmiş bir halde sandalyesine çöküvermiş. Görevli öyle korkmuş ki neredeyse koşup beni çağıracakmış, ama Godfrey onu durdurmuş ve biraz su içtikten sonra da kendine gelmiş. Ardından aşağı inmiş, holde onu bekleyen adamla biraz konuşmuş, sonra da ikisi beraberce gitmiş. Resepsiyon görevlisinin gördüğü son şey, ikisinin Strand yönünde neredeyse koşarak uzaklaştıklarıydı. Bu sabah kalktığımızda Gofrey'in odası boştu, yatağına hiç girmemiş ve eşyalarının tümü, bir gece önce neredeydilerse oradaydı. Yabancının bir notuyla gitmişti ve ondan beridir hiçbir şey duymadık kendisinden. Bir daha asla geri gelmeyeceğine inanmaya başladım. Bir sporcuydu o, Godfrey kesinlikle tam bir sporcuydu; ve üstesinden gelemeyeceği kadar güçlü bir sebep olmadan ne antrenmanını bırakırdı ne de kaptanını. Hayır; başına bir şeylerin geldiğini, onu bir daha asla göremeyeceğimizi hissediyorum."
Sherlock Holmes, son derece dikkatli bir şekilde dinlemişti bu ilginç hikâyeyi.
"Peki, ne yaptınız?" diye sordu.
"Oradakilerin bir şey bilip bilmediklerini öğrenmek için Cambridge'e bir telgraf çektim. Cevap geldi. Godfrey'i kimse görmemiş."
"O saatte Cambridge'e geri dönmüş olması olası mıydı?"
"Evet, geç saatte bir tren vardı - on biri çeyrek geçe."

"Fakat şu ana kadar öğrendiklerinize göre o trene binmemiş?"
"Evet, kimse görmemiş onu."
"Sonraki adımınız ne oldu?"
"Lord Mount-James'e bir telgraf yolladım."
"Neden Lord Mount-James'e?"
"Godfrey yetimdir ve Lord Mount-James de en yakın
281
akrabası - bildiğim kadarıyla amcası."
"Öyle mi? Bu, olaya yeni bir ışık tutuyor. Lord Mount-James İngiltere'deki en zengin insanlardan biridir." "Godfrey'nin de öyle söylediğini duymuştum." "İkisi yakın mıydı?"
"Evet, Godfrey, Lordun varisi ve adam da seksenine yakın - üstelik gut hastası. Parmak boğumlarıyla bi.lardo istekasını tebeşirleyebildiğini söylüyorlar. Hayatı boyunca Godfrey'ye tek bir kuruş vermemiştir, çok cimridir. Ama eninde sonunda her şey çocuğa kalacak."
"Lord Mount-James'ten haber aldınız mı?" "Hayır."
"Peki, arkadaşınızın ona gittiğini düşünmenize sebep olan nedir?"
"E, dün gece onu endişelendiren bir şey olduğu kesindi ve bu şey parayla ilgiliydiyse en yakın akrabasının yanına gitmiş olması mümkün - her ne kadar o cephede fazla şansının olmayacağını düşünsem de. Godfrey yaşlı adamdan hoşlanmazdı. Başka bir çaresi olsa kesinlikle gitmeyeceğinden eminim."
"Peki, bunu yakında öğreniriz. Arkadaşınız gerçekten de akrabası Lord Mount-James'in yanına gittiyse, kaba görünüşlü adamın geç ziyaretini ve gelişinin yarattığı heyecanı açıklamak kalıyor geriye."
Cyril Overton, kafasını ellerine gömdü. "Bunlardan hiçbir şey çıkaramıyorum," dedi.
"Sakin ol, sakin ol, önümde güneşli bir gün var ve olayı biraz araştırmak beni memnun edecek," dedi Holmes. "Bu genç beyefendinin gelmeyeceğini varsayarak maçınıza hazırlanmanızı öneririm. O şekilde kaybolmuş olması için, dediğiniz gibi gerçekten önemli bir şeylerin olmuş olması gerekir ve aynı sebep onu bir süre daha uzak tutacaktır. Beraberce otelinize gidelim de resepsiyon görevlisinin olaya bir ışık tutup tutamayacağına bir bakalım."
282
Sherlock Holmes, alçakgönüllü görgü tanıklarının güvenini kazanmakta tam bir ustaydı ve Godfrey Staunton'un terkedilmiş odasının sessiz ortamında, çok geçmeden resepsiyon görevlisinin bildiği her şeyi öğrenmişti. Bir gece önceki ziyaretçi bir beyefendi değildi, ama bir işçi gibi de görünmüyordu. Görevlinin, 'sıradan bir adam' dediği biriymiş; kırlaşmış sakallı, solgun yüzlü, sade giyimli elli yaşlarında bir adam. Adam da çok endişeli görünmüştü ve resepsiyon görevlisi, notu uzatan elinin titrediğini fark etmişti. Godfrey Staunton notu cebine tıkıştırmış ve holde bekleyen adamla el sıkışmamıştı. Biraz konuşmuşlar, ki görevli, 'zaman' kelimesini duyabilmiş, ardından anlatıldığı gibi koşarak gitmişlerdi. Otelin saatiyle on buçukta olmuş bütün bunlar.
"Evet, şimdi olanlara bir bakalım," dedi Holmes, Staunton'un yatağına oturarak. "Siz gündüz görevlisisiniz, öyle değil mi?"
"Evet, efendim; saat on birde görevimi bıraktım."
"Gece görevlisi bir şey görememiştir herhalde, öyle
mi?"
Hayır, efendim; geç bir saatte bir grup tiyatrocu gelmiş. Başka kimse yok."
"Dün bütün gün siz mi görevliydiniz?"
"Evet efendim."
"Bay Staunton'a herhangi bir mesaj götürmüş müydünüz?"
"Evet, efendim; bir telgraf."
"Ah! Bakın bu ilginç. Saat kaçta oldu bu?"
"Saat altı civarında."
"Telgraf eline geçtiğinde Bay Staunton neredeydi?"
"Burada, odasında."
"Onu açıp okuduğunda yanında mıydınız siz de?"
"Evet, efendim. Bir cevap yazmıştı."
"Cevabı siz mi götürdünüz?"
"Hayır; kendisi götürdü."

283
"Fakat yine de sizin yanınızda yazdı cevabı, öyle mi?" "Evet, efendim. Ben kapının orada duruyordum ve o şuradaki masada sırtı bana dönük haldeydi. Yazmayı bitirdiği zaman, 'Tamam, sen gidebilirsin, ben bunu kendim gönderirim,' dedi."
"Neyle yazdığını görebildiniz mi?"
"Dolma kalemle, efendim."
"Telgraf formu masadakilerden biri miydi?"
"Evet efendim; en üsttekiydi."
Holmes ayağa kalktı. Formları alarak onları pencereye taşıdı ve en üsttekini dikkatlice incelemeye koyuldu.
"Kurşunkalemle yazmaması çok yazık," dedi, formları eski yerlerine atarken hayal kırıklığıyla omuzlarını silkerek. "Sen de sık sık görmüşsündür ki Watson, kurşunkalemin baskısı genellikle öteki kâğıda da geçer - mutlu pek çok evliliği yıkmış bir gerçektir bu. Ne var ki burada herhangi bir iz bulamıyorum. En azından kalın uçlu bir tüy kalemle yazmış olduğunu görüyorum ve bu da büyük bir şanstır, çünkü bu, kurutma kâğıdının üzerinde bir şeyler bulabileceğimiz anlamına geliyor. Ah, evet, işte bulduk!"
Holmes, kurutma kâğıdından bir parça yırtıp bize döndü ve aşağıda bir kopyasını çizmiş olduğum hiyerogli-fimsi yazıyı gösterdi.
Cyril Overton çok heyecanlanmıştı. "Aynaya tutalım hemen!" diye bağırdı.
"Buna gerek olmayacak," dedi Holmes sakince. "Kâğıt çok ince ve arkasından okuyabileceğiz. İşte şöyle." Kâğıdı çevirdi ve hep beraber okumaya başladık:
*7g*vu Alht+ta,
284
"Demek kayboluşundan sadece birkaç saat önce Godfrey Staunton'un yazmış olduğu telgrafın sonu bu şekilde. Okuyamadığımız en azından altı kelime olmalı; geriye kalanlar - 'Tanrı aşkına yardım edin bize!' - genç adamın, kendisine yaklaşan korkunç bir tehlikeyi sezmiş olduğunu ve onu bundan koruyabilecek birinin varlığını gösteriyor. 'Bizi' yazmış olduğuna dikkatinizi çekerim! Bir kişi daha var meselenin içinde. Bu kişi, kendisi de çok korkmuş görünen soluk yüzlü sakallı adamdan başka kim olabilir ki? O halde Godfrey Staunton'la bu sakallı adamın arasındaki ilişki nedir? İkisinin de, içinde bulundukları tehlikeden kurtuluş olarak gördükleri kişi kim? Araştırma alanımızı şimdiden bu iki öğeye kadar daraltabildik."
"Telgrafın hangi adrese yollanmış olduğunu öğrensek yeter," diye teklifte bulundum.
"Kesinlikle, sevgili Watson. Bu düşüncen çok yerinde ve aklımdan geçmişti. Fakat korkarım ki postaneye dalıp başka birinin mesajının kopyasını görme talebinde bulunursan, memurlar buna pekâlâ karşı koyabilir. Bürokrasi girdi mi işin içine böyle oluyor! Neyse, biraz incelik ve ustalıkla bu sorunun üstesinden geleceğimizden eminim. Bu arada, Bay Overton, sizin şahitliğinizde, masanın üzerinde bırakılmış olan bütün bu kâğıtların neler olduğuna bakmak isterim."
Mektuplar, faturalar ve defterler vardı masanın üzerinde ve Holmes hızlı, heyecanlı parmaklar ve dikkat kesilmiş, meraklı gözlerle her birini inceledi.
"Burada hiçbir şey yok," dedi sonunda. "Bu arada arkadaşınızın sağlıklı bir genç olduğunu tahmin ediyorum - bir şeyi yoktu ya?" "Bir kaya kadar sağlamdır."
"Ciddi şekilde hastalandığı bir zaman oldu mu?" "Tek bir gün bile olmadı. Bir keresinde kuru bir öksürükle yatmıştı, bir defasında da siz kapağı yerinden kaydı, ama çok önemsiz şeylerdi ikisi de."
285
"Belki de sandığınız kadar güçlü değildi. Gizli tuttuğu bir sorununun olduğunu düşünmek için bazı sebepler. Sizin onayınızla buradaki kâğıtların bir iki tanesini cebime koyacağım, ileriki araştırmalarımızda lazım olabilirler."
"Bir dakika! Bir dakika!" diye bağırdı aksi bir ses ve dönüp baktığımızda, kapıda duran tuhaf, küçük, yaşlı bir adam gördük. Geniş kenarlı silindir bir şapka ve beyaz bir kravatın tamamladığı kıyafetleri siyahtı - kaba bir papaz ya da bir levazımatçı gibi görünüyordu. Yine de, kaba ve garip görünümüne rağmen sesinde sert bir ton ve hareketlerinde, dikkati ona yönlendiren bir keskinlik vardı.
"Siz kim oluyorsunuz efendim ve beyefendinin kâğıtlarına dokunma hakkını nereden buldunuz?" diye sordu.

"Ben özel bir dedektifim ve beyefendinin ortadan kayboluşunu araştırmaya çalışıyorum."
"Oh, özel dedektif, öyle mi? Peki sizi kim tuttu öyleyse?"
"Buradaki beyefendi, Bay Staunton'un arkadaşı, Scotland Yard'dan bana gönderildi." "Siz kimsiniz beyefendi?" "Cyril Overton, efendim."
"O halde bu telgrafı bana yollayan kişi sizsiniz. Benim adım Lord Mount-James'tir. Bayswater otobüsü beni ne kadar hızlı getirdiyse öyle geldim. Demek bir dedektif tuttunuz."
"Evet, efendim."
"Masraflarını karşılamaya hazır mısınız peki?" "Hiç kuşkum yok ki, efendim, arkadaşım Godfrey, onu bulduğumuzda, masrafları karşılamaya hazır olacaktır."
"Peki, ya hiç bulunmazsa, ha? O zaman ne olacak, cevap ver bakalım!"
"Öyle bir durumda ailesinin..." "Öyle bir şeyi aklınızdan bile geçirmeyin efendim!" diye bağırdı küçük adam. "Benden bir kuruş bile alamazsınız
286
- tek bir kuruş bile! Bunu da böylece anlamış olun bay dedektif! Bu genç adamın sahip olduğu bütün aile benim ve bundan ben sorumlu değilim! Godfrey'i ileride herhangi bir şey bekliyorsa, bu ben paramı hiçbir zaman boşuna harcamadığım içindir ve bu yaşımdan sonra başlamaya da niyetim yok. İstediğiniz gibi alabileceğinizi sandığınız şuradaki kâğıtlara gelince, onların arasında değerli sayılabilecek en ufak bir şey varsa, onlarla ne yapmayı düşündüğünüzü mahkemede açıklamak zorunda kalacaksınız."
"Pekâlâ, efendim," dedi Sherlock Holmes. "Bu arada bir şey sormama izin verin; genç adamın kayboluşuyla ilgili kendinizce herhangi bir teori ürettiniz mi acaba?"
"Hayır, efendim, üretmedim. O kendine bakabilecek kadar büyük ve yetişkin biri ve kendini kaybedecek kadar aptalca bir şey yaptıysa, onun peşinde düşme sorumluluğunu üstlenmeyi kesinlikle reddediyorum."
"Durumunuzu gayet iyi anlıyorum," dedi Holmes, gözlerinde bir hinlikle. "Ama siz benimkini tam olarak anlayamamış olabilirsiniz. Godfrey Staunton parasız bir hayat sürdürmüşe benziyor. Şayet kaçınldıysa, bu kendisinin sahip olduğu bir şey için olamaz. Sizin zenginliğinizse yurt dışında bile biliniyor Lord Mount-James ve yeğeninizin, özellikle sizin eviniz, alışkanlıklarınız ve hazinenizle ilgili bilgiler toparlamak isteyen bir çete tarafından kaçırılmış olması çok mümkün."
Nahoş ziyaretçimizin yüzü bir mendil kadar beyaz bir hal aldı.
"Tanrı bizi korusun efendim, bu nasıl bir fikir! Öyle korkunç bir şey aklıma gelmemişti hiç. İnsaniyetten yoksun ne dolandırıcılar var bu dünyada! Fakat Godfrey iyi bir çocuk - sadık bir insan. Dünyadaki hiçbir kuvvet onu amcasını ele vermeye zorlayamaz. Gümüşleri bu akşam bir bankaya aktaracağım. Bu arada Bay Dedektif, hiçbir şeyden kaçınmayın! Godfrey'i sapasağlam geri getirebilmek için her ta-
287
sına altına bakmanız için size yalvarıyorum. Paraya gelince, şey, bir beşlik, hatta ve hatta bir onluk söz konusu olduğu sürece her zaman bana güvenebilirsiniz."
Soylu cimrimiz sakinleşmiş haliyle bile bize yardım edebilecek herhangi bir şey söyleyemedi, çünkü yeğeninin özel hayatıyla ilgili çok az bilgisi vardı. Tek ipucumuz, yarım telgrafımızdı ve Holmes, bunun bir kopyası elinde, zincirine yeni bir halka ekleyebilmek için yola çıktı. Lord Mount-James'ten kurtulmuştuk ve Overton, başlarına gelen felaketi takımın diğer üyeleriyle konuşmaya gitmişti.
Otele yakın mesafede bir telgraf ofisi bulduk. Dışında durduk.
"Denemeye değer, Watson," dedi Holmes. "Yasal bir yetkimiz olsa kopyalan kolaylıkla görebilirdik ama henüz o aşamaya gelmedik. Bu kadar kalabalık bir yerde yüzleri hatırlayacaklarını hiç sanmıyorum. Hadi şansımızı deneyelim."
"Sizi rahatsız ettiğim için çok üzgünüm," dedi, en kibar sesiyle, ızgaralığın ardında oturan genç bayana hitap ederek; "dün yolladığım bir telgrafla ilgili küçük bir hata olmuş da. Cevap alamadım ve sonuna ismimi eklemeyi unuttuğumdan korkmaya başladım. Öyle olup olmadığını bana söylemeniz mümkün mü acaba?"
Genç kadın bir deste telgraf kopyasını karıştırmaya başladı.
"Saat kaçta yollamıştınız?" diye sordu.

"Altıyı biraz geçe."
"Kime gönderilmişti?
Holmes parmağını dudaklarına götürerek bana bir bakış fırlattı. "Telgrafın sonundaki kelimeler - Tanrı aşkına -şeklindeydi," diye fısıldadı, bir sır verir gibi; "Cevap alamamış olmak canımı çok sıkıyor."
Genç kadın formlardan birini desteden çekti.
"İşte burada ve altında isim yok," dedi kadın, kâğıdı tezgâhın üzerinde düzleştirerek.
288
"Evet bu cevap alamamış olmamı açıklıyor tabii," dedi Holmes. "Olacak şey değil, ne kadar da aptalım, değil mi! İyi günler bayan, ve bana yardım ettiğiniz için çok teşekkür ederim."
Kendimizi yeniden sokakta bulduğumuzda kendi kendine kıkırdayıp ellerini ovuşturuyordu.
"Ee?" diye sordum.
"İlerliyoruz, sevgili Watson, ilerliyoruz. O telgrafa bir göz atabilmek için yedi değişik planım vardı. İlk denememizde başarılı olacağımı hiç sanmıyordum doğrusu.
"Peki ne öğrendin?"
"Araştırmamızı nerede başlamamız gerektiğini." Bir araba durdurdu. "King's Cross İstasyonuna," diye seslendi sürücüye.
"Öyleyse bir yere gidiyoruz?"
"Evet; sanırım Cambridge'e gitmemiz gerekiyor. Bütün oklar o yönü gösteriyor."
"Söylesene," diye sordum, takırtılar eşliğinde Gray's Inn Caddesinden yukarı çıktığımız sırada, "kayboluşun sebebine dair herhangi bir fikir oluşturdun mu? Şimdiye kadar-ki tüm vakalarda, bundan daha belirsiz nedenler içeren hiçbirini hatırlayamıyorum. Zengin amcasıyla ilgili bilgi vermek için kaçırıldığını'düşünmüyorsundur herhalde?"
"İtiraf etmeliyim ki Watson, öyle bir durumla karşı karşıya olduğumuzu hiç sanmıyorum. Sadece o inanılmaz derecede sinir bozucu yaşlı adamın ilgisini çekmek adına en parlak fikir gibi gelmişti o anda."
"Başarılı olduğun kesin. Ama ya senin alternatiflerin neler?"
"Bir çok alternatif sunabilirim tabii. Kabul etmelisin ki, olayın öylesine önemli bir maçtan hemen önceki gece gerçekleşmesi ve takımın kazanmasını sağlayacak vazgeçilmez unsurun başına gelmiş olması ilgi çekici ve düşündürücü bir gerçek. Tabii ki sadece bir tesadüf olma olasılığı da var, ama
289
yine de oldukça ilginç. Amatör sporları bahislere açık değil, ama halk arasında bahisler her zaman döner ve bir oyuncunun ortadan kaldırılmasının birilerinin işine gelmesi pek mümkün; yarış atlarının başına sık sık gelen bir şey bu. Evet bu bir açıklama olabilir. İkinci ve yine oldukça olası bir alternatif de genç adamın gerçekten de büyük bir malvarlığının varisi olmasıyla ilgili. Her ne kadar şu anda çok basit bir hayat sürdürse de fidye karşılığı kaçırılmış olma olasılığını göz ardı etmemek lazım."
"Bu teoriler telgraftaki bilgileri içermiyor."
"Çok doğru, Watson. Telgraf, elimizde bulunan tek sağlam şey ve ilgimizi onun üzerine yoğunlaştırmak zorundayız. Şimdi Cambridge'e doğru gidiyor oluşumuzun sebebi de bu telgrafın gönderiliş sebebini araştırmaktır zaten. Araştırmamızın alacağı hal şimdilik belirsiz olabilir, ama bu akşama kadar vakayı çözeceğimize, en azından bu yolda büyük bir ilerleme sağlamış olacağımıza dair inancımın tam olduğunu söyleyebilirim."
Üniversite kentine ulaştığımızda hava kararmaya başlamıştı bile. Holmes, istasyondan bir araba tuttu ve adama Dr. Leslie Armstrong'un evine gitmesini emretti. Birkaç dakika sonra, çok kalabalık bir caddeye bakan büyük bir konağın önüne gelmiştik. İçeri davet edildik ve uzun bir bekleyişten sonra da masasının arkasında oturur halde doktorun bulunduğu görüşme odasına kabul edildik. Mesleğimden ne kadar uzaklaşmış olduğum, Leslie Armstrong isminin bana yabancı olmasından kendini açıkça belli etmiş oldu. Şimdi biliyorum ki, kendisi sadece üniversitenin tıp fakültesinin başkanı değil, aynı zamanda pek çok bilim dalında Avrupa genelinde bir üne sahip bir düşünürdür. Ne var ki parlak sicilini bilmeden de, ona tek bir bakış atmak yetiyordu adamdan etkilenmek için. Güçlü

hatlara sahip köşeli yüzü, kalın kaşları, derin düşünceler yansıtan gözleri ve bir heykelinkini andıracak kadar sert çenesiyle, sağlam
290
karakterli, zeki, amansız, kendine güvenen, anlaşılması zor bir adam olduğu belliydi -• Dr. Leslie Armstrong' un bende uyandırdığı izlenim böyleydi. Dostumun kartvizitini tutuyordu elinde ve başını kaldırıp bize baktığında, yüzünde memnun sayılabilecek bir ifade yoktu.
"İsminizi duydum. Bay Sherlock Holmes ve mesleğinizin ne olduğunu biliyorum; hiçbir şekilde onaylamadığım-bir daldır."
"Bu konuda, doktor, ülkede bulunan her suçluyla hemfikir olduğunuzu biliyorsunuzdur," diye cevap verdi dostum sessizce.
"Çabalarınız suçlularla savaşmak olduğu sürece, efendim, toplumda mantık sahibi her birey tarafından destek görmeniz kaçınılmazdır; öte yandan, bu doğrultuda çalışan resmi kuruluşlarımızın yeterli olduğundan en ufak bir kuşkum bile yok. Mesleğinizin eleştirilmesi gereken tarafları, insanların özel hayatlarına burnunuzu sokup sırlarını karıştırmanızda, saklı kalması daha hayırlı olan aile meselelerini yeniden su üstüne çıkarmanızda ve sizden daha meşgul olan kişilerin zamanını harcamanızda yatıyor. Sözgelimi, şu anda sizinle sohbet etmek yerine bir tez yazıyor olmalıydım."
"Buna hiç kuşkum yok doktor; ne var ki konuşmamızın bir tezden daha önemli olduğu ortaya çıkabilir. Yeri gelmişken, çok yerindeki suçlamalarınızdakinin tam tersi doğrultusunda çalıştığımızı, özel meselelerin özellikle duyulmaması için elimizden gelen her şeyi yaptığımızı söyleyebilirim; ki söylediğinizin tersine, bir dava resmi polisin eline düştüğünde kaçınılmaz olarak gerçekleşen şey budur. Dilerseniz, ülkenin düzenli kuruluşlarının önünde ilerleyen düzensiz bir akıncı olarak değerlendirebilirsiniz beni. Buraya Bay Godfrey Staunton'la ilgili bilgi almaya geldim."
"Ne olmuş ona?"
"Onu tanıyorsunuz, değil mi?"
"Çok takdir ettiğim bir delikanlıdır kendisi."
291
"Ortadan kaybolmuş olduğunu biliyor musunuz peki?"
"Ah, gerçekten mi!" doktorun sert hatlarında en ufak bir değişiklik olmamıştı.
"Dün gece otelinden çıkıp gitmiş. Ondan beridir hiç haber alınamadı."
"Geri dönecektir kuşkusuz."
"Üniversite futbol maçı yarın oynanacak."
"Bu çocuksu oyunlarla hiç ilgilenmiyorum. Genç adamın kaderi benim için son derece önemli olabilir, çünkü onu severim. Futbol maçıysa tamamıyla ilgi alanımın dışındadır."
"O halde, Bay Staunton'un kaderiyle ilgili araştırmalarımla ilgilenmenizi rica. etmek zorundayım. Genç adamın nerede olduğunu biliyor musunuz?"
"Tabii ki bilmiyorum."
"Dünden beridir kendisini gördünüz mü peki?"
"Hayır, görmedim."
"Bay Staunton sağlıklı sayılabilecek biri miydi?"
"Kesinlikle."
"Hasta olduğu bir zaman hatırlıyor musunuz?"
"Hayır, hiç."
Holmes doktorun önüne bir kâğıt koydu. "O halde, geçen ay Bay Godfrey Staunton tarafından Cambridge'deki Dr. Leslie Armstrong'a ödenmiş on üç altına ait bu faturayı açıklayabilirsiniz belki de. Bunu Bay Staunton'un masasının üzerindeki evrakların arasında buldum."
Doktorun yüzü öfkeyle parıldadı.
"Size bir açıklamada bulunma zahmetine katlanmak için hiçbir sebep göremiyorum Bay Holmes."
Holmes faturayı defterinin arasında geri koydu. "Halka bir açıklama yapmayı tercih ederseniz bu da er ya da geç olacaktır," dedi sakince. "Başkalarının kaçınılmaz olarak gazetelere duyurduğu konularda sessiz kalabildiğimi az önce söyledim ve bana tamamen güvenmeniz gerçekten çok akıllıca olur."
292
"Konuyla ilgili hiç bilgim yok."

"Londra'ya gittiğinden beri Bay Staunton'dan haber aldınız mı hiç?"
"Kesinlikle hayır."
"Olur şey değil; postaneler bugünlerde ne işe yarıyor!" diye iç çekti Holmes yorgun bir şekilde. "Dün akşam saat altı on beşte Godfrey Staunton tarafından size son derece acil bir telgraf yollandı Londra'dan - kayboluşuyla ilgili olması kaçınılmaz olan bir telgraf- ve bakın, onu almamışsınız bile. Affedilmez bir kusur. Hemen buradaki büroya inip şikayetlerimi bildireceğim."
Dr. Leslie Armstrong masasının arkasındaki yerinden ayağa fırladı; yüzü hiddetten kıpkırmızıydı artık.
"Evimden çıkmanızı isteyeceğim, efendim," dedi. "Sizi tutan Lord Mount-James'e söyleyin, ne ondan ne de tuttuğu ajanlarından bir şey daha duymak istemiyorum; hayır efendim, tek bir kelime dahi!" Öfkeyle ziline bastı. "John, baylara kapıyı göster!" Gururlu bir uşak bizi kapıya doğru iteledi ve kendimizi sokakta bulduk. Holmes birden kahkahalara boğuldu.
"Dr. Leslie Armstrong gerçekten sağlam bir karaktere sahip enerjik biri, sence de öyle değil mi!" diye konuştu sonunda. "Yeteneklerini o doğrultuda kullansa ünlü Moriarty' nin ardından kalan boşluğu doldurabilecek daha uygun bir adam düşünemiyorum. Evet, zavallı Watson, işte buradayız, yanımızda tek bir arkadaş olmaksızın bizi istemeyen bu küçük kasabada mahsur kalmış durumdayız. Buradan çıkmak, vakamızı terk etmek anlamına gelir. Armstrong'un evinin hemen karşısındaki bu küçük han ihtiyaçlarımızı karşılamaya birebir. Caddeye bakan odalardan birini ayarlayıp bir gecelik ihtiyaçlarımızı alabilirsen, ben de birkaç 'araştırma yapacak zamanı bulabilirim."
Sonradan anlaşıldığı üzere, Holmes'un sözünü etmiş olduğu araştırmalar tahmin ettiğinden daha uzun bir zaman

sürecekti; saat dokuza yaklaşırken ancak dönebilmişti hana. Solgun ve keyifsizdi, üstü başı tozla kaplanmış, açlığı yorgunlukla birleşince bitkin düşmüştü. Masanın üzerinde soğuk bir akşam yemeği onu bekliyordu ve karnını doyurup piposunu yaktıktan sonra, işler ters gittiğinde sahip olması beklenen şu yarı komik ve filozofça bakış açısını takınmaya hazırdı artık. Dışarıdan bir araba sesinin duyulmasıyla ayağa kalkıp dışarıya baktı. Bir kupa arabası ve önüne koşulmuş bir çift gri, bir gaz lambasının ışığıyla aydınlatılmış halde doktorun kapısının önündeydi.
"Bu araba tam üç saattir yok," dedi Holmes; "altı buçukta yola çıktılar ve gördüğün gibi ancak şimdi döndü. Bu, on ya da on iki millik bir yarıçap veriyor, üstelik doktor bunca yolu günde en azından bir defa, bazen de iki defa alıyormuş."
"Ev kabullerine giden bir doktor için garip bir şey değil bu."
"Fakat Armstrong ev kabullerine giden bir doktor sayılmaz. Bir öğretmen ve danışman olarak görev yapıyor, onu yazınsal işlerinden uzak tuttuğu için mesleğinin diğer uygulamalarından hiç hoşlanmıyor. O halde kendisine son derece can sıkıcı gelmesi beklene bu yolculuklara çıkmasının nedeni nedir ve ziyaret ettiği kişi kim?"
"Arabasının sürücüsüne..."
"Sevgili Watson, ilk olarak başvurduğum kişinin o olduğundan kuşku duyabilir misin? Kendi ahlâksızlığından mı, patronunun tembihlerinin sonucu mu bilemiyorum, ama peşime köpeğini gönderecek kadar kabaydı. Neyse ki adam da köpek de bastonumun görüntüsünden hoşlanmadı da planları suya düştü. Ondan sonra ilişkimiz gerginleşmişti tabii, herhangi bir soru sormak söz konusu olamazdı. Öğrendiğim bütün bilgileri kaldığımız bu handa çalışan dost canlısı birinden topladım. Doktorun alışkanlıkları ve günlük seferleriyle ilgili bilgileri ondan aldım. Tam konuşuyorduk ki,

sanki adamın sözlerini doğrulamak istermişçesine kapının önüne geldi araba."
"Onu takip edemez miydin?"
"Mükemmel Watson! Gecemizi aydınlatıyorsun. Doğrusunu istersen bu fikir benim de aklımdan geçti. Gördüğün gibi hanımızın hemen yanında bir bisikletçi dükkanı var. Hemen oraya fırladım, bir bisiklet kiraladım ve araba gözden kaybolmadan önce yola çıkmayı başardım. Kısa bir sürede yetiştim, sonra da aramızda yaklaşık yüz metre gibi bir mesafe bırakarak kasabadan çıkana kadar ışıklarını takip

ettim. Kır yolunda oldukça ilerlemiştik ki oldukça utanç verici bir olay meydana geldi. Araba durdu, doktor indi, benim de durmuş olduğum noktaya doğru yürüdü ve son derece alaylı bir tarzda, yolun çok dar olduğundan korktuğunu, arabasının benim bisikletime geçit vermezlik etmediğini umduğunu söyledi. Olayı ifade edişindeki ustalıktan daha hayranlık uyandırıcı hiçbir şey olamazdı açıkçası. Hemen arabanın yanından geçip hızla ilerledim, birkaç mil boyunca gittikten sonra rahat bir yere sığınıp arabanın yanımdan geçip geçmeyeceğini görmek için bekledim. Neyse, araba gelmeyince, yolda görmüş olduğum yan yollardan birine saptığı kesinleşmiş oldu. Geri döndüysem de arabadan eser yoktu ve şimdi senin de gördüğün gibi benden sonra döndü. En başta bu yolculuklarla Godfrey Satounton'un kayboluşunun arasında bir bağlantının olduğunu düşünmeme sebep olacak çok net bir şey yoktu tabii; Dr. Armstrong'la ilgili her şeyin bizi yakından ilgilendirmesi sebebiyle genel bir araştırma yapmak niyetindeydim sadece. Ne var ki şimdi, çıktığı bu yolculuklarda kendisini takip eden birilerinin olup olmadığına çok dikkat ettiğini öğrenmek, işin içinde bir bityeniğinin olduğunu düşünmem için yeterli ve bu durumu tamamen aydınlatmadan kesinlikle pes etmeyeceğim." "Onu yarın takip edebiliriz." "Edebilir miyiz sence? Düşündüğün kadar kolay değil

bu. Cambridgeshire'in doğasıyla ilgili pek bir şey bilmiyorsun, öyle değil mi? Saklanmak için hiç de uygun bir yer değil. Bu gece aldığım onca yol boyunca etrafım en az avuç için kadar düz bir araziydi ve peşinde olduğumuz adam da - bu gece çok açık bir şekilde gösterdiği gibi, kesinlikle aptal değil. Overton'a telgraf gönderip Londra'da yeni bir şeyler olduğu takdirde bize bu adresten ulaşabileceğini belirttim ve biz de bu sırada bütün enerjimizi, telgraf ofisindeki genç ve yardımsever bayanın okumama izin verdiği kopyada yazan ismin - Dr. Armstrong'un üzerine yoğunlaştırabiliriz. Genç adamın nerede olduğunu biliyor - buna yemin etmeye hazırım - ve madem biliyor, o halde bizim de öğrenmememiz sadece kendi suçumuz olur. Kozların şu anda onun elinde olduğunu kabullenmemiz gerek, ama senin de gayet iyi bildiğin gibi Watson, oyunu bu şekilde bırakmak gibi bir alışkanlığım yoktur."

Buna rağmen ertesi gün de bizi çözüme daha fazla yaklaştırmadı. Kahvaltıdan sonra, Holmes'un gülümseyerek bana uzattığı bir not aldık:

"Beyefendi, " diye başlıyordu, "Her hareketlerimi takip etmekle zamanınızı kesinlikle boşa harcadığınızı bilmenizi istiyorum. Dün gece fark ettiğiniz gibi arabamın arka tarafında bir pencere var ve sizi başladığınız yere geri getirecek bir gezi yapmak isterseniz beni takip etmeniz yeter. Beni gözetlemenin Bay Godfrey Staunton'a bir faydasının olmayacağını da söyleyeyim bu arada; o beyefendi için yapabileceğiniz en iyi şeyin bir an önce Londra 'ya dönüp işvereninize onu bulmakta başarısız olduğunuzu söylemek olacaktır. Cambridge 'de geçireceğiniz her dakika kesinlikle boşa harcanmış olacaktır.

Saygılarımla, LESLIE ARMSTRONG. "

"Açık sözlü, dürüst bir muhalif, öyle biri bu doktor,"

dedi Holmes. "Evet, evet, merakımı iyice artırıyor. Peşini bırakmadan önce daha fazlasını öğrenmem şart."

"Arabası kapının önüne geldi şimdi," dedim Holmes susunca. "İşte içine de biniyor. Binerken penceremize bir göz attığını gördüm. Bisikletle ben de bir şansımı denesem mi acaba?"

"Hayır, hayır, sevgili Watson! Keskin zekâna her ne kadar saygı duysam da ünlü doktorumuzla başa çıkabileceğinden pek emin değilim. Kendi başıma yapacağım bir takım araştırmalarla ilerlememizi sağlayabileceğimi düşünüyorum. Korkarım seni yalnız bırakmak zorunda kalacağım, sonuçta sakin bir kasabada sorular soran iki yabancı, istediğimden daha çok konuşmaya neden olabilir. Eminim ki bu saygıdeğer şehirde yapacak bir şeyler bulabilirsin. Akşam olmadan iyi haberlerle dönmeyi umuyorum."

Ne var ki dostum bir kez daha hayal kırıklığına uğrayacaktı. Yorgun ve başarısızlığa uğramış halde gece döndü hanımıza.

"Yararsız bir gün geçirdim Watson. Doktorun gezilerinin yönünü tayin ettikten sonra Cambridge'in o tarafındaki tüm kasabaları ziyaret edip meyhaneciler ve

diğer yerel haber ajanslarla fikir alışverişinde bulunmakla geçirdim günümü. Bir hayli yol kat ettim; Chesterton, Histon, Waterbeach ve Oakington köylerinin her birini araştırdıysam da eşit derecede hayal kırıklığına yol açtılar. Bir çift at tarafından sürülen bir kupa arabasının günlük ziyaretleri, o kadar sakin küçük yerlerde fark edilmeyecek bir olay değildir. Doktor hâlâ bir adım önde. Benim için bir telgraf var mı acaba?"
"Evet; onu açtım. İşte burada: 'Trinity Üniversitesinden Jeremy Dixon'a Pompey'i sorun.' Ben bir şey anlayamadım bundan."
"Ah, gayet açık aslında. Dostumuz Overton'dan geliyor, ona sorduğum bir sorunun cevabı. Bay Jeremy Dixon'a bir not atacağım hemen, şansımızın artık döneceğinden hiç
297
kuşkum yok. Bu arada, maçla ilgili bir haber var mı?"
"Evet, yerel akşam gazetesi son sayısında maçla ilgili ayrıntılı bir habere yer verdi. Oxford bir golle galip gelmiş. Haberin son cümlesinde şöyle deniyor: 'Açık Mavililerin yenilgisi, oyunun her dakikasında eksikliği hissedilen uluslararası sporcu Godfrey Staunton'un yokluğuna bağlanabilir. Hücumda yaşanan birlik eksikliğinin yanı sıra savunmada gösterdikleri zayıflık, güçlü ve başarılı olan takımın gerisinin çabalarını etkisiz hale getirdi.' "
"Demek ki dostumuz Overton'un korkulan yersiz değilmiş," diye konuştu Holmes. "Şahsen Dr. Armstrong'la hemfikirim, futbol benim de ilgi alanıma girmiyor. Neyse bu gece erken uyumalıyız Watson, yanılmıyorsam yarın olaylı bir gün bekliyor bizi."
Ertesi sabah Holmes'u görür görmez dehşete kapıldım, çünkü ateşin başında oturuyor, elinde küçük enjektör şırıngasını tutuyordu. Şırıngayı, dostumun doğasındaki tek zayıflıkla bağdaştırıyordum ve elinde parıldadığını gördüğümde de aklıma en kötüsü gelmişti. Holmes dehşete kapılmış yüz ifademe güldü ve şırıngayı masanın üzerine koydu.
"Hayır, hayır, sevgili dostum, korkmak için bir sebep yok. Şırınga şu anda kötü bir amaçla kullanılmayacak, vakamızın üzerindeki esrar perdesini kaldıracak anahtar olma görevini üstlenecek. Bütün umutlarımı bu şırıngaya bağlıyorum. Küçük bir keşif gezisinden henüz döndüm ve şimdilik her şey lehimize görünüyor. İyi bir kahvaltı et Watson, çünkü bugün Dr. Armstrong'un peşine düşmek niyetindeyim ve bir kez yola çıktığımızda, onu yuvasına kadar takip etmeden dinlenmek ya da yemek yemek için durmayacağım."
"O halde," diye atıldım, "kahvaltımızı yanımıza alsak iyi olacak, çünkü doktor bu sabah işe erken başlıyor. Arabası kapının önünde.
"Onu boş ver. Bırakalım gitsin. Onu takip edemeye-
298
ceğim yere gidebilirse gerçekten çok şanslı olacak. Buradaki işin bitince aşağı kata inelim de bugünkü işimizde uzman olan bir dedektifle tanıştırayım seni."
Aşağı kata indiğimizde Holmes'un peşinden ahıra girdim. Holmes kapılardan birini açtı ve dışarı, kulakları kesilmiş, beyaz-kahve karışımı bodur bir köpek çıktı; bir çeşit avcı köpeği olduğu belliydi.
"Seni Pompey'le tanıştırayım," dedi Holmes. "Pom-pey, yerel izci köpeklerinin gurur kaynağıdır. Yapısının da göstereceği gibi büyük bir koşucu değil, ama kokuya gelince üstüne yok. Evet, Pompey, belki hızlı sayılmıyorsundur, ama orta yaşlı iki beyefendi için fazlasıyla hızlı olacağından eminim, onun için sana bu deri kayışı tasmana takmak zorundayım. Hadi oğlum, şimdi benimle gel ve ne yapabildiğini göster." Holmes, köpeği doktorun kapısına götürdü. Köpek bir süre etrafını kokladı, sonra heyecandan kısa bir inleme sesiyle kayışını çekiştire çekiştire caddeden aşağı koşmaya başladı. Yarım saat kadar sonra kasabadan çıkmış, koşar adımlarla bir kır yolundan aşağı ilerliyorduk.
"Ne yaptın Holmes?" diye sordum.
"Eski ve bilindik olmasına rağmen zaman zaman faydalı olabilecek bir şey kullandım. Sabahleyin doktorun bahçesine gidip anasonla dolu şırıngamı arabanın arka tekerleğine boşalttım. İzci bir köpek anason kokusunu buradan John o' Groat'a kadar takip edebilir ve dostumuz Armstrong, Pompey'den kurtulana kadar İngiltere'yi baştan başa dolaşmak zorundadır. Hah, kurnaz tilkiye bak! Geçen gece benden kurtulması bundandı demek."

Köpek birdenbire anayoldan sapıp otların büyümüş olduğu dar bir yola sapmıştı. Yarım mil kadar ilerde geniş başka bir yola açılıyordu bu ve iz birdenbire keskin bir şekilde sağa dönerek başlangıç noktamız olan kasabaya doğru yöneldi. Kasabanın güneyinden geçerek, ilk başta ilerlediğimiz yönün tam aksi bir istikamette devam ettik.
299
"Demek bu varyant sadece sağlıklı bir yürüyüş yapmamızı sağlayacak bir şeymiş," dedi Holmes. "Köylerde yaptığım soruşturmanın sonuçsuz kalmasına şaşmamak gerek. Doktorumuz gerçekten de hiç risk almıyor; insan, ayrıntısına kadar planlanmış bu aldatmanın ne uğruna olduğunu merak etmeden edemiyor doğrusu. Hemen sağımızdaki kasaba Trumpington olmalı. Vay canına! İşte arabamız köşeden dönüp bize doğru geliyor. Çabuk Watson, çabuk, yoksa işimiz bitik!"
Holmes, isteksiz Pompey'i arkasından çekiştirerek bir meraya açılan bir kapıdan içeri fırladı. Alanın kenarlarına ekilmiş çalıların arasına tam sığınmıştık ki araba büyük bir gürültüyle yanımızdan geçti. Bir an için, içinde oturan Dr. Armstrong'u görebildim; omuzları çökmüş, yüzünü ellerine gömmüştü, üzüntülü görünüyordu. Dostumun yüzünden, onun da aynı şeyi görmüş olduğu anlaşılıyordu.
"Korkarım ki yolculuğumuzun sonu karanlık," dedi Holmes. "Öğrenmemize fazla bir şey kalmamış olmalı. Hadi gel Pompey! Ah, tarladaki şu kulübeye gidiyoruz!"
Yolculuğumuzun sonuna geldiğimize kuşku yoktu. Pompey, kupa arabasının tekerlek izlerinin hâlâ görülebildiği bahçe kapısının önünde deliler gibi koşuşturup sevinçle inliyordu. Kulübeye kadar uzanan küçük bir patika vardı. Holmes, köpeği çitlere bağladı ve beraberce hızla ilerledik. Dostum, küçük, gösterişsiz kapıya vurdu, bir kez daha vurdu ama cevap alamadı. Fakat kulübe terk edilmiş değildi, kısık bir ses geliyordu kulağımıza içeriden - tarif edilemeyecek kadar hüzün dolu, acı ve keder anlatan bir homurtu. Holmes, karar verememiş bir halde durakladı, ardından az önce gelmiş olduğumuz yola baktı. Bize doğru bir kupa arabası geliyordu; o gri atları tanımamak imkânsızdı.
"Tanrım, doktor geri dönüyor!" diye bağırdı Holmes. "O halde karar verilmiştir. Adam buraya varmadan önce içeride ne olduğunu görmek zorundayız."
300
Kapıyı açtı ve beraberce hole girdik. Homurtu yükselmiş, uzun, yoğun acıklı bir inilti halini almıştı şimdi. Üst kattan geliyordu. Holmes yukarı fırladı ve ben de arkasından gittim. Bir kapıyı itip açmasıyla beraber ikimiz de şok olmuş bir biçimde kapıda kalakaldık.
Genç ve güzel bir kadın yatağın üzerinde yatıyordu. Sakin, solgun bir yüzü vardı ve altın sarısı saçlarının arasından uzaklara bakıyormuş gibi görünen gözleri maviydi. Kadın ölmüştü. Yatağın ayakucunda, yarı oturur, yarı diz çökmüş halde, genç bir adam yüzünü çarşaflara gömmüş, sarsıla sarsıla ağlıyordu. Acısı o kadar yoğundu ki, Holmes elini onun omzuna koyana kadar bizi fark etmedi bile.
"Bay Godfrey Staunton siz misiniz?"
"Evet, evet; benim - ama çok geç kaldınız. O öldü."
Adam o kadar uyuşmuştu ki ne yaparsak yapalım ona yardıma gelmiş doktorlar olmadığımızı anlatamadık. Holmes teselli edici birkaç söz söyleyip, genç adamın öyle birdenbire kaybolmasının arkadaşları arasında nasıl bir paniğe yol açtığını anlatmak isterken merdivenlerden yukarı birinin geldiğini duyduk. Birkaç saniye sonra, kapıda Dr. Arm-strong'un sert, acımasız ve şüphe dolu yüzü göründü.
"Evet, baylar," diye söze başladı, "istediğinizi aldınız ve bundan kötü bir zamanlama yapamayacağınız da kesin. Bir ölüm sahnesinde kavga etmek istemem, ama sizi temin ederim ki biraz daha genç bir adam olsaydım bu canavarca davranışınız cezasız kalmazdı."
"Affedersiniz Dr. Armstrong, galiba birbirimizi biraz yanlış anlamış durumdayız," dedi dostum saygıyla. "Bizimle beraber aşağı kata gelseniz beraberce bu hüzünlü meseleyi aydınlatabiliriz belki."
Bir dakika kadar sonra sert mizaçlı doktorumuzla beraber aşağıdaki oturma odasındaydık.
"Evet, bana ne diyeceksiniz efendim?" diye sordu bize bakarak.
301
"Öncelikle Lord Mount-James tarafından tutulmadığımı ve yürüttüğüm araştırma konusunda ona karşı hiçbir şekilde sempati beslemediğimi bilmenizi istiyorum. Bir insan kaybolduğunda, başına nelerin geldiğini araştırıp bulmayı görevim

bilirim. Bunu yaptıktan sonra da mesele benim açımdan kapanmıştır; ve olayın içinde ceza gerektirecek bir suç olmadığı sürece, onları dünyaya duyurmaktansa kişisel skandalları örtbas etmeye çok daha fazla önem veririm. Eğer ki, düşündüğüm gibi, kanunen bir aykırılık yoksa bu meselede, sessiz kalacağım ve gerçekleri gazetelerden uzak tutmak için elimden geleni yapacağım konusunda bana kesinlikle güvenebilirsiniz."
Dr. Armstrong ileri atılıp Holmes'un elini kuvvetlice sıktı.
"Siz iyi bir adamsınız," dedi. "Sizi tamamıyla yanlış değerlendirmişim. Tanrıya şükürler olsun ki zavallı Staun-ton'u bu meselede yalnız bırakmak konusunda vicdanım el vermedi de geri döndüm, yoksa sizinle asla tanışmayabilir-dim. Zaten birçok şeyi öğrenmiş olduğunuz için meseleyi kolaylıkla özetleyebilirim. Godfrey Staunton bundan bir yıl kadar önce Londra'da ikamet ediyordu ve bu süre içerisinde de ev sahibinin kızına tutkuyla bağlandı, bir süre sonra da evlendiler. Eşi güzel olduğu kadar iyi kalpli, iyi kalpli olduğu kadar da zeki bir hanımefendiydi. Hiç kimse öyle bir eşten utanamazdı. Ne var ki Godfrey, şu huysuz asilzadenin varisiydi ve evliliğinin duyulmasıyla bu hakkını kaybedeceği kesindi. Çocuğu iyi tanırım ve mükemmel kişilik özelliklerinden dolayı da onu çok severim. Her şeyini yoluna koyabilmesi için elimden gelen yardımda bulundum ona. Durumu gizli tutmak için çok dikkatli davrandık çünkü bir kez insanlar fısıldamaya başlarsa herkesin öğrenmesi sadece bir an meselesidir. Buradaki küçük kulübe ve Godfrey' nin ağız sıkılığı sağ olsun, şimdiye kadar olayı sessiz tutmayı başarmıştı. Gençlerin sırrını, bir ben, bir de şu anda bir iş için

Trumpington'a gitmiş olan mükemmel bir hizmetkâr biliyordu bir tek. Yazıktır, Godfrey'nin karısı ne yazık ki ölümcül bir hastalığa yakalandı. Son derece ağır bir hastalıktı. Zavallı çocuk acıdan neredeyse delirecek gibi olduğu halde, sırrının ortaya çıkmasını önlemek için maçına çıkmaya Londra'ya gitmek zorunda kaldı. Ona bir telgraf çekerek çocuğu neşelendirmeye çalıştım ve o da bana, elimden gelen her şeyi yapmamı yalvardığı bir yanıt gönderdi. Bahsettiğim, anlaşılmaz bir şekilde görmüş olduğunuz izlenimini uyandırdığınız telgraftır. Tehlikenin boyutlarını ona anlatmadım, çünkü burada yapabileceği hiçbir şeyinin olmadığını biliyordum, ama kızın babasına gerçeği söylemek zorundaydım, ki o adamcağız da bunu düşüncesizce God-frey'ye aktarmış. Sonuçta çocuk yarı delirmiş bir şekilde hemen buraya geldi ve o zamandan beri de bu sabah gelen ölüm genç kadının sancılarını götürene kadar yatağının a-yakucunda diz çökmüş şekilde hiç kıpırdamadan oturdu. Hepsi bu Bay Holmes ve bu konuda sessiz kalacağı konusunda size ve dostunuz güvenebileceğime eminim."
Holmes, anlayışla doktorun elini sıktı.
"Hadi gel Watson," dedi ve ikimiz beraberce acı dolu evden ayrılıp kış gününün solgun güneşine çıktık.

-xn-
ABBET ÇİFTLİĞİ VAKASI
97' kışının dondurucu soğuk bir sabahıydı ki birinin beni omzumdan sarsmasıyla uyandım. Holmes'tu bu. Elindeki mum, üzerime eğmiş olduğu heyecanlı yüzünü aydınlatırken bir şeylerin olduğunu anladım.
"Hadi, Watson, çabuk kalk!" diye konuştu. "Oyun başlıyor. Tek kelime etmek yok! Hemen giyinip geliyorsun!"
On dakika sonra, sessiz sokakların arasında bir arabayla Charing Cross İstasyonuna doğru yol alıyorduk. Kış sabahının ilk ışıkları belirmeye başlamıştı ve Londra'nın rengârenk, pis kokulu isiyle çevrili halde arada bir yanımızdan geçen bulanıklaşmış, hatta silikleşmiş işçilerin şekillerini hayal meyal seçebiliyorduk. Holmes, paltosuna sarınmış bir halde sessizlik içinde oturuyordu ve ben de aynısını yapabilmekten dolayı memnundum çünkü hava çok soğuktu ve ikimiz de henüz bir şey yememiştik. İstasyona varıp sıcak çaylarımızı içene ve Kentish trenindeki yerlerimizi alana kadar tam olarak ısınmış değildik ve ancak o zaman Holmes

konuşmaya, bense dinlemeye hazırdım yeniden. Holmes cebinden bir kâğıt çıkarıp üzerindekileri yüksek sesle okumaya başladı:
"Abbey Çiftliği, Marsham, Kent,

"3.30 a.m.
"SEVGİLİ BAY HOLMES, - son derece özel olacağa benzer bir vaka konusunda bana hemen yardıma gelmeniz beni çok sevindirecektir. Tam sizin hoşlanacağınız türden bir şey. Hanımefendiyi serbest bırakmanın dışında, onları nasıl bulduysam her şeyin öyle bırakılmasını sağlayacağım, ama bir anınızı bile boşa harcamadan hemen buraya gelmeniz için size yalvarıyorum; Sir Eustace 'i burada tutmak çok zor.
"Saygılarımla, STANLEY HOPKINS."
"Hopkins şimdiye kadar tam yedi defa yardımımı istemiştir ve her defasında da haklı olduğu ortaya çıkmıştır," dedi Holmes. "Yanılmıyorsam vakalarının her biri senin koleksiyonundaki yerlerini aldı ve itiraf etmek zorundayım ki Watson, seçmek konusunda, yazılarında hoş bulmadığım bir takım şeyleri telafi eden bir yeteneğin var. Bilimsel birer deney yerine her şeye bir hikâyeymiş gibi yaklaşmayı tercih etmenin yarattığı vahim durum, son derece öğretici, hatta ispat ve kanıtlar açısından klasik bile olabilecek çalışmaların doğma şansını tamamen yok ediyor. Okuyucuyu belki heyecanlandıracak, ama asla bilgilendirmeyecek sansasyonel ayrıntıların üzerinde durabilmek için, tam bir ustalık ve yetenek gerektiren çalışmaların üzerinde hiç durmuyor, önemsizlermişçesine onları geçiştiriyorsun."
"Neden kendin yazmıyorsun o zaman?" dedim, biraz kırgın bir sesle.
"Yazacağım, sevgili Watson, yazacağım. Şimdilik, senin de bildiğin gibi oldukça meşgulüm, ama son yıllarımı,
306
dedektiflik sanatının tamamını kapsayacak bir kitap yazmaya adayacağım. Görünüşe göre yeni araştırmamız bir cinayet vakası."
"Stanley'nin bahsettiği Sir Eustace'in ölmüş olduğunu mu düşünüyorsun yani?"
"Bana kalırsa öyle. Hopkins'in yazısı büyük ölçüde heyecan yansıtıyor ve duygusal bir adam olmadığını biliyorsun. Evet, şiddet kullanılmış olduğu, cesedin de teftiş için orada bırakıldığı kanısındayım. Sıradan bir intihar olayı olsa Hopkins beni çağırmazdı. Hanımefendiyi bırakmak konusunda gelince de, bu trajik olaylar olup biterken odasına kilitlenmiş olması mümkün. Yüksek sosyeteyi içeren bir olay Watson; kalın kâğıt, 'E.B.' monogramı, aile arması ve pitoresk adres. Arkadaşımız Hopkins'in yine ününe uygun davranacağını, ilginç bir sabah yaşayacağımızı sanıyorum. Suç, dün gece on ikiden önce işlenmiş"
"Bunu nereden bilebiliyorsun ki?"
"Trenlerin kalkış saatlerini takip edip, zamanlan hesaplayarak. Yerel polise haber verilmeliydi, Scotland Yard' la bağlantı kurmak zorunda kaldılar, Hopkins dışarı çıkmak zorundaydı, sonra bir de beni çağırma işi vardı. Bütün bunlar bir gecelik iş yapar. Neyse, Chislehurst İstasyonuna vardık işte, sorularımız yakında cevaplarını bulacak."
Birkaç mil boyunca dar kır yollarında arabayla yol aldıktan sonra, yüzü büyük bir felaketin izlerini taşıyan bir kapıcı tarafından açık tutulan bir bahçe kapısının önünde bulduk kendimizi. Yol, kenarında karaağaçlar sıralanmış zengin bir bahçenin içinden ilerleyerek Palladio usulüne uygun olarak girişi sütunlarla bezenmiş üç katlı, büyük bir evde son buluyordu. Evin, sarmaşıklarla kaplı olan orta kısmı çok eskiydiyse de büyük pencereleri binaya modern eklentilerin yapılmış olduğunu gösteriyor, evin bir kanadıysa yepyeni gibi görünüyordu. Açık duran kapıda, genç ve enerjik fiziğiyle Müfettiş Stanley Hopkins'in heyecanlı yüzü beliriverdi ansızın.
307
"Gelmenize çok sevindim Bay Holmes, sizin de Dr. Watson! Ne var ki dün geceyi tekrar yaşama olasılığım olsaydı sizi hiç rahatsız etmezdim, zira hanımefendi kendine geldiğinden beri olan bitenle ilgili o kadar açık bir ifade verdi ki, bize yapacak pek bir iş kalmadı. Levvisham hırsız çetesini hatırlıyorsunuz, değil mi?"
"Ne, şu üç Randallardan mı bahsediyorsun?" "Kesinlikle; iki oğluyla beraber babanın kurduğu çeteden. Onların işiymiş. En ufak bir kuşkum bile yok. İki hafta önce Sydenham'de bir soygun gerçekleştirdiklerinde görünmüş, eşkalleri belli olmuştu. Bu kadar kısa bir zaman içinde bu denli yakında yeni bir soygun girişiminde bulunmaları çok soğukkanlı olduklarını gösteriyor, ama hiç kuşku yok ki onların işi. Bu seferki onları ipe götürecek bir vaka." "O halde Sir Eustace

ölmüş, öyle mi?" "Evet; kafası kendi ocak süngüsüyle kırılmış." "Bizi buraya getiren sürücü, Sir Eustace Brackenstall olduğunu söyledi."
"Doğru - Kent ilçesindeki en zengin adamlardan biridir. Leydi Brackenstall oturma odasında. Zavallı bayan, son derece korkunç bir deneyim yaşamış. Onu ilk gördüğümde yarı ölü yarı diriydi. Sanırım onunla görüşüp ayrıntıları din-leseniz iyi olacak. Ardından yemek odasında yapılması gereken araştırmayı beraberce yürütürüz."
Leydi Brackenstall sıradan bir insan değildi. Onun kadar zarif, kadınsı ve güzel yüzlü bir varlık gördüğümü pek hatırlayamıyorum. Altın sarısı saçları, mavi gözleri vardı ve başından geçen korkunç olaylar onu bitkinleştirip yıpratmamış olsa, hiç kuşkum yok ki rengine uygun mükemmel bir teni de vardı. Çektiği ıstırap zihinsel olduğu kadar fizikseldi de; hemen gözünün üzerinde, hizmetçisinin sürekli olarak sirkeli suyla ıslattığı kocaman, mosmor bir şişlik vardı. Bitap bir halde bir kanepede yatıyordu, fakat odaya girdiğimizde bizi dikkatlice süzmesi ve güzel yüzündeki ihtiyatlı ifade,

yaşadığı korkunç tecrübelerin ne aklını, ne de cesaretini sarsmayı başarmış olduğunu gösteriyordu. Mavi gümüş renkli bol bir ropdöşambr vardı üzerinde, ama yanındaki koltukta pullarla kaplı siyah bir elbise asılıydı.
"Olanların hepsini anlattım size Bay Hopkins," dedi yorgun bir sesle; "benim yerime hikâyeyi tekrar edemez misiniz? Pekâlâ, bunun gerçekten gerekli olduğunu düşünüyorsanız buradaki baylara da olanları anlatacağım. Yemek odasını gördüler mi daha?"
"Önce olanları sizin ağzınızdan duymalarının daha iyi olacağını düşündüm."
"Gerekli işlemleri yaptığınızda çok memnun olacağım. Hâlâ orada yattığını düşünmek korkunç bir şey." Kendi söyledikleri üzerine ürperdi ve elleriyle yüzünü kapattı. Hareketi, bol sabahlığının kollarının dirseklerinden aşağı düşmesine neden oldu. Holmes heyecanla ileri atıldı.
"Başka yaralarınız da varmış madam! Bunlar nedir?" Beyaz kolunda iki kırmızı leke görünüyordu. Leydi onları hemen örttü.
"Önemli bir şey değil. Dün geceki korkunç olaylarla bir ilgisi yok. Siz ve arkadaşınız otururs anız, size bildiğim her şeyi anlatacağım.
"Ben, Sir Eustace Brackenstall'in eşiyim. Yaklaşık bir yıldır evliyiz. Evliliğimizin mutlu bir birleşme olmadığını saklamama gerek yok sanırım. Ben şahsen bunu inkâr etmeye kalkışacak olsam da bütün komşularımın size bu gerçeği söyleyeceğini biliyorum. Az da olsa bunun sorumlusu benimdir belki de. Daha özgür, daha modern bir yer olan güney Avustralya'da büyüdüm ve sayısızca görgü kuralları ve resmiyetiyle, İngiliz tarzı bir yaşam bana hiç uygun değil. Fakat yine de mutsuzluğumuzun asıl sebebi herkesçe bilinen başka bir şey, o da Sir Eustace Brackenstall'ın bir alkolik olduğu gerçeğiydi. Öyle bir adamla bir saatliğine dahi olsun birlikte olmak korkunç bir şey. Benim gibi heyecanlı, hassas

bir kadın için yaşam boyu öyle bir adama bağlı kalmanın ne anlama geldiğini hayal edebilir misiniz? Böyle bir evliliğin sürmesi gerektiğini ileri sürmek bir suç, bir alçaklıktır. Bana bakın, bu canavarca kanunlarınız ülkeye bir lanet örecek -tanrı böylesine kötü bir şeyin sürmesine izin veremez!" Yanakları kızarmış, kaşının üzerindeki korkunç izin altındaki gözlerinde şimşekler çakarak bir an için yattığı yerden doğruldu. Ardından, gösterişsiz hizmetçisinin güçlü ve yatıştırıcı eli, Hanımefendinin başını yeniden yastıklara yatırdı ve şiddetli öfkenin yerini gözyaşları aldı. En sonunda konuşmaya devam etti:
"Dün gece olanları size anlatacağım. Belki fark etmişsinizdir, bu evdeki bütün hizmetkârların odaları evin modern kanadında bulunuyor. Oturma odalarımız evin merkez binasına yapılmış, arkadaki mutfak, üst kattaki yatak odamız da bu kısımda. Hizmetçim Theresa odamın hemen üstündeki odaya sahip. Başka hiç kimse yok ve kanatta kalanların hiçbirine herhangi bir ses gidemezdi. Sanırım hırsızlar da bunu gayet iyi biliyordu, aksi takdirde yaptıklarını herhalde yapmazlardı. "Sir Eustace on buçuk civarında odasına çekildi. Hizmetçiler çoktan kendi yerlerine gitmiş, sadece hizmetçim uyanıktı hâlâ, ki o da ben ona ihtiyaç duyana kadar evin en üst katındaki odasındaydı. Ben on biri geçene kadar bu odada, bir kitaba gömülü halde oturdum. Sonra, yukarı kata çıkmadan önce her

şeyin yolunda olup olmadığını görmek için evi dolaştım. Bunu kendi başıma yapmak alışkanlığım olmuştur, çünkü az önce anlattığım gibi Sir Eustace'e her zaman güvenmek mümkün değildi. Mutfağı, kileri, bilardo odasını ve oturma odalarını dolaştıktan sonra nihayet yemek odasına varmıştım. Kalın perdelerle örtülü olan pencereye yaklaştığımda yüzümde rüzgâr hissederek pencerenin açık olduğunu fark ettim. Perdeyi hızla yana çektiğim anda odaya adımını henüz atmış geniş omuzlu, yaşlıca bir adamla karşı karşıya kaldım. Fransız tarzı, büyük bir penceredir oradaki,
310
hatta bahçeye açılan bir kapı olarak kullanıldığını söyleyebilirim. Elimde bir mum vardı ve onun ışığında, ilk adamın arkasında başka iki adamın daha olduğunu gördüm, ikisinin de içeri girmeye hazırlandığı belliydi. Hemen geri kaçtıysam da adam üzerime atıldı. Önce bileğime, ardından boğazıma yapıştı. Bağırmak için ağzımı açtığım anda yumruğunu suratıma indirerek beni yere yıktı. Sanırım birkaç dakika boyunca baygın kalmışım, çünkü kendime geldiğimde, hizmetçileri çağırmaya yarayan zilin ipini aşağı çekmiş, beni de yemek masasının başında duran meşe sandalyesine bağlamışlardı. O kadar sıkı bağlanmıştım ki hiçbir yerimi oynatamıyordum ve bağırmamı engellemek için de ağzıma bir mendil bağlamışlardı. İşte tam o anda şanssız kocam girdi odaya. Besbelli ki şüphe uyandırıcı bir takım sesler duymuş, karşılaştığı sahneyi görmeye hazırlıklı olarak gelmişti. Gömlek ve pantolonu vardı üzerinde ve yanında da en sevdiği silahı, karaçalı sopası vardı. Hırsızlardan birinin üzerine atıldı, fakat bir ikincisi — yaşı diğerlerine göre büyük olanıydı - eğilip şöminenin yanındaki süngülerinden birini aldı ve yanından geçtiği sırada kocamın başına korkunç bir darbe indirdi. Kocam tek bir ses bile çıkarmadan yere düştü ve bir daha hiç hareket etmedi. Ben bir kez daha bayıldım, ama yine sadece birkaç dakika baygın kalmış olmalıyım. Gözlerimi açtığımda, hırsızların büfedeki gümüşleri boşaltmakla kalmayıp, orada buldukları bir şişe şarabı da açmış olduklarını gördüm. Her birinin elinde bir bardak vardı. Size söyledim, değil mi, biri kocaman bir sakalı olan yaşlıca bir adam, diğer ikisinin ise genç, sakalları bile çıkmamış delikanlılardı. İki oğluyla beraber bir babanın oluşturduğu bir çete olabilirlerdi. Birbirleriyle fısıltılar halinde konuşuyorlardı. Yanıma gelip hâlâ sağlam bir şekilde sandalyeye bağlı olup olmadığımı kontrol ettiler. Sonunda, pencereyi arkalarından kapatarak çekildiler. Ağzımdaki mendilden kurtulana kadar en azından on beş dakika geçmiş olmalı, ama o zaman
311
attığım çığlıklarla hizmetçim hemen aşağı geldi. Çok geçmeden evin diğer hizmetkârları da uyanmıştı ve yerel polise haber verdiğimizde derhal Londra'yla bağlantı kurmuşlar. Size anlatabileceklerim bunlardan ibaret beyler ve umarım bu korkunç hikâyeyi son anlatışım olmasına izin verirsiniz."
"Herhangi bir sorunuz var mı, Bay Holmes?" diye sordu Hopkins.
"Leydi Brackenstall'ın sabrını daha fazla zorlamayacağım," dedi Holmes. "Yemek odasına geçmeden önce, sizin yaşadığınız şekliyle hikâyeyi duymak istiyorum." Holmes, hizmetçiye bakıyordu.
"Eve girmeden çok önce gördüm adamları," diye anlatmaya başladı hizmetçi kadın. "Yatak odamın penceresinde otururken ötedeki bahçe kapısının orada ay ışığıyla aydınlanmış üç adam gördüm, ama bunun üstünde hiç durmadım. O olayın üzerinden bir saatten fazla süre geçmişti ki hanımımın çığlığını duydum ve onu bulmak için hemen aşağı koştum. Tıpkı anlattığı gibi zavallıcığı bağlı bir halde buldum - kocası da beyni odanın her köşesine dağılmış bir halde yerde yatıyordu. Bir kadının aklını kaçırması için yeterliydi, elbisesi kendi kocasının kanlarıyla lekelenmiş bir halde sandalyeye bağlanmış halde olmak; ama cesareti hiçbir zaman eksik olmamıştı Adelaide'li Bayan Mary Fraser'ın ve Abbey Çiftliği'ndeki Leydi Brackenstall da farklı olacak değil. Evet baylar, onu yeterince sorguladınız ve şimdi yaşlı Theresa'sıyla beraber odasına çıkacak ki çok ihtiyaç hissettiği uykusunu çekebilsin."
Sıska kadın, bir annenin şefkatiyle kolunu hanımının beline dolay ip onu odadan uzaklaştırdı.
"Hayatı boyunca onunla beraber olmuş," dedi Hopkins. "Bebekken dadısı olarak işe başlamış ve Leydi on sekiz ay önce Avustralya'dan ayrılıp İngiltere'ye geldiğinde yine onunla berber gelmiş. Adı Theresa Wright, bugünlerde bula-

mayacağın çeşitten bir hizmetçi. Bu taraftan Bay Holmes, buyurun!"
Gizemin kalkmasıyla Holmes'un yüzündeki bütün ilgi kaybolmuştu ve vakanın onun için tüm cazibesini yitirmiş olduğunu biliyorum. Hâlâ gerçekleşmesi gereken bir tutuklama olabilirdi, ama bu sıradan serserilerle uğraşması için bir sebep var mıydı ki? Çok yetenekli ve bilgili bir tıp uzmanı, bir yere çağrılıp sıradan bir kızamık vakasıyla karşılaştığında, o anda dostumun gözlerinde okuduğum hayal kırıklığına benzer bir şey hissederdi şüphesiz. Ne var.ki Abbey Çiftliği'ndeki yemek odasında bizi bekleyen sahne, Holmes'un yitirilen ilgisini tekrar uyandırmaya yetecek kadar korkunçtu.
Oymalarla süslenmiş yüksek meşe tavanı ve meşe panellerle kaplı duvarlarıyla çok büyük bir odaydı. Duvarlarda bir dizi geyik kafası ve antik, güzel silahlar asılıydı. Kapının karşısındaki duvarda, bahsi geçmiş olan Fransız pencere bulunuyordu ve odanın sağ tarafında, içeri soğuk kış güneşinin ışınlarını gönderen daha küçük başka üç pencere daha vardı. Sol tarafta, etrafı meşeyle çevrilmiş geniş bir şömine bulunuyordu ve bunun hemen yanında da, ayakları çapraz çubuklarla bitiştirilmiş, kollan olan büyük meşe bir sandalye duruyordu. Sandalyenin ahşabındaki oyma deliklerinden bir içeri, bir dışarı sarınmış şekilde kırmızı bir ip geçirilmişti ve bu, her iki tarafta da alttaki ç?praz çubuklara bağlanarak sağlama alınmıştı. Evin hanımefendisi çözülünce ip üstünden kaydırılmıştı ve ipi sandalyeye bağlı tutan düğümler hâlâ duruyordu. Bu ayrıntılar ancak daha sonra dikkatimizi çekti, çünkü gözlerimiz, ateşin önündeki kaplan derisinin üzerinde yatan korkunç nesnenin üzerine kilitlenmişti:
Kırk yaşlarında uzun boylu ve yapılı bir adamın cesediydi bu. Yüzü yukarı bakar halde sırtüstü yatıyordu ve beyaz dişleri kısa, siyah sakalının içinden sırıtıyordu. Yumruk halinde sıkmış olduğu ellerini başının üzerine kaldırmıştı ve karaçalından bir sopa yatıyordu üzerlerinde. Karanlık, yakı-

şıklı ve sivri yüzünün hatları intikamcı bir nefretle çarpılmıştı ki bu, yüzüne korkunç, şeytani bir ifade vermişti. Sesleri duyduğunda yatağında bulunmuş olmalıydı çünkü üzerinde abartılı bir şekilde nakışlanmış bir pijama vardı ve ayakları çıplaktı. Başının bir tarafı adeta parçalanmıştı ve odanın her tarafı, adamı yere yıkan darbedeki dehşet güce tanıklık ediyordu. Kafasının yanında, ölümüne sebep olmuş olan ocak süngüsü yatıyordu ve çok kalın bir alet olmasına rağmen darbenin etkisiyle eğrilmişti. Holmes süngüyü de, meydana getirmiş olduğu yarayı da dikkatlice inceledi.
"Çok güçlü bir adam olmalı şu baba Randall," diye bildirdi bir süre sonra.
"Evet," diye cevap verdi Hopkins. "Adamla ilgili birkaç bilgiye sahibim ve büyük bir adam olduğunu söyleyebilirim."
"Onu yakalamakta zorlanacağını sanmıyorum."
"Hem de hiç. Bir süredir peşindeydik ve Amerika'ya kaçmış olduğuyla ilgili bir şeyler bulmuştuk. Şimdi çetenin burada olduğunu öğrendiğimize göre, kaçabileceklerini sanmıyorum. Bütün limanlara haber gönderildi ve akşam olmadan bir ödül de ilan edilecek. Anlayamadığım tek bir şey var, evin hanımının onları bize tarif edebileceğine bilmelerine rağmen böyle delice bir şeye neden kalkıştılar acaba?"
"Çok yerinde bir soru. İnsan, Leydi Brackenstall'u da susturmuş olmalarını bekliyor, değil mi?"
"Belki de kendine geldiğini fark etmemişlerdir," diye önerdim.
"Evet, bu mümkün. Baygın halde kalmış gibi görün-düyse onu öldürmezlerdi. Peki buradaki zavallı için ne diyeceksin Hopkins? Onun hakkında garip birtakım hikâyeler duymuş gibiyim."
"Ayıkken iyi kalpli bir adammış, sarhoşken ise tam bir iblis. Aslında, yarı sarhoşken demek daha doğru olacak, çünkü sonuna kadar gittiği pek sık görülmezmiş. Öyle za-
manlarında şeytanın ta kendisinin himayesine giriyordu sanki; her şeyi yapabilecek kapasitede oluyordu. Duyduğum kadarıyla zenginliği ve ismine rağmen neredeyse tutuklayacak olmuşlar onu birkaç defa. Bir köpeği benzinle yıkadıktan sonra onu ateşe vermekle ilgili bir skandal vardı - üstüne üstlük hanımefendinin köpeğiymiş - bu büyük zorluklarla örtbas edildi. Bir defasında da hizmetçiye, Theresa Wright'a bir sürahi fırlatmış; bu da sorun yarattı. Kısacası, madem

yalnızız, şunu söyleyebilirim ki ev onsuz daha güzel bir yer olacak. Şu anda neyi inceliyorsunuz?"
Holmes dizlerinin üzerine çökmüş, Leydiyi sandalyeye bağlamış olan kırmızı ipleri inceliyordu pür dikkatle. Arkasından, hırsızların onu zilden çektiklerinde kopmuş olduğu yerdeki ucunu da gözden geçirdi.
"Bunu aşağıya çektiklerinde mutfaktaki zil oldukça yüksek bir ses çıkarmış olmalı," diye belirtti, araştırmasının ortasındayken.
"Kimse duyamazdı nasıl olsa. Mutfak evin en arkasında bulunuyor."
"Hırsız bundan nasıl emin olabilirdi ki? Umursamaz bir tavırla onu aşağı çekmeye nasıl cesaret etti acaba?"
"Çok doğru Bay Holmes, Çok doğru. Kendi kendime de defalarca sorduğum bir soru bu. Söz konusu hırsızın bu evi ve alışkanlıklarını ayrıntısıyla bildiği konusunda hiç şüphe yok. Bütün hizmetkârların erken sayılabilecek o saatte yataklarında olacaklarını, hiç kimsenin mutfaktaki zili duymayacağını biliyordu besbelli ki. Bu durumda hizmetkârlardan biriyle suç ortağı olması kaçınılmaz. Bundan başka çıkar yolu yok. Fakat sekiz tane hizmetkâr var ve hepsi de iyi karakterli insanlar."
"Diğer koşullar eşit olduğuna göre," dedi Holmes, "evin efendisi tarafından bir sürahi fırlatılmış olanından şüphelenmek doğal olacaktır. Öte yandan bu da kadının çok bağlı gözüktüğü hanımına ihanet etmeyi içeriyor. Neyse, bu

önemsiz bir nokta; Randall'ı yakaladığın zaman suç ortağını bulmakta zorlanmayacaksındır. Etrafımızdaki her ayrıntı Hanımefendinin hikâyesini gerçekten de doğrulayacak nitelikte görünüyor." Kararlı adımlarla Fransız penceresinin yanına gidip onu sonuna kadar açtı. "Burada hiç iz yok, ama toprak demir kadar sert olduğuna göre iz görülmesi beklenemez zaten. Şöminenin üzerindeki şu mumların yakılmış olduğunu görüyorum."
"Evet; hırsızların etraflarını görebilmelerini, hanımefendinin mumuyla beraber onlar sağladı." "Peki neler çalmışlar?"
"Aslını isterseniz fazla bir şey götürmemişler - büfenin üzerinde duran yarım düzine kadar gümüş eşyadan başka bir şey kayıp değil. Leydi Brackenstall, Sir Eustace'in ölümünün onları normalde yapacakları gibi bir soygunu gerçekleştiremeyecek kadar sarsmış olduğunu düşünüyor."
"Bunun doğru olduğuna kuşku yok. Fakat anladığım kadarıyla şarap içmişler."
"Sinirlerini yatıştırmak için tabii." "Tabii, tabii. Büfenin üzerindeki şu bardaklara dokunulmadı, değil mi?"
"Oldukları gibi bırakıldılar; şişe de öyle." "Bir göz atalım bakalım. Hey! Bakın bu ilginç işte!" Her biri biraz şarap içeren bardaklar bir arada duruyordu ve birinde bol miktarda tortu vardı. Şişe yanlarında duruyordu, üçte ikisi hâlâ doluydu ve onun yanında da rengi iyice koyulaşmiş, uzun bir şişe mantarı duruyordu. Şişenin görüntüsü ve üzerindeki toz tabakası, katillerin tatmış oldukları şarabın sıradan olmadığını gösteriyordu.
Holmes'un hareketlerine yeni bir enerji gelmişti. Neşesiz yüz ifadesinin kaybolduğunu, zekâyla parıldayan gözlerinde yeni bir merak ışığının belirdiğini fark ettim. Şişe mantarını eline alıp onu dikkatlice inceledi. "Bunu nasıl çekmişler?" diye sordu.

Hopkins, yarı açık duran bir çekmeceye işaret etti. İçinde birkaç tane masa örtüsünün yanı sıra büyük bir tirbuşon vardı.
"Leydi Brackenstall bunun kullanıldığından bahsetmiş miydi?"
"Hayır; şişe açıldığı sırada kendinde değildi, hatırla-sanıza."
"Tabii. Aslını istersen bu tirbuşon kullanılmamış. Bu şişe bir cep tirbuşonuyla açılmış; büyük ihtimalle bir çakının aksesuarı ve dört santimden uzun olmayan bir tirbuşonla. Tıpanın üst kısmını dikkatle incelersen şişe açılana kadar tirbuşonun üç defa sokulmuş olduğunu görürsün. Onu mantara sabitleyememişler. Buradaki uzun tirbuşon işe hemen sabitleşir, tek bir denemeyle mantarı çıkarırdı. Aradığın adamı yakaladığında, şu çok yönlü çakılardan birinin sahibi olduğunu göreceksin."
"Mükemmel!" diye atıldı Hopkins.

"Fakat bu bardakların kafamı gerçekten karıştırdığını söylemeliyim. Leydi Brackenstall, adamların üçünün de bunlardan içtiğini gözleriyle görmüştü, öyle değil mi?"
"Evet; olayı bu şekilde ifade etti."
"O halde hepsi bu kadar. Daha ne denilebilir ki? Tabii, bardakların üçünün de son derece ilginç olduğunu itiraf etmek zorundasın Hopkins. Ne! İlginç herhangi bir şey göremiyor musun! Peki, peki, boş verelim gitsin. Belki de benim gibi özel bir yeteneğe ve özel güçlere sahip olduğunda insan her şeyi gereğinden karmaşık hale sokmaya yatkın oluyor. Haklısın, bardaklar konusu tamamen şans eseri olmuş olmalı. Pekâlâ, iyi sabahlar Hopkins. Sana bir faydam doku - nabilecekmiş gibi görünmüyor, vakan oldukça açık. Randall tutuklandığında, ya da başka gelişmeler olduğunda bana haber verirsin, değil mi? Çok geçmeden başarıların için seni tebrik etmek zorunda kalacağıma eminim. Evet Watson, görünüşe göre evde daha yararlı olacağız."
317
Eve dönüş yolunda, Holmes'un çok düşünceli göründüğünü fark ettim. Gözlemlemiş olduğu bir şey onu çok etkilemiş olmalıydı. Arada bir bu etkiyi üzerinden atmaya çalışıyor, davanın kapanmış olduğuna inanıyormuş gibi davranıyordu, fakat sonra kaşları yeniden çatılıyor ve uzaklara dalmış gözleri, düşüncelerinin gece yarısı trajedisinin yer almış olduğu yemek odasına geri dönmüş olduğunu gösteriyordu. Sonunda, tam da trenimiz dış mahallelerden birinin istasyonundan çıkarken, ani bir dürtüyle koltuğundan fırladı ve beni de arkasından sürükleyerek trenden indi.
"Çok özür dilerim dostum," dedi, trenin son vagonu da dönüş yaparak gözden kaybolurken; "Sadece kapris gibi görünen bir şeye seni kurban ettiğim için üzgünüm, fakat tanrı aşkına, Watson, vakayı bu durumda bırakmam mümkün değil! Sahip olduğum bütün içgüdüler buna var güçleriyle karşı koyuyor. Yanlış - hepsi yanlış - bahse girerim ki yanlış. Oysa sen de dinledin, hanımefendinin hikâyesi tamdı, hizmetçinin doğrulaması yeterli, ayrıntılar yerli yerlerinde sayılırdı. Bütün bunlara karşı çıkaracak neyim var benim? Üç şarap kadehi - hepsi bu. Gerçi araştırmamda bayanın hikâyesini baz almamış olsaydım, her şeyi halihazırda bir hikâyeye sahip olmadan, vaka yeniymiş gibi incelemiş olsaydım, o zaman daha belirli bir ipucu bulmaz mıydım? Tabii ki bulurdum. Chislehurt'a giden tren gelene kadar buradaki bankta otur Watson da sana delilleri anlatayım. Yalnız öncelikle, hizmetçinin de hanımının da söylediklerinin doğru olmak zorunda olduğuyla ilgili tüm fikirleri kafandan atmanı istiyorum. Hanımefendinin hoş kişiliğinin, kararını etkilemesine izin vermemelisin.
"Soğukkanlılıkla inceleyecek olursak, şüphelerimizi uyandıracak bir takım ayrıntılar var hikâyesinde. Söz konusu hırsızlar daha iki hafta önce Sydenham'de bir soygun gerçekleştirdiler. Onlarla ve dış görünüşleriyle ilgili bazı bilgiler gazetelerdi yer almıştı ve hayali hırsızların yer aldığı bir
318
hikâyeyi uydurmak isteyen herhangi birinin işine yarayabilirdi. Doğrusunu istersen büyük bir soygun gerçekleştirmiş olan hırsızlar, genellikle başka tehlikelere atılmadan huzur ve sessizlik içinde ganimetlerinin zevkini çıkarmaya eğimli olurlar. Sonra hırsızların o kadar erken bir saatte harekete geçmeleri de alışılmışın dışında; bağırmasını engellemek için bir hanımefendiye vurmaları; tek bir adamı alt edebilecek sayıdayken cinayet işlemeleri; ellerini geçirebilecekleri çok daha fazla şey varken çok az şey çalmaları inanılmaz. Son olarak şunu da ekleyeyim, öyle adamların bir şişeyi yarı yarıya boşalmış olarak bırakmaları da son derece garip. Bütün bu garipliklere sen ne diyeceksin Watson?"
"Bu kadar çok olmaları kesinlikle düşündürücü tabii, fakat yine de her bir garipliğin kendi içinde mümkün olduğunu kabul etmelisin. Bana kalırsa hikâyedeki en garip şey, hanımefendiyi bir sandalyeye bağlamış olmalarıdır."
"Hm, o konuda sana katılamayacağım Watson; sonuçta kaçtıkları anda haber salmasın diye onu ya öldürmek ya da bağlamak zorundaydılar. Her neyse, ne olursa olsun, hanımefendinin hikâyesinde akla yatmayan bir takım öğelerin bulunduğunu sana göstermiş bulunuyorum, öyle değil mi? Ve şimdi de bunların üzerine şarap kadehleri meselesini koyalım."
"Ne olmuş kadehlere?"

"Onları gözünün önüne getirebiliyor musun?"
"Evet, üçünü de çok net olarak hatırlıyorum."
"Bize anlatılanlarda üç adamın şarap içtiği söylendi. Bu inanılır görünüyor mu sana?"
"Neden olmasın? Her bardakta şarap vardı."
"Kesinlikle; fakat sadece bir bardakta tortu vardı. Bunu fark etmiş olmalısın. Sence bu ne anlama geliyor?"
"Doldurulan son bardağın en çok tortu içermesi doğaldır."
"Hiç de değil. Şişe tortu doluydu ve üçüncü bardak bu
319
tortuyla doluyken diğer iki bardağın temiz olması anlaşılır bir şey değil. İki açıklaması - sadece iki açıklaması olabilir. Birincisi, ilk iki bardak doldurulduktan sonra şişenin şiddetle sallanmış olmasıdır ki, aradaki fark belki böyle açıklanabilir. Yine de çok mantıklı görünmüyor. Hayır, hayır; haklı olduğuma eminim."
"O halde ne olduğunu düşünüyorsun?"
"Sadece iki bardağın kullanıldığı, üç kişinin içmiş olduğu izlenimini yaratmak için ikisinin dibinde kalan tortuların da üçüncü bir bardağa boşaltıldığını. Bu şekilde bütün tortular son bardakta olurdu, değil mi? Evet, böyle olduğuna eminim. Fakat bu küçük olayın doğru açıklaması buysa vaka bir anda sıradan bir şey olmaktan çıkıp son derece ilginç bir hal alıyor; çünkü bu, Leydi Brackenstall ve hizmetçisinin bize yalan söylemiş olduğu, anlattıkları hikâyenin tek bir kelimesinin bile doğru olmadığı, gerçek suçluyu korumak için çok güçlü nedenlere sahip oldukları ve vakayı, onlardan en ufak bif yardım almadan çözmemiz gerektiği anlamına gelir. Şimdi bizi bekleyen görev budur. Evet Watson ve Chislehurst treni de geliyor işte."
Abbey Çiftliği'ndeki insanlar dönüşümüze oldukça şaşırdı, ama Stanley Hopkins'in merkeze rapor vermek üzere oradan ayrılmış olduğunu öğrenen Sherlock Holmes yemek odasına girdi, kapıyı içeriden kilitledi ve çıkarımlarının ana maddesini oluşturan sağlam temeli meydana getiren ayrıntılı bir incelemeye tam iki saatini adadı. Profesörünün bir gösterisini izleyen bir öğrenci gibi, bir köşede oturarak olağanüstü araştırmasında attığı her adımı izledim. Pencere, perdeler, halı, sandalye, zil ipi - her biri dikkatli bir şekilde incelendikten sonra bulguların üzerinde düşünülüyordu. Öldürülmüş olan adamın cesedi götürülmüştü, ama diğer her şey sabah görmüş olduğumuz gibi bırakılmıştı. Holmes, benim şaşkın bakışlarımın karşısında birden şöminenin üzerine tırmandı. Kafasının oldukça yukarısında, zilin telinde kalmış
320
kırmızı ipten birkaç santimetre asılıydı. Holmes uzun bir süre boyunca başını arkaya eğmiş halde onu inceledi, sonra, ona biraz daha yaklaşabilmek maksadıyla dizini duvarda bulunan ahşap bir dirseğe dayadı. Bu, elini ipin ucuna çok yaklaştırdı, ama ahşap dirsek daha çok ilgi uyandırmış gibiydi. Sonunda tatmin olmuşluğunu ifade eden bir haykırışla aşağı atladı.
"Tamamdır Watson," diye atıldı neşeyle. "Vakayı çözdük - koleksiyonumuzun içindeki en olağanüstü örneklerden biri. Olur şey değil açıkçası, bu kadar aptal olabildiğime inanamıyorum, neredeyse hayatımdaki en büyük gafı yapıyordum! Neyse, birkaç eksik halkanın yerlerine takıl-masıyla zincirimin tamamlanmış olacağını zannediyorum."
"Adamlarını yakaladın mı?"
"Adam, Watson, adam! Sadece bir tane var; son derece müşkül biri. Bir aslan kadar güçlü - ocak süngüsünün eğilmesine neden olan darbeyi düşün. Boyu bir doksan, bir sincap kadar hareketli, eli çabuk; ve ayrıca son derece zeki biri, bu hikâyenin tamamı ona aitti. Evet Watson, olağanüstü bir insanın çalışmalarına şahitlik ettik. Ne var ki şuradaki zil ipiyle, en ufak bir kuşku bırakmayan bir ipucu bahşetmiş bize."
"İpucu tam olarak neredeydi?"
"Pekâlâ Watson, bir zil ipini aşağıya çekecek olsan neresinden kopmasını beklersin? Peki tabii ki tele bağlı olduğu noktadan. O halde ne diye buradaki gibi ucundan on santimetre aşağısından kopsun?"
"Orasından yıpranıp saçaklanmıştır."

"Kesinlikle. Yerde olup inceleyebileceğimiz uç sa-çaklanmış. Bıçağıyla bunu yapacak kadar uyanık davrandı. Fakat diğer uçta hiçbir iz yok yıpranmaya dair. Öyle olduğunu buradan görmek mümkün değil, ama şöminenin üzerine çıkacak olsan ipin temiz bir şekilde kesilmiş olduğunu görebilirdin. Olanları hayalinde canlandırabilirsin. Adamın ipe ihtiyacı oldu. Onu aşağı çekemezdi çünkü bu birilerini

uyandırabilirdi. Peki ne yaptı o halde? Şöminenin üzerine çıktı, fakat ipe yine de tam olarak ulaşamadığı için dizini ahşap dirseğe dayadı -tozdaki izleri kendin de görebilirsin -böylece bıçağıyla ipi kesebildi. Ben uzanırken en azından yedi santimetre kalıyor yukarı ve bundan, adamın benden en azından yedi santim uzun olması gerektiği sonucuna varıyorum. Meşe sandalyenin yastığına bak! Ne görüyorsun?"
"Kan."
"Hiç kuşku yok ki kan. Bu bile hanımefendinin hikâyesini çürütmeye yetiyor. Cinayet işlendiği sırada bu sandalyede oturuyorduysa bu leke nasıl oluşabildi? Hayır, hayır; oraya, kocasının ölümünden sonra oturtuldu o. Bahse girerim ki siyah elbisede de bu lekenin tıpatıp aynısı vardır. Henüz zaferimizi kutlayamayız Watson, ama yakın olduğumuz kesin. Dadı Theresa'yla birkaç şey konuşmak istiyorum. Bir süre çok dikkatli davranmalıyız - gereksinim duyduğumuz bilgileri elde etmek istiyorsak bu şart."
İlginç bir insandı bu sert, Avustralyalı dadı. Suskun, şüpheci ve nezaketsizdi, Holmes'un nazik davranışları ve kadının söylediği her şeyi açık yüreklilikle kabul etmesi, uzun uğraşlardan sonra onu daha cana yakın davranmasını sağladı. Ölmüş işverene karşı duyduğu nefreti gizlemek gibi bir çaba içinde değildi.
"Evet, efendim, bana bir sürahi fırlattığı doğru. Hanımıma çirkin bir isimle bağırdığını duydum ve şayet ağabeyi burada olsa bu şekilde konuşmaya cesaret edemeyeceğini söyledim. İşte o zaman sürahiyi fırlattı bana. Minik kuşumu bir yalnız bıraksa düzinelerce sürahi fırlatsa da umurumda olmazdı. Hanımıma her zaman kötü davranıyordu ve o da şikâyet edemeyecek kadar gururludur. Kocasının ona yaptığı her şeyi anlatmıyordu bile. Bu sabah kolunda gördüğünüz o izlerin ne olduğunu bana hiç anlatmamıştı, ama ben, bir şapka iğnesinin ona batırılmasından geldiklerini gayet iyi biliyorum. Sinsi şeytan - artık öldüğüne göre onun hakkında böyle
I
konuştuğum için tanrı beni affetsin, ama yer yüzünde herhangi bir şeytan var olmuşsa, kesinlikle oydu. Onunla ilk olarak karşılaştığımızda baldan tatlıydı; bu sadece on sekiz ay önceydi ama hanımıma da bana da aradan on sekiz yıl geçmiş gibi geliyor. Londra'ya ilk defa ayak basmıştı hanımım. Evet, ilk yolculuğuydu - daha önce hiç ayrılmamıştı evden. Sir Eustace, zenginliği, unvanı ve Londra'da sergilediği sahte kişiliğiyle hanımın kalbini çaldı. Leydi Brackenstall bir hata yaptıysa bile bunun bedelini çoktan ödedi, hem de.misliyle. Eustace'le hangi ay mı tanıştık? Ee, Londra'ya gelişimizden hemen sonra olduğunu söyleyebilirim. Biz eylül ayında geldik, demek ekimde tanıştılar. Geçen sene ocak ayında da evlendiler işte. Evet, kendisi yine oturma odasında ve sizi yanına kabul edeceğinden hiç kuşkum yok ama ondan çok fazla şey istememelisiniz, unutmayın ki yaşadığı şeyler bir insanın dayanabileceğinden fazla."
Leydi Brackenstall aynı kanepede yatıyor, ama sabahkinden daha neşeli görünüyordu. Hizmetçisi de bizimle beraber gelmişti ve hanımının kaşındaki morluğu tedaviye -koyuldu hemen.
"Beni tekrar sorguya çekmek gibi amacınız yoktur umarım," dedi Leydi.
"Hayır," diye cevap verdi Holmes en yumuşak sesiyle, "sizi gereksiz herhangi bir sıkıntıya sokmak istemiyorum, Leydi Brackenstall ve çok büyük acılar çekmiş olduğunuza emin olduğumdan her şeyi sizin için kolaylaştırmaktan başka hiçbir dileğim yok. Beni bir dostunuz olarak görüp bana güvenseniz, bunu boşa çıkarmayacağımı görebilirsiniz."
"Ne yapmamı istiyorsunuz peki?"
"Bana doğruyu anlatmanızı."
"Bay Holmes!"
"Hayır, hayır, Leydi Bracknestall, bunun hiçbir faydası yok. Sahip olduğum ünü duymuş olabiliriniz. Hikâyenizin

322
323
tamamıyla uydurma olduğu konusunda her şeyimle iddiaya
varım.
Hanım ve hizmetçi, ikisi de hayalet görmüş gibi korku dolu gözlerle Holmes'a bakıyordu.
"Bu ne küstahlık!" diye haykırdı Theresa. "Hanımımın yalan söylemiş olduğunu iddia etmeye nasıl cüret edersiniz?"
Holmes, oturduğu sandalyeden kalktı.
"Bana söyleyecek bir şeyiniz yok mu?"
"Size her şeyi anlattım."
"Bir kez daha düşünün, Leydi Brackenstall. Dürüst olmanız daha iyi olmaz mı?"
Kısacık bir an için güzel yüzünde tereddüt belirmişti. Ardından yeni, daha güçlü bir düşünce yüzüne bir maske gibi indi.
"Size bildiğim her şeyi anlattım."
Holmes şapkasını alıp omuzlarını silkti. "O halde üzgünüm," dedi ve tek bir kelime daha sarf etmeden odadan ve evden çıktı. Bahçede bir havuz vardı ve dostum beni bunun yanına götürdü. Yüzeyi tamamen buz tutmuş, sadece yalnız başına yüzen bir kuğunun rahatlığı için bir tarafı delinmişti. Holmes kuğuya baktı, ardından kapıcının kulübesine ilerledi. Stanley Hopkins için kısa bir not yazdı, bunu kapı görevlisine bıraktı ve ikimiz beraberce yola çıktık.
"Ya tam isabet, ya da ıska, ama arkadaşımız Hopkins için bir şey yapmak zorundayız; sırf bu ikinci ziyareti haklı çıkarmak için bile olsa," diye konuştu. "Henüz her şeyi anlatmaya hazır değilim ona. Neyse, bundan sonraki adımımız, Adelaide-Southampton hattının liman ofisine gitmek olacak, ki yanılmıyorsam Pall Mall'in sonunda bulunuyor. Güney Avustralya'yı İngiltere'ye bağlayan ikinci bir buharlı gemi hattı da var, ama önce bu büyük ofisi arasak daha iyi olacak."
Holmes'un müdüre yolladığı kartviziti hemen ilgi gördü ve çok geçmeden ihtiyacı olan bütün bilgileri toplamıştı. '95 yılının eylülünde tek bir hatları ana limana ulaş-
324
Ü™
mıştı. Rock Of Gibraltar'di'bu, eh büyük ve en iyi gemileri. Yolcu listesine bakılınca, Adelaide'li bayan Frazer'ın, hiz-metçisiyle beraber o gemide bulunmuş olduğu da belli oldu. Gemi şu anda Avustralya yolundaymış, Süveyş Kanalının güneyinde bir yerlerde olmalıymış ve '95 yılında geminin yönetim kadrosunda kim çalışıyorduysa hâlâ aynıymış; tek bir istisnayla. Birinci subay, Bay Jack Croker artık kaptan olmuş ve şirketin yeni gemisi Bass Rock'un dümenine geçmiş. İki gün sonra Southamton'dan yola çıkacakmış. Kaptan Jack Croker, Sydenham'de yaşıyormuş, ama onu görmek istiyorduysak bu sabah emirlerini almak için ofise gelmesi bekleniyordu.
Hayır; Bay Holmes'un onu görmek gibi bir isteği yoktu, ama adamın sicili ve karakteriyle ilgili bilgilendirilmek onu mutlu edermiş.
Jack Croker'ın sicili olağanüstü iyiymiş. Bütün donanmada ona erişebilecek tek bir subay yokmuş. Karakterine gelince de görevi konusunda güvenilir, ama güverteden inince asi, gözü dönmüş bir adam olabiliyormuş, kolay sinirlenen, heyecanlı, ama vefalı ve iyi kalpli biri. Holmes bu bilgileri ^edinmiş bir halde Adelaide-Southampton şirketinin ofisinden çıktı. Oradan Scotland Yard'a gitti, ama içeri girmek yerine, kaşlarını çatmış, derin düşüncelere dalmış bir şekilde arabada oturmaya devam etti. Sonunda Charing Cross telgraf ofisine çekti, bir mesaj gönderdi, ardından da Baker Sokağına, evimize yöneldik.
"Hayır, yapamadım Watson," dedi Holmes, evimize girdiğimizde. "Tutuklama kararı çıkar çıkmaz dünyadaki hiçbir şey onu kurtaramazdı artık. Mesleki yaşamımda öyle anlar oldu ki, suçluyu tespit etmekle onun vermiş olduğu zarardan daha fazla zarar verdiğimi hissetmişimdir. Artık adımlarımı dikkatle atmayı öğrendim ve kendi vicdanım yerine İngiltere'nin kanunlarına oyunlar oynamayı tercih ederim. Harekete geçmeden önce biraz daha bilgi edinelim diyorum."
325
Akşam olmadan Müfettiş Stanley Hopkins tarafından ziyaret edildik. İşler onun için pek iyi gitmemiş.

"Sizin bir sihirbaz olduğunuz kanısındayım, Bay Holmes. Gerçekten de insan üstü güçlerinizin olduğunu düşünürken buluyorum kendimi bazen. Söyleyin bana, çalınan gümüşlerin bahçedeki havuzun dibinde olduğunu nereden bildiniz tanrı aşkına?"
"Bilmiyordum."
"Ama orayı araştırmamı söylediniz."
"Demek gümüşleri buldun."
"Evet, buldum."
"Sana yardımcı olabildiğime sevindim."
"Ama bana yardımcı olmadınız ki. Durumu çok daha karmaşık bir hale getirdiniz. Bunlar ne çeşit hırsızlardır ki gümüş çalsınlar da sonra hepsini en yakın havuza atsınlar?"
"Oldukça tuhaf bir davranış olduğu kesin. Gümüşlerin, onları istemeyen kişilerce çalınmış olduğu, onları sadece bir gözbağı olarak almış ve bunun sonucunda doğal olarak onlardan hemen kurtulmak isteyen birilerinin olabileceği düşüncesi geçmişti kafamdan sadece."
"Fakat öyle bir şey neden gelsin ki aklınıza?"
"Ne diyeyim, bunun mümkün olabileceğini düşündüm. Hırsızlar Fransız pencereden çıktıklarında havuzla karşı karşıya kaldılar, üstelik buzun baştan çıkarıcı küçük bir deliği bile vardı. Daha iyi bir saklama yeri olabilir miydi?"
"Bir saklama yeri - bakın bu daha iyi!" diye haykırdı Stanley Hopkins. "Evet, evet, şimdi her şeyi anlıyorum! Saat henüz erkendi, sokaklarda insanlar vardı, hırsızlar, yanlarında gümüşlerle birileri tarafından görülmekten korktular ve böylece hepsini havuza attılar - kuşkusuz, daha güvenli bir vakitte ganimetleri için geri dönmek niyetindeydiler."
"Çok doğru; harikulade bir teori ürettin. Kendi fikirlerimin biraz çılgınca olduğundan hiç kuşkum yok, ama hiç değilse gümüşleri bulmamıza yaradıklarını kabul etmelisin."
326
"Evet, efendim, evet. Hepsi sizin sayenizde. Ne var ki bu sabah bir engel çıktı karşıma.
"Bir engel mi?"
"Evet, Bay Holmes. Randall'çetesi bu sabah New York'ta tutuklanmış."
"Olur şey değil Hopkins! O halde dün gece Kent'te cinayet işlemiş olduklarına dair teorin suya düştü."
"Vahim bir durum, Bay Holmes, vahim. Fakat, Ran-dalPların dışında da çeteler var; polisin hiç bilmediği yeni bir çete bile olabilir."
"Kesinlikle haklısın; çok mümkün. Ne o, hemen gidiyor musun?"
"Evet, Bay holmes; bu işi bitirmeden dinlenmek yok bana. Herhalde bana verecek bir ipucunuz yoktur?"
"Zaten verdim."
"Hangisi?"
"Ee, bir gözbağı olabileceğini öne sürdüm ya."
"Fakat neden, Bay Holmes, neden?"
"Ah, evet, esas soru bu tabii. Neyse bunu bir düşün. Belki de altında bir şey bulabilirsin. Akşam yemeğine kalmaz mısın? Pekâlâ, hoşça kal ve herhangi bir gelişme yaşanırsa haberimiz olsun."
Akşam yemeği bitmiş, masamız temizlenmişti ki Holmes ancak bir şey söyledi konuyla ilgili. Piposunu yakmış, terlikli ayaklarını da yanan şömineye doğru uzatmıştı. Birden saatine baktı.
"Gelişmelerin olmasını bekliyorum Watson."
"Ne zaman?"
"Şimdi - birkaç dakika içinde. Herhalde az önce Stanley'e oldukça kötü davrandığımı düşünüyorsundur."
"Kararlarına saygım var."
"Çok düşünceli bir yanıt Watson. Konuya şu açıdan bakmalısın: benim bildiklerim resmi değil; Stanley'nin bil-dikleriyse resmi. Benim, kişisel hükümler vermeye hakkım
327
var, ama onun yok. Bildiği her şeyi açığa vurmak zorunda, aksi takdirde mesleğine ihanet etmiş sayılır. Belirsiz bir vaka söz konusu olduğunda onu öyle

kötü bir duruma sokamam, böylece bildiklerimi kendime saklarım; ta ki her şeyi kafamda yerli yerine oturana kadar."
"Peki ama bu ne zaman olacak?"
"Vakit geldi. Şimdi olağanüstü bir dramın son perdesine tanık olacaksın."
Merdivenlerde bir ses duyuldu ve kapımız açılarak karşımıza o zamana kadar evimize adımını atmış en hoş adamı çıkardı. Altın sarısı bir bıyığı, mavi gözleri ve tropik ülkelerin güneşiyle bronzlaşmış bir tene sahip çok uzun boylu genç bir adamdı. Adımlarında, büyük cüssesinin güçlü olduğu kadar hareketli de olduğunu gösteren bir enerji vardı. Kapıyı arkasından kapadı ve çok güçlü bir duyguyu bastırmaya çalışırken ellerini yumruk şeklinde sıkmış, göğsü hızla inip kalkar halde durdu.
"Oturun Kaptan Croker. Telgrafımı aldınız demek."
Ziyaretçimiz bir koltuğa çöktü ve şüpheli gözlerle bir bana, bir dostuma baktı.
"Telgrafınızı aldım ve söylenen saatte geldim. Ofise uğramış olduğunuzu duydum. Sizden kurtuluş yok. Hadi ne söyleyecekseniz söyleyin. Beni ne yapmayı düşünüyorsunuz? Tutuklayacak mısınız? Hadi konuşun be adam! Orada oturup bir kedinin fareyle oynadığı gibi benimle oynayamazsınız."
"Ona bir puro ver Watson," dedi Holmes. "Bunun çiğneyin Kaptan Croker ve sinirlerinize hakim olmaya çalışın. Sıradan bir suçlu olduğunuzu düşünsem size puro ikram etmezdim, bundan emin olabilirsiniz. Bana karşı dürüst olursanız beraber güzel bir çözüm üretebiliriz. Ama şimdiden uyarmalıyım, numara yapmaya kalkarsanız sizi mahvederim."
"Ne yapmamı istiyorsunuz?"
"Dün gece Abbey Çiftliği'nde olanları anlatmanızı is-
328
tiyorum - dikkatinizi çekeyim, gerçekten olanları - herhangi bir şey eklenmeden, çıkarılmadan. Şimdiden o kadar çok bilgiye sahibim ki hikâyeye en ufak bir yalan dahi ekleseniz polis düdüğümü penceremden öttürürüm ve dava sonsuza kadar yetki alanımdan çıkmış olur."
Denizci bir süre kendi kendine düşündü. Ardından bronzlaşmış kocaman eliyle dizine vurdu.
"Şansımı deneyeceğim," diye atıldı. "Sözünün eri, dürüst bir adam olduğunuza inanıyorum ve bütün hikâyemi size anlatacağım. Fakat önce söylemek istediğim bir şey var. Bana gelince yaptığım hiçbir şeyden pişman değilim ve hiçbir şeyden korkmuyorum, gerekse aynı şeyi tekrar yapar ve yine gurur duyardım bundan. Canavar adamın bir kedi kadar çok yaşamı olsaydı hepsini bana borçlu olurdu! Fakat önemli olan hanımefendidir, Mary - Mary Frazer - onu, sahip olmaması gereken o lanetli isimle asla çağırmayacağım. Onun başını derde sokabileceğim aklıma geldikçe ruhum paramparça oluyor... ben, onun tatlı yüzünde tek bir gülücük görebilmek için hiç tereddüt etmeden hayatımı verecek olan ben. Fakat yine de - yine de başka ne yapabilirdim ki? Size hikâyemi anlatacağın! beyler, sonra da başka çaremin olup olmadığını size soracak ve bütün samimiyetinizle buna cevap vermenizi isteyeceğim.
"Zamanda biraz geriye gitmek zorundayım. Her şeyi biliyor gibisiniz, onun için tanışmamızın o Rock ofGib-ral-tar'da yolcu, bense aynı gemide subayken gerçekleştiğini bildiğinizi varsayıyorum. Onu gördüğüm ilk saniyede hayatımın aşkı olduğunu biliyordum. O yolculuk boyunca geçen her gün onu daha fazla seviyordum ve o günlerden sonra birçok defa gitmiş, sırf onun güzel ayaklarının orada yürümüş olduğunu bildiğim için eğilip güvertesini öpmüşümdür o geminin. Bana karşı aynı duyguları beslemiyordu fakat bana karşı son derece iyi ve nazikti. Hiçbir şikayetim yok. Benim tarafımda sonsuz bir aşk ve onun tarafındaysa iyi arkadaşlık
329
ve dostluk vardı. Yolculuk sona erip de ayrıldığımızda özgür bir kadındı o, bense bir daha asla özgür bir adam olamayacaktım.
"Denizden bir sonraki dönüşümde evliliğini duydum. Pek tabii ki hoşlandığı biriyle evlenecekti. Unvan ve para -onları Mary'den daha çok hakkeden biri var mıydı ki? Güzel olan, zarif olan her şeye layıktı o. Evliliği beni hüsrana uğratmadı. Bencil itin teki değilim ben. Şansının yaver gitmiş olmasına sevindim sadece; beş parasız bir denizciyle evlenerek kendini harcamamış olduğu için. İşte Mary Frazer'e olan aşkım böyleydi benim.

"Neyse, onu bir daha göreceğimi hiç sanmıyordum; fakat son yolculuğumda terfi ettim ve yeni gemi de henüz suya indirilmemiş olduğu için adamlarımla beraber birkaç ay Sydenham'de beklemek zorunda kaldım. Bir gün kırda gezinirken Theresa Wright'e rastladım, Bayan Mary'nin hizmetçisi. Kadın bana biricik aşkımdan, kocasından, her şeyden bahsetti. Size söylüyorum beyler, anlattıkları beni neredeyse çılgına çevirdi. O sarhoş köpeğin, ayakkabılarını yalamaya bile layık olmadığı bu kadına elini kaldırmaya cüret ettiğine inanamıyordum! Ardından Mary'nin kendisiyle de görüştüm - onunla iki kez görüştüm. Ama sonra beni bir daha görmeyi kabul etmedi. Ne var ki birkaç gün önce bir hafta içinde seferimin başlayacağı haberini aldım ye buradan ayrılmadan önce onu görmeye karar verdim. Theresa her zaman arkadaşımdı çünkü o da Mary'yi seviyor, kocası olacak serseriden de en az benim kadar nefret ediyordu. Onun vasıtasıyla ev halkının alışkanlıklarını öğrendim. Mary, aşağı kattaki küçük odasında geç saate kadar kitap okumayı severmiş. Dün gece oraya gittim ve penceresini tıklattım. İlk başta açmayı reddetti, ama kalbinin derinliklerinde beni sevdiğinden artık emindim ve beni o dondurucu soğukta bırakamayacağını biliyordum. Evin öndeki büyük pencereye gelmemi söyledi ve oraya vardığımda yemek odasına girebilecek şe-
kilde onu benim için açmış olduğunu gördüm. Kendi dudaklarından beni yine öfkeden çılgına çeviren şeyler duydum ve yine lanetler okudum sevdiğim kadına kötülük eden o sefil yaratığa. Neyse, orada, pencerenin hemen yanında duruyordum ve tanrı biliyor ki kötü hiçbir niyetim yoktu. Birdenbire adam koşarak odaya daldı, Mary'ye, bir erkeğin bir kadına sarf edebileceği en aşağılık kelimeyi kullandı ve elinde tuttuğu sopayı suratına indirdi. Ben ocak süngüsünü elime almıştım ve aramızdaki kavganın adil olduğunu söyleyebilirim. İlk darbeyi indirenin o olduğunu kolumdaki bu yaradan anlayabilirsiniz. Sıra bendeydi ve indirdiğim darbe, sanki çürümüş bir kabakmışçasına onu parçaladı. Üzgün olduğumu mu sanıyorsunuz? Hiç değilim! O ölmese ben ölecektim, aslında bundan çok daha fazlası, asıl Mary'nin hayatıydı söz konusu olan. Biricik aşkımı bu delinin ellerinde bırakabilir miydim hiç bu saatten sonra? Evet işte böyle, onu nasıl öldürdüğümü öğrendiniz. Başka bir şey yapabilir miydim? Evet beyler, benim yerimde olsaydınız siz ne yapardınız?
"Aşağılık herif ona vurduğunda Mary'ın çığlık atmıştı vejjunun sonucunda Theresa da aşağı geldi. Köşedeki bir sehpanın üzerinde bir şişe şarap duruyordu, onu açtım ve birazını Mary'nin ağzına döktüm; zavallıcık yarı ölü gibiydi şoktan. Theresa çok soğukkanlıydı ve sahneyi değiştirme fikrinde en az benim kadar payı var. Her şeyi hırsızlar yapmış gibi göstermeliydik. Theresa, hikâyeyi hanımına defalarca tekrarlarken ben de zilin ipini kestim. Ardından sevgili Mary'mi sandalyesine bağladım ve doğal gözüksün diye ipin ucunu bıçağımla eskittim; sonuçta bir hırsızın oraya kadar çıkıp ipi indirdiğine kimse inanmazdı. Gümüşlerden birkaç parça toparlayarak hırsızlık fikrini desteklemeye çalıştım ve ben gittikten on beş dakika sonra alarm verip diğerlerini uyandırmaları talimatını verip yanlarından ayrıldım. Gümüşleri bahçedeki havuza attım ve Sydenham'e döndüm. İşte hepsi bu kadar Bay Holmes, size her şeyi anlattım. Ha-
I
330
331
yatımda ilk defa olarak çok iyi bir iş yapmış olduğumu düşünüyordum; bu beni ipe götürecekse bile."
Holmes bir süre sessizlik içinde piposunu tüttürmeye devam etti. Ardından hızlı adımlarla ziyaretçimizin yanına gidip elini sıktı.
"Teşekkür ederim," dedi. "Her kelimesinin doğru olduğunu biliyorum çünkü bilmediğim neredeyse hiçbir şey yoktu. Bir akrobat ya da bir denizciden başka hiç kimse o dirseği kullanarak zil ipini kesemezdi ve ipi sandalyeye bağlayan düğümler de kesinlikle denizci düğümleriydi. Hanımefendi yalnızca bir defa denizcilerin arasında bulunmuştu, o da İngiltere'ye olan yolculuğundaydı. Sonra hanımefendinin kendi sınıfına ait birinin söz konusu olduğu kesindi, çünkü onu korumaya çalışması bu adamı sevdiğini gösteriyordu. Bir kere doğru izi takip etmeye başladığımda seni bulmamın ne kadar kolay olduğunu görebiliyor musun?"
"Polisin bizim hileyi asla çözemeyeceğini düşünüyordum."

"Çok doğru; polis kandırmacayı görmedi - ve inancıma göre hiç görmeyecek de. Şimdi, beni dinleyin Kaptan Croker, her ne kadar yaşadığınız baskı ve provokasyon birçok insanın kaldırabileceğinden fazla olduğuna inansam da bu çok önemli bir mesele. Yaptığınızın, bir meşru müdafaa olarak sayılacağından pek emin değilim. Ne var ki buna karar verecek olan ben değil, İngiltere'nin kanunlarıdır. Neyse, sizi o kadar iyi anlıyorum ki önümüzdeki yirmi dört saat içinde ortadan kaybolmayı seçtiğiniz takdirde en ufak bir engelle karşılaşmayacağınız konusunda size söz veriyorum."
"Sonra her şeyi açıklayacaksınız yanı?"
"Kesinlikle, buna mecburum."
Denizcinin yüzü öfkeyle kızardı.
"Bu bir erkeğe yapılacak nasıl bir tekliftir? Mary'nin bir suç ortağı sayılacağını anlayacak kadar iyi bilirim kanunları. Ben kaçarken onu cezasıyla baş başa bırakacak biri
1
ı
olduğumu mu sandınız? Hayır efendim; bana istediklerini yapabilirler, ama tanrı aşkına Bay Holmes, zavallı Mary'mi mahkemelerden uzak tutmak için bir şey bulun."
Holmes ikinci kez sıktı denizcinin elini.
"Sadece deniyordum sizi. Her seferinde dürüst biri olduğunuzu gösteriyorsunuz. Evet, üstlendiğim sorumluluk çok büyük ama Hopkins'e mükemmel bir ipucu verdim ve o bundan yararlanamazsa benim yapabileceğim başka bir şey yok. Şimdi beni dinleyin Kaptan Croker, bu işi kanunlar nasıl hallediyorsa öyle halledeceğiz. Tutuklu sizsiniz. Watson, sen İngiliz jürisisin, ki bir jüriyi temsil etmeye daha uygun bir adam düşünemiyorum. Ben hakimim. Evet, sayın jüri üyesi, delilleri birer birer dinlediniz. Tutuklu suçlu mu suçsuz mu?"
"Suçsuzdur efendim," diye konuştum.
"Vox populi, vox Dei3. Beraat ettiniz Kaptan Croker. Kanun başka bir suçlu bulmadığı sürece sırrınız bende saklı kalacak. Bir yıl sonra saygıdeğer hanımefendinize dönün; ikinizin geleceğinin, bu gece burada verdiğimiz kararı haklı çıkarmasını dilerim."
' Ç.N: Vox populi; halkın kararı Vox Dei; Tanrının kararı.
332
333
-xnr-
İKİNCİ LEKENİN ESRARI
Aslında 'Abbey Çiftliği Vakası'nın, dostum Sherlock Holmes'un yeteneklerini kaleme aldığım son vaka olmasını amaçlamıştım. Bu karar, malzeme yetersizliğinden verilmiş değildi, zira hiç açıklamadığım yüzlerce vakaya ait notlarım vardır - bu olağanüstü adamın orijinal kişiliği ve özel yeteneğine karşı okuyucularımın ilgisinde bir azalma da kesinlikle söz konusu değildi. Kararımın gerçek sebebi, Bay Holmes'un, vakalarının yayımlanmasına karşı devamlı surette gösterdiği isteksizliğinde yatıyordu. Çalışmalarını resmen sürdürdüğü zamanlarda başarılarının kayıta geçmesi onun için pratik açıdan kısmen önem taşıyorduysa bile, Londra'dan ayrılıp emekli olmaya karar verip de Sussex Downs'ta kimyevi araştırmalarına ve arıcılık konularına eğildiğinden beri şöhret ona tiksintiden başka bir şey vermez oldu. Bu konudaki isteklerini dikkate almam konusunda beni kesin olarak uyarmıştır. Ne var ki zamanı geldiğinde 'İkinci Lekenin Esrarı' adlı vakayı yayımlayabileceğime dair söz
335
almış olduğumu hatırlatıp da bu uzun serinin, hayatı boyunca üstlendiği en önemli Uluslararası vakayla son bulması gerek-tiğiyle ilgili onunla konuştuğumda, dikkatli olmak koşuluyla bu olayın da halkın gözleri önüne serilmesi konusunda rızasını almayı sonunda başardım. Hikâyenin anlatımında belli başlı bazı ayrıntılar biraz belirsiz görünürse, okurlarımın bu ağız sıkılığımın nedenlerini anlayacaklarından eminim.
Evet, başlayalım bakalım. İsmi verilmeyecek bir yılın sonbaharında bir salı sabahındaydı ki Baker Sokağındaki mütevazı evimizde Avrupa'nın önemli iki ismini ağırladık. Bunlardan ilki, sert, büyük burunlu, kartal gözlü ve kendine hâkim görüntüsüyle İngiltere'nin başbakanı olma şerefini iki kez elde etmiş ünlü Lord

Bellinger'den başkası değildi. Diğer kişi de henüz orta yaşını bile görmemiş esmer, temiz yüzlü, zarif ve fiziksel olsun zihinsel açıdan olsun son derece hoş bir adam olan Trelawney Hope'tu; Avrupa İçişleri Bakanı ve ülkemizdeki en başarılı devlet adamlarından biri. İkisi kâğıt çöplerimizle beraber kanepemizde yan yana oturuyordu ve bitkin, endişeli yüzlerine bakınca, çok önemli bir mesele için geldiklerini tahmin etmek güç değildi. Başbakanın ince, damarlı elleri, şemsiyesinin fildişi sapına sıkı sıkı yapışmıştı ve acılı sıska yüzü bir bana bir Holmes'a dönüyordu. Avrupa İçişleri Bakanı endişeyle bıyıklarını çekiştiriyor, saatinin zinciriyle oynayıp duruyordu.
"Kaybın farkına vardığımda, Bay Holmes, ki bu, bu sabah saat sekizdeydi, hemen başbakana haber verdim. İkimizin buraya gelmesi onun önerisi üzerine olmuştur."
"Polise haber verdiniz mi?"
"Hayır efendim," dedi Başbakan, her zamanki hızlı, kararlı tavrıyla. "Polise haber vermedik, bunu yapmamız mümkün değil. Polise haber vermek, eninde sonunda halkın haberinin olması anlamına gelir ve olmasını özellikle kaçındığımız şey bu."

"Peki bunun sebebini öğrenebilir miyim, efendim?"
"Çünkü söz konusu belge öyle büyük bir öneme sahip ki başkalarınca duyulması, Avrupa ilişkilerinde son derece önemli sorunlara yol açabilir - hatta açacaktır demek daha doğru olacak. Savaş ya da barışın bu konuya bağlı olduğunu iddia etmek abartılı olmayacaktır. Belge büyük bir gizlilik içinde bulunamazsa konuyu sessiz tutma konusundaki son şansımızı kaybederiz, zira onu almış olanların tek amacı belgenin içeriklerini herkese açıklamaktır."
"Anlıyorum. Peki, Bay Trelawney Hope, söz konusu belgenin kayboluşuyla ilgili bütün ayrıntıları bize anlatırsanız çok sevinirim."
"Bu çok kısa sürer Bay Holmes. Mektup - yabancı bir ülkenin başkanından gönderilmiş bir mektuptur çünkü söz konusu olan - altı gün önce elime geçti. İçeriği o kadar mühimdi ki onu kasamda dahi bırakmayıp, her gece Whitehall Terrace'deki evime götürür, yatak odamda tuttuğum kilitli bir kutuda saklıyordum. Dün gece oradaydı. Bundan kesinlikle eminim. Akşam yemeği için giyinirken kutuyu açıp baktım ve belge içindeydi. Bu sabah ise yoktu. Kutu, tuvalet masamda aynanın yanında duruyor. Uykum hafiftir, karımınki de öyle. İkimiz de odamıza geceleyin kimsenin girmiş olamayacağı konusunda hemfikiriz. Dediğim gibi, buna rağmen kâğıt kayboldu."
"Akşam yemeğini saat kaçta yediniz?"
"Yedi buçukta."
"Yatak odanıza çekilmeniz ne kadar sonraydı?"
"Karım tiyatroya gitmişti, onun dönüşünü bekledim. Odamıza çıktığımızda saat on bir buçuktu."
"Öyleyse belgenin saklandığı kutu tam dört saat boyunca saldırılara açıktı."
"Sabah temizlik yapan hizmetçi, günün geri kalanında da uşağım ya da karımın hizmetçisi dışında kimsenin izni yoktur odamıza girmeye. İkisi de bizimle uzun bir zamandır

I!
çalışan güVenilir hizmetkârlardır. Hem sonra hiçbiri o kutuda çok değerli bir şeyi sakladığımı bilemezdi."
"Mektubun varlığından haberdar olan kimler vardı?"
"Ev halkından hiçbiri bilmiyordu."
"Karınız biliyordu herhalde?"
"Hayır, efendim; bu sabah kaybolmuş olduğunu fark edene kadar bu konuda tek kelime etmemiştim ona."
Başbakan bunu onaylarcasına başını salladı.
"Uzun zamandır vatani görevler konusunda ne kadar hassas bir yapıya sahip olduğunuzun farkındayım," diye konuştu. "Bu önem derecesine sahip bir konuda, vatanınızı en yakın aile bireylerinin bile üstünde tutacağınızdan eminim."
Avrupa İçişleri Bakanı eğilerek teşekkürlerini ifade etti.
"Kesinlikle haklısınız, efendim. Bu sabaha kadar konuyla ilgili tek bir kelime etmemiştim karıma."
"Peki karınız tahmin etmiş olabilir miydi?"

"Hayır, Bay Holmes, tahmin etmiş olması imkânsız -hiç kimse etmiş olamaz."
"Daha önce herhangi bir belgeyi kaybettiğiniz olmuş mudur?"
"Hayır efendim."
"İngiltere'de bu mektubun varlığından haberdar kimler vardı?"
"Kabinedeki üyelerin her biri dün bilgilendirildi bu konuda; üstelik bir kurul olarak sessizlik yeminimizin etkisi, Başbakanımızın ciddi uyarısıyla daha da bir arttı. Tanrım! Ondan birkaç saat sonra belgeyi kaybedenin ben olduğumu düşündükçe!" Adamın hoş yüzü umutsuzlukla çarpıldı ve elleriyle saçlarını yoluyordu. Kısacık bir an için heyecanlı, endişeli ve duygusal sıradan bir insandı karşımızda oturan. Bir sonraki saniyede aristokrat maskesi yine yerine takılmış yumuşak sesi geri dönmüştü. "Kabine üyelerinin dışında bakanhkta konuyu bilen iki, belki üç kişi daha var. Bütün
İngiltere'de mektubun varlığını bilenlerin hepsi bu kadardır Bay Holmes, sizi temin ederim ki öyle."
"Ama yurtdışında durum farklı olabilir."
"Mektubu yazan kişiden başkasının onu gördüğünü sanmıyorum. Bakanlarının - sıradan resmi kanallarının bu işe karıştırılmadığından oldukça eminim."
Holmes bir süreliğine düşüncelere daldı.
"Söz konusu belgenin tam olarak ne olduğunu ve kayboluşunun neden o kadar ciddi sonuçlar doğuracağını düşündüğünüzü öğrenmek istiyorum."
Ziyaretçilerimiz birbirlerine kaçamak bir göz attı ve Başbakan kaşlarını çattı.
"Bay Holmes, mektubun zarfı açık mavi renk olup uzun ve inceydi. Kırmızı mühür mumuyla mühürlenmişti ve bunun üzerine de çömelmiş bir aslan damgalanmıştı. Güzel bir el yazıyla üzerine yazılmış olan adres..."
"Korkarım ki, efendim," dedi Holmes, "bu ayrıntılar her ne kadar çok ilginç olsalar da, araştırmalarım olayların kökenine inmek zorundadır. Mektubun içeriği neydi?"
"Bu son derece gizli bir devlet sırrıdır ve korkarım ki bunu size açıklayamayacağım - üstelik gerekli olduğunu da düşünmüyorum. Sahip olduğunuz söylenen üstün yeteneklerinizle size az önce tarif ettiğim zarfı, içindeki mektupla beraber bulmayı başarırsanız, ülkenize çok büyük bir hizmette bulunmuş olacak, imkânlarımız dahilinde dilediğiniz bir ödüle sahip olacaksınız."
Sherlock Holmes, yüzünde bir gülümsemeyle ayağa kalktı.
"Ülkedeki en meşgul insanlardansınız," diye konuştu, "ve daha az kapsamlı bir ölçüde bile olsa ben de çok meşgul biriyimdir. Probleminiz konusunda size yardımcı olamayacağım için çok üzgünüm, korkarım sohbetimiz bir zaman kaybından başka bir şey değil."
Başbakan, gözlerinde bütün Kabinenin sakındığı öfke

parıltılarıyla ayağa fırladı. "Efendim, ben bu tarz muameleye hiç..." diye başladı, ama sonra öfkesini yenerek tekrar yerine oturdu. Bir iki dakika boyunca hepimiz sessizlik içinde oturduk. Başbakan sonunda omuzlarını silkti.
"Koşullarınızı kabul etmekten başka çaremiz yok Bay Holmes. Hiç şüphe yok ki haklısınız, size sonuna kadar güvendiğimizi göstermeden harekete geçmenizi beklemek man-tıksızcaydı."
"Size katılıyorum efendim," dedi daha genç olan devlet adamı.
"O halde, sizin ve iş ortağınız Dr. Watson'in onuruna güvenerek her şeyi anlatacağım. Konuşmaya başlamadan önce, vatansever bireyler olarak, bu olayın duyulmasının ülkemiz için büyük bir felaket doğuracağını tekrar hatırlamanızı istemek zorundayım."
"Bize kesinlikle güvenebilirsiniz."
"Pekâlâ. Mektup, ülkesinde son zamanlarda gözlenen Koloni hareketlerinden rahatsız olmuş yabancı bir otorite tarafından gönderildi. Aceleyle ve tamamıyla söz konusu hükümdarın sorumluluğuyla yazılmış. Yapılan araştırmalar, bize Bakanlarının bu konudan tamamıyla habersiz olduklarını göstermiştir. Öte yandan o kadar olumsuz bir hava var ki mektupta, - bazı cümleler için kışkırtıcı bile denilebilir -duyulması ülkemizde son derece tehlikeli hislere sebebiyet verebilir. Öyle bir kargaşa patlak verir ki, efendim, mektubun içeriklerinin halka duyurulmasının üzerinden daha bir hafta geçmeden büyük bir savaşın ortasında buluruz kendimizi."

Holmes bir kâğıt parçasının üzerine bir isim yazıp bunu Başbakana uzattı.
"Evet, ta kendisi. Milyarlarla ölçülecek masraflara ve yüz binlerce erkeğin hayatına mal olabilecek olan şey de bu mektubun kayboluşudur işte."
"Gönderenin kendisine bu konuda haber verdiniz mi?"
340
"Evet efendim, telgraf yoluyla şifreli bir belge şahıslarına gönderilmiştir."
"Belki de mektubun dünyaca duyulması kendi dileğidir."
"Hayır efendim, mektubu yazarken çok düşüncesiz ve fazlasıyla heyecanlı bir tavırla hareket etmiş olduğunu anladığına inanıyoruz. Mektubun gizli olmaktan çıkması halinde bize gelecek zararın mislisi onun başına, onun ülkesine gelecektir."
"Durum böyleyse mektubun halka duyurulması kimin işine gelebilir? Onu çalmak ya da yayımlamayı kim isteyebilir ki?"
"İşte bu soruyla Bay Holmes, Uluslararası politikaların en önemli alanına götürüyorsunuz beni. Ama sonuçta Avrupa'nın durumunu göz önüne aldığınızda suçun altındaki sebebi anlamakta hiç zorluk çekmeyeceksinizdir. Avrupa, silahlı büyük bir kamp gibidir. İçinde, askeri güçleri dengede tutan ikili birlikler barındırıyor ve bu dengeyi yöneten de Büyük Britanya'dır. İngiltere ittifak ülkelerinden biriyle savaşa sürüklenecek olsa, bu diğer ittifak birliklerinin gücü ele geçirmesi anlamına gelir; savaşın kendisine katılsalar da katılmasalar da. Beni anlıyor musunuz?"
"Gayet iyi anlıyorum. Söz konusu olan hükümdarının düşmanları açısından mektubu ele geçirip onu yayımlamak, mektubun gönderildiği ülkeyle bizim ülkemiz arasındaki ittifakı bozmak anlamına geleceği için çok önemli."
"Evet efendim."
"Peki düşmanların eline geçtiği takdirde mektup kime gönderilecektir?"
"Avrupa'nın önde gelen Bakanlıklarından herhangi biri olabilir. Büyük ihtimalle şu anda da tüm hızıyla oraya doğru yol alıyordur zaten."
Bay Trelawney Hope kafasını göğsüne düşürüp yüksek
341
sesle inlerken, Başbakan adamın omzuna destekleyici bir el koydu.
"Tamamıyla şanssızlık sevgili arkadaşım. Hiç kimse sizi suçlayamaz. Almadığınız hiçbir önlem yoktu ki. Bay Holmes, artık her şeyi biliyorsunuz. Nasıl hareket etmemizi önerirsiniz?"
Holmes, umutsuzca kafasını salladı.
"Söz konusu belgenin bulunmaması durumunda savaşın çıkacağını düşünüyorsunuz, değil mi efendim?"
"Bunun çok büyük bir olasılık olduğunu düşünüyorum."
"O halde efendim, savaş hazırlıklarına başlasanız iyi olacak."
"Çok ciddi bir iddia bu, Bay Holmes."
"Durumu bir düşünün efendim. Anlattıklarınızdan, Bay Hope'la karısının, kayıp fark edilene kadar odalarından ayrılmadıklarına göre gece on bir buçuktan sonra çalınmadığı neredeyse kesin. O halde dün akşam yedi buçukla on bir buçuk saatleri arasında bir zamanda çalınmış olmalı. Büyük ihtimalle de erken saate yakın yapılmıştır, zira belgeyi alan kişinin mektubun yerini bildiğini varsayıyorum; kendini sağlama almayı isterdi tabii. Efendim, söylediğinizi kadar önemli bir belge o kadar erken bir saatte ele geçirildiyse şimdi nerede olabilir? Kimsenin onu alıkoymak gibi bir niyeti olamaz. İlgili kim varsa hemen onun eline geçmesi için çoktan harekete geçilmiştir. Onu bu saatten sonra geri almak, hatta yerini tespit etmek için bile şansımız çok düşük. Galiba artık çok geç."
Başbakan oturduğu yerden kalktı.
"Söyledikleriniz son derece mantıklı, Bay Holmes. Olayın gerçekten de kontrolümüzden çıktığını hissediyorum ben de."
"Varsayalım ki belgeyi alan hizmetçi ya da uşağınız olsun..."
342
"İkisi de yıllardır bizimle çalışan güvenilir ve yaşlı hizmetkârlardır."
"Anladığım kadarıyla odanız ikinci katta, dışarıdan bir girişi olmayan, içeriden de kimsenin fark edilmeden giremeyeceği bir yerde. O halde evde bulunan biri tarafından alınmış olması gerekir. Peki, hırsız belgeyi kime götürecektir? Birçoğunun ismini bildiğim uluslararası ajanlardan ya da gizli örgütlerden

birine tabii ki. Mesleklerinde zirveye çıkmış olarak değerlendirebileceğimiz üç kişi var bu alanda. Etrafı kolaçan edip içlerinden birinin postacı görevini üstlenip üstlenmediğine bakacağım. Herhangi birisi ortalıkta yoksa -özellikle de dün geceden beri kayıpsa - belgenin nereye gitmiş olduğuyla ilgili bir fikir oluşturmamız kolaylaşacaktır."
"Neden ortalıktan kaybolmuş olsun ki?" diye sordu Avrupa İçişleri Bakanı. "Mektubu Londra'daki bir konsolosluğa götürmesi daha mantıklı değil mi?"
"Zannetmiyorum. Ajanlar genellikle bağımsız çalışır ve konsolosluklarla ilişkileri çoğunlukla kopuktur."
Başbakan bu düşünceyi onaylayarak kafasını salladı.
"Bence haklısınız Bay Holmes. Bu denli değerli bir şeyi karargâha kendi elleriyle teslim etmek isteyecektir. Harekete başlama yönteminizin mükemmel olduğunu düşünüyorum. Bu arada Hope, bu şansız olay yüzünden diğer görevlerimizi ihmal etmemiz doğru olmaz. Gün içinde herhangi bir gelişme yaşanacak olursa sizi haberdar edeceğimizden emin olabilirsiniz Bay Holmes. Elbette siz de araştırmalarınızın sonuçlarını en kısa zamanda bize bildirecek-sinizdir."
Devlet adamlarının her ikisi de eğilerek selam verdikten sonra dairemizden çıktı.
Ünlü ziyaretçilerimiz çekildikten sonra Holmes sessizlik içinde piposunu yaktı ve uzunca bir süre boyunca derin düşüncelere dalmış şekilde oturdu. Ben sabah gazetesini açmış, bir gece önce Londra'da gerçekleşmiş önemli bir olay-

la ilgili yazıya gömülmüştüm ki dostum heyecanla ayağa fırlayarak piposunu şöminenin üzerine koydu.
"Evet," diye atıldı, "vakaya daha iyi bir yaklaşım olamaz. Durum vahim olabilir, ama tamamıyla umutsuz değil. Belgeyi alan kişi konusunda şimdi bile emin olabilsek, onu henüz elinden çıkarmamış olma olasılığı var. Sonuçta bu adamlar için para konuşuyor ve benim arkamda İngiltere'nin koca hazinesi var. Satışa çıkarılmışsa onu alacağım - gelir vergisine birkaç kuruş eklenecektir ama olsun. Adam bir tarafta şansını denemeden önce belgeyi bekletip gelecek teklifleri görmek isteyebilir. O denli büyük oynamaya cesaret edecek kişiler yalnızca bahsettiğim şu üç ajandır, yani Oberstein, La Rothiere ve Eduardo Lucas. Üçüyle de görüşmeliyim."
Gözlerim sabah gazetesine kaydı.
"Godolphin Sokağından Eduardo Lucas'tan mı bahsediyorsun?"
"Evet."
"Onunla görüşemeyeceksin."
"Neden öyle diyorsun?"
"Dün gece, evinde ölü bulunmuş."
Dostum, birlikte yaşadığımız maceraların neredeyse tümünde beni öyle ya da böyle o kadar şaşırtmıştır ki, şimdi benim onu şaşırtmış olduğumu görmek beni neredeyse mutlu etti. Gözleri hayretle açılmış bir halde gazeteyi elimden kaptı. O sandalyesinden kalkarken benim gömülmüş olduğum paragraf şöyleydi:
"WESTMINSTER'DA CİNAYET.
"Dün gece, Parlamento Binasının yakınlarına bulunan ve Abbey'le nehir arasındaki kısmı kaplayan on sekizinci yüzyıldan kalma evlerinin sıraladığı Godolphin Sokağı 16 numarada, gizemini hâlâ koruyan olağandışı bir cinayet iş-

lendi. Bu küçük, ama seçkin konakta son birkaç yıldır Bay Eduardo Lucas ikâmet ediyordu. Bay Eduardo Lucas, hoş kişiliğinin yanı sıra, ülkedeki en başarılı amatör tenorlardan biri olmakla ün yapmış biriydi. Otuz beş yaşında hâlâ bekâr olan Bay Lucas'in yanında yaşlı hizmetçisi Bayan Pringle ve uşağı Mitton kalıyordu. Bayan Pringle akşamları, evin en üst katında buluna odasına erken çekiliyor ve Bay Lucas'in uşağı da Hammersmith'teki bir dostuna ziyarete gitmişti. Bay Lucas'ın saat on itibariyle yalnız olduğu bildiriliyor. Arada gerçekleşen olaylar hakkında henüz bir bilgi yok fakat polis memuru Barret saat on ikiye çeyrek kala Godolphin Sokağından geçerken 16.numaranın kapısının aralık durduğunu fark etmiş. Kapıyı çaldığı halde içeriden yanıt gelmemiştir. Ön taraftaki odalardan birinde bir ışık gözüne çarpınca kapıyı tekrar, ısrarla çalmış, yine cevap almamış. Kapıyı iterek açmış ve içeri girmiş. Memur içeride tam bir kargaşayla karşılaşmış, mobilyalar bir taraftaki duvara doğru itilmiş,

bir sandalyeyse odanın ortasında yere devrilmiş halde duruyormuş. Hemen yanında, sandalyenin ayağını kavramış halde, evin efendisi yatıyormuş. Kalbinden bıçaklandığı için hemen olay sırasında öldüğü tahmin ediliyor. Suç aletinin büyük ve kıvrımlı bir hançer olduğu bildiriliyor ve duvarda asılı duran, oryantal bir ülkeden gelmiş çeşitli silahların arasından indirilmiş. Odadan değerli herhangi bir şey götürülmemiş ve soygun amaçlı bir cinayet olmadığı düşünülüyor. Bay Eduardo Lucas o kadar ünlü ve popüler bir insandı ki hazin sonunun, geniş çaplı arkadaş çevresinden büyük bir ilgi uyandırması bekleniyor."
"Ee, Watson, bu konuda ne diyeceksin?" diye sordu Holmes, uzun bir sessizlikten sonra.
"Doğrusu akıl almaz bir tesadüf."
"Tesadüf mü! Bu dramdaki oyuncu kadrosunda olabilecek üç adamdan bir tanesi buydu ve tam da dramın sah-

nelendiği saatlerde vahşi bir şekilde öldürülüyor. Bunun sadece bir tesadüf olma olasılığı o kadar küçük ki rakamlarla bile ifade edilebileceğinden kuşkuluyum. Hayır, sevgili Watson, olaylar birbirlerine bağlantılı - bağlantılı olmak zorundalar. Bize kalan şey sadece aradaki bu bağı bulmaktır işte."
"Fakat bu durumda resmi polis de artık her şeyi biliyor olmalı."
"Hiç de değil. Onlar Godolphin Sokağında gördüklerinden başka bir şey bilmiyorlar. Whitehall Terrace hakkında hiçbir şey bilmiyorlar - ve bilmeyecekler de. Bir tek biz biliyoruz her iki olayı, dolayısıyla aradaki bağlantıyı bulabilecek tek kişiler olduğumuz da söylenebilir. Şüphelerimin Lucas'ın üzerine yoğunlaşmasını sağlayacak bir nokta zaten vardı. Westminster Godolphin Sokağı Whitehall Terrace'dan sadece birkaç dakikalık yürüyüş uzaklıktadır. Bahsettiğim diğer gizli ajanların ikisi de Batı kısmında yaşıyor yani Avrupa İçişleri Bakanının evindekilerle bağlantı kurmak ya da onlardan bir mesaj almak Lucas için daha kolaydı - belki küçük bir ipucu, ama sadece birkaç saatte sahip olduğun zaman böyle küçük düşünceler hayati değer taşıyabilir. Hım, görünüşe göre bir misafirimiz var."
Bayan Hudson, tepsisinde bir hanımefendinin kartvi-zitiyle kapıda belirmişti. Holmes karta bir göz attı, kaşlarını şaşkınlıkla kaldırdı ve kartı bana uzattı.
"Bayan Hilda Trelawney Hope'u yukarı davet edin," dedi.
Bir dakika kadar sonra, o sabah zaten çok değerli konuklar ağırlamış olan dairemiz, Londra'nın en olağanüstü hanımefendilerinden biri tarafından da onurlandırıldı. Belminster dükünün en genç kızının güzelliği dillere destandı, ama tasvirlerin, renksiz fotoğrafların hiçbiri, birdenbire karşımızda beliren kadının incelikli güzelliğine, büyüleyici cazibesine karşı beni hazirlayamamıştı. Yine de gördüğümüz
yüzün güzelliği değildi bizi etkileyen ilk şey o sonbaharı sabahında. Yanakları harikulade, fakat yoğun duygular sonucu solgundular; gözleri ışıltılıydı, fakat bu ateşten gelen bir ışıltıydı ve hassas dudakları, duyguları kontrol altında tutma çabasıyla gerilmişti. Korkuydu - güzellik değil -ziyaretçimiz kapıda dururken ilk olarak insanın gözüne çarpan şey.
"Kocam buraya geldi mi Bay Holmes?"
"Evet, Madam, buraya geldi."
"Bay Holmes, buraya gelmiş olduğumu ona anlatmayın, yalvarırım." Holmes soğuk bir şekilde eğildi ve hanımefendiye bir sandalye gösterdi.
"Saygıdeğer hanımefendi beni zor bir duruma sokuyor. Lütfen oturup benden ne istediğinizi anlatın; fakat kayıtsız şartsız bir söz vermem maalesef mümkün değil."
Hanımefendi odanın diğer ucuna geçti ve pencereyi arkasına alacak şekilde oturdu. Bir kraliçeyi andırıyordu -uzun boylu, zarif ve son derece kibar bir kadın.
"Bay Holmes," diye konuşmaya başladı, beyaz eldivenli ellerini sıkarak. "Karşılığında sizin de bana açık sözlülükle cevap vereceğinizi umut ederek sizinle dürüstçe konuşacağım. Ben ve kocam arasında eksiksiz bir güven var ve birbirimizden gizli saklımız yoktur; tek bir konu haricinde. Bu konu politikadır. Politikaya gelince kocamın dudakları mühürlenmiş gibidir - bana hiçbir şey anlatmaz. Neyse, dün gece evimizde, çok kötü bir olayın gerçekleştiğini biliyorum. Önemli bir belgenin ortadan kaybolduğunu biliyorum.

Fakat politik bir mesele olduğu için kocam bana işin aslını anlatmayı reddediyor. Bakın, bu konuda gerekli her şeyi iyice öğrenmem şu anda son derece önemli - hayati bir önem taşıdığını bile söyleyebilirim. Siz çevremizdeki bütün politikacıların haricinde konuyla ilgili tüm gerçekleri bilen tek kişisiniz. Size yalvarırım, Bay Holmes, dün gece olanları ve bunun neye yol açacağını bana anlatmalısınız. Her şeyi
346
347
anlatın Bay Holmes. Müvekkillinizin çıkarlarını gözetme isteğinizin sizi sessizliğe itmesine izin vermeyin; sizi temin ederim ki, bana her konuda güvenmesi durumunda çıkarlarını benden daha iyi hiç kimse koruyamaz. Ah bunun bir farkına varsa. Çalman şu kâğıtlar tam olarak neydi?"
"Hanımefendi, benden istediğiniz şey imkânsız." Hanımefendi inleyerek yüzünü ellerine gömdü. "Böyle olduğunu anlamalısınız, madam. Kocanız sizi bu meselelerden uzak tutmayı uygun görüyorsa, profesyonel olarak sessizlik yemini ettikten sonra bilgileri edinmiş olan bana düşer mi onun söylemediklerini söylemek? Bunu benden istemeniz doğru değil. Sormanız gereken kişi kocanız-dır."
"Ona sordum. Son çare olarak size geldim. Her şeye rağmen, kesin bir şey anlatmadan bir noktada beni aydınlatabilirsiniz Bay Holmes."
"Nedir o madam?"
"Kocamın politik kariyerinin bu olaydan etkileneceğini düşünüyor musunuz?"
"Ee, her şey yoluna girmediği takdirde çok ciddi sonuçlar doğurabilir tabii."
"Ah!" Madam, kuşkuları giderilmiş bir kişi edasıyla derin bir nefes aldı.
"Son bir sorum daha var Bay Holmes. Kocamın bu felaketin karşısında yaşadığı ilk şokla söylediği bir şeyden, söz konusu belgenin kaybının ülke açısından da korkunç sonuçlar doğurabileceğini anladım."
"Kendisi öyle söylediyse, bunu kesinlikle inkâr edemem."
"Nasıl sonuçlardır bunlar?"
"Hayır, madam, yine cevabını veremeyeceğim bir şey istiyorsunuz benden."
"O halde değerli vaktinizi daha fazla harcamayacağım. Daha açık konuşamadığınız için sizi suçlayamam Bay
348
Holmes ve siz de, hiç kuşkum yok ki, isteğine karşı bile olsa kocamın endişelerini paylaşmak istediğim için benim hakkımda kötü düşünmeyeceksinizdir. Ziyaretim konusunda sessiz kalmanız konusunda size tekrar yalvarıyorum." Kapıda arkasına dönüp son bir kez bize bakınca, korkuyla dolu o güzel yüzü, ürkek gözleri ve gergin dudakları son bir kez görebildim. Bir saniye sonra gitmişti.
"Evet Watson, kadınlar senin alanına giriyor," dedi Holmes, eteklerin hışırtısı ön kapının hızla kapanmasıyla sonunda kesilince, gülümseyerek. "Güzel bayanın oyunu ne içindi? Gerçekten istediği neydi?"
"Anlattıklarını sen de duydun, endişelenmiş olması gayet doğal değil mi?"
"Hım! Nasıl göründüğünü bir düşünsene Watson -hareketlerini, bastırmaya çalıştığı heyecanını ve huzursuzluğunu, soru sormadaki ısrarcılığı. Unutma ki geldiği sınıfta insanlar duygularını kolay kolay göstermez."
"Çok heyecanlı olduğu açıktı."
"Ayrıca her şeyi öğrenmesinin kocasının iyiliği açısından çok önemli olduğunu büyük bir ciddiyetle ifade ettiğini de dikkate almanı istiyorum. Ne demek istemiş olabilir bununla? Sonra otururken ışığı nasıl arkasına aldığını da fark etmişsindir Watson. Yüz ifadesini görmemizi istemiyordu."
"Evet; pencerenin yanında duran yegâne sandalyeyi seçti."
"Yine de kadınların hareketlerini anlamak çok güç. Margate'deki kadını hatırlıyorsundur. Ondan da aynı sebeplerden dolayı şüphelenmiştim. Burnunda pudrası yoktu -doğru yaklaşım olduğu ortaya çıkmıştı. Öyle bir bataklık kumunun üzerine nasıl bina inşa edersin? Kadınların en sıradan hareketleri bile çok büyük bir anlam taşıyabiliyor; en garip davranışları da bir saç tokasına, bir saç maşasına bağlı olabiliyor. Neyse, iyi günler Watson."
"Gidiyor musun?"
349
"Evet; sabahın geri kalanını polis dostlarımızla beraber Godolphin Sokağında geçirmeyi düşünüyorum. Problemimizin çözümü Eduardo Lucas'ta saklı, bundan eminim; ama itiraf etmeliyim ki vakanın nasıl bir şekil alacağı konusunda henüz

en ufak bir fikrim dahi yok. Neyse bulguları görmeden teori üretmek çok büyük bir hatadır. Sen tetikte ol Watson yeni ziyaretçilerimiz olabilir. İşimi bitirebilirsem öğlen yemeğinde sana katılırım."
O gün ve ertesi gün boyunca Holmes, arkadaşlarının suskun diyeceği, başkalarınınsa suratsız diyeceği bir ruh haline sahipti. Eve gelip hemen ardından tekrar çıkıyor, pipo tüketimini inanılmaz ölçülere taşıyor, kemanıyla kısa melodiler çalıyor, derin düşüncelere dalıyor, garip saatlerde sandviç istiyor ve ona sorduğum günlük sorulara cevap vermeye tenezzül etmiyordu. İşlerin iyi gitmediği ortadaydı. Bu konuda tek bir kelime etmedi ve yürütülen soruşturmayla ilgili öğrendiğim her şeyi - merhumun uşağının tutuklanışı ve arkasından serbest bırakılması gibi olayları gazeteleri takip ederek öğrendim. Cinayeti araştırmakla görevli olan müfettiş 'Kasten Adam Öldürme' kararına varmıştı, ama suçlu yine de bulunamadı. Herhangi bir cinayet sebebi de bulunamadı. Adamın öldürülmüş olduğu oda değerli şeylerle dolup taşıyor olmasına rağmen hiçbir şey alınmamıştı. Maktulün kâğıtları karıştırılmamıştı. Onlar dikkatle incelendiğinde Bay Lucas'ın Uluslararası politikayla çok yakından ilgilendiği, uslanmaz bir dedikoducu, olağanüstü bir dilbilimci olduğu ve mektup yazmak konusunda yorulmak nedir bilmeyen biri olduğu ortaya çıktı. Birçok ülkenin liderleriyle samimi bir ilişki geliştirmişti. Çekmecelerini dolduran belgelerinin arasında olağandışı bir şey keşfedilemedi. Kadınlarla olan ilişkilerine gelince, çok sayıda fakat yüzeysel olduklarına karar verildi. Çok kadın tanıdığı vardı, ama bunların pek azı dostuydu ve kimseye karşı özel hisler beslemiyordu. Adamın sıradan alışkanlıkları olmuştu ve kimseyi de incitmemişti.
350
Cinayet anlaşılmazdı ve büyük ihtimale de öyle kalacaktı.
Uşak John Mitton'un tutuklanışına gelince, hiçbir şey yapılmıyormuş gibi gözükmesin diye çaresizlik içinde verilmiş bir karardı. Ona karşı hiçbir delil bulunamadı. Mitton, Hammersmith'te yaşayan dostlarının yanındaydı o gece. Aynı anda iki yerde olamayacağına göre suçsuz olmalıydı. Gerçi cinayet fark edilmeden Westminster'e dönmüş olabileceği bir saatte yola çıkmış, ama yolun bir kısmını yürüyerek almış olduğuna dair açıklaması, gecenin güzelliği göz önüne alındığında olası bulundu. Saat on ikide evine varmış ve beklenmedik felaket karşısında kendinden geçmişti. Patronuyla her zaman iyi geçinmişler. Maktula ait bazı eşyalar - başta olmak üzere küçük bir kutu jilet - uşağın odasında bulunmuştuysa da, adamın iddiasına göre her biri patronunun vermiş olduğu küçük hediyelermiş; bunun böyle olduğunu hizmetçi kadın da doğrulamış. Mitton üç yıldır Bay Lucas'ın yanında çalışıyormuş. Bay Lucas'ın, Avrupa kıtasına yaptığı seyahatlerde Mitton'u yanına almaması ilginç bir noktaydı. Evin efendisi zaman zaman üç ayı aşkın süreyle Paris'te kaldığı halde Mitton, Godolphin Sokağındaki evde bırakılıyordu. Hizmetçi kadına gelince, kendisi cinayet gecesinde hiçbir şey duymamış. Efendisinin bir konuğu olmuşsa bile onu içeri kendi davet etmişti. Böylece gazetelerden takip edebildiğim kadarıyla olay üç gün boyunca gizemini korudu. Holmes başka bilgilere sahiptiyse bile bunları kendine saklıyordu, ama Müfettiş Lestrade'ın vaka konusunda bildiklerini kendisiyle paylaştığını söyleyince, en azından gelişmelerle yakından ilgilendiğini anladım. Dördüncü gün, olayı çözüme kavuşturan uzun bir telgraf ulaştı İngiltere'ye Paris'ten.
"Paris polisi," diye başlıyordu Daily Telegraph 'taki yazı, "pazartesi gecesi Westminster, Godolphin Sokağındaki evinde öldürülen bay Eduardo Lucas'ın cinayeti üzerindeki esrar perdesini kaldıracak nitelikte bir keşifte bulundu.
351
'FT
Okuyucularımız, öldürülen adamın, odasında bıçaklanmış halde bulunduğunu, ilk başta uşağından kuşkulanıldığını ama onun suçsuz olduğu ortaya çıktığını hatırlayacaklardır. Dün öğleden sonra, Madam Henri Fournaye olarak bilinen ve Austerlitz Sokağındaki bir villada oturan bir bayan, çıldırmış olduğu gerekçesiyle hizmetçileri tarafından otoritelere teslim edildi. Yapılan tetkik sonucunda hanımefendinin gerçekten de tehlikeli ve kalıcı bir cinnet geçirdiği ortaya çıkmış. Madam Henri Fournaye, Londra'ya yapmış olduğu yolculuktan salı gecesi dönmüş ve Wastminster'da işlenen cinayetle bağlantılı olduğunu gösteren kanıtlar var. Fotoğrafların karşılaştınlmasıyla, Mösyö Henri Fournaye'le Eduardo Lucas'ın aynı kişiler olduğu ve maktulün Londra'da ve Paris'te olmak üzere ikili

bir hayat sürdürdüğü ortaya çıkmış. Amerika kökenli olan Mme. Henri Fournaye'nin son derece heyecanlı bir kişiliğe sahip olduğu belirtiliyor ve geçmişte kıskançlık sebebiyle cinnet geçirmiş olduğu biliniyor. Londra'da günlerdir manşetlerden düşmeyen korkunç cinayeti bu kıskançlık krizlerinden birinin etkisindeyken işlediği düşünülüyor. Hanımefendinin pazartesi gecesi nerede olduğu henüz tespit edilmiş değil, ama çılgınca hareketleri ve tuhaf bir dış görünüşe sahip olup onun tarifine uyan bir kadının, salı sabahı Charing Cross istasyonunda görüldüğü kesinleşmiş durumda. Hanımefendinin böylesi çılgın bir durumdayken cinayeti işlemiş olduğu düşünülüyorsa da cinayeti görmüş olması da mutsuz kadının aklını yitirmesine sebep olmuş olması mümkün. Şimdilik geçtiğimiz günlerle ilgili tutarlı bir ifade veremeyecek durumda ve doktorlar aklını toparlayacağına dair herhangi bir umut beslemiyor."
"Evet, Holmes, bu konuda ne diyorsun?" diye sordum, kendisi kahvaltısını tamamlarken yazıyı ona yüksek sesle okuduktan sonra.
"Sevgili Watson," diye cevap verdi masadan kalkıp odada turlamaya başlayarak. "Gerçekten çok sabırlı birisin,
ama bu son üç gündür sana bir şey anlatmadıysam anlatacak herhangi bir şeyimin olmamasındandır. Paris'ten gelen bu haber bile pek yardımcı olamaz."
"Adamın ölümüne gelince önemli bir nokta olduğunu kabul edersin herhalde."
"Adamın öldürülmesi, gerçek görevimizin yanında çok küçük bir şey - zincirde önemsiz bir halka. Avrupa'da bir felaketin patlak vermemesi için şu belgeyi bulmak zorundayız. Son üç gündür sadece bir tek önemli olay gerçekleşti ve bu da henüz hiçbir şeyin olmamış olmasıdır. Bakanlıktan saat başı haber alıyorum ve Avrupa'nın hiçbir yerinde herhangi bir sorun olduğuna dair bir belirti yok. Evet, bu mektup piyasada olsa... hayır bu mümkün değil - ama piyasaya çıkmadıysa nerede peki? Kimin elinde? Neden bekletiliyor? İşte bu soru beni yiyip bitiriyor. Lucas'ın, mektubun kaybolduğu gece öldürülmüş olması gerçekten de bir tesadüf müydü? Mektup onun eline geçti mi hiç? Geçtiyse kâğıtlarının arasında neden bulunmadı. Deli karısı giderken onu yanında mı götürdü? Öyleyse şimdi Paris'teki evinde mi? Fransız polis güçlerinin şüphelerini uyandırmadan mektubu nasıl arayabilirim? Bu vakada, sevgili dostum, kanunun güçleri de en azından suçlunun kendisi kadar tehlikeli. Meydana gelebilecek zarar inanılmaz boyutlarda olduğu halde herkes bize karşı. Başarıyla sonuçlandıracak olursam, kariyerimde varabileceğim en uç noktayı teşkil edecek bir vaka bu. Ah, işte olay yerinden yeni haberler de geliyor!" İçeri gönderilmiş notu hızla okudu. "Vay canına! Lestrade ilginç bir şey keşfetmişe benziyor. Şapkanı al Watson. Westminster'a gidiyoruz."
Cinayet sahnesini ilk kez görüyordum - yüksek, karanlık, ön cephesi dar bir ev, tıpkı ona doğum veren yüzyıl gibi biçimci, resmi ve katı. Öndeki penceresinde Lestrade'ın buldok biçimli yüzü görünüyordu ve uzun bir polis memuru kapıyı açıp bizi içeri aldıktan sonra da bizi sıcak bir şekilde karşıladı. İçinde bulunduğumuz oda cinayetin işlenmiş ol-

duğu yerdi ama halıda görülen iğrenç bir leke haricinde suçtan geriye hiçbir iz kalmamıştı. Halı, odanın ortasında bulunan kare biçimli bir kilimdi ve etrafı, güzelce cilalanmış kare biçimli çok hoş parkelerle döşenmişti. Şöminenin üzerinde, silahlardan oluşan çok gösterişli bir koleksiyon bulunuyordu ve felaket gecesinde bu silahlardan biri kullanılmıştı. Pencerenin yanında görkemli bir yazı masası vardı; dairedeki eşyaların tümü, resimler, halılar ve duvar süsleri, en ufak ayrıntısına kadar her şey, kadınsı denebilecek kadar lüks bir zevki yansıtıyordu.
"Paris'ten gelen haberleri gördün mü?" diye sordu Lestrade.
Holmes evet anlamında başını salladı.
"Fransız dostlarımız olayı tam on ikiden vurmuşa benziyor bu sefer. Söyledikleri gibi olduğuna hiç kuşku yok. Kadın kapıyı çaldı - büyük ihtimalle sürpriz bir ziyaretti çünkü adam hayatını en ince ayrıntısına kadar dikkatlice planlayan biri. Kadını içeri aldı - onu sokağın ortasında bırakamazdı tabii. Kadın onun izini nasıl bulmuş olduğunu anlattı, sitem etti, olaylar birbirlerini izledi ve çok geçmeden kadının elindeki hançerle son nokta kondu. Her şey bir anda olup bitmedi tabii, çünkü buradaki sandalyelerin hepsi köşeye çekilmiş ve adam, sanki

kendini kadından korumak için onu kullanmış gibi sandalyelerden birini hâlâ tutuyordu bulunduğunda. Her şey, sanki kendi gözlerimizle görmüşüz gibi net ve açık."
Holmes şaşkınlıkla kaşlarını kaldırdı.
"Ve sen yine de beni çağırttın."
"Oh, evet, bu apayrı bir konu - önemsiz bir olay, ama tam da senin ilgileneceğin şeylerden biri - hani bilirsin, garip; senin sevdiğin tuhaflıklardan. Olayın aslıyla hiçbir ilişkisi yok - görünüşe bakılırsa ilişkisi olamaz en azından."
"Nedir peki?"
"Şey, bilirsin, böyle bir cinayetten sonra her şeyi yerli
354
yerlerinde bırakmak konusunda çok titiz davranıyoruz. Hiçbir şeyin yeri değiştirilmedi. Polislerimiz gece gündüz nöbet tuttu. Bu sabah, adam gömülüp de araştırma tamamlandığında - en azından bu odaya gelince tamamlanmış sayıldığında - ortalığı toplayabileceğimizi düşündük. Şu halıyı görüyor musun? Yere yapışık değil; sadece öylece serilmiş. Onu yerinden kaldırdığımızda ne bulduk tahmin edemezsin..."
"Evet? Ne buldunuz...?"
Holmes'un yüzü endişeyle gerildi.
"Eminim yüz yıl düşünsen de bulduğumuz şeyin ne olduğunu bilemezsin. Halıdaki lekeyi görüyor musun? Pekâlâ, kanın büyük bir kısmı halının altına geçmiş olmalı, öyle değil mi?"
"Buna hiç kuşku yok."
"Evet, ama yerde buna dair hiçbir izin olmadığını söyleyebilirim."
"Hiç iz yok mu? Ama olmalı, olmak zoru..."
"Evet; herkes aynı fikirde. Ama gerçekler öyle olmadığını gösteriyor işte."
Halının bir ucunu kaldırıp söylediklerinin doğruluğunu gösterdi.
"Fakat kan halının altına tamamen geçmiş. Bir iz bırakmış olmalıydı."
Lestrade, ünlü uzmanın kafasını karıştırmış olmanın sevinciyle kıkırdıyordu.
"Şimdi sana nedenini göstereceğim. İkinci bir leke gerçekten var, ama halıdakine uymuyor. Gel de kendin bak." Lestrade konuşurken halının başka bir köşesini kaldırdı ve büyük kırmızı leke işte orada, açık renkli döşemenin üzerindeydi.
"Bundan ne çıkarıyorsun Bay Holmes?"
"Bu son derece basit değil mi? Lekelerin birbirlerine uymamasının sebebi halının çevrilmiş olmasından kaynaklanıyor. Kare biçimli olduğundan bu kolay bir işti kuşkusuz."
"Halının çevrilmiş olduğunu söylemen için resmi po-
355
lisin sana ihtiyacı yok Bay Holmes. Bu gayet açık zaten, çünkü halıyı şu şekilde serersen... işte lekeler birbirlerinin üzerinde. Bilmek istediğimiz bunu kimin yaptığıdır ve neden?"
Holmes'un gerilmiş yüzüne baktığımda, içten içe heyecanla titrediğini görebiliyordum.
"Bir dakika Lestrade," dedi, "geçtiğimiz günler boyunca holdeki polis memuru mu sorumluydu bu yerden?"
"Evet, baş nöbetçidir kendisi."
"O zaman tavsiyemi dinle. Onu sorgulamanı istiyorum. Burada, bizim önümüzde değil. Biz burada bekleriz. Onu arka odaya götür. Yalnız olursanız itiraf etmesi daha olası. Bu odaya birilerini sokmaya ve onları yalnız başlarına bırakmaya nasıl cüret ettiğini sor. Böyle bir şey yapıp yapmadığını sorma. Biliyormuş gibi davran. Birinin buraya girmiş olduğunu bildiğini söyle. Üzerine git. Ona, tek çaresinin tam bir itiraf olduğunu söyle. Haydi, dediklerimi aynen yap!"
"Vay canına, eğer gerçekten bir şey biliyorsa her şeyi anlatmasını sağlayacağım!" diye bağırdı Lestrade. Hole fırladı ve birkaç dakika sonra kaba sesi arka odalardan birinden gelmeye başladı.
"Şimdi Watson, şimdi!" diye bağırdı Holmes, heyecandan çıldırmak üzereymiş gibi. Umursamaz tavırlarının ardından saklanan çılgın adamın enerjisi birdenbire patlak vermişti. Halıyı yerden fırlattı ve hemen ellerinin dizlerinin üzerine çöküp halının altındaki kareleri tırmalamaya başladı. Bir tanesi, Holmes tırnaklarını kenarına gömdüğü sırada yana kaydı, bir kutunun kapağıymışçasına

açıldı. Altında küçük bir çukur belirmişti. Holmes hemen elini içine daldırdı, ama sonra hayal kırıklığını anlatan bir sesle geri çekildi. Çukur boştu.
"Çabuk Watson, çabuk! Her şeyi hemen yerine koymalıyız!" Tahta kapak yerine kondu ve Lestrade'ın sesi holde duyulduğu sırada kilim de ancak yerine konmuştu. Holmes,
356
canı sıkılmış bir halde şömineye yaslanmış, bastırmayı başaramadığı esnemelerini saklamak için elinden geleni yapıyordu müfettiş odaya girdiği sırada.
"Seni beklettiğim için üzgünüm Bay Holmes. Bütün bunların seni sıkıntıdan öldürdüğünü görebiliyorum. Neyse, haklıymışsın, adamımız itiraf etti. Hadi buraya gel MacPherson. Buradaki baylar da duymak istiyor affedilmez davranışlarını."
Çok üzgün ve çok terlemiş görünen uzun boylu polis memuru odaya girdi.
"Kötü bir niyetim yoktu efendim, gerçekten. Genç kadın dün gece kapıya geldi - evleri karıştırmış, öyle söyledi. Sonra sohbet etmeye başladık. Bilirsiniz, bütün gün çalışınca yalnızlık çekiyorsun."
"Ee, sonra ne oldu?"
"Suçun işlendiği yeri görmek istedi - gazetelerde her şeyi okumuştu tabii. Çok saygıdeğerdi, düzgün konuşan, eğitimli bir bayandı efendim ve bir göz atmasında bir sakınca görmedim. Halıdaki şu lekeyi gördüğü anda yere düştü. Ölmüş gibiydi. Arka tarafa koşup biraz su getirdim, ama onu kendine getiremedim. Bunun üzerine köşedeki dükkana koşup biraz brendi aldım, ama geri döndüğüm zaman kadın kendine gelmiş ve gitmişti - herhalde utanmıştı, beni görmeye cesareti yoktu."
"Peki kilimin yerinden oynamış olmasına ne diyeceksin?"
"Şey, efendim, ben geri döndüğümde gerçekten de biraz oynamıştı yerinden. Kadın üzerine düşmüştü, anlıyorsunuz değil mi Ve halı da onu yerinde tutacak hiçbir şey olmadan cilalanmış bir yerde serili. Onu hemen düzelttim."
"Bu sana ders olsun memur MacPherson, beni asla kandıramazsın," dedi Lestrade asilce. "Görevini ihmal ettiğinin hiç anlaşılmayacağını sandın tabii, oysa kilime tek bir bakış atmakla odaya birini almış olduğunu hemen anladım.
357
Herhangi bir şey eksik olmadığı için şanslısın bayım, yarın bir trafik polisi olarak açardın gözlerini. Seni bu kadar önemsiz bir iş için buraya çağırdığım için üzgünüm Bay Holmes, ama birinci lekenin ikincisine uymamasının sana ilginç geleceğini düşünmüştüm."
"Son derece ilginçti. Sözünü ettiğin kadın buraya sadece bir kez mi geldi memur bey?"
"Evet, efendim, sadece bir kez."
"Peki kim olduğunu söyledi mi?"
"İsmini bilmiyorum efendim. Daktilo yazarlığıyla ilgili bir ilan için gelmişti ve numarayı şaşırmış - çok hoş, zarif genç bir hanımefendiydi efendim."
"Uzun boylu? Güzel?"
"Evet efendim; uzun boylu genç bir hanımdı. Sanırım güzel denilebilir. Hatta çok güzel bile denilebilir. 'Lütfen memur bey, bir kerecik bakayım!' dedi bana. Tatlı dilli biriydi yani, kafasını kapıdan uzatmasını izin vermenin bir zararı olmaz diye düşündüydüm."
"Nasıl giyinmişti?"
"Çok sade, efendim - ayaklarına kadar uzanan bir manto vardı üzerinde."
"Saat kaçtı?"
"Karanlık yeni çöküyordu. Ben brendiyle geri dönerken lambaları daha yeni yakıyorlardı."
"Çok güzel," dedi Holmes. "Hadi gel Watson, galiba başka bir yerde daha önemli işlerimiz var."
Evden çıktığımız sırada Lestrade ön odada kaldı ve pişman polis memuru da bize kapıyı açtı. Holmes merdivenin basamağında geri dönüp elinde tuttuğu bir şeyi polis memuruna gösterdi. Adam kocaman gözlerle nesneye baktı.
"Aman Tanrım, efendim!" diye atıldı, yüzünde şaşkın bir ifadeyle. Holmes parmağını dudaklarına götürdü ve diğer elini cebine geri koydu. İkimiz sokaktan aşağı yürümeye başlarken birden kahkahalarla gülmeye başladı. "Mükem-
358

mel!" dedi. "Gel dostum, perde kalkıyor, artık oyunun son bölümü sahneleniyor. Savaş çıkmayacağını duymak seni rahatlatacaktır herhalde. Saygıdeğer Trelawney Hope olağanüstü kariyerinde ilerlemeye devam edebilecek, saygısız hükümdar saygısızlığından dolayı ceza almayacak, Başbakanımız Avrupa'yla sorun yaşamayacak ve ikimiz işimizi ustalıkla yapabilirsek, çok iğrenç sonuçlar doğurmuş olabilecek bu olaydan kimsenin kılına bir zarar gelmeden kurtulabileceğiz."
Kafamda, bu inanılmaz adama karşı hayranlık dolu düşünceler oynuyordu.
"Vakayı çözmüşsün!" diye haykırdım.
"Henüz değil, Watson. Hâlâ gizemini koruyan birkaç olay var. Neyse, şimdiden o kadar çok şey biliyoruz ki, gerisini öğrenemezsek bu sadece ve sadece bizim beceriksizliğimizin ispatı olur. Şimdi hemen Whitehall Terrace'a gidiyor, olaya bir nokta koyuyoruz."
Avrupa İçişleri Bakanın evine vardığımızda Sherlock Holmes'un görmek istediği kişi Leydi Hilda Trelawney Hope'tu. Oturma odasına davet edildik.
"Bay Holmes!" dedi kadın, yanakları kızgınlıkla kızarmış bir halde, "bu son derece haksız ve centilmenliğe sığmayan bir davranış. Size özellikle belirtmiştim; kocamın, onun işlerine burnumu soktuğunu düşünmesin diye ziyaretimin gizli kalması gerekiyordu. Buna rağmen buraya kadar gelip aramızda bir tanışıklık olduğunu gösteriyorsunuz."
"Ne yazık ki başka çarem yoktu madam. İnanılmaz derecede önemli bir belgeyi bulup bakanın eline teslim etmekle görevlendirildim. Onun için madam, mektubu hemen bana vermenizi istemek zorundayım."
Leydi, güzel yüzündeki kan bir anda çekilirken hızla ayağa fırladı. Bakışları donuklaştı - sendeledi - bayılacağını düşündüm. Büyük bir çaba göstererek kendini toparladı ve yüzünde oluşan hayret ve öfke, diğer tüm duygulan hatlarından sildi.

"Bana - bana hakaret ediyorsunuz bay Holmes."
"Hadi, lütfen madam, bunlar, işe yaramaz. Mektubu bana verin."
Bayan Hope zile atıldı.
"Uşağım size çıkış yolunu göstersin."
"Zili çalmayın Laydi Hilda. Çaldığınız takdirde bir skandali engellemek için verdiğim bütün uğraş boşuna olacak. Mektubu bana verirseniz her şey tekrar yoluna girecek. Benimle işbirliği yapmanızı öneririm, aksi halde sizi ele vermek durumunda kalacağım."
"Beni korkutmaya çalışıyorsunuz. Gelip de bir kadını ezmek pek erkekçe bir davranış değil Bay Holmes. Bir şey bildiğinizi söyleyip duruyorsunuz. Nedir bildiğiniz?"
"Lütfen oturun madam. Düşerseniz bir yerinizi acıtacaksınız. Siz oturana kadar bir kelime daha etmeyeceğim. Teşekkür ederim."
"Size beş dakika veriyorum, Bay Holmes."
"Bir dakika yeterli olacaktır bayan Hilda. Eduardo Lucas'a yaptığınız ziyaretten haberdarım, belgeyi ona verdiğinizi, dün gece odasına yaptığınız dahiyane dönüşü ve halının altındaki saklanma yerinden mektubu nasıl aldığınızı da biliyorum."
Hayalet görmüşe benzeyen bayan Hilda gözlerini Holmes'tan ayıramıyordu ve konuşmadan önce iki kere yutkundu.
"Siz delisiniz, Bay Holmes - delisiniz!" diye bağırdı sonunda.
Holmes, cebinden küçük bir parça karton çıkardı. Bir portreden kesilmiş bir kadının yüzüydü.
"Faydalı olabileceği düşüncesiyle bunu bir süredir yanımda taşıyordum," dedi. "Polis memuru onu tanıdı."
Kadın şaşırarak kısık bir çığlık attı ve kafası arkaya düştü
"'Hadi Bayan Hilda. Mektup sizde. Hâlâ yanlışınızı

düzeltebiliriz. Başınıza bir dert açmak gibi bir düşüncem yok. Kayıp mektubu kocanıza geri verdiğim zaman görevim sona ermiş olacak. Tavsiyemi dinleyin ve bana karşı dürüst olun; tek şansınız bu."
Cesareti hayranlık uyandırıcıydı. Şimdi bile pes etmiyordu.
"Size tekrar söylüyorum Bay Holmes, saçma bir illüzyonun etkisinde olmalısınız."
Holmes sandalyesinden kalktı.

"Sizin adınıza üzgünüm Bayan Hilda. Elimden geleni yaptım; boşuna uğraştığımı görebiliyorum."
Holmes zili çaldı ve uşak odaya girdi.
"Bay Trelawney Hope evdeler mi acaba?"
"Evde olacak, efendim, saat bire çeyrek kala."
Holmes saatine baktı.
"Ah, on beş dakika sonra," dedi. "Pekâlâ, bekleyeceğim."
Uşak kapıyı arkasından henüz kapatmıştı ki Bayan Hilda dizleri üzerinde Holmes'un ayaklarının dibine atılmıştı - ellerini uzatmış, yukarıya çevirmiş olduğu güzel yüzü gözyaşlarıyla ıslanmıştı.
"Ah, acıyın bana Bay Holmes! Acıyın bana!" diye yal-varıyordu çıldırmış bir halde. "Tanrı aşkına ona anlatmayın! Onu öyle seviyorum ki! Onu üzmektense ölmeyi yeğlerim. Yaptığım, onun asil kalbini paramparça edecek biliyorum."
Holmes, yerden kalkmasına yardım etti. "Madam, son anda aklınızı başınıza aldığınızı için çok mutluyum! Kaybedecek zamanımız yok. Mektup nerede?"
Bayan Hilda bir yazı masasının yanına fırladı, kilidini açtı ve uzun, mavi bir zarf çıkardı.
"İşte burada, Bay Holmes. Onu hiç görmemiş olmayı dilerdim!"
"Nasıl geri verebiliriz.bunu?" diye mırıldandı Holmes

kendi kendine. "Çabuk, bir yol bulmalıyız! Mektubun durduğu kutu nerede?"
"Hâlâ yatak odasında."
"Ne büyük bir şans! Çabuk madam, onu buraya getirin!"
Bayan Hilda birkaç saniye sonra, elinde düz, kırmızı bir kutuyla geri dönmüştü.
"Daha önce bunu nasıl açmıştınız? Bir anahtarınız mı vardı? Tabii ki vardı. Hadi açın!"
Bağrından küçük bir anahtar çıkarmıştı Leydi. Kutunun kapağı açıldı. İçi kâğıtla doluydu. Holmes mavi zarfı kâğıt tomarının ortasına, başka bir belgenin sayfalarının arasına sokuşturdu. Kutu kapatılıp kilitlendi ve yatak odasındaki yerine geri yollandı.
"Evet, artık kocanız için hazırız," dedi Holmes; "hâlâ on dakikamız var. Sizi gizlemek için büyük bir özveride bulunuyorum Bayan Hilda. Karşılığında siz de bana bu ilginç meselenin içyüzünü anlatacaksınız."
"Bay Holmes, size her şeyi anlatacağım," diye haykırdı kadın. "Ah, bay Holmes, ona acı vermektense sağ elimi keserdim inan! Kocasını benim kadar seven tek bir kadın daha yoktur Londra'da; ama neler yaptığımı öğrense - neler yapmak zorunda bırakıldığımı öğrense... yo yo zorla yaptığımı bilse bile beni yine de asla affetmezdi. Onuru onun için her şeyden önce gelir. Bana yardım edin Bay holmes! Mutluluğum, onun mutluluğu, hayatlarımız söz konusu!" "Çabuk olun madam, zamanımız azalıyor!" "Benim bir mektubumdu, Bay Holmes, evlenmeden önce yazdığım, düşüncesiz bir mektup - heyecanlı, aşık bir kızın yazmış olduğu aptalca bir mektup. Kimseye zarar vermek istemedim, ama kocam yine de bunu bir süç olarak görecekti. O mektubu okuyacak olsa bana olan güveni sonsuza kadar yok olurdu. Yıllar geçti o mektubu yazalı, her şeyin unutulduğunu düşünüyordum. Birdenbire bu adamdan,
I
Lucas'tan haber geldi; mektup ondaymış ve onu kocama verecekmiş. Ondan merhamet diledim. Bana, kocamın odasındaki kutuda bulunan belli bir belgeyi getirdiğim takdirde mektubumu bana geri vereceğimi söyledi. Ofiste, mektubun varlığından bahsetmiş olan bir casusu varmış. Kocama bir zarar gelmeyeceği konusunda bana söz verdi. Kendinizi benim yerime koyun Bay holmes! Ne yapabilirdim ki?"
"Kocanıza gerçeği anlatabilirdiniz."
"Bunu yapamazdım Bay Holmes, bu mümkün değildi! Bir yandan her şeyin sonuymuş gibi geliyordu; diğer yandan ise, her ne kadar korkunç olsa da kocamın kâğıtlarını çalmak vardı - politika konusunda sonuçları anlayamazken aşk ve güven konusuna gelince sonuçlar bana fazlasıyla netti. Benden isteneni yaptım Bay Holmes! Kocamın anahtarının bir baskısını çıkardım; Lucas denen adam da bundan kopya bir anahtar çıkardı. Kutuyu açtım, belgeyi aldım ve onu Godolphin sokağına götürdüm."
"Orada neler oldu madam?"

"Anlaştığımız gibi kapıyı çaldım. Kapıyı Lucas açtı. Peşinden giderek odasına girdim ama arkamdaki holün kapısını aralık bıraktım, çünkü onunla yalnız kalmak beni korkuttu. Ben girerken dışarıda bir kadın gördüğümü hatırlıyorum. Lucas'la işimiz uzun sürmedi. Benim mektubum ma-sasındaydı ve ben ona belgeyi verince o da bana mektubumu verdi. Tam o anda kapıdan bir ses geldi. Holde birinin ayak sesleri duyuldu. Lucas kilimi çabucak çevirip belgeyi bir saklama yerine sokuşturdu ve yine üstünü örttü.
"Sonra olanlar bir kâbustan farksız. Esmer, çılgın bir yüzle ilgili bir takım görüntüler geliyor gözümün önüne. Bir kadın, Fransızca olarak, 'Bekleyişim boşuna değildi. Sonunda, sonunda seni onunla yakaladım!' diye bağırıyordu. Aralarına korkunç bir boğuşma yaşandı. Lucas'in elinde bir sandalye, kadınınkindeyse bir bıçak parıldıyordu. O korkunç sahneden, korkunç evden var gücümle koşarak uzaklaştım ve
362
363
ancak ertesi günkü gazetelerden öğrendim dehşet verici gerçeği. O gece mutluydum, çünkü mektubumu geri almıştım ve henüz gelecek günlerin neler getireceğini bilmiyordum.
"Ertesi sabah anladım ki yaptığım sadece bir belayı başka bir belayla değiştirmekmiş. Belgenin kaybıyla kocamın yaşadığı ıstırap beni mahvetti. Ayaklarına kapanıp yaptıklarımı anlatmamak için kendimi zor tuttum. Ama bunun anlamı geçmişimle ilgili itirafta bulunmaktı ve bunu yapamazdım. O sabah size geliş sebebim yaptıklarımın nasıl bir sonucu olacağını iyice anlamaktı. Meseleyi anladığım anda aklım sadece ve sadece kocamın kâğıdını geri almak üzerine yoğunlaştı. Lucas'in onu sokuşturduğu delikte olmalıydı hâlâ, çünkü o korkunç kadın odaya girmeden hemen önce saklamıştı onu. Kadın gelmiş olmasaydı belgeyi nereye sakladığını asla bilemeyecektim. Peki ama eve nasıl girecektim? İki gün boyunca evi izlediysem de kapı asla açık bırakılmıyordu. Dün gece son bir denemede bulundum. Yaptıklarımı ve nasıl başarılı olduğumu zaten biliyorsunuz. Kâğıdı buraya getirdim ve suçumu kocama itiraf etmeden onu geri vermemin imkânsız olduğunu düşündüğüm için de onu yok etmeyi düşünüyordum. Tanrım! İşte kendisi de geliyor!"
İçişleri Bakanı heyecanla odaya daldı.
"Yeni bir haber mi var Bay holmes?" diye bağırdı.
"Bazı umutlarım var."
"Ah, tanrıya şükürler olsun!" Adamın yüzü aydınlandı. "Başbakan da benimle öğlen yemeği yiyecekti. Umutlarınızı o da paylaşabilir mi? Çelikten sinirleri vardır o adamın, buna rağmen bu korkunç olaydan beri neredeyse hiç uyumadığını biliyorum. Jacobs, Başbakanı yukarı çıkar. Sana gelince hayatım, korkarım ki bu politik bir konu. Birkaç dakika sonra yemek odasında sana katılırız."
Başbakanın hareketleri son derece kontrollüydü, ama gözlerindeki ışık ve kemikli ellerini ovuşturması, genç meslektaşının heyecanını paylaştığı konusunda onu ele veriyordu.
364
"Anladığım kadarıyla haberleriniz var Bay Holmes."
"Haberler henüz tamamıyla negatif," diye cevap verdi dostum. "Belgenin bulunabileceği her noktayı araştırdım ve tehlikeli bir durumun söz konusu olmadığından eminim."
"Fakat bu yeterli değil, Bay Holmes. Böyle bir yanardağın üzerinde yaşamaya devam edemeyiz. Kesin bilgilere ihtiyacımız var."
"Evet, kesin bilgiler edinebileceğime dair umutlarım var. Onun için buradayım. Doğrusunu isterseniz meseleyi ne kadar düşünürsem, mektubun bu evden hiç çıkmadığından o kadar emin oluyorum."
"Bay Holmes!"
"Çıkmış olsa, şimdiye kadar bunu kesinkes duyardık."
"Fakat biri onu burada saklamak için neden almış olsun ki?"
"Birinin onu aldığından o kadar da emin değilim."
"O halde kutumdan çıkmış olmasını nasıl açıklıyorsunuz?"
"Kutudan çıktığından da o kadar emin değilim."
"Bay Holmes, şaka yapmanın zamanı değil. Kutuda olmadığını size söylemiştim."
"Salı gününden beri kutunuza baktınız mı peki?"

"Hayır; buna gerek duymadım."
"Kâğıdı görmemiş olabilirsiniz."
"Bu mümkün değil."
"Ben bundan yine de emin değilim; böyle şeylerin olduğuna daha önce şahit olmuşumdur. Kutuda başka kâğıtlar da vardır herhalde. Onların arasına karışmış olabilir pekâlâ."
"En üstteydi."
"Belki de biri kutuyu salladı da mektup yerinden oynadı."
"Hayır, hayır; kutuyu boşaltıp baktım."
"Durumu kesinleştirmek çok kolay Hope," dedi Başbakan. "Kutuyu buraya getirtelim."
365
Bakan zili çaldı.
"Jacobs, yatak odamdaki kutuyu getirir misin? Bu gerçekten de tam anlamıyla boşa zaman harcamak, ama sizi başka bir şey tatmin etmeyecekse yapılacak tabii. Teşekkür ederim Jacobs; onu masaya koyabilirsin. Anahtarı hep saat zincirimde duruyor. İşte, bakın, gördüğünüz gibi kâğıtlar burada. Lord Merrow'dan bir mektup, Sir Charles Hardy' den bir rapor, Belgrat'tan bir bildiri, Rusya-Almanya buğday vergileriyle ilgili bir not, Madrid'den bir mektup, Lord Flowers'ten bir not - aman Tanrım! Bu da ne? Lord Bellinger! Lord Bellinger!"
Başbakan mavi zarfı bakanın elinden kaptı.
"Evet, gerçekten de o - ve mektup da içinde. Hope, seni tebrik ederim."
"Teşekkür ederim! Teşekkür ederim! Üzerimden nasıl bir yük kalktı bilemezsiniz. Ama bu, inanılmaz - imkânsız bir şey. Bay Holmes, siz bir sihirbazsınız, bir büyücü! Orada olduğunu nereden biliyordunuz?"
"Çünkü başka hiçbir yerde olmadığını biliyordum."
"Gözlerime inanamıyorum!" sevincinden çıldırmış bir halde kapıya koştu. "Karım nerede? Her şeyin yoluna girmiş olduğunu ona söylemeliyim! Hilda! Hilda!" diye bağıran sesini duyduk merdivenlerde.
Başbakan, ışıltılı gözlerle Holmes'a baktı.
"Hadi ama," dedi. "Bu meselenin altında görünenlerden fazlası var. Bu mektup kutuya nasıl geri döndü?"
Holmes, gülümseyerek Başbakanın merak dolu, araştıran bakışlarını karşıladı.
"Bizim de kendimize göre diplomatik sırlarımız var," dedi, sonra da şapkasını alarak kapıya yöneldi.
366
Dünyaca ünlü dedektif Sherlock Holmes, kendine özgü kişiliği ve maceralarıyla okurları 1887'den
bu yana büyülemeye devam ediyor.
Toplam elli altı çarpıcı hikâyeden oluşan bu eser,
üçüncü cildiyle okurlarının karşısında.
Neptün Yayınları
ISBN 975-8656-03-1
9"789758"656035"
Sir Arthur Conan Doyle _ Sherlock Holmes _ Bütün Hikayeleri 3
Kitaplar, uygarlığa yol gösteren ışıklardır.
UYARI:
www.kitapsevenler.com
Kitap sevenlerin yeni buluşma noktasından herkese merhabalar...
Cehaletin yenildiği, sevginin, iyiliğin ve bilginin paylaşıldığı yer olarak gördüğümüz sitemizdeki
tüm e-kitaplar, 5846 Sayılı Kanun'un ilgili maddesine
istinaden, engellilerin faydalanabilmeleri amacıyla
ekran okuyucu, ses sentezleyici program, konuşan "Braille Not Speak", kabartma ekran
vebenzeri yardımcı araçlara, uyumluolacak şekilde, "TXT","DOC" ve "HTML" gibi formatlarda, tarayıcı ve OCR (optik
karakter tanıma) yazılımı kullanılarak, sadece görmeengelliler için,
hazırlanmaktadır. Tümüyle ücretsiz olan sitemizdeki
e-kitaplar, "Engelli-engelsiz elele"düşüncesiyle, hiçbir ticari amaç
gözetilmeksizin, tamamen gönüllülük

esasına dayalı olarak, engelli-engelsiz Yardımsever arkadaşlarımızın yoğun emeği sayesinde, görme engelli kitap sevenlerin
istifadesine sunulmaktadır. Bu e-kitaplar hiçbirşekilde ticari amaçla veya kanuna aykırı olarak kullanılamaz, kullandırılamaz.
Aksi kullanımdan doğabilecek tümyasalsorumluluklar kullanana aittir. Sitemizin amacı asla eser sahiplerine zarar vermek değildir.
www.kitapsevenler.com
web sitesinin amacı görme engellilerin kitap okuma hak ve özgürlüğünü yüceltmek ve kitap okuma alışkanlığını pekiştirmektir.
Ben de bir görme engelli olarak kitap okumayı seviyorum. Sevginin olduğu gibi, bilginin de paylaşıldıkça
pekişeceğine inanıyorum.Tüm kitap dostlarına, görme engellilerin kitap okuyabilmeleri için gösterdikleri çabalardan ve
yaptıkları katkılardan ötürü teşekkür ediyorum.
Bilgi paylaşmakla çoğalır.
Yaşar MUTLU
İLGİLİ KANUN:
5846 Sayılı Kanun'un "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler" bölümünde yeralan "EK MADDE 11" : "ders
kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa
hiçbir ticarî amaçgüdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi tek nüsha olarak
ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, braill alfabesi ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi
bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir."Bu nüshalar hiçbir şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılamaz.
Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur."
bu e-kitap Görme engelliler için düzenlenmiştir. Kitabı Tarayan ve Düzenleyen Arkadaşa
çok çok teşekkür ederiz. Kitap taramak gerçekten incelik ve beceri isteyen, zahmet verici bir iştir. Ne mutlu ki, bir görme
engellinin, düzgün taranmış ve hazırlanmış bir e-kitabı okuyabilmesinden duyduğu sevinci paylaşabilmek
tüm zahmete değer. Sizler de bu mutluluğu paylaşabilmek için bir kitabınızı tarayıp,
kitapsevenler@gmail.com
Adresine göndermeyi ve bu isimsiz kahramanlara katılmayı düşünebilirsiniz.
Bu Kitaplar size gelene kadar verilen emeğe ve kanunlara saygı göstererek lütfen bu açıklamaları silmeyiniz.
Siz de bir görme engelliye, okuyabileceği formatlarda, bir kitap armağan ediniz...
Teşekkürler.
Ne Mutlu Bilgi için, Bilgece yaşayanlara.
Tarayan: Süleyman Yüksel
www.suleymanyuksel.com
suleymanyuksel@suleymanyuksel.com
Sir Arthur Conan Doyle _ Sherlock Holmes _ Bütün Hikayeleri 3